

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ**

**Григорій Семенюк, Галина Александрова,
Богдана Сахно, Мар'яна Кошарська**

НЕКРОПОЛЬ

**ФІЛОЛОГІВ – ВИКЛАДАЧІВ
КИЇВСЬКОГО
СВЯТО-ВОЛОДИМИРОВОГО ТА
ШЕВЧЕНКОВОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Біографічний довідник

**Київ
2018**

УДК 378.4(477-25)КНУ:929-057.4](03)

Н47

Некрополь філологів – викладачів Київського Свято Володимирового та
Н47 Шевченкового університету: біографічний довідник / за ред. Г. Ф. Семенюка. –
К.: Логос, 2018. – 291 с.
ISBN 978-617-7442-97-3.

Рецензенти:

Юрій Мушкетик – письменник,
лауреат Нац. премії ім. Т. Г. Шевченка, Герой України
Руслан Левінець – канд. іст. наук

Автори статей та упорядники:

д-р філол. наук, проф. Г. Ф. Семенюк,
д-р філол. наук, старш. наук. співроб. Г. А. Александрова,
філологи Б. Ю. Сахно, М. В. Кошарська

*Рекомендовано вченою радою Інституту філології
(Протокол № 3 від 24.10.2017 року)*

Мета видання – вшанувати пам'ять і повернути із забуття славні імена в історії
філології Київського університету від 1834 року і донині.

Довідник містить понад 400 статей, кожна з яких охоплює стислі біографічні дані
про викладача: рік і місце народження, рік і місце смерті, місце поховання, роки ви-
кладання в Київському університеті, педагогічну діяльність, особистий внесок у роз-
виток філологічної освіти, української науки та державності.

УДК 378.4(477-25)КНУ:929-057.4](03)

Авторський колектив висловлює щиру подяку за сприяння у підготовці книги
викладачам та співробітникам Київського національного університету імені Тараса
Шевченка: доц. Ю. О. Бандурі, проф. Н. М. Гаєвській, наук. співроб. В. І. Іскорко-Гна-
тенко, доц. В. А. Короткому, архіваріусу С. О. Матвеевій, доц. О. Л. Оверчук, доц.
С. М. Різнику, проф. О. С. Снитко; д ру іст. наук С. І. Білоконю.

© Г. Ф. Семенюк
© Г. А. Александрова
© Б. Ю. Сахно
© М. В. Кошарська, 2018

ISBN 978-617-7442-97-3

Майже два століття триває літопис університетської честі й слави, щоразу деталізуючись у конкретних іменах, життєписах і долях, які й становлять нашу історію.

Суть сталого історичного процесу – це діяльність поколінь, яка проходить у ментальному зв'язку від попередників і сягає майбутнього. Так формується наша історична пам'ять, і, як стверджують сучасні історіософи, у досвіді минулого завжди є сподіване майбутнє. Тому таким цінним є знання про фахову діяльність та інтелектуальні зусилля й здобутки цілих поколінь наших попередників, які творили наукові й освітні традиції України як у далекому вже ХІХ столітті, так і в новітньому ХХІ-му.

Перед нами – документальний пам'ятник когорті словесників, що працювали в університетському колективі, але вже відійшли у вічність. Автори й упорядники «Некрополя» здійснили вельми корисну і шляхетну справу – бережливо, часом буквально по крупинці, зібрали довідково-біографічні відомості про своїх співробітників, колег із попередніх поколінь, які завжди становитимуть невід'ємну частину філологічного братства – однієї з найбільших і найдавніших наших спільнот.

Ця праця є добрим прикладом для колективів інших підрозділів університету, які, сподіваюся, продовжать цю копітку, але вкрай необхідну для всіх нас благородну справу з документального увічнення пам'яті про тих, хто щоденною сумлінною працею творив і творить історію й славу нашого університету, що має за своїх покровителів Святого Володимира та Великого Тараса.

Леонід Губерський,

*Ректор Київського національного
університету
імені Тараса Шевченка,
академік НАН України*

*Хто вмер і не забутий, –
той безсмертний
Лао-Цзи*

Вертаємо із забуття

Свого часу Генріх Гейне зауважив: «Кожна людина – це світ, який із нею народжується й помирає. Під кожним пагорбом лежить всесвітня історія». Перефразувавши вислів відомого німецького поета, справедливо можна вважати, що «Некрополь філологів – викладачів Київського Свято-Володимирового та Шевченкового університету» є невід’ємною частиною історії не лише Київського університету – від початку його заснування до наших днів, – а й усїєї України. Адже в ньому значиться чимало постатей, які відіграли значну роль у становленні України як держави, збереженні та розвитку її мови й літератури, мовознавчих дисциплін, перекладознавства, у популяризації української словесності мовами народів світу тощо.

Задум книги – вшанувати пам’ять про тих, хто громадив на ниві вітчизняної філології, щоб збирали не лише сучасники, а й прийдешні покоління, зберегти духовний зв’язок тих, хто жив до нас у далекому і недавньому минулому, із сьогоденням.

Особливістю цього видання є те, що, на відміну від подібних досліджень, виданих протягом кількох останніх десятиріч («Київський некрополь» Л. Проценко, «Некрополь України» М. Кутинського, «Український некрополь» і «Некрополь на Байковій горі» В. Жадька та ін.), де зібрані відомості про видатних державних і культурних діячів України, нашим завданням було відтворити сторінки

біографій – нерідко маловідомі, а то й забуті – філологів найпрестижнішого вітчизняного університету, подати відомості про тих, хто більшою чи меншою мірою долучився до становлення, розвитку й викладання словесності в його стінах. Тобто імена померлих зібрані за, так би мовити, цеховим принципом – у межах одного фаху.

Ми вертаємо із забуття цілу плеяду філологів, які викладали західноєвропейські, східні й слов'янські мови, мовознавчі та перекладознавчі дисципліни, українську мову і літературу в нашій альма-матер. Публікації охоплюють тривалий період – більш як 180 років: від початку заснування університету й донині. Поіменний список тих, хто відійшов у вічність, містить понад 400 імен професорів, докторів і кандидатів наук, доцентів, асистентів, викладачів – усіх, хто свого часу викладав філологічні дисципліни в університеті. Стисло подано дату і місце народження, дату смерті та місце поховання, висвітлено творчий, науковий, викладацький шлях, громадську і державну діяльність, науковий доробок.

Зауважимо, що ми свідомо відійшли від абеткового принципу: реєстр персоналій відкриває ім'я Михайла Максимовича, першого ректора, одного з найдостойніших словесників, з якого, власне, й починається філологія в Київському університеті.

Неспівмірність обсягів публікацій залежить насамперед від часу перебування в університеті тої чи тої персони. Адже комусь доля відвела лиш один рік, іншому – десять, а хтось півстоліття трудився на ниві філологічної освіти, хоч усіх їх об'єднувала одна мета – навчити студентів азів давньої латини, рідної або чужої мови чи літератури.

На превеликий жаль, не про всіх померлих удалося зібрати потрібну інформацію. Не всі могили віднайдені, належним чином упорядковані, та й поховані ці достойники

не лише на кладовищах України, а й за її межами або й узагалі загинули в тюрмах чи таборах більшовицького режиму. Тому, назвавши працю «Некрополем...», автори дещо відійшли від первісного значення цього поняття – «царство мертвих», «місце поховання». Для нас головним було повернути пам'ять про тих, хто викладав у Київському університеті філологію, об'єднати їх в одній книзі. Зрештою, за подібним принципом написані вже згадані праці – «Некрополь України» М. Кутинського, «Український некрополь» В. Жадька та ін.

Наше видання не претендує на цілковиту вичерпність поданого матеріалу, оскільки над ним працювала невеличка група дослідників-філологів упродовж лише кількох років. Тому закономірно, що не всі імена потрапили до книги, безумовно, виявляється неточності в біографічних даних, у вказівках на місця поховання тощо. Та ми сподіваємося, що книга не залишить нікого байдужим. Адресована насамперед членам університетської спільноти та випускникам університету, вона таїть у собі величезний виховний чинник, навчає небайдужого ставлення до пам'яті тих, хто вже відійшов у вічність.

«Хто забув – згадайте, хто пам'ятає – пом'яніть», – учить нас народна мудрість.

*Григорій Семенюк,
Директор Інституту філології,
заслужений професор
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

МАКСИМОВИЧ Михайло Олександрович (15. IX 1804, хут. Тимківщина (нині – у складі с. Богуславець Золотоніс. р-ну Черкас. обл.) – 22. XI 1873, хут. Михайлова Гора (нині ур. Михайлова Гора у с. Прохорівка Канів. р-ну Черкас. обл.)); похований в ур. Михайлова Гора) – укр. учений-енциклопедист, філолог, історик, етнограф, ботанік, поет. 1819–1821 – навчався на словес. від-ні, 1823 закінчив фіз.-мат. від-ня філос. ф-ту Москов. ун-ту, у якому завідував Ботсадом і гербарієм (1826), працював ординар. проф. і зав. каф. ботаніки (1833). 1827 захистив дис. на ступінь магістра фіз.-мат. наук. У новоствореному Імператор. Ун-ті св. Володимира¹ обіймав посади ординар. проф. (1834–1845), зав. (1834–1840) каф. рос. словесності, декана I від-ня філос. ф-ту (1834–1835, 1837), ректора (1834–1835). Викладав історію рос. словесності. Статський радник (з 1845), почес. чл. Київ. ун-ту (з 1869), почес. д-р слов'яно-рос. філології *honoris causa* Київ. ун-ту (з 1871), чл.-кор. Петерб. АН (з 1871), чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця (1873). За сприяння М. створено Тимчасовий ком. для розшуку старожитностей у Києві (1835), результатом

¹ Імператорський Університет св. Володимира був заснований 1833 на базі перенесеного до Києва польського Кременецького ліцею. Історія розвитку провідного вищого навчального закладу України має кілька етапів:

1834 – відкрито Імператорський Університет св. Володимира.

1918 – поряд із Університетом св. Володимира створено Київський український державний університет.

1919 – Університет св. Володимира та Київський український державний університет об'єднано в одну установу – Київський університет.

1920 – Київський університет розформовано. З історико-філологічного, фізико-математично-природничого факультетів університету, Київського учительського інституту та Київських вищих жіночих курсів було створено Вищий інститут народної освіти ім. М. Драгоманова (з 1926 – Київський інститут народної освіти).

1933 – навчальний заклад поновив роботу як Київський державний університет.

1939 – на честь 125-річчя від дня народження Тараса Шевченка Президія Верховної Ради СРСР присвоїла його ім'я Київському державному університету.

1941 – Київський державний університет ім. Т. Шевченка евакуйовано. Значна частина викладачів разом із колегами з Харківського державного університету продовжили навчальний процес у рамках Об'єднаного українського державного університету в місті Кзил-Орда (Казахстан). 1944 – Київський університет відновив свою роботу.

1994 – Київському університету Указом Президента України надано статус «національного».

роботи якого стало заснування Музею старожитностей ун-ту (1836); організовано Тимчасову комісію для розгляду давніх актів (1843), запрошено Т. Шевченка на посаду художника та етнографа Тимчасової комісії (1845). Досліджував походження, основи формування та розвитку укр. мови у слов'яномов. світі, історію Київ. держави, козацтва, гайдамаччини; упорядкував та опублікував 4 збірки укр. пісень. У дискусії з М. Погодіним та П. Лавровським довів самостійність і самотність укр. мови. Розпочав вивчення укр. діалектології, ономастики, етимології, запропонував укр. правопис (на іст.-етимолог. засадах). Сформував фольклорист. школу та створив основи для вивчення укр. філології в ун-ті. Наук. і проф. діяльність першого ректора заклала духовн. фундамент Київ. ун-ту як одного з найбільших культ. та освіт. укр. осередків.

У Києві, Дніпрі, Черкасах, Чернівцях та ін. населених пунктах є вулиця Михайла Максимовича.

Творча спадщина – понад 400 наукових праць, з-поміж яких: Малороссийские песни. М., 1827; Откуда идет русская земля? К., 1837; Собрание сочинений М. А. Максимовича: У 3 т. К., 1876–1877. Т. 1–2; У пошуках омріяної України: Вибрані українознавчі твори. К., 2003.

Література: Марков П. Г. Жизнь и труды М. А. Максимовича. К., 1997; Короткий В., Біленький С. Михайло Максимович та освітні практики на Правобережній Україні в першій половині ХІХ століття. К., 1999.

АГЕСВА Ірина Вікторівна (18. VII 1954, Київ – 7. X 2003, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 2, нова) – укр. мовознавець. 1976 закінчила ф-т ром.-герм. філології Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. рос. мови підготов. ф-ту для інозем. громадян (1978–1979), методиста від-ня перекладачів (1979–1980), викл. каф. англ. мови гуманіт. ф-тів (1980–1985, 1989–1993), викл. каф. англ. мови природн. ф-тів (1985–1989). Читала основ. курс англ. мови. Працювала зав. каф. англ. мови Міжнар. ін-ту менеджменту (1993–2001), зав. каф. інозем. мов Міжнар. християн. ун-ту (з 2001). Чл. Міжнар. асоціації викладачів англ. мови як іноземної. Досліджувала лексикологію та словотвір англ. мови, питання ділової англ. мови, теорет.-практ. аспекти методики викладання англ. мови на неспец. ф-тах, міжкульт. комунікацію та лінгвокраїнознавство.

АЛАНДСЬКИЙ Павло Іванович (29. VI 1844, с. Тосно Царськосіл. пов. С.-Петербур. губернії (нині м. Тосно Ленінград. обл.), Росія – 28. X 1883, Київ; похований на Байковому кладовищі (центральна алея), пам'ятник та могила знищені в рад. час. На чорній мармуровій плиті був горельєф на мотиви Гомерових творів і напис: «Он все знал о глубинах прошлого, но не смог предвидеть ужасного случая, который произошел с ним на рыбалке») – мовознавець, літературознавець. 1870 закінчив іст.-філол. ф-т С.-Петербур. ун-ту, у якому працював приват-доц. грец. словесності (1873–1874). 1873 захистив дис. на ступінь магістра грец. словесності. У Київ. ун-ті обіймав посаду доц. каф. грец. словесності (з 1874), читав лекції з рим. словесності на каф. рим. словесності іст.-філол. ф-ту (1878–1883). Викладав латин. мову, історію рим. л-ри. Працював на КВЖК (із 1878). Дійсний статський радник, д. чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця, проф. Досліджував давньогрец. і латин. мови, синтаксис «Іліади» та «Одіссеї» Гомера, грец. поезику.

Творча спадщина: Поэзия как предмет науки. 1875; Филологическое изучение произведений Софокла. 1877; Изображение душевных движений в трагедиях Софокла: Опыт для теории поэтического творчества. 1877.

Література: Мищенко Ф. Некролог П. И. Аландского // УИ. 1883. № 12; Кулаковский Ю. К поминке по П. И. Аландскому // УИ. 1884. № 3.

АЛЕКСАНДРОВА Лідія Павлівна (5. II 1917, Луганськ – 7. I 2010, Київ; похована на Байковому кладовищі) – укр. літературознавець. 1941 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту, де згодом працювала: 1954–1962 – старш. викл., доц. каф. іст. рос. л-ри, 1962–1995 – доц., в. о. зав. каф. теорії л-ри і л-р народів СРСР. Читала курси: «Вступ до літературознавства», «Теорія літератури», «Історія російської літератури»; спецкурс «Принципи і методи аналізу літературного твору». Із 1987 – д-р філол. наук. Основ. напрями наук. і пед. діяльності: теорія л-ри, жанрологія, теорія жанру іст. роману, історія рос. л-ри. Застосовувала засоби обчисл. техніки в аналізі літ. твору.

Творча спадщина – близько 100 наукових праць, з-поміж яких: Літературні роди, види і жанри (підвиди) як змістовні форми. К., 1968; Историзм литературы социалистического реализма. К., 1976; Советский исторический роман: типология и поэтика. К., 1987.

Література: Теорія літератури. Компаративістика. Художній діалог з історією. На пошану доктора філологічних наук Лідії Павлівни Александрової (з нагоди її 90-річчя). К., 2007.

АЛЕКСЄЄВ Михайло Павлович (5. VI 1896, Київ – 19. IX 1981, Ленінград (нині СПб.), РФ; похований на кладовищі с-ща Комарово Ленінград. обл.) – укр. і рос. літературознавець, критик, книгознавець, бібліограф, мистецтвознавець, педагог,

композитор. Закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту (1918). Учасник Семінару проф. В. Перетца. Викл. історії театру та музики в Київ. консерваторії (1918), муз. критик у Саратові (1916) і Києві (1917–1919). У Київ. ун-ті викл. у 1919–1920 на каф. рос. л-ри. У 1920–1924 – проф., стипендіат іст.-філол. ф-ту Новорос. (Одес.) ун-ту. Проф. Іркутськ. (1927–1932) і Ленінград. ун-тів (1932–1969). Із 1934 – старш. наук. співроб., заст. директора Пушкінського дому (ІРЛІ СРСР). Академік АН СРСР (з 1958). Голова (1958) і віце-президент (1970) Міжнар. ком. славістів. Д-р honoris causa Ростокського (1959), Оксфордського (1963), Паризького (1964), Бордоського (1964), Будапештського (1967) ун-тів. Чл.-кор. Британської академії (1972). Досліджував питання взаємозбагачення культур і л-р, розглядав л-ру як частину духовн. культури людства, що становить єдине ціле в заг. процесі розвитку форм сусп. свідомості.

Творча спадщина – понад 250 наукових праць, з-поміж яких: Українські козаки, як їх змальовує французький поет XVII віку. К., 1927; З історії англійської літератури. М.–Л., 1960; Нариси історії іспано-російських літературних взаємин XVI–XIX ст. Л., 1964.

Література: Россия. Запад. Восток: Встречные течения [Сб. ст.]: К 100-летию со дня рождения академика М. П. Алексева. СПб., 1996.

АЛЕСІНА Наталія Михайлівна (7. XII 1931, Київ – 2010; похована на Байковому кладовищі, польська ділянка (стара) – укр. мовознавець. 1953 закінчила Київ. держ. пед. ін-т інозем. мов (спец.: ісп. мова). 1977 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. ром. філології (1962–1974); старш. викл. (1975–1978), доц. (1978–1995), проф. (1995–1997) каф. ТПП ром. мов ф-ту інозем. мов. Читала курси ісп. мови, теорії перекладу; спецкурс: «Іспанська мова Латинської Америки». Працювала наук. співроб. Центр. держ. іст. архіву УРСР (1954–1962). Перекладач у Республіці Куба (1963–1964).

Лектор ун-тів Мадрида, Гранади, Барселони (Іспанія; 1992, 1994). Досліджувала питання лексикології, морфології, стилістики ісп. мови Латин. Америки, теорії та практики перекладу, проблеми становлення мовних норм ісп. мови.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: Підручник з іспанської мови для старших курсів інститутів та факультетів іноземних мов. К., 1974; Учбовий посібник з практичної стилістики іспанської мови для старших курсів факультетів та інститутів іноземних мов. К., 1978; Теорія і практика перекладу. Іспанська мова (у співавт.). К., 1993.

АНДЕРСОН Фердинанд-Еміль (Федір Карлович) (1845 – дата та місце смерті, місце поховання невідомі) – мовознавець, літературознавець. 1872 закінчив іст.-філол. ф-т Дерптського ун-ту зі ступенем канд. Викладав грец. мову в Чернігів. гімназії (1872–1874), Ніжин. гімназії (1874–1875), давні мови у Київ. II гімназії (1875–1883). У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора нім. мови іст.-філол. ф-ту (з 1883). Надвірний радник. Досліджував драматургію Г.-Е. Лессінга, нім. нар. казки, зібрані братами Грімм. Автор навч. посібників із нім. мови.

Творча спадщина: Лессинг как драматург. СПб., 1887; Народные сказки, собранные братьями Гриммами. СПб., 1901.

АНДРІЄВСЬКА Олександра Олексіївна (5. V 1900, Одеса – 31. VII 1982, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 1, нова) – укр. мовознавець-романіст, лексикограф, перекладач, психолог. 1922 закінчила іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. 1927 захистила дис. на ступінь канд. психол. наук, 1970 – д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1937–1941), старш. викл. (1941–1944), доц. (1944–1971), проф. (1971–1977), проф.-консультанта (1977–1981) каф. ром.

філології ф-ту ром.-герм. філології. Читала теорет. курс сучас. фр. мови, методики викладання інозем. мов. Співавтор першого в Україні «Французько-українського словника» (К., 1955), «Українсько-французького словника» (К., 1963). Досліджувала теорет. граматику, лексикологію та стилістику фр. мови, питання лінгвістики тексту, теорії та практики перекладу, мову і стиль творів фр. письменників Луї Арагона та Ф. Моріака.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Курс французької лексикології. К., 1958; *Syntaxe du français moderne*. К., 1973.

Література: Крючков Г. Г., Бурбело В. Б., Соломарська О. О. Внесок професора О. О. Андрієвської до розвитку французької філології в Україні // *Іноземна філологія*. 2000. Вип. 28.

АНІЧКОВ Євгеній Васильович (14 (за іншими даними – 29). І 1866, с. Боровичі, нині Новгород. обл., РФ – 22. X 1937, Белград, Сербія; похований на Новому кладовищі у Белграді) – історик л-ри, критик, фольклорист, прозаїк. 1892 закінчив ром.-герм. від-ня Петерб. ун-ту. Із 1895 – приват-доц. каф. історії зах. л-р Петерб. ун-ту. Лауреат Уварів. премії (1903). У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора англ. мови каф. західноєвроп. л-р (1893–1900). Читав лекції з середньовіч. л-ри, історії новіт. л-ри, курси публічних лекцій, був секретарем ІТНЛ. Основ. праці присвячені слов'ян. фольклору і міфології. Досліджував творчість М. Горького, Л. Андрєєва, В. Брюсова й ін.

Творча спадщина: 8 наукових монографій, з-поміж яких: *Микола-угодник и св. Николай*// *Записки Неофилологического общества*. 1892. № 2; *Весенняя обрядовая песня на Западе и у славян*. СПб., 1903–1906. Т. I–II; *Лит. образы и мнения*. СПб., 1904.

АНТОНОВА Лідія Пантилеївна (29. V 1927, с. Павлівка Павлів. р-ну Донец. обл. – 31. VIII 1991; похована на Байковому кладовищі (колумбарій), ділянка № 33, тераса № 1) – укр. мовознавець. 1952 закінчила ром.-герм. від-ня філол. ф-ту Київ. ун-ту (спец.: нім. мова та л-ра). 1972 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посаду викл. (1955–1974), доц. (1974–1987) каф. нім. мови неспец. ф-тів ром.-герм. ф-ту. Читала заг. курс нім. мови. Досліджувала мову прози нім. письменників: В. Борхерта, Й. Редінга, Г. Канта.

БАБЕНКО Віктор Степанович (25. IX 1915, с. Прасковіївка Артемів. р-ну Донец. обл. – 11. VII 1991; похований на Міському кладовищі (колумбарій)) – укр. мовознавець. 1939 закінчив нім. від-ня Харків. держ. пед. ін-ту інозем. мов. 1965 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади зав. (1972–1973), доц. (1978–1987) каф. нім. мови неспец. ф-тів; зав. каф. теорії та практики перекладу (1973–1978) ф-ту ром.-герм. філології. Читав курс теорії та практики перекладу. Працював викл. нім. мови Харків. авіац. ін-ту (1939); старш. викл., зав. каф. нім. філології Чернів. держ. ун-ту (1948–1951); старш. викл. Чернів. мед. ін-ту (1952–1966); зав. каф. Київ. торгово-екон. ін-ту (1966–1972). Досліджував терміносистему нім. мови, роль перекладу в процесі вивчення інозем. мов. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Підручник для спеціальних факультетів університетів. Л., 1962 (у співавт.); Пособие по немецкому языку. К., 1969.

БАГМУТ Алла Йосипівна (12. V 1929, Харків – 4. IX 2008, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 47) – укр. мовознавець, славіст, перекладач. 1952 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: слов'ян. філологія). 1980 захистила дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1955–1957), проф. (1997–2004) каф. слов'ян. філології філол. ф-ту (з 2001– Ін-ту філології). Викладала курси чес. мови, історії чес. мови. Із 1957 працювала в Ін-ті мовознавства ім. О. О. Потебні (зав. від. експерим. фонетики (1972–1977). Із 1991 – в Ін-ті укр. мови НАН України (зав. від. фонетики та інтонології (1991–1996), зав. від. теорії і практики мовних комунікацій та соціолінгвістики (1997–1999), голов. наук. співроб. від. соціолінгвістики (1999–2001). Чл. комісії з фонетики та фонології АН СРСР, голова Укр. ком. лінгв.

термінології при Укр. ком. славістів (1968), чл. Міжнар. комісії з лінгв. термінології при Міжнар. ком. славістів. Досліджувала питання укр. та слов'ян. мовознавства, порівн.-іст. лінгвістики, теорії та прагматики мовної комунікації, експерим. фонетики та інтонології, лексикографії, термінології та термінографії, історії славістики. Донька укр. мовознавця Й. Багмута.

Творча спадщина – понад 180 наукових праць, з-поміж яких: Інтонанційна будова простого розповідного речення у слов'янських мовах. К., 1970; Сприйняття українського мовлення в умовах шумових завад. К., 2000.

Література: На хвилях мови. Аллі Йосипівні Багмут. К., 2011.

БАГМУТ Йосип Андріанович (17. IV 1905, с. Бабайківка Царичан. р-ну Дніпропетр. обл. – 26. VIII 1968, м. Боржомі, Грузія; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 50) – укр. мовознавець, письменник, перекладач. 1929 закінчив літ.-лінгв. ф-т Харків. пед. ін-ту проф. освіти. 1953 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посаду старш. викл. каф. укр. мови філол. ф-ту (1948–1957). Читав курс «Стилістика української мови», спецкурс «Теорія та практика перекладу» та ін. Працював голов. літ. ред. Держполітвидаву УРСР (1945–1950), старш. наук. співроб. Ін-ту мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР (із 1963). Досліджував питання перекладу худ. тексту, історію розвитку укр. мовознавства. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – близько 50 наукових праць, з-поміж яких: Українська мова. Х., 1938; Проблеми перекладу суспільно-політичної літератури українською мовою. К., 1968; Рідне слово: розвиток мови й мовознавства в УРСР. К., 1969 (у співавт.).

БАРАННИКОВ Олексій Петрович (21. III 1890, м. Золотоноша Полтав. губ. (нині Черкас. обл.) – 4. IX 1952, Ленінград(нині СПб.), РФ; похований на кладовищі с-ща Комарово Ленінград. обл.) – сходознавець-індолог, перекладач. 1914 закінчив слов'яно-руське, ром.-герм. та сх. від-ня іст.-філол. ф-ту Київ. ун-ту. Учасник Семінару проф. В. Перетца. Канд. філол. наук (1935, без захисту), проф. (1923). Акад. АН СРСР (1938). Уряд. нагороди СРСР. Працював викл. Вищих курсів АПН (1916–1917), Самар. пед. ін-ту та ун-ту (1919–1920), Саратов. ун-ту (1920), Ленінград. ін-ту живих сх. мов (1921–1936), Ленінград. ун-ту: проф. (1922–1952), згодом – зав. каф. індійськ. філології; наук. співроб. Рос. музею (1921–1930), Ленінград. від-ня Ін-ту сходознавства АН СРСР (із 1934), директором (1938–1940), зав. сектору індійськ. філології (1946–1952). Запровадив у вітчизн. індології вивчення мов гінді, урду, бенгалі. Досліджував давню та новоіндійськ. л-ру й мову, перекладав із них. Вивчав мову, побут, фольклор циган; довів існування укр. діалектів циган. мови.

У Черкасах є провулок Олексія Баранникова.

Творча спадщина – близько 250 наукових праць, з-поміж яких: Короткий курс літератури урду. Ленінград, 1930; Українські та південно-російські циганські діалекти. Ленінград, 1933; Изобразительные средства индийской поэзии. Ленінград, 1947; Индийская филология. Литературоведение. М., 1959.

БАРЗИЛОВИЧ Олександра Михайлівна (22. III 1923, с. Бучки Новгород-Сівер. р-ну Чернігів. обл. – 1. VIII 1993, Київ; похована на Байковому кладовищі (колумбарій), ділянка № 4, ряд № 38, місце № 5) – укр. мовознавець. 1948 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: рос. мова і л-ра). 1953 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1949–1951), старш. викл. (1952–1961), доц. (1961–1979) каф. рос. мови філол. ф-ту. Читала курси сучас. рос. мови та історії

рос. літ. мови, спецкурс «Омонімія й полісемія в російській мові». Досліджувала історію розвитку рос. літ. мови, лексикологію, граматику рос. мови, стилістику рос. повістей Т. Шевченка.

Творча спадщина – понад 80 наукових праць, з-поміж яких: Типы субстантивированных прилагательных в русском языке // Вестник Киевского университета. 1962. Вып. 1; О проблемах омонимии // Исследования по грамматике и лексикологии. К., 1966.

БАРТ де ла Фердинанд Георгійович (1870, Превранж, Франція – 23. VII 1915, Москва) – літературознавець, перекладач. 1895 закінчив іст.-філол. ф-т С.-Петербур. ун-ту. 1901 – лектор фр. мови у Томськ. ун-ті. 1906 захистив дис. на ступінь магістра історії західноєвроп. л-р, 1909 – д-ра. У Київ. ун-ті обіймав посаду приват-доц. іст.-філол. ф-ту (1903–1908). Читав курси фр. мови та л-ри, історії західноєвроп. л-р, провансал. мови. Викладав у Москов. ун-ті (з 1909), на МВЖК та іст.-філол. курсах. Досліджував л-ру італ. Відродження, історію розвитку романтизму в л-рі, поетику раннього фр. романтизму у творчості Ф. де Шатобріана, літ. рух у Зах. Європі першої третини ХІХ ст. 26. XI 1911 виголосив промову на вечорі в Москві до 50-річчя від дня смерті Т. Шевченка, яку було опубліковано під назвою «Шевченко – народний поет» у кн. «На спомин 50-х роковин смерті Тараса Шевченка. 1861–1911» (М., 1912). Неодноразово висловлював думки про ідей. багатство творів поета та їхню роль у літ. та громад. русі. Учень рос. літературознавця О. Веселовського.

Творча спадщина: Шатобриан и поэтика мировой скорби во Франции. К., 1905; Разыскания в области романтической поэтики и стиля. К., 1908; Литературное движение на Западе в I трети XIX в.: Курс лекций. М., 1914.

Література: Петров Д. Граф Ф. Г. Де-Ла-Барт [Современная летопись] // ЖМНП. 1916. № 1.

БАРТОЛОМУЧЧІ Альфред-Йосиф Марія Антонович (19. III 1872 – дата та місце смерті, місце поховання невідомі) – італ. підданий, мовознавець. 1896 закінчив Королівський лицей-гімназію ім. Віктора Еммануїла II (м. Неаполь, Італія). У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора італ. мови іст.-філол. ф-ту (1908–1921).

БАХТІНОВА Ірина Анатоліївна (15. XII 1962, Київ – 9. XI 2017, Київ; похована на Байковому кладовищі, колумбарій) – укр. мовознавець. 1987 закінчила ром.-герм. ф-т Київ. ун-ту (спец.: ром.-герм. мова і л-ра). У Київ. ун-ті обіймала посади асист. каф. ром. мов (1994–1998), викл. (1998–2012) каф. ром. мов немов. ф-тів ф-ту інозем. філології, асист. каф. інозем. мов (2012–2013) природн. ф-тів Ін-ту філології. Читала курс ісп. мови. Розробила фахові програми та навчальні завдання до підручників з ісп. мови для різних факультетів.

Творча спадщина: Навчальні завдання з іспанської мови для студентів немовних факультетів: Посібник. К., 1998.

БЕРНШТЕЙН Михайло Давидович (3. I 1911, м-ко Великий Токмак Таврій. губ. (нині м. Токмак Запоріз. обл.) – 7. XII 2002, Київ; місце поховання невідоме) – літературознавець. Закін. Запоріз. пед. ін-т (1934). 1938–1981 – в ІЛ: старш. наук. співроб., із 1974 – старш. наук. співроб.-консультант. У Київ. ун-ті працював до війни (точно не встановлено роки) і 1946–1948. Д-р філол. наук (1960). Один з авторів і відп. ред. 3-го й 4-го томів «Історії української літератури» у 8-ми томах. Дослідник укр. л-ри XIX ст., становлення та розвитку укр. літ. критики і журналістики, компаративістики, питань текстології. Брав участь у підготовці академ. 10-том. видання творів Т. Шевченка, 50-том. збір. творів І. Франка, видань творів І. Нечуя-Левицького,

Панаса Мирного, М. Старицького, І. Франка, Лесі Українки, М. Коцюбинського, О. Білецького й ін. Досліджував творчість Марка Вовчка, П. Куліша, М. Драгоманова, М. Костомарова, І. Білика, письменників ХХ ст. Держ. премія УРСР ім. Т. Шевченка (1988). Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина: Журнал «Основа» і український літературний процес кінця 50–60-х років ХІХ ст. К., 1959; Українська літературна критика 50–70-х років ХІХ ст. К., 1959; Іван Манжура: Життя і творчість. К., 1977.

БЕРТОНІ Франц Петрович (1802 – після 1868, Італія; місце поховання невідоме) – сардинський підданий, педагог. 1836 прибув у Росію. У Петерб. ун-ті пройшов випробування на звання домаш. вчителя італ. мови (свідоцтво № 467 від 10. ІІ 1838)². У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора італ. мови та л-ри іст.-філол. ф-ту (1838–1868). Колезький радник (із 1854).

БЕХ Степан Іванович (5. І 1848, с. Бехи Овруцького пов. Волин. губ. (нині – Коростен. р-ну Житомир. обл.) – 1. І 1904; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1875 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту зі ступенем канд. (класич. від-ня). У Київ. ун-ті залишений стипендіатом для підготовки до професор. звання по каф. рим. словесності іст.-філол. ф-ту, з 1879 обіймав посаду приват-доц. з рим. словесності. Читав курси латин. мови та латин. граматики. 1877–1878 викладав латин. мову в Колегії Павла Галагана. 1884 працював на посаді вчителя давніх мов, інспектора Кам'янець-Поділ. гімназії; інспектора Київ. ІІ чоловічої гімназії. Надвірний радник (із 1882). Досліджував граматику латин. мови, мовостиль рим. сатира Персія, основи держ. життя Стародав. Риму.

²Державний архів міста Києва. Ф. 16. Оп. 465. Спр. 4760. Арк. 69–73.

Творча спадщина: Наблюдения замечания по поводу языка Персия. К., 1879.

БІЛЕЦЬКИЙ Андрій Олександрович (12. VIII 1911, Харків – 10. IV 1995, м. Буча Київ. обл.; похований поруч із родиною на Байковому кладовищі, ділянка № 6 (центральна алея)) – укр. мовознавець, неоеллініст. 1933 закінчив філол. ф-т Харків. пед. ін-ту проф. освіти (спец.: грец. мова). 1952 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади доц., зав. каф. класич. філології (1946–1951), проф., зав. каф. заг. мовознавства (1951–1955), проф., зав. каф. заг. мовознавства та класич. філології (1955–1978) філол. ф-ту; проф. (1978–1987), зав. (1978–1983) каф. ром. філології ром.-герм. ф-ту. Читав курси: «Загальне мовознавство», «Порівняльно-історична граматики індоєвропейських мов», спецкурс «Вступ до історико-типологічного дослідження мов» та ін. Із 1966 – старш. наук. співроб. Ін-ту археології АН УРСР. Фахівець із заг., порівн.-іст. мовознавства та класич. філології, автор багатьох оригінал. наук. досліджень, переважно з грец. мови та писемності, ініціатор заснування у Київ. ун-ті від-ня новогрец. мови та л-ри. Навчався в мовознавців Л. Щерби, Л. Булаховського. Син літературознавця О. Білецького.

Творча спадщина – близько 150 наукових праць, з-поміж яких: Принципы этимологических исследований. К., 1950; Лексикология та теорія мовознавства. К., 1972; Про мову і мовознавство. К., 1996.

Література: Голубовська І. О. Лінгвістичні ідеї А. Білецького у контексті антропологізму та синергетизму в мовознавстві // Мовні і концептуальні картини світу. 2011. Вип. 38.

БІЛЕЦЬКИЙ Леонід Тимофійович (5. V 1882, с. Листвинівка, нині Народиц. р-ну Житомир. обл. – 5. II 1955, м. Вінніпег, Канада; похований на місцевому кладовищі м. Вінніпег) – літературознавець, критик. 1913 закінчив Київ. ун-т. Учень проф. В. Перетца. Був залишений для підготовки до професор. звання. Із 1918 – приват-доц. Кам'янець-Поділ. держ. укр. ун-ту. У 1922–1923 викладав методологію укр. л-ри, історію укр. драми в Укр. таємному ун-ті у Львові. 1923–1926 – проф., ректор Високого Педагогічного Ін-ту ім. Драгоманова у Празі. Д-р філософії Карлового ун-ту (1938). 1925–1945 – приват-доц., проф. УВУ. Президент УВАН (1948–1952). Д. чл. НТШ. Із 1949 – голова культ.-освіт. ради Ком. українців Канади, проф. колегії св. Андрія (м. Вінніпег). Здійснив видання творів Т. Шевченка в 4-х томах «Кобзар» (Вінніпег, 1952–1954). Д. чл. Слов'ян. ін-ту в Празі. Автор численних праць з історії та методології укр. л-ри, фольклору.

Творча спадщина: Поезія та її критика. Л., 1921; Основи української літературно-наукової критики. Прага, 1925 [перевид. К., 1998]; Три силуетки (Про Марка Вовчка, Ольгу Кобилянську, Лесю Українку). Вінніпег, 1951.

Література: *Льницький М.* Історик українського літературознавства // Критики і критерії. Л., 1998.

БІЛЕЦЬКИЙ Олександр Іванович (1. XI 1884, поблизу м. Казань, Росія – 2. VIII 1961, Київ; похований поруч із родиною на Байковому кладовищі, ділянка № 6 (центральна алея)) – укр. літературознавець, критик, мистецтвознавець, театр. діяч. 1907 закінчив іст.-філол. ф-т Харків. ун-ту, у якому згодом викладав (1912–1941). У Київ. ун-ті обіймав посади проф., зав. каф. рос. л-ри філол. ф-ту (1945–1956). Вів наук. семінар підвищеного типу. Директор ІЛ (1940–1941, з 1944). Д-р літературознавства (з 1937), д-р філол. наук (з 1937), засл. діяч науки УРСР (з 1941), акад. АН

УРСР (з 1939), віце-президент АН УРСР (1946–1948), чл.-кор. АН СРСР (з 1946), акад. АН СРСР (з 1958), ініціатор заснування та голов. ред. журн. «Радянське літературознавство» (з 1957), голов. ред. «Історії української літератури» (К., 1954–1957. Т. 1–2). Досліджував питання теорії та історії укр. та західноєвроп. л-р, класич. антич. л-ри, літ. процесу доби Відродження, природи та функцій л-ри як різновиду мистецтва, психології літ. творчості, проблеми читача; вивчав творчість Г. Квітки-Основ'яненка, Т. Шевченка, І. Франка й ін. Одним із перших проаналізував укр. літ. традицію в контексті світових літ. процесів. Батько відомих мовознавця А. Білецького та мистецтвознавця П. Білецького.

1984 у Києві на честь Олександра Білецького названо вулицю. На будинку № 17/4 по Микільсько-Ботанічній вулиці, де він жив, встановлено меморіальну дошку.

Творча спадщина – понад 500 наукових праць, з-поміж яких: Хрестоматія давньоукраїнської літератури (Доба феодалізму). К., 1952; Українська література серед інших слов'янських літератур. К., 1958; Українська проза першої половини XIX ст. К., 1960.

Література: Гудзій М. К. Олександр Іванович Білецький. К., 1959.

БІЛОДІД Іван Костянтинович (29. VIII 1906, с. Успенське (нині с. Успенка Онупріїв. р-ну Кіровогр. обл.) – 21. IX 1981, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 50) – укр. мовознавець, лексикограф, педагог. 1932 закінчив літ.-лінгв. ф-т Харків. ун-ту. 1952 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посаду проф. укр. мови філол. ф-ту (з 1956). Читав курси: «Історія української мови», «Історія українського мовознавства». Міністр освіти УРСР (1957–1962), директор Ін-ту мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР (з 1961), віце-президент АН УРСР (1962–1978), голова Укр. ком. славістів (з 1964). Акад. АН УРСР (з 1957), акад. АН СРСР (з 1972), засл. діяч науки УРСР (з 1966). 1971 – лауреат Держ. премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка за

участь у роботі над «Російсько-українським словником» (К., 1968. Т. 1–3). Відп. ред. «Словника української мови» (К., 1970–1980. Т. 1–11). Співавт. і голов. ред. «Курсу історії української літературної мови» (К., 1958–1961. Т. 1–2), «Сучасної української літературної мови» (К., 1969–1973. Т. 1–5). Досліджував питання історії укр. та рос. літ. мов та лінгвостилістики, заг. мовознавства, вітчизн. мовознавства, іст. граматики, лексикографії та лексикології. У праці «Російська мова – мова міжнаціонального спілкування народів СРСР» (К., 1962) обстоював хибну думку щодо «гармонійної російсько-української двомовності», а російську розглядав як «спільну мову міжнаціонального спілкування народів СРСР, їх другу рідну мову». Проникнення в укр. мову рос. лексики, поширення кальок із рос. мови, запозичення іншомов. термінології за посередництва рос. мови трактував як її «творчу допомогу». Навчався у славетного мовознавця Л. Булаховського. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 400 наукових праць, з-поміж яких: Питання розвитку мови української радянської художньої прози. К., 1955; Українська літературна мова другої половини XVI, XVII і XVIII ст. К., 1957; Т. Г. Шевченко в історії української літературної мови. К., 1964.

Література: Білодід О. І. Про мого батька та його родину (дещо з сімейних хронік) // Мовознавство. 2006. № 6.

БІЛОДІД Олександр Іванович (11. X 1934, Харків – 5. IV 2012, Київ; похований на Міському кладовищі, ділянка № 86, ряд № 7, місце № 6) – укр. мовознавець. 1957 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1978 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади асист., старш. викл. (1963–1970), доц. (1970–1981), проф. (1981–1992), зав. (1987–1992) каф. укр. мови; проф. (1992–1998), зав. (1992–1997) каф. історії укр. мови філол. ф-ту. Читав курси

сучас. укр. літ. мови, лексикології, історії та стилістики укр. мови, іст. граматики; спецкурс «Культура мови» й ін. Працював заст. відп. ред. журн. «Українське мовознавство», викладав рос. та укр. мови у Венсен. ун-ті (1977–1980, Париж, Франція). Досліджував питання укр. та слов'ян. мовознавства, історії укр. мови, філософії мови, наук. творчість видатного вченого-філолога О. Потебні; розшифровував графіті Києво-Печерської лаври. Автор однієї з перших наук.-публіц. розвідок про останнього гетьмана України П. Скоропадського. Син відомого мовознавця І. Білодіда.

Творча спадщина – понад 70 наукових праць, з-поміж яких: Граматична концепція О. О. Потебні. К., 1955; Частини мови в граматичному вченні. К., 1980; Київ та історія лінгвославістики. К., 1983.

Література: Олександр Іванович Білодід // КС. 2012. № 3.

БІЛОЗІР Лідія Іванівна (28. VIII 1894, с. Богодухів Полтав. губ. (нині Харків. обл.) – 8. II 1935, розстріляна в Києві, безіменно похована на Лук'янівському кладовищі) – укр. мовознавець. 1919 закінчила КВЖК, вищу освіту здобула у ВІНО. Викладала у школах і ВНЗ УРСР (1919–1930), працювала співроб. АН УРСР (з 1922), доц. Київ. пед. ін-ту профосвіти (з 1930). У Київ. ун-ті обіймала посади викл. робітн. ф-ту (з 1923); наук. співроб. (з 1929), доц. (станом на 26. VI 1934)³ каф. укр. мовознавства; викл. курсів підготовки до аспірантури (з 1930). 3. XII 1934 за доносом двох студентів, які слухали її лекції та бували в неї вдома, заарештована органами НКВС УРСР за звинуваченням в антирад. діяльності, причетності до «контрреволюційної націоналістичної організації ОУН». Причиною було викладання лекцій укр. мовою, критич. ставлення до органів рад. влади, товаришування з укр. «неблагонадійними»

³Галузевий державний архів Служби безпеки України. Спр. 216282. Фп. 44964. Довідка № 266.

освіт. та культ. діячами (поет М. Зеров, мистецтвознавець С. Гіляров), сприяння укр. відродженню.

Література: Ніколаєва Н. Білозір Лідія Іванівна: життєвий шлях викладача Київського державного університету // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2013. Вип. 2: Історія.

БІЛОШТАН Яків Порфирійович (5. XI 1904, с. Моринці Звенигород. р-ну Черкас. обл. – 20. I 1985, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 47) – укр. літературознавець, педагог. Навчався на мов.-літ. ф-ті КІНО (1926–1929), закінчив філол. від-ня Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка (1950). Декан іст.-філол. ф-ту Львів. держ. пед. ін-ту (1950–1953). 1966 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади доц. (1962–1966), проф. (1969–1982), в. о. зав. (1975–1976) каф. теорії л-ри і л-ри народів СРСР, декана (1967–1971) філол. ф-ту. Читав курси: «Теорія літератури», «Вступ до літературознавства»; спецкурс «З психології художньої творчості» та ін. 1941 репресований за звинуваченням у контрреволюц. діяльності. 1943 реабілітований. Працював зав. наук. редакції мистецтв (1958–1969), зав. редакції л-ри, мови і фольклору (1960–1962) Київ. голов. редакції УРЕ АН УРСР. Досліджував укр. л-ру XIX–XX ст., теорію та історію укр. драми, драматургію І. Франка, театр. критику. Чл. Укр. театр. т-ва.

Творча спадщина – понад 150 наукових праць, з-поміж яких: Драматургія Івана Франка. К., 1956; Літературні роди, види і жанри (підвиди) як змістовні форми (у співавт.). К., 1968; Теорія літератури. К., 1975 (у співавт.).

БЛИЗНИЧЕНКО Міліца Володимирівна (2. VII 1914, м. Іркутськ, Росія – 3. XI 1981, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1936 закінчила ф-т англ. мови Москов. держ. пед. ін-ту інозем. мов. Працювала старш. викл. Харків. пед. ін-ту інозем. мов (1939–1941), старш. викл. Об'єдн. укр. держ. ун-ту в м. Кзил-Орда (Казахстан, 1941–1944). 1954 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади старш. викл. (1944–1954), в. о. доц. (1954–1965), доц. (1965–1969), зав. (1960–1969) каф. англ. філології; доц. (з 1969), зав. (1969–1976) каф. англ. мови; заст. декана (1944–1947), декана (1965–1969) ф-ту ром.-герм. філології. Читала заг. курс англ. мови, курси граматики англ. мови, розмов. практики, теорії та практики перекладу. Досліджувала граматику та стилістику англ. мови, питання методики навчання інозем. мов.

Творча спадщина – близько 20 наукових праць, з-поміж яких: Перестройка преподавания иностранных языков в вузе. К., 1965.

БЛИК Ольга Петрівна (7. I 1927, с. Лука Лохвиц. р-ну Полтав. обл. – 2. V 1999, Київ; похована на Лісовому кладовищі, ділянка № 54 а, ряд № 5, місце № 34) – укр. мовознавець. 1948 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова і л-ра). 1960 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади доц. каф. історії укр. мови філол. ф-ту (1965–1987; 1991–1993). Читала курс методики викладання укр. мови, керувала пед. практикою студентів. Працювала викл. Ніжин. пед. ін-ту ім. М. Гоголя (1952–1956), доц. каф. укр. мови КДПІ ім. О. М. Горького (1956–1964), доц. каф. заг., рос. і укр. філології Київ. держ. ін-ту інозем. мов (1988–1991). Досліджувала фонетику, граматику укр. мови, синтаксис документів канцелярії Б. Хмельницького.

Творча спадщина – ряд підручників і посібників з укр. мови для США, з-поміж яких: Фонетика. Орфоєпія. Графіка.

Орфографія: Посібник для вчителів. К., 1988; Українська мова: для гімназій, ліцеїв, коледжів гуманітарного профілю, шкіл (класів) з поглибленим вивченням української мови: У 2 ч. К., 1997.

БОБОКАЛ *Наталія Іванівна* (6. IX 1955, смт Нова Борова Хорошів. р-ну Житомир. обл. – б. III 2002, Київ; похована на Лісовому кладовищі) – укр. мовознавець, літературознавець. 1980 закінчила Житомир. пед. ін-т ім. І. Франка (спец.: укр. мова і л-ра). У Київ. ун-ті працювала з 1982, обіймала посади зав. навч. міжкаф. лаб. з проблем методики викладання мови та л-ри в середній та вищій школі (1992–1993), зав. навч.-наук. лаб. філол. освіти філол. ф-ту (1993–1995); асист., викл. каф. укр. філології для неспец. ф-тів (1994–1998). Читала курс «Ділова українська мова». Досліджувала формування мовленнєвих особливостей ділового спілкування, композиційну своєрідність і роль пейзажу в романах Г. Тютюнника.

БОЙКО *Володимир Григорович* (14. V 1929, с. Мар'янівка Петрів. р-ну Кіровоград. обл. – 16. XII 2009; похований на Байковому кладовищі, сектор № 39, ділянка № 8 в, ряд № 9, місце № 32, колумбарій (тераса)) – укр. літературознавець, фольклорист. 1952 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (від-ня укр. мови і л-ри). 1969 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади зав. каф. теорії л-ри і л-ри народів СРСР (1976–1986), проф. каф. історії укр. л-ри (1986–1992); один із засн., проф. каф. фольклористики (1992–2002) філол. ф-ту (з 2001 – Ін-ту філології). Читав курси: «Теорія фольклору», «Поетика фольклору». Працював ред. у Держлітвидаві (1955–1957), зав. від. фольклористики ІМФЕ АН УРСР (1971–1976). Досліджував проблеми взаємодії та взаємозв'язків естет. систем фольклору і л-ри, динаміку розвитку фольклор. процесу, традиції та новаторство поетич. фольклору,

укр. дит. фольклор, питання гумору й сатири в літ.-естет. поглядах І. Франка, фольклоризм творчості П. Тичини, М. Рильського, В. Сосюри, В. Чумака.

Творча спадщина – понад 150 наукових праць, з-поміж яких: Поетичне слово народу і літературний процес. Проблема фольклорних традицій в становленні української радянської поезії. К., 1965; Сучасна народнопоетична творчість на Україні. Основні тенденції розвитку. К., 1973; Пісні літературного походження. «Українські народна творчість» / За ред. В. Г. Бойка. К., 1978.

Література: Бібліографія українського народознавства: У 3 т. / Зібрав і впорядкував М. Мороз. Л., 1999. Т. 1. Кн. 2: Фольклористика.

БОНДАР Ірина Петрівна (1. VI 1929, м. Лесковац, Сербія – 1. I 2008, м. Саратов, РФ; похована у м. Саратові) – укр. мовознавець-сербіст, компаративіст, педагог. 1953 закінчила філол. ф-т (спец.: рос. мова і л-ра) Софійського ун-ту св. Климента Охридського (Болгарія). 1969 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. Викладала у Саратов. держ. пед. ін-ті (1966–1973). У Київ. ун-ті обіймала посади старш. викл. каф. слов'ян. мов (1973–1989), заст. декана (1975–1978) філол. ф-ту. Читала курси сербохорват. мови, історії сербохорват. мови; спецкурс «Сучасна сербохорватська орфографія та пунктуація». Викладала у Київ. славіст. ун-ті (з 1989). Проводила наук. роботу в галузі іст.-зістав. вивчення старослов'ян., болг. та рос. мов; досліджувала історію, діалектологію сербохорват. мови. Підготувала ряд метод. розробок і посібників із сербохорват. мови.

Творча спадщина: Сербська для початківців. Српски за почетнике: Підручник: У 4 ч. К., 2002.

БОНДАРЕНКО Нателла Анатоліївна (2. V 1934, Суми – 8. II 2003, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 8 а) – укр. мовознавець. 1956 закінчила Київ. держ. пед. ін-т інозем. мов (спец.: англ. мова). У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. англ. мови (1963–1970), викл. каф. інозем. мов неспец. ф-тів (1970–1975), викл. каф. англ. мови природн. ф-тів (1975–1990) ф-ту ром.-герм. філології. Читала курс англ. мови на геолог. ф-ті. Досліджувала граматику англ. мови, геолог., гідрогеолог., геофіз. терміносистеми англ. мови. Упорядник низки термінолог. словників.

Творча спадщина: Тематичний словник для читання літератури з геології, гідрогеології, геофізики. К., 1984.

БОРЕЛЬ Август Андрійович (1811, м. Женева, Швейцарія – після 1868, поблизу м. Женеви) – мовознавець. 1830 радою Женев. академії затверджений у званні бакалавра словес. наук. Обіймав посаду лектора фр. мови Харків. ун-ту (1838), Київ. ун-ту (1839–1868). У Київ. ун-ті читав курси фр. мови та л-ри. Викладав фр. мову в Київ. I гімназії (1839–1840), Київ. кадет. корпусі (1852–1863). Колезький радник (з 1854).

БОРИСЕНКО Інна Іванівна (29. III 1936, м. Спаськ-Дальній Примор. краю, Росія – 9. I 2010, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 46) – укр. мовознавець. 1959 закінчила ром.-герм. від-ня філол. ф-ту Київ. ун-ту. Працювала мол. наук. співроб. ІЛ (1959–1960). 1973 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посаду викл. (1960–1969; 1973–1974), старш. викл. (1975–1976) каф. англ. мови ф-ту ром.-герм. філології; зав. (1976–1985), доц. (1985–1996) каф. інозем. мов ф-ту міжнар. відносин і міжнар. права; проф. Ін-ту адвокатури (1997–2001). На ф-ті ром.-герм. філології

читала основ. курс англ. мови, спецкурс «Про деякі особливості американського варіанту англійської мови». Досліджувала лексикологію англ. мови, зокрема роль неологізмів в англ. мові США, питання англ., укр. та рос. лексикографії.

Творча спадщина – понад 150 наукових праць, з-поміж яких: Англо-український словник / Під ред. проф. Ю. А. Жлуктенко. К., 1978; English in International documents and diplomatic correspondence: Учебное пособие по переводу, реферированию и составлению текстов международных документов. К., 1991; Сучасний українсько-англійський юридичний словник. К., 2007.

БОРОДІНА Ольга Костянтинівна (12.VII 1915, с. Ігжинівка (нині Іркутськ. обл.), Росія – 6. XII 1995, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 23) – укр. літературознавець. 1939 закінчила Іркутськ. держ. пед. ін-т (спец.: рос. мова і л-ра), 1952 – аспірантуру в Київ. ун-ті (каф. історії рос. л-ри). 1952 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади старш. викл. (1952–1954), доц. (1954–1972), в. о. зав. (1963–1964) каф. історії рос. л-ри. Читала курс рос. л-ри кінця XIX – початку XX ст., спецкурс «Історія російського роману». 1952–1953 – радник декана філол. ф-ту Пекін. ун-ту (Китай). Працювала старш. викл. рос. л-ри в Пед. ін-ті інозем. мов (1949–1951). Досліджувала історію розвитку рос. роману, рос. драматургію 20–30-х рр. XX ст., зокрема твори В. Вишневського та В. Кіршона.

Творча спадщина: Всеволод Вишневський. Нарис життя і творчості. К., 1958; Володимир Кіршон. К., 1964.

БОРОДЯНСЬКИЙ Ісаак Абрамович (24. V 1924, Київ – 15. III 1995, Київ; похований на Байковому кладовищі) – укр. мовознавець. 1943–1945 – навчався на ф-ті інозем. мов Єрван.

пед. ін-ту (Вірменія). 1949 закінчив Київ. ун-т (спец.: англ. мова і л-ра). 1971 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1954–1971), старш. викл. (1971–1974), доц. (1974–1975) каф. англ. мови неспец. ф-тів, доц. каф. англ. мови природн. ф-тів (1975–1995) ф-ту ром.-герм. філології. Читав курси англ. мови на фіз., радіофіз., мех.-мат. ф-тах, ф-ті кібернетики. Працював деканом ф-ту наук.-техн. перекладу Київ. нар. ун-ту техн. прогресу (з 1972). Досліджував питання ТПП фразеологізмів англ. худ. прози, методику викладання англ. мови. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Об одной переводческой ошибке. Тетради переводчика. М., 1963; Неологізми в мові американської та англійської технічної літератури. К., 1974; Методика навчання перекладу термінів. К., 1979.

БОРОЗНА Микола Якович (21. XII 1921, с. Дмитрівка Знам'ян. р-ну Кіровоград. обл. – 5. XI 2002; місце смерті, місце поховання невідомі) – укр. мовознавець, перекладач. 1951 закінчив Київ. ун-т (ром.-герм. від.). 1969 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1954–1956), старш. викл. (1956–1970), доц. (1970–1972) каф. ром. мов, зав. каф. англ. мови природн. ф-тів (1969–1972), заст. декана ф-ту інозем. мов (1967–1969); доц. каф. наук. основ пропаганди й історії партійно-рад. преси (1972–1990), заст. декана ф-ту журналістики (1974–1976). Читав на ф-ті інозем. мов курси сучас. фр. мови, військ. перекладу з фр. мови, спецкурс із сучас. фр. л-ри. Працював ред. Держлітвидаву УРСР (1951–1952). Досліджував питання теорії та практики перекладу, публіцистику фр. письменника А. Стіля. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць.

БРОВКО Іван Бенедиктович (15. I 1915, м. Маячка Нехворощан. р-ну Полтав. обл. – 22. I 2009, Київ; місце поховання невідоме) – укр. літературознавець, випробувач ракетно-космічної техніки, правозахисник. 1952 закінчив філол. ф-т КДПІ ім. О. М. Горького (спец.: укр. мова і л-ра). Учасник Другої світової війни (командував гвардій. міномет. частинами). Із 1945 – у спец. групі ракетників «Постріл», працював над вивченням і складанням трофей. нім. ракети ФАУ-2 в Ін-ті Рабе (м. Бляхейроде, Німеччина); ком-р I старт. дивізіону особл. бригади, що 1947 із космодрому Капустин Яр (РФ) запустила баліст. ракету Р-1 (ФАУ-2). 1956 захистив дис. на ступінь канд. пед. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. (1953–1957), в. о. доц. (1957–1960) каф. педагогіки філол. ф-ту. Читав курс методики викладання укр. л-ри. Учасник руху шістдесятників (1960–1970), виступав проти русифікації та денаціоналізації молоді. Звинувачений органами КДБ за «наклепи на ленінську національну політику та антирадянську діяльність», 1960 звільнений із роботи в Київ. ун-ті. Після вимушеного безробіття працював викл. психології в Ніжин. пед. ін-ті (з 1962), проректором Київ. ін-ту культури (з 1972). Співголова Укр. ком. «Гельсінкі – 90», учасник делегації на засіданні Гельсін. громад. асамблеї у Празі (жовтень 1990). Досліджував творч. спадщину Олесея Гончара. Автор численних праць із літературознавства та педагогіки, книги про укр. конструктора С. Корольова «Космос беден без поетов» (К., 1986).

Творча спадщина: Вивчення творчості Олесея Гончара в школі. К., 1957; Аналіз літературного твору: Посібник для вчителів. К., 1959 (у співавт.).

Література: Добром нагріте серце. До 80-ліття Івана Бенедиктовича Бровка / Упорядник В. Овсієнко. К., 1995.

БРУНЕНЕК *Мартин Іванович* (дати народження та смерті, місце поховання невідомі) – мовознавець. 1892 закінчив іст.-філол. ф-т Імператор. Москов. ун-ту з дипломом I ступеня. Працював позаштат. викл. нім. мови Ризької Александрів. гімназії (1892–1894), учителем нім. мови Києво-Печерської гімназії (з 1894). 1894 отримав звання вчителя нім. мови в гімназіях і прогімназіях. У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора нім. мови іст.-філол. ф-ту (з 1899). Чл. Господар. ком. (1898–1901, із 1904).

Творча спадщина: Метод и цель преподавания новых языков (по поводу IX нефилологического съезда в Лейпциге). К., 1900.

БУЛАХОВСЬКИЙ *Леонід Арсенійович* (14. IV 1888, Харків – 4. IV 1961, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 42) – укр. мовознавець, славіст. 1910 закінчив іст.-філол. ф-т Харків. ун-ту (спец.: слов'яно-рос. філологія). 1936 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади проф. (із 1944), зав. каф. укр. мови (1946–1947), зав. каф. слов'ян. філології (1947–1960) філол. ф-ту. Працював проф. Перм. ун-ту (Росія; 1917–1921), Харків. ун-ту (1921–1942). Директор Ін-ту мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР (із 1944), голова Укр. ком. славістів (1957–1961). Акад. АН УРСР (із 1939), чл.-кор. АН СРСР (із 1946), засл. діяч науки УРСР (із 1941). Досліджував питання порівн.-іст. мовознавства, граматики східнослов'ян. мов, стилістики слов'ян. мов, особливості поетич. мови Т. Шевченка та М. Рильського. Автор проекту офіц. Укр. правопису (1946). Учитель Ю. Шевельова. Батько д-ра філол. наук, проф., акад. АН ВО Ю. Булаховської.

На честь академіка Леоніда Булаховського названо вулицю в Києві. На фасаді будинку № 9 по вулиці Михайла Коцюбинського в Києві, де він проживав (1944–1961), 18. IX 1971 встановлено меморіальну дошку.

Творча спадщина – понад 400 наукових праць, з-поміж яких: *Основи мовознавства*. Х., 1928; *Український літературний наголос*. К., 1947; *Питання походження української мови*. К., 1957.

Література: Пам'яті академіка Леоніда Булаховського // *Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур*: Збірник наукових праць. К., 2014. Вип. 24.

БУНІЧ-РЕМІЗОВ Борис Борисович (29. XI 1928, с. Телехівці, Рокитнян. р-ну, Київ. обл. – 30. V 2016, м. Хайфа, Ізраїль) – укр. філолог, спеціаліст з європ. л-ри Нового часу. 1952 закінчив Київ. ун-т. У Київ. ун-ті 1952–1956: викл., з 1960 – старш. викл., з 1968 – доц. каф. заруб. л-ри. 1963 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. Викладав курси історії заруб. л-ри сер. віків, XVII–XVIII і XIX ст. Автор ряду наук. праць і передмов, переважно з питань історії англ. і фр. л-р (Ч. Діккенс, В. Скотт, В. Теккерей, Стендаль, Г. Флобер).

Творча спадщина: Елізабет Гаскелл: Очерк життя і творчості. К., 1974; *Новела епохи Відродження*. 1990.

БУРАГО Сергій Борисович (5. IV 1945, Ташкент – 18. I 2000, Київ; похований на Лісовому кладовищі, ділянка № 75, ряд № 35, місце № 14) – філолог. Закінчив філол. ф-т Вінниц. пед. ін-ту (1966), аспірантуру Київ. пед. ін-ту (1971). У Київ. ун-ті з 1976: викл. рос. мови на підготов. ф-ті; із 1987 – старш. викл., зав. каф. рос. мови для іноземців на підготов. ф-ті; 1990–1999 – зав. каф. укр. та рос. мов як іноземних ІМВ. Читав курси: «Історія світової художньої культури», «Історія російської художньої культури ХХ ст.», «Лінгвістичний аналіз художнього тексту», «Методика викладання російської мови як іноземної». 1978–1980 – старш. методист, 1984–1986 – викл.-методист рос. л-ри у Філії Ін-ту рос. мови ім. О. Пушкіна в Республіці Куба. Із 1993 – д-р філол. наук.

Організатор та Президент Фонду гуманіт. розвитку «Collegium»; засн. та голов. ред. міжнар. наук.-худ. журн. «Collegium» (1993). Організатор видання літ. газети «Граффити». Засн. Міжнар. наук. конф. «Мова і культура» (1992), яка нині присвячена пам'яті Б. Основ. напрями наук. діяльності: теорія л-ри, віршознавство, історія рос. л-ри, культурологія.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Александр Блок: Очерк жизни и творчества. К., 1981; Музыка поэтической речи (на испанском языке). К., 1986; О смысле поэзии (Язык и культура: Мат. 4-й междунар. науч. конф.). К., 1996.

Література: Булаховская Ю. Л. О Сергее Борисовиче Буряго // Collegium. 2001. № 10.

БУРБЕЛО Броніслав Іванович (1.VIII 1905, с. Бокиївка Волочин. р-ну Хмельниц. обл. – 23. I 1995, Київ; похований на Південному кладовищі, ділянка № 9, ряд № 3, місце № 17) – укр. мовознавець. 1942 закінчив філол. ф-т Одес. держ. ун-ту (спец.: західноєвроп. л-ра і фр. мова). 1995 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1946–1953), старш. викл. (1953–1956), доц. (1956–1963), зав. (1949–1963) каф. ром. мов; доц. (1963–1980), зав. (1963–1978) каф. ром. філології ф-ту ром.-герм. філології. Читав курси фр. мови, історії фр. мови, нім. мови, порівн.-іст. граматики. Заст. голови наук.-метод. ради з інозем. мов та чл. експерт. комісії МВССО УРСР. Вивчав питання ром. мовознавства, історію та граматику фр. мови, методику викладання інозем. мов. Учень відомого вченого-філолога І. Шаровольського.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: Про лексичні запозичення з російської мови в західноєвропейських мовах. К., 1958; Історія Київського університету. К., 1959 (у співавт.); Українсько-французький словник. К., 1989.

БУРГГАРД Освальд (*псевдоніми та криптоніми: Юрій Клен, Явір Гордій, Роксоляна Черчелівна, О. Б.*) (4. XI 1891, с. Сербинівка Волин. губ. (нині Старокостянтинів. р-ну Хмельниц. обл.) – 30. X 1947, м. Авгсбург, Німеччина; похований на укр. частині кладовища Вестфрідгоф) – укр. літературознавець, поет-неокласик, перекладач. 1911–1920 навчався на іст.-філол. ф-ті Київ. ун-ту (з перервами), де вивчав ром., герм. і слов'ян. філологію, 1923 отримав диплом I ступеня. Учасник Семінару проф. В. Перетца. Написав ґрунтовну літературознавчу працю, що була опублікована зі вступ. статтею В. Перетца (1915). Перерва у навчанні зумовлена тим, що на початку Першої світової війни Б. був висланий до Архангел. губ. як етнічний німець, перебував у Курську (1915–1918), Німеччині (1918). 1921 схоплений ВЧК, проте уник розстрілу завдяки клопотанню В. Короленка. У Київ. ун-ті з 1928: проф., викл. нім. мови, курсу лекцій із заг. історії л-ри. Засн. каф. приклад. мистецтва (1930–1931). 1931 виїхав до Німеччини під загрозою репресій. 1934 викладав у Мюнстерському ун-ті. 1936 захистив доктор. дис. 1939 мобілізований до нім. війська як перекладач. 1943–1947 – у Карловому ун-ті (Чехія), УВУ (Чехія), Інсбрукському ун-ті (Австрія), УВУ (Німеччина). 1947 редагував літ. журн. «Літаври» (Зальцбург, 1947). Досліджував творчість Г. Гейне в укр. перекладах, експресіонізм, екзотику й утопію в нім. романі. Перекладав твори Дж. Лондона, Ч. Діккенса, Р.-М. Рільке й ін. укр. мовою, а також сонети М. Зерова нім. мовою. Упорядкував антологію «Поезія приречених» (нім. мовою, не опублікована). Автор поетич. зб. «Каравели» (Прага, 1943), поеми «Попіл імперій» (незакінчена; видана: Філадельфія, 1957).

Творча спадщина: Леся Українка і Гайне. Леся Українка. Твори. К., 1927. Т. IV: Переклади.

Література: Лазірко Н. О. Інтерпретаційні та методологічні аспекти літературознавчого дискурсу Юрія Клена // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Х., 2013. № 1048.

БУРКАТ *Олександра Петрівна* (29. IX 1928, с. Линовиця Прилуц. р-ну Чернігів. обл. – 20. XI 2008; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1953 закінчила Київ. ун-т. У Київ. ун-ті обіймала посаду старш. викл. каф. заг. мовознавства і класич. філології (1988–1999). Читала курс лат. мови. Працювала старш. викл. лат. мови каф. мов Мед. ін-ту Укр. асоціації нар. медицини (1999–2004).

БУРМІСТРЕНКО *Ольга Іванівна* (27. I 1918, Київ – 27.VIII 2004, Київ; похована на Байковому кладовищі (колумбарій), ділянка № 5, нижня тераса) – укр. мовознавець. 1944 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту. 1955 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1948–1958), старш. викл. рос. мови підготов. ф-ту (1961–1962); доц. (1962–1966, 1971–1972), в. о. зав. (1966–1971) каф. рос. мови; доц. каф. рос. мови для іноземців ф-ту міжнар. відносин та міжнар. права (1973–1979). Читала курс сучас. рос. літ. мови. Досліджувала мову і стиль творів М. Горького. Працювала наук. співроб. музею Т. Шевченка (1943–1944). Дружина літературознавця А. Іллічевського.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, методичних посібників.

БУТСЬКА *Ірина Анатоліївна* (4. I 1921, Київ – 31. VII 2005, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1945 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту. 1953 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті: 1954–1960 – доц. каф. рос. л-ри, 1960–1965 старш. викл. каф. рос. мови підготов. ф-ту, 1965–1971 – доц. каф. рос. мови основ. ф-тів, 1971–1986 доц., 1973–1974 – в. о. зав. каф. рос. мови для іноземців ф-ту міжнар. відносин і міжнар. права. Фахівець у галузі рос. мови та літ. перекладу з англ. мови. Досліджувала творчість

М. Горького, белетристику і критику кінця ХІХ – початку ХХ ст. на сторінках журн. «Жизнь». Учасниця Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць.

ВЕНГРЕНІВСЬКА Галина Федорівна (7. I 1923, с. Ставище Київ. обл. – 12. XII 2005, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 18) – укр. мовознавець-романіст, лексикограф, перекладач. 1950 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: фр. мова та л-ра). 1967 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (із 1961), старш. викл. (1966–1969), доц. (із 1969) каф. ром. мов, в. о. зав. каф. інозем. мов гуманіт. ф-тів (1969–1970), зав. каф. фр. мови неспец. ф-тів (1972–1985), доц. каф. теорії та практики перекладу (1988–1995) ф-ту ром.-герм. філології. Читала курси фр. мови, теорії та практики перекладу. Досліджувала питання методики викладання інозем. мови, вивчала переклади М. Рильського, перекладала поезію Ш. Бодлера й А. Мішо. Учениця мовознавця О. Андрієвської.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Острів. Х. Гойтісоло [переклад з ісп.]. К., 1971 (у співавт.); Французько-український словник на 20 тис. слів. К., 1977; Французько-український та україно-французький фразеологічний словник. К., 2000.

ВЕНГРЕНІВСЬКА Марія Анатоліївна (19. VIII 1950, Київ – 30. VIII 2012, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 18) – укр. мовознавець-романіст, перекладач. 1972 закінчила Київ. ун-т (спец.: ром.-герм. мови та л-ри). 1981 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1972–1983), старш. викл. (1983), доц. (із 1983) каф. ТПП з ром. мов ф-ту інозем. філології (з 2001 – каф. ТПП з ром. мов ім. М. Зерова Ін-ту філології). Викладала курси теорії та практики перекладу, лінгвокраїнознавства, комунікат. стратегій. Позаштат. усний перекладач Єврокомісії (з 1998). Досліджувала питання порівн. граматики фр. та укр.

мов, стилістики фр. мови, теорії, практики, психології, філософії перекладу, лінгвістики тексту; перекладала укр. мовою твори фр. письменників О. Бальзака, Д. Пеннака, а також фр. мовою вірші В. Стуса, М. Бажана. Лауреат премії ім. Г. Сковороди (2008). Донька мовознавця Г. Венгренівської.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: *Творча майстерня перекладача*. К., 1999 (у співавт.); *Українсько-французький та україно-французький фразеологічний словник*. К., 2000; *Основи з порівняльної граматики французької та української мов*. К., 2001 (у співавт.).

ВЕРВЕС Григорій Давидович (15. IV 1920, с. Петрове (нині смт Петрове) Кіровогр. обл. – 9. I 2001, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 31) – укр. літературознавець-славіст, літ. критик, письменник. 1942 закінчив Об'єдн. укр. держ. ун-т у м. Кзил-Орда (Казахстан). 1959 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посаду проф. каф. слов'ян. філології філол. ф-ту (1996–1999). Читав спецкурси, присвячені творчості А. Міцкевича, пол. романтиків «української школи». Працював зав. від. слов'ян. л-р ІЛ (із 1958), заст. голови Укр. ком. славістів, головою Укр. ком. Міжнар. асоціації з вивчення й поширення слов'ян. культур при ЮНЕСКО (із 1976). Чл.-кор. АН УРСР (від 1978). Акад. НАН України (із 1995). Лауреат премії ім. І. Франка НАН України (1997). Досліджував питання слов'ян. компаративістики, теорії л-ри, методики викладання слов'ян. л-р, укр.-пол. літ. зв'язків ХІХ–ХХ ст. Учасник Другої світової війни. Чоловік літературознавця Г. Сидоренко.

Творча спадщина – близько 500 наукових праць, з-поміж яких: *Юліуш Словацький і Україна*. К., 1959; *Максим Рильський в колі слов'янських поетів*. К., 1972; *Адам Міцкевич. Життя і творчість*. К., 1979; *Українці на рандеву з Європою*. К., 1996.

ВЕТВИНСЬКА Тетяна Леонідівна (27. XII 1922, Київ – 1. VI 2003, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1949 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: англ. мова і л-ра). 1971 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1950–1961), старш. викл. (1961–1962) каф. англ. мови; старш. викл. (1962–1971), доц. (1971–1987) каф. англ. філології ф-ту ром.-герм. філології. Читала курси лексикології та стилістики англ. мови, курс письмового перекладу на основ. мову. 1963 працювала перекладачем у Республіці Індонезія. Досліджувала питання стилістики, лексикології, фразеології, синтаксису англ. мови. Одна з перекладачів «Конституції держав Африки» рос. мовою.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць.

ВИСОЦЬКА Лія Григорівна (Ушерівна) (23. X 1924, с. Королівка Вінниц. обл. – 26. XII 1975, Київ; похована на Міському кладовищі, ділянка № 61, ряд № 33, місце № 49) – укр. мовознавець. 1944 закінчила ф-т інозем. мов Удмурт. держ. пед. ін-ту (спец.: фр. мова). Викладала фр. мову на каф. інозем. мов ф-ту перекладачів КДПІ ім. О. М. Горького (1947–1959). У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. ром. мов ф-ту інозем. філології (з 1959), старш. викл. 10-місяч. курсів інозем. мов (із 1969). Читала практ. курс фр. мови, курси стилістики фр. мови та перекладу. Досліджувала питання лексикології фр. мови.

ВИШЕСЛАВСЬКИЙ Леонід Миколайович (18. III 1914, Миколаїв – 26. XII 2002, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 49 б) – укр. літературознавець, поет, перекладач. 1938 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту. 1947 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посаду викл. каф. рос.

л-ри філол. ф-ту (1949–1951, 1961–1962). Читав курс теорії л-ри, спецкурс, присвячений творчості В. Маяковського. Працював зав. літ. від-ня газ. «Юний ленінець» (1939–1941), викл. Київ. пед. ін-ту (1946–1951), голов. ред. журн. «Радянська Україна» (1948–1961). Лауреат Держ. премії ім. Т. Шевченка (1984). Досліджував теорію та історію л-ри, літ. процес ХХ ст., теорію худ. перекладу, типологію літ. творчості; перекладав рос. мовою поеми Т. Шевченка, сонети Лесі Українки. Учасник Другої світової війни. Автор понад 60 книг віршів, прози та перекладів.

Творча спадщина: Маяковський серед нас. К., 1960; Українська сповідь. Поезії. Проза. К., 2004.

ВИШНЕВСЬКА Ніна Олександрівна (30. VIII 1921, с. Сапужок Рязан. обл., Росія – 23. VII 1994, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1946 закінчила Москов. держ. ун-т (спец.: класич. філологія). У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. історії рос. л-ри (1949–1950), старш. викл. каф. заг. мовознавства та класич. філології (1950–1991) філол. ф-ту. Читала курс латин. мови.

ВІСЕНТЕ-РІВАС Ганна Симонівна (9. IV 1926, с. Прадекон, провінція Логроньо, Іспанія – 2006, Іспанія; похована в Іспанії) – укр. мовознавець, перекладач. 1949 закінчила ф-т ром. мов І Москов. держ. пед. ін-ту інозем. мов (спец.: сучас. ісп. мова). У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1965–1966), старш. викл. (1966–1971) каф. ром. філології; старш. викл. каф. ТПП (1971–1985) ф-ту ром.-герм. філології. Читала курси з лексикології, стилістики, теорет. фонетики ісп. мови, ТПП; спецкурс «Система часів та способів іспанського дієслова». 1944–1946 – акторка допом. складу «Мосфільму» та «Союздитфільму». Працювала викл. (1949–1950), старш. викл.

ісп. мови (1950–1954; із 1962), викл. нім. мови (1955–1962) Київ. держ. пед. ін-ту інозем. мов. Досліджувала граматику ісп. мови, питання худ. і техн. перекладів.

Творча спадщина: Граматики іспанської мови [ісп. мовою]. К., 1969 (у співавт.); Фонетика іспанської мови [ісп. мовою]. К., 1975.

ВЛАДИМИРОВ Петро Володимирович (31. XII 1854, м. Казань (нині – столиця Республіки Татарстан, РФ) – 7. VIII 1902 (за ін. даними – 1908)⁴, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 7) – мовознавець. 1877 закінчив іст.-філол. ф-т Імператор. Казан. ун-ту. 1885 захистив дис. на ступінь магістра, 1888 – д-ра рос. словесності. Працював у Олексіїв. Єкатеринбур. реальному уч-щі (з 1881), Петерб. ун-ті (1886–1888). У Київ. ун-ті обіймав посади екстраординар. проф. (1888–1889), ординар. проф. (із 1889) каф. рос. словесності іст.-філол. ф-ту. Читав курс рос. мови та словесності. Дійсний статський радник (із 1889). Досліджував давньорус. л-ру та нар. поезію, історію рус. мови, розвиток слов'ян. книгодрукарства XI–XVII ст., переклади Ф. Скорини, твори І. Крилова, О. Пушкіна, М. Гоголя.

Творча спадщина: Палеографический обзор южнорусских и западнорусских памятников письменности от XI до XVII вв. К., 1890; Первые русские писательницы XVII века и участие русской женщины в развитии народной словесности и древнерусской письменности. К., 1892.

ВОВК Поліна Самарівна (14. III 1930, Харків – 7. III 2011, Київ; похована на Південному кладовищі) – укр. мовознавець. 1952 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: рос. мова і л-ра). 1971 захистила дис. на ступінь канд. пед. наук, 2000 – д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади мол. наук. співроб. Лаб. експерим.

⁴Проценко Л. А. Київський некрополь: Путівник-довідник. – Київ: Український письменник, 1994. – С. 128.

фонетики філол. ф-ту (1961–1962); старш. викл. (1962–1971), в. о. доц. (1971–1972), доц. (1972–1986) підготов. ф-ту для інозем. громадян; проф. каф. сучас. укр. мови Ін-ту філології (2002–2006). Читала курси: «Теоретична фонетика», «Поетична стилістика». Працювала доц. (1986–1987), старш. викл. (1987–1988) Київ. ін-ту нар. господарства (нині – Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана), доц. Київ. нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова (1992–1993; 2000–2002). Досліджувала фонолог. та акцентолог. системи укр., рос., пол. і фр. мов, питання лексикографії.

Творча спадщина – близько 70 наукових праць, з-поміж яких: Теорія центрів і периферії фонологічної та акцентологічної систем: Навчальний посібник. К., 1997; Гніздовий перекладний словник-мінімум споріднених слів української й російської мов. К., 2002. Вип. 1; Звукова форма: Навчальний посібник. К., 2004.

ВОЄВОДСЬКА Віра Сергіївна (17. V 1945, Київ – 29. III 2010, Київ; похована в Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику) – укр. мовознавець-романіст, перекладач. 1970 закінчила Київ. ун-т (спец.: ром.-герм. мови та л-ри). 1989 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. фр. мови 10-місяч. курсів інозем. мов (1974–1989); викл. (1989–1990), доц. (1990) каф. фр. мови ф-ту підвищення кваліфікації з інозем. мов; доц. каф. ром. філології (1991–1994), доц. каф. ТПП з ром. мов (з 1994) ф-ту інозем. філології (з 2001 – каф. ТПП з ром. мов ім. М. Зерова Ін-ту філології). Читала курси: «Теоретична граматики французької мови», «Граматичні трансформації при перекладі», «Методика викладання перекладу у вищій школі». Досліджувала питання порівн. граматики фр. та укр. мов, наук.-техн. перекладу, ділового мовлення, лінгвокраїнознавства.

Творча спадщина – понад 60 наукових праць, з-поміж яких: Французька мова для студентів-перекладачів. К., 2000. Ч. 1;

Практикум з французької мови. К., 2002 (у співавт.); Прискорений курс французької мови. 3-тє вид. К., 2003 (у співавт.).

ВОЇНОВ Вадим Володимирович (16. V 1946, Київ – 5. XII 2004; похований на Міському кладовищі, ділянка № 119) – укр. мовознавець. 1967 закінчив ф-т інозем. мов Київ. ун-ту. 1977 захистив дис. на ступінь канд. філос. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1978–1981), старш. викл. (1981–1983), доц. (1983–1991), в. о. зав. (1987–1989) каф. англ. мови гуманіт. ф-тів, доц. каф. комунікації та лінгвокраїнознавства (1991–1994), доц. каф. ТПП з англ. мови (з 1999) ф-ту ром.-герм. філології (з 2001 – Ін-ту філології). Читав курс з історії філології, спецкурс «Синтаксис англійської мови у порівнянні з російською». Викладав англ. мову в Київ. вищому загальновійськ. командному уч-щі ім. Фрунзе (1967–1972). Працював коректором газ. «News from Ukraine» – англ. мов. додатку до «Вістей з України» (1972), старш. наук. співроб. Укр. НДІ НТІ Держплану УРСР (1973–1981), синхронним перекладачем на міжнар. симпозіумах і конференціях. 1992–1993 – стипендіат у званні Associate Professor у Гарвардському ун-ті (США). Досліджував питання англ. лінгв. філософії, ТПП, інтенсивні методи навчання англ. мови.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: Модели диалектики в античных и восточных учениях. К., 1981; Методологічний аналіз історико-філософського знання. К., 1984; Соціально-оцінні номінації у контексті культури США. К., 1994.

ВОЙКО Наталія В'ячеславівна (1. XII 1947, Київ – 9. XI 2007, Київ; похована на Байковому кладовищі) – укр. мовознавець, перекладач. 1974 закінчила ф-т ром.-герм. філології Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1978–1994), старш. викл. (із 1994) каф. англ. мови гуманіт. ф-тів, ф-ту ром.-герм.

філології (з 2001 – Ін-ту філології). Читала основ. курс англ. мови на іст. ф-ті, юрид. ф-ті, філос. ф-ті, ф-ті соціології та психології. Працювала муз. оформлювачем у Респ. будинку радіомовлення та звукозапису (1971–1974), інженером-перекладачем Ін-ту геохімії і фізики мінералів АН УРСР (1974–1976). Досліджувала питання лексикографії, термінознавства, морфології англ. мови, методики викладання проф. англ. мови та англ. мови для академ. цілей, перекладознавства.

Творча спадщина – понад 40 наукових праць, з-поміж яких: Аналіз текстів та контекстуальна лексика: Навчально-методичний посібник з англійської мови для студентів гуманітарних факультетів. К., 2001. Ч. 2; *Morphology of the English Verb: System and Functioning. Reference-book* (Морфологія англійського дієслова: система та функціонування): Навч. посіб. М., 2008 (у співавт.).

ВОЛЕЙНИК *Володимир Вацлавович* (12. III 1912, Київ – 26.VIII 1982, Київ; похований на Лісовому кладовищі) – укр. мовознавець. У Київ. ун-ті обіймав посаду старш. викл. каф. слов'ян. філології (1961–1977). Читав курс чес. мови.

ВОЛИК *Алла Іванівна* (18. VII 1927, м. Кривий Ріг Дніпропетр. обл. – 18. XI 1993; похована на Лук'янівському військовому кладовищі (поруч із батьками) – укр. мовознавець. 1950 закінчила ром.-герм. від. філол. ф-ту Київ. ун-ту. 1970 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1950–1960), старш. викл. (1960–1971), доц. (1971–1987) каф. англ. мови; заст. декана ф-ту ром.-герм. філології (1976–1979). Читала основ. курс англ. мови, курс теорет. фонетики англ. мови. Працювала деканом на громад. засадах ф-ту інозем. мов Ун-ту наук. і пед. знань для вчителів м. Києва

(1971–1973). Досліджувала питання теорет. та практ. фонетики, фонології англ. мови.

Творча спадщина – понад 40 наукових праць, з-поміж яких: Інтонаційне вираження суб'єктно-предикативних зв'язків у простому розповідному реченні. К., 1967; Роль інтонації в загальному плані мовного вираження логічної структури судження. К., 1968.

ВОЛКОВ Микола Денисович (22. VII 1939, м. Рас-ель-Айн (м. Раселайн), Сирія – 30. XII 2010, Київ; похований на Байковому кладовищі) – укр. мовознавець. 1958 закінчив Ін-т інозем. мов м. Бейрут (Ліван) (спец.: араб. мова, фр. мова, англ. мова), 1969 – ром.-герм. ф-т Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. каф. гуманіт. дисциплін (1962–1968), заст. декана (1966–1969), зав. переклад. від-ня підготов. ф-ту для інозем. громадян; старш. викл. каф. ТПП ром. і сх. мов (1972–1990), старш. викл. (1990–1993), доц. (1993–1996) каф. ТПП сх. мов ф-ту інозем. філології; доц. (1996–1998), проф. (2002–2005) каф. Близького Сходу від-ня сходознавства (з 2001 – Ін-ту філології). Читав заг. курс араб. мови, нормат. граматики араб. мови, перекладу з араб. мови. Працював старш. викл. каф. рос. мови Укр. с.-г. академії (1969–1972), зав. (1998–2000) і проф. (2001–2003) каф. сх. мов Міжнар. ін-ту лінгвістики і права. Протягом 45 років працював над словником араб. мови (невиданий). Автор першої «Программы литературного арабского языка для студентов переводческого отделения факультета романо-германской филологии (второй язык)» (К., 1978).

Творча спадщина – близько 40 наукових праць, з-поміж яких: Учебные задания по разговорной практике арабского языка: для студентов факультета романо-германской филологии. К., 1987; Вводный курс современного арабского литературного языка: Учебное пособие. К., 1987; Учебные задания по разговорной

практике арабского языка (теми: 1–7; 8–23): для студентов старших курсов факультета романо-германской филологии. К., 1989.

ВОЛОШИНА Ніла Йосипівна (2. I 1940, с. Думанів Оринин. р-ну Кам'янець-Поділ. обл. (нині – Кам'янець-Поділ. р-ну Хмельниц. обл.) – 15. VI 2010, м. Вишневе, Київ. обл.; похована на Міському кладовищі м. Вишневе) – педагог. Закінчила Кам'янець-Поділ. ун-т (1966). Учителювала. Із 1972 працювала в Ін-ті педагогіки АПН України: з 1987 – зав. лаб. літ. освіти, з 2004 – заст. директора з наук. роботи, із 2009 – голов. наук. спіроб. Д-р пед. наук (із 1995), проф. (із 1996), чл.-кор. АПН України (з 1999). У Київ. ун-ті керувала аспірантами, неодноразово очолювала ДЕК. Авторка шкіль. навч. програм, метод. посібників, співавтор підручників з укр. л-ри. Розробляла проблему естет. виховання учнів засобами мистецтва слова.

Творча спадщина – близько 160 наукових праць, з-поміж яких: Письменники-класики зарубіжної літератури. К., 1980; Естетичне виховання учнів засобами літератури. К., 1985; Формування національної самосвідомості учнів засобами літератури. К., 2003.

ВОРОБІЙОВ Василь Федотович (11. I 1910, м. Єкатеринодар (нині – м. Краснодар), Росія – 8. XI 1987, Київ; похований на Лісовому кладовищі, ділянка № 54 а, ряд № 5, місце № 6) – літературознавець. 1930–1934 – навчався в Ленінград. ін-ті історії, філософії та лінгвістики на літ. ф-ті. 1934–1937 – аспірант філол. ф-ту ЛДУ, одночасно – старш. викл. військ.-політ. академії ім. М. Толмачова. 1937–1939 – доц., зав. каф. рос. л-ри, декан філол. ф-ту Челябінськ. пед. ін-ту, 1939–1942 – доц., зав. каф. рос. л-ри Воронежськ. ун-ту, 1946–1951 – доц., зав. каф. рос. л-ри, декан філол. ф-ту Львів. ун-ту. 1952–1953 – заст. директора Укр. поліграф. ін-ту ім. Івана Федорова

(Львів). 1953–1955 – докторант, 1955–1961 – доц., проф., зав. каф. рос. л-ри Львів. ун-ту ім. І. Франка. Із 1960 – д-р філол. наук. Із 1961 – проф. каф. історії рос. л-ри, у 1962–1975 – зав. каф. теорії л-ри і л-р народів СРСР Київ. ун-ту, 1975–1976 – проф. каф. Читав курс теорії л-ри, історії рос. критики, спецкурс «О. М. Горький і питання теорії літератури» та ін.

Творча спадщина – близько 100 наукових праць.

ВОРОБІЙОВА Сусанна Артемівна (11. II 1928, м. Олександрія Кіровогр. обл. – 24. XI 2017, Київ; похована на Байковому кладовищі, колумбарій) – укр. мовознавець, педагог. 1951 закінчила рос. від. філол. ф-ту Київ. ун-ту (спец.: рос. мова і л-ра). 1956 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади в. о. доц. (1966–1969), доц. (1969–1978) каф. рос. мови; в. о. зав. (1978–1979), зав. (1979–1989), доц. (1989–1991) каф. рос. мови та методики її викладання як інозем.; заст. декана (1973–1975) філол. ф-ту. 1978 очолювала формування спеціальності «Російська мова і методика її викладання як іноземної». Читала курси сучас. рос. літ. мови, іст. рос. літ. мови; спецкурс «Навчальна лексикографія у вивченні російської мови як іноземної». Чл. Паризького ін-ту слов'янознавства, чл. Ком. наук. термінології АН УРСР, керівник ф-ту підвищення кваліфікації зі спеціальності «Російська мова як іноземна», чл. Укр. комісії з питань юрид. термінології при Президентові України. Працювала ред. Держлітвидаву УРСР (1956–1957), викл. рос. мови та л-ри Париз. нац. ін-ту живих сх. мов та цивілізацій Ун-ту Нової Сорбонни (1969–1972). Досліджувала історію рос. літ. мови, стилістику худ. мовлення (лексику творів Л. Толстого), лексикологію (соц.-екон. лексику), лексикографію, рос.-укр. мовні зв'язки. Працювала над підручником «Обучение сопоставительному анализу языков и подготовка преподавателей русского языка как иностранного» (Гавана, 1983) спільно з доц. Гаван. ун-ту Гладісом Бермелью-Ластра (Республіка Куба).

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Російсько-український словник наукової термінології. К., 1994; Навчальні мінімуми з української та російської мов для іноземців. К., 1995; Практичний курс української мови для іноземців: усне мовлення. К., 2003.

ГАЄВСЬКИЙ Степан Юхимович (чернече ім'я – *Сильвестр*; псевдоніми та криптоніми: *С. Гай, С. Смілянець, С. Юхимич, Л. Гайка, С. Г-кий, С. Г-ій, С. Ю., Ст. Г-кий*) (9. I 1876, с. Михиринці Волин. губ., (нині – Теофіпол. р-ну Хмельниц. обл.) – 9. IX 1975, м. Мельбурн, Австралія; похований на місцевому кладовищі) – літературознавець, педагог, церк. діяч. 1913 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. Учень В. Перетца. Із 1913 – викл. чоловічої гімназії (м. Сміла, нині Черкас. обл.). Із 1918 – проф. стипендіат Київ. ун-ту на каф. укр. л-ри. Із 1919 досліджував рукописи церк.-археолог. музею (Кам'янець-Поділ.). Із 1920 – приват-доц. каф. рос. л-ри та мови Кам'янець-Поділ. держ. укр. ун-ту. 1922–1931 – проф. вишів (Харків, Полтава, Кривий Ріг). У 1922 і 1933–1934 – в'язень рад. тюрем. 1933 Г. заарештували у справі УВО та вислали до Середньої Азії. У 1939–1941 викладав у м. Кременчук. 1942 хіротонізований на єпископа Лубенського УАПЦ. 1943 виїхав до Німеччини. Із 1949 в Австралії, був єпископом у м. Сідней, 1953–1975 – архієпископ Мельбурнський та Австралійсько-Новозеландський УАПЦ. Д. чл. НТШ, УВУ. Досліджував теорію поезії, давньоукр. літописи, різні редакції повісті «Александрія», творчість І. Франка, О. Кобилянської та ін.

Творча спадщина: Київські списки повісті «Александрія». К., 1912; Літературна діяльність Ольги Кобилянської. Літературно-критичний огляд // Україна. 1928. Ч. 1.

Література: Енциклопедія українознавства. Словникова частина; Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобібліографічні відомості / Упоряд. В. А. Просалова. Донецьк, 2012.

ГАНЦОВ Всеволод Михайлович (7. XII 1892, Чернігів – 5. X 1979, там само; похований на місцевому кладовищі м. Чернігова) – укр. мовознавець, діалектолог, лексикограф. 1911

закінчив Колегію Павла Галагана. 1916 – слов'яно-руське від-ня іст.-філол. ф-ту Петерб. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймав посаду проф. (із 1918), наук. співроб. (1922). Д. чл. і керівник секції укр. мови (1925) наук.-дослід. каф. мовознавства. Читав теорет. і практич. курси з історії укр. мови, діалектології та літ. вимови в КІНО (1920–1921). Працював викл. каф. рос. мови і словесності Петерб. ун-ту (1916–1917), наук. співроб. ВУАН (1919–1929), викл. Археолог. ін-ту (1923–1924), муз.-драм. Ін-ту ім. М. Лисенка (1924), позаштат. співроб. сектору «Словника мови О. Пушкіна» Ін-ту рос. мови АН СРСР (1949). Керівник Комісії зі складання словника укр. живої мови (1920–1929), співред. академ. «Російсько-українського словника» (К., 1925–1929. Т. 1–3), чл. Харків. правопис. комісії, автор розділу «Фонетика» у проекті укр. правопису (1926). Досліджував проблеми історії укр. мови, укр. правопису, лексикографії, проблеми нормалізації укр. літ. мови, питання діалектології, питання укр.-білорус. міжмовних зв'язків, автографи Т. Шевченка. Першим розробив сучас. класифікацію діалектів укр. мови (півн., півд.-зах. та півд.-сх. говори), вважаючи їх продуктом розвитку двох первісних говіркових груп – півн. та півд. 1929 заарештований за звинуваченням у причетності до СВУ, 1930 засуджений на 8 років позбавлення волі, з 1933 ув'язнений на Соловках, 1938 переведений ще на 8 років до Локчинського виправно-труд. табору (Комі АРСР), 1946 звільнений. 1949 заарештований повторно і відправлений до Володимир. слідчої в'язниці, 1950 висланий у Краснояр. край (РФ), звідти – на північ у с-ще Караул Усть-Єнісейського р-ну Таймир. нац. округу, де перебував до 1954, звільнений 1956, реабілітований 1989 (посмертно). Завдяки підтримці відомих рос. учених – акад. С. Обнорського, В. Виноградова, Р. Аванесова, Г. отримав роботу (1949). Навчався в акад. О. Шахматова, Л. Щерби, А. Кримського.

У Чернігові на будинку № 35 на проспекті Миру, де проживав Всеволод Ганцов, встановлено меморіальну дошку. Із 1993 у Львові та з 2016 у Чернігові існують вулиці, названі на честь ученого.

Творча спадщина: Характеристика поліських дифтонгів і шляхи їх фонетичного розвитку // ЗІФВ ВУАН. К., 1923. Кн. 2–3; Діалектологічна класифікація українських говорів // ЗІФВ ВУАН. К., 1924; До історії звуків в українській мові. К., 1926.

ГАПОНЕНКО Микола Андрійович (ХІІ 1907, Київ – 7. X 1973, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1938 закінчив Київ. ун-т (спец.: зах. мови і л-ри). У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1948–1960), зав. (1949–1951) каф. англ. мови, старш. викл. інозем. мов природн. ф-тів (1960–1972). Досліджував питання лексикології та граматики англ. мови, перекладав худ. чес. л-ру укр. мовою. Учасник Другої світової війни.

ГЛИВЕНКО Іван Іванович (24. IV 1868, м. Лебедин, нині Сум. обл. – 22. XII 1931, Москва, РФ; місце поховання невідоме) – історик і теоретик л-ри. 1892 закінчив іст.-літ. ф-т С.-Петербур. ун-ту. У Київ. ун-ті у 1894–1907 – лектор італ. мови. Читав також лекції із всезаг. (заруб.) л-ри. Проф. С.-Петербур., Харків. та Москов. ун-тів. 1912 захистив дис. на здобуття ступеня д-ра наук. Д. чл. НДІ мовознавства та історії л-ри (1921–1925). Один із засн. Рос. психоаналіт. т-ва. Досліджував теорію поезії, творчість Данте, В. Альф'єрі та ін. Розвивав ідеї психол. школи в літературознавстві.

Творча спадщина – понад 30 наукових праць, з-поміж яких: Чтения по истории всеобщей литературы. К., 1914; Этюды по теории поэзии. I: О литературном произведении и литературном изображении. Харьков, 1920; II: Поэтическое изображение и реальная действительность. М., 1929.

ГНАТЮК Микола Пилипович (16. I 1933, с. Лушків Грубешів, р-ну Люблін, воєводства (Польща) – 27. II 1975, Київ; похований на Міському кладовищі, ділянка № 73, ряд № 2, місце № 14) – укр. літературознавець, журналіст. 1955 закінчив від-ня укр. мови та л-ри КДПІ ім. О. М. Горького. 1974 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посаду доц. каф. теорії л-ри і л-ри народів СРСР філол. ф-ту (з 1967). Читав курси: «Вступ до літературознавства», «Теорія літератури», спецкурс «Принципи і методи аналізу художнього твору» та ін. Працював старш. наук. ред. УРЕ АН УРСР (із 1964). Досліджував питання розвитку жанру укр. поеми, укр.-рос., укр.-білорус., укр.-пол., укр.-вірмен. літ. зв'язки ХІХ–ХХ ст., поетику творів Т. Шевченка, О. Афанасьєва-Чужбинського, П. Тичини й ін.

Творча спадщина – понад 60 наукових праць, з-поміж яких: Поема Т. Г. Шевченка «Гайдамаки». К., 1963; Літературні роди, види і жанри (підвиди) як змістовні форми. К., 1968 (у співавт.); Українська поема першої половини ХІХ століття: Проблеми розвитку жанру. К., 1975.

ГНІДАН Олена Дмитрівна (27. ІХ 1938, с. Долішне Залуччя Снятин. повіту Станіславів, воєводства – 11. ХІ 2015, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 33) – літературознавець, педагог. 1957–1960 – студентка філол. ф-ту Львів. пед. ін-ту, 1960–1962 – Станіславів. пед. ін-ту (нині Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника). 1964–1972 – методист, викл. каф. музики Івано-Франків. пед. ін-ту. 1968–1971 – аспірантка каф. історії укр. л-ри КНУ. Працювала в КДПІ ім. О. М. Горького (1972–1991); у Київ. пед. ін-ті інозем. мов (1991–1994). Із 1992 – д-р філол. наук. 1994–1999 – проф. Терноп. пед. ун-ту, 2000–2006 – проф. НАУ. У Київ. ун-ті викладала історію укр. л-ри кінця ХІХ – початку ХХ ст., неодноразово очолювала ДЕК. Досліджувала творчість письменників Покутської трійці, В. Винниченка, Грицька Григоренка й ін. Лауреат літ.-мистец. премії ім. Марка Черемшини (2003).

Творча спадщина – близько 200 наукових праць, з-поміж яких: Марко Черемшина: *нарис життя і творчості*. К., 1985; Василь Стефаник: *Життя і творчість*. К., 1991; *Історія української літератури ХІХ ст. (70–90-ті роки): Підручник: У 2 кн.* К., 2002–2003 (у співавт.).

Література: Кіраль С. Науковець-галичанка з душею, відданою Україні (Некролог) // СІЧ. 2016. № 1.

ГОГЛЮВАТА Оксана Іванівна (2. XI 1953, с. Великополовецьке, Сквир. р-ну Київ. обл. – 10. IV 1995, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 43 а) – укр. мовознавець, літературознавець. 1975 закінчила від-ня слов'ян. філології Київ. ун-ту (спец.: пол. і укр. мови й л-ри). Наук. співроб. НДІ педагогіки АН УРСР (1981–1984). У Київ. ун-ті обіймала посади асист., викл. каф. укр. філології філол. ф-ту (з 1991). Читала курси укр. мови та л-ри на неспец. ф-тах. Досліджувала роль перекладу в методиці вивчення укр. мови; питання укр. л-ри ХХ ст., історію риторики. Донька проф. І. Семенчука.

ГОГОЦЬКИЙ Сильвестр Сильвестрович (17. I 1813, м. Кам'янець-Поділ. Хмельниц. обл. – 11. VII 1889, с. Некраші Черняхів. р-ну Житомир. обл.; похований у Видубицькому монастирі, Київ) – мовознавець, філософ, представник Київ. духовн.-академ. філос. школи. 1833 закінчив Поділ. духовн. семінарію; 1837 – Київ. духовн. академію, у якій працював учителем пол. мови (1837–1839), нім. мови (1839–1844). 1850 присвоєно наук. ступінь д-ра філософії та древньої філології, обрано ординар. проф. академії. У Київ. ун-ті обіймав посади екстраординар. проф. філос. наук (із 1848), ординар. проф. педагогії (з 1851), ординар. проф. каф. філософії (з 1867), декана іст.-філол. ф-ту (1862–1863), а також викл.

латин. мови (1877–1878). 1866 обраний дійсним статським радником. Підтримував ідею щодо єдиного «общерусского языка» як запоруки прогресу. М. Драгоманов у праці «По вопросу о малорусской литературе» (1876) наголошує на протистоянні Г. впровадженню укр. мови у просвіту.

Творча спадщина – понад 60 наукових праць (здебільшого філос. змісту), з-поміж яких: Про характер філософії середньовіччя. К., 1849; Философский лексикон. Енциклопедія: У 4 т. К., 1857–1873; Философский словарь, или Краткое объяснение философских и других научных выражений, встречающихся в истории философии. К., 1876.

ГОЗЕНПУД *Абрам Якимович* (23. VI 1908, Київ – 2. VI 2004, СПб., похований на Новодівичому кладовищі) – літературознавець, музикознавець, театрознавець, критик, перекладач. 1930 закінчив літ. ф-т КІНО. У 1934–1946: викл. Київ. консерваторії, Свердловськ. консерваторії, Київ. театр. ін-ту; старш. наук. співроб. ІЛ, старш. наук. співроб. ІМФЕ. У Київ. ун-ті: 1947–1949 – доц. каф. історії рос. л-ри. Читав курс історії рос. л-ри ХІХ ст. У лютому 1949 Г. визнано «запеклим космополітом», він був змушений покинути Київ. Із 1953 – проф. Ленінград. ін-ту театру, музики та кінематографії. Д-р філол. наук (із 1948), д-р мистецтвознавства (з 1962). Автор праць з історії світового театру і музики. Перекладав твори В. Шекспіра, Ф. Шиллера, Г. Гауптмана й ін.

Творча спадщина – близько 500 наукових праць, з-поміж яких: Шекспір і музика // Шекспір. К., 1939; Оперна драматургія Чайковського. Нариси. К., 1940; Поетичний театр (Драматургія Лесі Українки). К., 1947; Оперный словарь. С.Пб., 2005.

ГОЛОВЯШИНА Людмила Степанівна (26. VIII 1938, с. Мокра Калигірка Катеринопіл. р-ну Черкас. обл. – 10. VI 2004, Київ; похована на Лісовому кладовищі, ділянка № 10, ряд № 15, місце № 19) – укр. мовознавець, педагог. 1962 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: рос. мова і л-ра). 1973 захистила дис. на ступінь канд. пед. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1963–1966), старш. викл. (1969–1974), доц., зав. (1974–1991) каф. рос. мови підготов. ф-ту для інозем. громадян; доц., зав. (1991–1993) каф. рос. та укр. мов почат. етапу навчання Ін-ту міжнар. відносин; доц. каф. укр. та рос. мов і методики їх викладання як іноземних (1993, 1998–2000), доц., зав. каф. довузів. підготовки інозем. громадян (1993–1998) філол. ф-ту. На філол. ф-ті читала практ. курс рос. мови. Викладала рос. мову в Сорбонському ун-ті (1971–1972; Париж, Франція). Досліджувала фонетику рос. мови, методику викладання рос. мови як іноземної.

Творча спадщина – понад 60 наукових праць, з-поміж яких: Вводный курс фонетики русского языка для африканцев. К., 1979; Учебные задания к поэтапному контролю речевых умений и навыков: Пособие. К., 1985.

ГОЛОСОВ Артем Григорович (30. V 1921, Харків – 2. IV 1969; місце смерті та місце поховання – невідомі) – укр. літературознавець. 1951 закінчив ром.-герм. від-ня філол. ф-ту Київ. ун-ту (спец.: англ. мова і л-ра). У Київ. ун-ті обіймав посади викл. каф. англ. мови (1954–1969). Читав курс англ. мови на філол. та неспец. ф-тах. Досліджував питання історії л-ри США, перекладав твори англ. і амер. письменників укр. мовою, зокрема роман Д. Картера, кілька оповідань С. Лікока. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – 14 наукових праць.

ГОЛУБ Андрій Васильович (30. X 1887, м. Городище Пирятин. пов. Полтав. обл. – 29. VII 1962, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1911 закінчив іст.-філол. ф-т Харків. ун-ту (від-ня слов'яно-рос. філології). 1911–1921 – викладав у гімназіях. 1946 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. робітн. ф-ту (1930–1938), старш. викл. (1938–1941; 1943–1946), доц. (1946–1947) каф. рос. мови, інспектора навч.-наук. від., зав. рос. від-ня (1939–1941), заст. декана філол. ф-ту, наглядача унів. будівель, пом. проректора (1943–1947). Читав курс сучас. рос. мови. Оскільки Г. «1941 року разом з Ун-том не евакуювався в рад. тил і залишився проживати на тимчасово окупованій німцями території», звільнений з ун-ту за те, що «сприяв окупантам, виконуючи в ун-ті адміністративні функції»⁵. Досліджував мову указів Є. Пугачова.

ГОЛУБКОВ Микола Павлович (1809 – дата смерті, місце народження та смерті, місце поховання невідомі) – філолог, педагог. Закінчив Голов. пед. ін-т (СПб.) У Київ. ун-ті обіймав посади ад'юнкта М. Максимовича на каф. рос. словесності (1836–1837). 1837 переведений до Чернігів. гімназії. Викладав теорію поезії, для студентів філос. та юрид. ф-тів пояснював правила рос. мови й аналізував твори рос. л-ри.

ГОРДОН Яків Ілліч (14. IV 1913, Київ – 17. II 1998, Москва; похований у Підмосков'ї на кладовищі «Ракитки», ділянка № 23, ряд № 7, місце № 4) – укр. літературознавець. 1939 закінчив Київ. ун-т (спец.: рос. мова і л-ра). 1947 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. (1944–1946), доц. (1946–1949) каф. історії заруб. л-ри. Читав курс історії всесвіт. л-ри. 1949 звільнений у період сталінської кампанії боротьби

⁵Архів Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Особ. спр. А. В. Голуба.

з космополітизмом за звинуваченням у «незабезпеченні належного ідейно-теоретичного рівня викладання»⁶. Працював викл. каф. історії заруб. л-ри Чернів. ун-ту (1941, 1949–1951), Казан. пед. ун-ту (1943–1944), старш. викл. каф. історії заруб. л-ри Київ. театр. ін-ту (1945–1947), доц. каф. рос. і заруб. л-ри Бухарс. пед. ін-ту (1951–1957), викл. каф. рос. та заруб. л-ри Таджиц. держ. ун-ту (1957–1993) у м. Душанбе. Заст. відп. секретаря редакції газ. «Київська правда» (1944–1945), літ. консультантом, згодом – зав. від. критики журн. «Вітчизна» (1945–1948). Досліджував творчість Г. Гейне, Лесі Українки й ін. Друг відомого науковця М. Жовтобрюха.

Творча спадщина – близько 400 наукових праць, з-поміж яких: Матэ Залка и его роман «Добердо». Душанбе, 1961; Оноре Бальзак: Учебное пособие. Душанбе, 1972; «Бей в барабан и не бойся беды» (Генрих Гейне в революционной России). Душанбе, 1991.

ГОСКІНС Яків Якович (21.VIII 1832, м. Бат, Велика Британія – 7. V 1891, Київ; похований на Байковому кладовищі, лютеранська ділянка, могила не збереглася) – мовознавець. 1855 закінчив філос. ф-т Лондон. ун-ту. 1866 склав екзамени в Петерб. ун-ті на звання вчителя англ. мови. Викладав у гімназіях та уч-щах СПб. (Рос. імперія; 1866–1871). У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора англ. мови іст.-філол. ф-ту (з 1879). Читав курс фр. мови у Київ. духовн. семінарії. Автор критич. нарису про творч. діяльність В. Шекспіра «A critical essay on Schakspeare by James Hoskins» (К., 1882).

ГРАБАР Елеонора Олександрівна (23. XI 1914, Ужгород – 12. X 1971, Ужгород; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1938 закінчила іст.-філол. ф-т Празької пед. академії ім. Я. А. Коменського, 1941 – іст.-філол. ф-т Будапешт.

⁶Архів Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Особ. спр. Я. І. Гордона.

ун-ту зі ступенем д-ра філософії. 1950 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади старш. викл. (1948–1954), викл. (1957–1964) каф. слов'ян. філології; старш. викл. каф. нім. мови (1954–1957) філол. ф-ту. Читала курси чес. мови та історії чес. л-ри ХІХ–ХХ ст., курс нім. мови для неспец. ф-тів. Досліджувала мову чес. публіцистики, укр.-чес. літ. зв'язки, творчість К. Чапека, М. Пуйманової.

Творча спадщина – 25 наукових праць, з-поміж яких: Практичний посібник для самостійно вивчаючих чеську мову. К., 1958.

ГРИМИЧ Віль Григорович (7. VI 1925, Москва, Росія – 2. X 2016, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 33) – літературознавець-славіст, перекладач, письменник, громад. діяч. 1953 закінчив слов'ян. від-ня філол. ф-ту Київ. ун-ту. У період навчання в аспірантурі викладав курс чес. мови на слов'ян. та укр. від-ні філол. ф-ту (1953–1957). Учень Л. Булаховського. Чл. СПУ (з 1966). Почес. чл. Словен. Акад. наук та мистецтв (із 1991). Лауреат Літ. премії ім. М. Рильського (з 1993). Засл. працівник культури України (з 1985). Учасник Другої світової війни. Досліджував взаємозв'язки та взаємовпливи укр., західноєвроп. та сх. л-р, шевченкіану. Із фр., італ., нім., серб., англ., ісп. мов переклав ряд драм. творів, поставлених нині в київ. та обл. театрах.

Творча спадщина – понад 200 наукових праць та перекладів, з-поміж яких: Поезії. А. Сійг [переклад з естон.]. К., 1980; Мертві не співають. Р. Яшик [переклад зі словац.]. К., 1963; На сплавах. А. Інголича [переклад зі словен.]. К., 1968; Вибрані праці: У 3 т. К., 2015. Т. 1: Шевченкознавство. Історія зарубіжної літератури та культури.

ГРИНЕВИЧ Ілля Федорович (народився у Чернігів. губ.; дата народження та смерті, місце смерті, місце поховання невідомі) – укр. мовознавець. Магістр Харків. ун-ту. Проф. латин. та грец. словесності (з 1821), в. о. проф. законознавства і політ. економії (з 1825) Рішельєвського ліцею. Директор Бессараб. уч-щ (із 1838). У Київ. ун-ті обіймав посади викл. каф. рим. словесності іст.-філол. ф-ту (1839–1840). Читав курс латин. мови, історії рим. словесності. Г. належать численні переклади Цицерона (1816).

Творча спадщина: Життя древніх римлян від заснування Риму до Костянтина Великого. О., 1846.

ГРИЦАЙ Михайло Семенович (16. IX 1925, с. Бачкурине Монастирищен. р-ну Черкас. обл. – 4. II 1988, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 47 а) – укр. літературознавець, фольклорист. 1955 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (від-ня укр. мови та л-ри). 1971 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1961–1962), доц. (1962–1971), проф. (із 1971), зав. (із 1972) каф. історії укр. л-ри, декана філол. ф-ту (1971–1987). Читав курс «Історія української літератури другої половини ХІХ ст.», «Усна народна творчість»; спецкурс «Історія української критики» та ін. Досліджував історію укр. л-ри, літ. процес ХІХ–ХХ ст., взаємодію давньої л-ри та фольклору, історію укр. нар. театру, календар.-обряд. поезію, укр. лірику, іст. пісенність, а також життєвий і творч. шлях укр. письменників, зокрема Марка Вовчка, Панаса Мирного, С. Скляренка. У період нім. окупації був вивезений на примусові роботи у концтабір м. Бреслау (нині – м. Вроцлав, Польща; 1942–1945).

Творча спадщина – близько 100 наукових праць, з-поміж яких: Давня українська поезія: (Роль фольклору у формуванні образного мислення українських поетів Х. VI–Х. VIII ст.). К., 1972; Давня українська проза. К., 1975; Українська народно-поетична творчість. К., 1983 (у співавт.).

Література: Грицай Михайло Семенович // Київський національний університет імені Тараса Шевченка: Незабутні постаті. К., 2005. Т. 1.

ГРИЦЮТА Микола Сидорович (8. V 1925, с. Колоденка Рівнен. обл. – 12. II 1997, Київ; похований на Лісовому кладовищі, ділянка № 102, місце № 44) – укр. літературознавець. 1947 закінчив Рівнен. учит. ін-т, 1953 – філол. ф-т Львів. ун-ту. 1956–1987 – наук. співроб. ІЛ. У Київ. ун-ті з 1987: доц. каф. історії укр. л-ри. Із 1992 – д-р філол. наук. Читав курс історії укр. л-ри другої половини ХІХ ст. Досліджував укр. л-ру ХІХ – початку ХХ ст., літ.-фольклор. зв’язки, міжслов’ян. літ. взаємини, історію укр. літ. критики. Брав участь у підготовці видань творів Г. Квітки-Основ’яненка, І. Нечуя-Левицького, М. Коцюбинського, І. Франка, А. Тесленка й ін.

Творча спадщина: Михайло Коцюбинський. Літературний портрет. К., 1961; Селянство в українській дожовтневій літературі. К., 1979; Художній світ В. Стефаніка. К., 1982.

Література: Бондар М. Нова українська література [Микола Спиридонович Грицюта] // ІЛ. Сторінки історії. К., 2003.

ГРИЩОВ Володимир Іванович (1. I 1948, м. Полоцьк, Республіка Білорусь – 8. III 2016, Київ; похований на Лісовому кладовищі, ділянка № 49, місце № 50) – укр. мовознавець, перекладач. 1976 закінчив Київ. ун-т (спец.: ром.-герм. мови і л-ра). 2009 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. каф. ісп. філології ф-ту ром.-герм. філології (1976–1983); викл. каф. короткотермінових курсів інозем. мов; викл. каф. ром. філології (1991–1994), викл. каф. ісп.-італ. філології (1994–2012) ф-ту інозем. мов (із 2001 – Ін-ту філології). Читав курси фонетики, граматики, стилістики ісп. мови; спецкурс «Синтаксис прямого мовлення». 1988–1989 працював

перекладачем у Республіці Куба. Досліджував синтаксис, семантику та прагматику речень із прямим мовленням у сучас. ісп. мові, стилістику ісп. мови, питання лінгвокраїнознавства.

Творча спадщина – 13 наукових праць, з-поміж яких: Навчальні завдання до теоретичного курсу «Стилістика іспанської мови» для студентів IV курсу факультету іноземної філології. К., 1999 (у співавт.).

ГРУЗИНСЬКИЙ Олександр Сергійович (22. XII 1881, м. Ніжин (нині Чернігів. обл.) – 11. I 1954, Київ; похований на Байковому (старому) кладовищі, ділянка № 3) – укр. мовознавець, літературознавець, палеограф. 1909 закінчив Київ. ун-т. 1914 склав екзамени на ступінь магістра. У Київ. ун-ті обіймав посаду приват-доц. каф. рос. мови та л-ри іст.-філол. ф-ту (1914–1916; 1918). Читав курси давньої л-ри та палеографії. Працював ординар. проф., деканом ф-ту соц. виховання Ніжин. ІНО (1918–1925). Чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця. Заснував і очолив Нар. ун-т (1919) і музей М. Гоголя (1913–1916; 1919) при Ніжин. ІНО. Досліджував історію укр. мови, орнаментику староукр. пам'яток, творчість Г. Сковороди та Ф. Прокоповича. Учень і послідовник В. Перетца.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: «Elegia Alexii» Теофана Прокоповича // ЗУНТ в Києві. 1909. Кн. 4; «Epitaphius Metropolitae Barlaamo Jasinski» – стихотворение Теофана Прокоповича // РФВ. 1910. Т. 63; Пересопницкое Евангелие как памятник искусства эпохи Возрождения в Южной России в X.VI в. К., 1911.

ГРУНСЬКИЙ Микола Кузьмич (10. X 1872, Суми – 13. VIII 1951, Київ; похований у Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка № 21, ряд № 6, місце № 11) – укр. мовознавець. 1896

закінчив іст.-філол. ф-т Харків. ун-ту (слов'яно-рос. від-ня). 1912 захистив дис. на ступінь д-ра слов'ян. філології, 1946 присвоєно ступінь д-ра філол. наук без захисту дис. У Київ. ун-ті обіймав посади ординар. проф. (із 1915), зав. каф. рос. мовознавства (1941–1951), декана філол. ф-ту (1933–1949 (з перервами), ректора (1919–1920). Протягом 1904–1915 працював у Дерптському (нині Тартуському) ун-ті (Естонія). Із 1917 до 1920 – співроб. ВУАН, згодом – Ін-ту мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР. Засл. діяч науки УРСР (1941). Відмінник нар. освіти УРСР (1946). Досліджував питання слов'ян., укр., рос. мовознавства, психології, педагогіки, походження старослов'ян. письма, історії слов'ян. мов.

Творча спадщина – понад 200 наукових праць, з-поміж яких: Українська мова. К., 1927; Форма та композиція «Слова о полку Ігоревім». К., 1928; Білоруська мова в її минулому та сучасному вивченні. К., 1930; Вступ до слов'янського мовознавства. К.–Л., 1946.

Література: Лукінова Т. Б. Микола Кузьмич Грунський // Мовознавство. 1972. № 6.

ГУДЗІЙ Микола Каленикович (3. V 1887, м. Могилів-Поділ. (нині Вінниц. обл.) – 29. X 1965, Москва, Росія; похований у Москві на Новодівичому кладовищі, нова частина, лівий квартал) – укр. літературознавець. 1911 закінчив слов'яно-рос. від-ня іст.-філол. ф-ту Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті брав участь у Семінарі проф. В. Перетца, залишений для підготовки до професор. звання, обіймав посаду приват-доц. каф. рос. л-ри іст.-філол. ф-ту (1915–1916). Читав спецкурс «Белінський і його доба». Викладав у Таврій. ун-ті (м. Сімферополь; 1918–1921). Проф. Москов. ун-ту (1922–1929). 1936 присвоєно ступінь д-ра філол. наук без захисту дис. Працював зав. від. рос. л-ри (1945–1952), зав. від. давньої укр. л-ри (1952–1961) Ін-ту л-ри АН УРСР. Акад. АН УРСР (із 1945). 1934 підозрюваний у справі «Російської національної партії», але не був репресований.

Досліджував давню та нову укр. та рос. л-ри, історіографію л-ри Київ. Русі; «Слово о полку Ігоревім», укр. інтермедії, творчість І. Котляревського, Т. Шевченка, П. Куліша, І. Франка; питання традиції та новаторства. Підтримував офіц. рад. версію про твори періоду Київ. Русі як спільне надбання укр., рос. та білорус. л-р.

Творча спадщина – близько 500 наукових праць, з-поміж яких: «Прение живота и смерти» и новий український его список // РФВ. 1910. № 3–4; К вопросу о переводах из «Великого зеркала» в Юго-Западной Руси. К., 1913; История древней русской литературы. М., 2003.

Література: Воспоминания о Николае Каллиниковиче Гудзии. М., 1968.

ГУЖВА Тетяна Миколаївна (21. І 1954, Житомир – 18. X 2014, Київ; похована на Пироговському кладовищі, ділянка № 8, ряд № 5) – укр. мовознавець. 1978 закінчила ф-т англ. мови Київ. держ. пед. ін-ту інозем. мов (спец.: англ. та фр. мови). Працювала викл. (1993–1994), старш. викл. (1994–1997), доц. (1997–2002) каф. інозем. мов гуманіт. ф-тів, доц. каф. англ. мови (2002–2006) НДПУ ім. М. П. Драгоманова (1993–2006). У Київ. ун-ті обіймала посаду доц. каф. ТПП з англ. мови Ін-ту філології (з 2006). Читала курси з практики англ. мови, порівн. граматики, перекладу з англ. мови. Автор багатьох навч. посібників з англ. мови. Відмінник освіти України (з 2000).

Творча спадщина – понад 70 наукових праць, з-поміж яких: The Paths to University. Тексти з англійської мови для студентів університетів та абітурієнтів: Навчальний посібник. К., 2009; Англійські розмовні теми: 67 тем: Навчальний посібник для студентів факультету іноземної філології. К., 2011; Розмовні теми з англійської мови: Навчальний посібник для студентів факультету іноземної філології: У 2 ч. К., 2012.

ГУЗЕЙ *Емілія Миколаївна* (25. II 1934, м. В'єнн, департамент Ізер, Франція – 17. XI 2004, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1959 закінчила ф-т ром.-герм. філології Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. інозем. мов гуманіт. ф-тів (1961), викл. каф. фр. мови неспец. ф-тів (1962–1989), ф-ту ром.-герм. філології. Читала курс фр. мови на біол., юрид. та іст. ф-тах. Досліджувала юрид. та біол. терміносистеми фр. мови, методика викладання фр. мови. Автор навч.-метод. посібників із фр. мови для студентів неспец. ф-тів.

ГУР'ЄВ *Борис Микитович* (10. IX 1920, м. Бердичів, Житомир. обл. – 14. IX 1992, Київ; місце поховання невідоме) – укр. літературознавець, критик, перекладач. 1945 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). У Київ. ун-ті обіймав посаду асист. (1948–1949), старш. викл. (1949–1957), в. о. доц. (1957–1958) каф. історії укр. л-ри філол. ф-ту. Читав курс історії укр. л-ри на філол., іст. і ф-ті міжнар. відносин. Ред. вид-ва «Дніпро». Чл. СПУ (з 1957). Досліджував укр. поезію ХХ ст., зокрема творчість Л. Первомайського. Автор літ. портретів Л. Глібова та С. Руданського. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 45 наукових праць, з-поміж яких: Леонід Глібов. Літературний портрет. К., 1965; Микола Тихонов. Життя і творчість. К., 1976.

ДАДІАНІ Людмила Іванівна (2. XI 1941, м. Кемерово, Росія – 13.VII 1994, Київ; похована на Міському кладовищі) – укр. мовознавець. 1965 закінчила Ленінград. держ. пед. ін-т ім. О. І. Герцена (спец.: англ. мова). 1988 захистила дис. на ступінь канд. пед. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1981–1989), доц. (1989–1993) каф. англ. мови природн. ф-тів; доц. каф. англ. мови гуманіт. ф-тів (1993–1994); доц. каф. комунікації та лінгвокраїнознавства (1994) ф-ту інозем. філології. Читала заг. курс англ. мови. Викладала в Київ. інж.-буд. ін-ті (1965–1966), КПІ (1966–1981). Досліджувала лексикологію англ. мови; методику викладання інозем. мов у неспец. вишах, зокрема питання інтенсифікації вивчення англ. мови за допомогою релаксопедії.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць.

ДАНИЕЛЬ Вільям Вільямович (1817 – 3. X 1878; місце народження та місце поховання невідомі) – мовознавець; іноземець, який 1853 прийняв присягу на підданство Росії. 1853 склав екзамен при С.-Петербур. ун-ті на звання вчителя англ. мови в гімназіях. Призначений в. о. вчителя (1853), мол. вчителя (1854–1858) англ. мови Архангел. губерн. гімназії; в. о. вчителя (1858), вчителя (1859) англ. мови, мол. вихователя (1860–1863) Москов. комерц. уч-ща. У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора англ. мови іст.-філол. ф-ту (з 1865). Водночас викладав англ. мову в Київ. духовн. академії. Колезький радник (із 1870). Досліджував синтаксис англ. мови.

Творча спадщина: Практическое пособие к изучению английского языка: У 8 ч. К., 1872–1873; Синтаксис английского языка. К., 1875.

ДАШКЕВИЧ Микола Павлович (16.VIII 1852, с. Бежів Черняхів. р-ну Волин. губ. (нині Житомир. обл.) – 2. II 1908, Київ; похований у родинному склепі на цвинтарі біля церкви с. Бежева (пам'ятник у вигляді викладацької кафедри, покритої скатертиною з китицями, на ній – розгорнена книга зі слов'ян. текстом) – укр. літературознавець, історик, фольклорист. 1873 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. 1890 здобув наук. ступінь д-ра історії заг. л-ри. У Київ ун-ті обіймав посади доц. (1877–1884), екстраординар. проф. (1884–1890), ординар. проф. (із 1890), зав. (із 1877) каф. історії західноєвроп. (всесвіт.) л-ри, зав. ром.-герм. від. (із 1906) іст.-філол. ф-ту. Читав курс історії всесвіт. л-ри. Відкрив ром. та герм. семінарії (1887), започаткував наук. вивчення західноєвроп. л-р і фольклору в Київ. ун-ті. Очоловав Іст. т-во ім. Нестора-Літописця (1899–1904, 1905–1907). Обраний д. чл. НТШ (із 1889), почес. д-ром історії західноєвроп. л-р honoris causa Київ. ун-ту (1890), д. чл. Київ. археолог. комісії (з 1900), дійсним статським радником (із 1885), акад. Петерб. АН (із 1907). Д. одним із перших порушив питання генези, джерел, самостійності «Енеїди» І. Котляревського, наголошував на самотності укр. л-ри і пов'язував її розвиток у ХІХ ст. із голов. західноєвроп. ідей. течіями та стилями. Навчався в О. Котляревського, О. Селіна, А. Линниченка.

У с-щі Черняхів є вулиця та провулок Миколи Дашкевича, а також його ім'я присвоєне школі в с. Бежів.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Постепенное развитие науки истории литературы и современные ее задачи. К., 1877; Статьи по новой русской литературе академика Н. П. Дашкевича. Пг., 1914; Отзыв о сочинении г. Петрова «Очерки истории украинской литературы XIX столетия». Донецк, 2013.

Література: *Александрова Г. А.* Літературні перехрестя (Микола Дашкевич в контексті порівняльних досліджень кінця ХІХ – початку ХХ ст.). К., 2008; *Чуткий А.* Микола Павлович Дашкевич (1852–1908). К., 2008.

ДЕЙЧ Олександр Йосипович (псевдоніми: *Альде, Аркансель, Протей, А. Осипов, А. Надеждин, Конрад Тихий, М. Зверев*) (13. V 1893, Київ – 8. IV 1972, Москва; похований на Ваганьківському кладовищі) – письменник, літературознавець, критик, перекладач. 1917 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту (ром.-герм. від.), де й викладав. Із 1922 – проф. Муз.-драм. ін-ту, Театр. академії, викл. Студії Леся Курбаса в Києві. Чл. СП СРСР (1934). Д-р філол. наук (1945) і мистецтвознавства (1959), 1938–1940 – викл. історії західноєвроп. театру й л-ри Москов. ун-ту, Держ. ін-ту театр. мистецтва, Студії театру ім. Ленін. комсомолу; 1941–1943 – у Середньоазій. ун-ті (Ташкент). Перекладав твори М. де Сервантеса, Г. Гейне, О. Вайлда, Б. Шоу. рос. мовою п’єси І. Франка, Лесі Українки, М. Кропивницького, М. Старицького.

Творча спадщина – близько 1000 праць (книг, статей, нарисів, віршів, рецензій, перекладів, театральних оглядів, відгуків, репортажів тощо), з-поміж яких: *Драматургія України*. Х., 1928; *Леся Українка: Критично-біографічний нарис*. К., 1953; *Тарас Григорович Шевченко: Літературний портрет*. К., 1958.

Література: Драч І. Олександр Дейч і українська культура // *Духовний меч*. К., 1988.

ДЕЛЛЕН Олександр Карлович (9. IV 1814, м. Мітава (нині – м. Єлгава, Латвія) – 22. III 1882, Харків) – мовознавець, літературознавець, філософ. 1837 закінчив іст.-філол. ф-т Дерптського ун-ту зі ступенем канд. філософії. 1838 захистив дис. на ступінь магістра, 1864 – д-ра рим. словесності. У Київ. ун-ті обіймав посади ад’юнкта каф. грец. і рим. словесності (1838), зав. унів. живопис. кабінету (1839, 1847), екстраординар. проф. (1840–1850), в. о. ординар. проф. (1850–1864), ординар. проф. (1864–1867) каф. рим. словесності та старовини іст.-філол. ф-ту. 1863 затверджений у званні засл. проф. Викладав історію рим. л-ри, латин. словесність, антич. міфологію, рим. старожитності. Працював директором І Київ. гімназії (1857–1862),

очоловав каф. рим. словесності Харків. ун-ту (з 1867). Дійсний статський радник (із 1848). Досліджував класич. мови, історію грец. та рим. л-р, методику викладання л-ри, сатиру рим. поета Ювенала.

Творча спадщина: De .Vita Li.VII Andronici. К., 1838; Beiträge zur Kritik und Erklärung der Satiren des D. Jun. Iuvenalis. К., 1846; Краткий исторический очерк древней греческой литературы. К., 1951.

Література: Нетушил И. В. Александр Карлович Деллен: Обзорение его ученой деятельности и биографические данные // Записки Императорского Харьковского ун-та. 1903. Кн. 1.

ДЕМ'ЯНЕНКО Марія Яківна (27. IV 1920, смт Березна Менського р-ну Чернігів. обл. – 10. IV 2004, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 47) – укр. мовознавець, педагог. 1941 закінчила переклад. ф-т Москов. держ. пед. ін-ту інозем. мов. Навчалася і викладала у Військ. ін-ті інозем. мов (1941–1943), працювала в Голов. розвідувальному управлінні Генштабу Червоної Армії, була референтом-перекладачем в Укр. т-ві культ. зв'язків із закордоном (1944–1950). У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1951–1954), старш. викл. (1954–1971), доц. (1971–1986) каф. ром. філології ф-ту інозем. мов. Читала основ. курс фр. мови. Одна із засн. та диктор Лабораторії фонетики усної мови Київ. ун-ту. Декан (на громад. засадах) ф-ту інозем. мов Нар. ун-ту наук. і пед. знань для вчителів м. Києва. Досліджувала теорет. і практ. питання фонетики фр. мови, методики викладання фр. мови. Учасниця Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: Вступний курс фонетики французької мови. К., 1971; Сучасна французька вимова. Теорія і практика. К., 2004.

ДЕМ'ЯНІВСЬКА Людмила Семенівна (26. I 1936, ст. Тетерів Бородян. р-ну Київ. обл. – 12. IX 2008, Київ; похована на Миському кладовищі, ділянка № 40, ряд № 25, місце № 42) – укр. літературознавець, критик. 1958 закінчила філол. ф-т Черкас. держ. пед. ін-ту (від-ня укр. мови та л-ри). 1987 захистила дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади доц. (1981–1987), проф. (1987–1999) каф. історії укр. л-ри; проф. (із 1999) каф. укр. л-ри ХХ ст. філол. ф-ту (з 2001 – Ін-ту філології). Читала курс з історії укр. л-ри ХІХ–ХХ ст., спецкурси: «Романістика В. Винниченка в контексті його доби», «Жанрові форми української драматургії кінця ХІХ – початку ХХ ст.» та ін. Досліджувала питання історії укр. л-ри ХІХ–ХХ ст., становлення та розвитку жанрів драм. поеми, життя та творчість В. Стефаніка, І. Карпенка-Карого, А. Малишка.

Творча спадщина – понад 160 наукових праць, з-поміж яких: Українська драматична поема. К., 1984; Іван Карпенко-Карий. К., 1995; Володимир Винниченко: життя, діяльність, творчість. К., 1996 (у спіавт.); Історія української літератури ХІХ ст. (70–90-ті рр.): У 2 кн. К., 2002–2003 (у спіавт.).

Література: Гасевська Н. М. Дем'янівська Людмила Семенівна // УЛЕ. К., 1990. Т. 2.

ДЕМ'ЯНЧУК Василь Климентійович (13. I 1897, с. Надвірна (нині м. Надвірна Івано-Франків. обл.) – 28. XI 1938; розстріляний і похований в ур. Сандармох (Медвеж'єгор. р-н, Карелія, РФ) – укр. мовознавець, діалектолог. 1922 закінчив ВІНО. 1928 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посаду викл. філол. ф-ту (1926–1929). Читав курси укр. мови та порівн. граматики слов'ян. мов. Працював старш. наук. співроб. Комісії історії укр. мови ВУАН (1927–1929). Жертва сталінського терору: 1929 заарештований органами НКВС і засуджений до 5 років концтаборів, 1937

засуджений удруге – до розстрілу. Досліджував питання історії укр. мови, діалектології, слов'ян. антропонімії, морфології укр. грамот XIV – першої половини XV ст.; наук. діяльність хорват. ученого-філолога В. Ягича. Разом зі своїм учителем А. Кримським 1924 уклав «Хрестоматію з пам'ятників старо-українщини XI–X. VIII ст.».

Творча спадщина: До правопису слов'янських прізвищ // ЗІФВ УАН. К., 1927. Кн. 10; До характеристики гуцульського говору // ЗІФВ УАН. К., 1928. Кн. 19; Бібліографічний огляд української діалектології за роки 1914–1927 // Український діалектологічний збірник. К., 1928. Кн. 1.

ДЕНИСОВА Тамара Наумівна (12. VIII 1934, Москва, Росія – 1. V 2015, Київ; похована на Дарницькому міському кладовищі) – укр. літературознавець. 1957 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту. 1984 захистила дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади проф. каф. заруб. л-ри (1994–2004) ф-ту інозем. філології (від 2001 – Ін-ту філології). Наук. співроб. ІЛ (1960–2015), організатор і керівник Центру амер. літ. студій при ІЛ. Досліджувала історію сучас. заруб. л-ри, історію і сучас. розвиток л-ри США.

Творча спадщина: Роман і романісти США ХХ століття. К., 1990; The history of American literature of the XX century: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К., 2012; Про літературу США. Вибрані статті українського американіста часів Незалежності. К., 2014.

Література: Жлуктенко Н. Ю. Уроки професії від Тамари Наумівни Денисової // Американські літературні студії в Україні. Ніжин, 2016. Вип. 9.

ДІБРОВА *Наталія Володимирівна* (25. V 1952, Київ – 22. III 2005, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 38) – укр. мовознавець. 1974 закінчила ф-т ром.-герм. філології Київ. ун-ту. 1982 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. ТПП ф-ту ром.-герм. філології (1974–1976); викл. каф. англ. мови (1976–1991), доц. каф. інозем. мов (із 1991) ф-ту міжнар. відносин і міжнар. права (нині – ІМВ). Стажувалася в коледжі Даулінг м. Нью-Йорк (США; 1990) та ун-ті м. Шеффілд (Велика Британія; 1998). Досліджувала ТПП, проблеми граматики та прагматики англ. мови, питання викладання англ. мови.

Творча спадщина – понад 40 наукових праць, з-поміж яких: Contract Law: Навч. посіб. К., 2001; Коммуникативно-прагматические характеристики страноведческого текста // Мова і культура. К., 2002. Вип. 4. Т. 2. Ч. 2; Культурологічний компонент мови. К., 2002.

ДЛОЖЕВСЬКИЙ *Сергій Степанович* (4. X 1889, м. Кам'янець-Поділ. (нині – Хмельниц. обл.) – 24. X 1930, Одеса; похований в Одесі) – укр. мовознавець, археолог, краєзнавець. 1911 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. 1911–1912 – викладав лат. мову в Київ. чоловічій гімназії. Із 1914 – магістр класич. філології. У Київ. ун-ті обіймав посади приват-доц., доц., екстраординар. проф. каф. класич. філології іст.-філол. ф-ту (1914–1918). Читав курс грец. мови. Чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця (з 1915). Лектор і декан Київ. нар. ун-ту (1917). Чл. оргком. з організації Таврій. ун-ту в Ялті (1918). Приват-доц. Одес. ун-ту (1919–1920). Проф., проректор, декан ф-ту соцвиховання і чл. правління Одес. ІНО (1920–1930). Директор Іст.-археолог. музею (1920–1930). Д. чл. Всеукр. археолог. ком. (з 1928). Голова археолог. секції Одес. комісії краєзнавства (з 1923). Крайовий інспектор з охорони пам'яток

матеріал. культури та природи (з 1926). Чл. Кам'янець-Поділ. наук. при ВУАН т-ва (з 1925). Заст. голови, голова Ольвійської археолог. експедиції (1927–1930). Досліджував антич. епіграфіку, історію давньогрец. синтаксису, історію давньогрец. л-ри, питання укр. мовознавства, культуру грец. народу на території України. Перекладав праці Цицерона, Демосфена. Навчався в А. Сонні.

Творча спадщина: Проблемы международного языка. О., 1921; Плутарх в листуванні Сковороди // Зб. пам'яті Сковороди. О., 1923.

Література: Семенів М. М. Професор Сергій Степанович Дложевський (1889–1930) // Записки Українського бібліографічного товариства в Одесі. 1930. Ч. 4; С. С. Дложевский и Одесская комиссия краеведения // 150 лет Одесскому Обществу истории и древностей. 1839–1989. О., 1989.

ДОВЖЕНКО Галина Іванівна (2. V 1939, Київ–31. XII 1995, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 50) – укр. мовознавець, перекладач. 1961 закінчила ф-т ром.-герм. філології Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. курсів ООН (1961); викл. (1965–1966), старш. викл. (1970–1971) каф. англ. мови; старш. викл. каф. ТПП герм. мов (із 1971) ф-ту ром.-герм. філології, завідувала секцією англ. мови переклад. від. Читала основ. і практ. курси англ. мови, курс теорет. граматики англ. мови. Навчалася у Сомервілль-Коледжі Оксфорд. ун-ту (Велика Британія, 1959–1960). 1973 працювала синхронним перекладачем на Всесвіт. конгресі миролюбивих сил. Досліджувала актуальні питання фонетики та синтаксису англ. мови.

ДОЛЯ Олексій Леонтійович (17. І 1964, с. Плішивець Гадяц. р-ну Полтав. обл. – 4. XII 2017, Київ; похований на чернечому кладовищі в с. Мощун Києво-Святош. р-ну Київ. обл.) – укр. учений-етнограф, педагог. 1989 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова і л-ра). У Київ. ун-ті обіймав посади асист. (2003–2004), доц. (2014–2015) каф. фольклористики, пров. спеціаліста-етнографа (2009–2011), директора Центру фольклору та етнографії (з 2011) Ін-ту філології. Читав курси етнографії, укр. декор.-ужитков. та образотвор. мистецтв в Ін-ті філології; курс «Народні промисли» на філос. ф-ті. Працював мистецтвознавцем I категорії ІМФЕ ім. М. Рильського АН України (1997–1999); мол. наук. співроб. (1987–1990), старш. наук. співроб. (1990–1997, 1999–2000, 2005–2006), пров. наук. спеціалістом-етнографом (2000–2005), заст. директора з наук.-організаційної роботи (2006–2009) Нац. музею нар. архітектури та побуту України; заст. директора літ.-мемор. музею П. Г. Тичини (2007–2010). Разом з Ліною Костенко їздив у експедиції Чорнобильською зоною. Чл. Колегії М-ва культури та туризму України, радник міністра культури та туризму з питань нар. культури (2008–2010). Провів понад сто виставок декор.-ужитков. мистецтва, один з організаторів десяти етнофестивалів («Червона Рута», «Країна мрій», «Свірж», «Жили-були», «Калина об Різдві» та ін.). Автор проекту «Українська традиційна іграшка та лялька», організатор всеукр. виставки укр. традиц. одягу «Благословенна Україна» (2015), учасник етнограф. експедицій і зйомок програм про нар. мистецтво. Наук. консультант проекту «Майстер-клас з Наталкою Фіщич», кн. «Культ предків», докум. фільмів: «Консонанс», «Наворожити долю», «Спадок нації»; комп'ютер. гри «Лісова пісня», анімац. фільму «Мавка». Консультував авт. колектив повнометраж. докум. фільму «Соловей співає», присвяченого укр. мові та проблемі русифікації укр. суспільства. 17. XI 2017 у Михайлів. Золотоверх. монастирі прийняв чернецтво з іменем Нестор. Засл. працівник культури України (2006). Від

початку рос.-укр. війни допомагав пораненим захисникам, які повертались із зони бойових дій. Лауреат премії «Євромайдан SOS» – «Волонтер року» (30. XI 2017). Автор публікацій про укр. нар. культуру і багатьох фольклор. записів. Шляхом наук.-пошук. роботи створив найбільшу в Україні базу даних про нар. майстрів традиц. ремесел, зібрав тисячі етнограф. експонатів, опублікував низку наук.-попул. статей, присвячених різним аспектам музейної справи та розвитку укр. нар. промислів.

Творча спадщина: Казки кримських татар [для мол. та серед. шкiл. віку]. К., 2016. Серія «Казки народів світу» (співупоряд.).

Література: Фіцич Н. Культ предків. Нетуристичні звичаї України. Х., 2017.

ДОНЕЦЬ Йосип Ілліч (17. V 1923, смт Смотрич Хмельниц. обл. – 1995, м. Хайфа, Ізраїль; похований у м. Хайфа) – укр. мовознавець. 1948 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: фр. мова та л-ра). У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1961–1971), старш. викл. (1971) каф. ром. філології, старш. викл. каф. теорії та практики перекладу (1971–1976) ф-ту ром.-герм. філології; старш. викл. каф. інозем. мов ф-ту міжнар. відносин та міжнар. права (1976–1988), викл. 10-місяч. курсів інозем. мов (1966). На ф-ті ром.-герм. філології читав основ. курс фр. мови, курс «Вступ до теорії перекладу»; спецкурси: «Деякі питання перекладу художньої літератури», «Технічний переклад з французької мови». Працював викл. Укр. с.-г. академії (1958–1961), Держ. курсів інозем. мов (1959–1962). Досліджував питання розвитку лексикології та граматики фр. мови, методики викладання фр. мови. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: Книга для читання французькою мовою для учнів старших класів. К., 1964; Практична граматики французької мови: морфологія, синтаксис: Навчальний посібник для факультетів іноземних мов

вувів. К., 1984 (у співавт.); Українсько-французький розмовник: Словник. К., 1988 (у співавт.).

ДОРИДОР Ганна Кирилівна (2. XII 1952, Київ – 17. II 2004, Київ; похована на Лісовому кладовищі, ділянка № 76 а, ряд № 22, місце № 1) – укр. літературознавець, мовознавець. 1978 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті працювала з 1971: лаборант каф. історії укр. л-ри; секретар деканату; зав. каб. методики викладання, зав. міжфакультет. фольклор.-етнограф. лабораторією; із 1989 – асист., із 2000 – доц., із 2001 – зав. каф. укр. філології для неспец. ф-тів. Канд. філол. наук (із 2000). Викладала курси: «Ділова українська мова», «Практична стилістика і культура мовлення». Коло наук. інтересів: укр. драматургія, історія укр. л-ри.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Українська мова. Практикум: Навчальний посібник. К., 2003 (у співавт.).

ДОРОШКЕВИЧ Олександр Костянтинович (псевдонім – С. Дорош) (15. IX 1889, м. Бронниці (нині Москов. обл.), Росія – 1. IV 1946; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 1) – укр. літературознавець, критик, педагог. 1913 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. 1946 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади проф. (1921–1930, із 1944), зав. (із 1944) каф. укр. л-ри філол. ф-ту. Читав курс історії укр. л-ри XIX–XX ст. Працював ред. київ. журн. «Вільна українська школа» (1917–1919), проф. Удмурт. держ. пед. ін-ту (1934–1943; Росія), старш. наук. співроб. АН УРСР (1929–1933; із 1943); очолював київ. філію НДІ ім. Т. Шевченка АН УРСР (1926–1930), від. укр. л-ри XIX ст. ІЛ (1943–1946). За підозрою в «націоналістичній контрреволюційній діяльності» 1934 висланий із Києва (викладав в Удмурт., Свердлов., Рязан. пед. ін-тах до 1943). Вивчав творчість

класиків укр. л-ри ХІХ – початку ХХ ст. (І. Котляревського, Т. Шевченка, П. Куліша), письменників доби «Розстріляного відродження» (М. Зерова, Г. Косинки, О. Слісаренка). Досліджував укр.-рос. літ. зв'язки, питання методики та практики викладання укр. л-ри у СШ. Співзасн. іст.-літ. т-ва Київ. ун-ту (1917).

Творча спадщина – близько 70 наукових праць, з-поміж яких: Українська література Х.VІІІ ст. та «Енеїда» Котляревського. К., 1921; Драгоманов в укр. критиці // ЖЙР. Кн. ІІ–ІІІ; Етюди з шевченкознавства. Х., 1930; Підручник історії української літератури. Х.–К., 1930.

Література: Бандура Г.О. Дорошкевич (псевдонім – С. Дорош) Олександр Костянтинович // Енциклопедія Київського національного університету ім. Т. Шевченка.

ДРАЙ-ХМАРА (справжнє прізвище – ДРАЙ) Михайло Опанасович (10. X 1889, с. Малі Канівці Золотоніс. пов. (нині Чорнобаїв. р-ну Черкас. обл.) – 19. І 1939, концтабір ГУЛАГ, Колима, Росія (є дві згадки про смерть письменника: 1) як засвідчено в документах про реабілітацію, Д.-Х. помер 19. І 1939 «від ослаблення серцевої діяльності» у приміщенні медпункту лікарської ділянки Устьє Тайожная; 2) за спогадами П. Василевського (стаття «Так він загинув на Колимі» в «Літературній Україні» від 2. X 1989), письменник V 1939 став на місце смертника під час одного з чергових розстрілів п'ятого в шерензі, чим урятував невідомого молодого чоловіка); похований на правому березі р. Паутова, могила № 3 за 300м від річки, від табірної пункту Горна Лаврюкова до 1 км) – укр. літературознавець, поет-неокласик, перекладач. 1910 – випускник Колегії Павла Галагана. 1915 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. Учасник Семінару проф. В. Перетца. Залишений на каф. слов'янознавства для одержання професор. звання. Із 1913 студював фонд бібліотек та архівів Львова, Будапешта, Загреба,

Белграда та Бухареста. Працював у Петроград. ун-ті. Приват-доц. каф. слов'ян. мовознавства Кам'янець-Поділ. ун-ту (1918–1923), зав. каф. українознавства Київ. мед. ін-ту (1923–1929), чл. Іст.-літ. т-ва ВУАН (із 1924), нештат. наук. співроб. НДІ мовознавства ВУАН, зав. каф. заг. мовознавства Пол. пед. ін-ту, зав. каф. українознавства с.-г. ін-ту, проф. слов'ян. від. Укр. ін-ту лінгв. освіти. 21. III 1933 заарештований уперше за звинуваченням у «контрреволюційній націоналістичній діяльності», проте за відсутності доказів 11. V 1933 звільнений; 6. IX 1935 заарештований удруге, засуджений до 5 років концтаборів; 1938 у таборі за «антирад. пропаганду» засуджений ще на 10 років. 1989 – реабілітований. Досліджував слов'ян. л-ру, розвиток шевченкознавства, історію укр. і серб. л-р, білорус. і серб. мов; перекладав поезію А. Міцкевича, Ш. Бодлера, П. Верлена й ін. Рукопис перекладеної «Божественної комедії» Данте конфісковано під час арешту.

На честь Д.-Х. названі вулиці Києва та Кам'янця-Подільського.

Творча спадщина: Леся Українка. Життя і творчість. К., 1926; Бояриня // Леся Українка. Твори: У 12 т. К., 1927–1929. Т. VIII. 1929.

Література: Рева Л. Біографічний дискурс Михайла Драй-Хмари: історіографія, бібліографія // Наукові праці НБУВ. К., 2007. Вип. 19.

ДРАМАРЕЦЬКА Наталія Семенівна (4. VIII 1965, с. Добре Баштан. р-ну Миколаїв. обл. – 3. XI 2017, Київ; похована на Байковому кладовищі, колумбарій) – укр. мовознавець. 1990 закінчила ф-т інозем. мов Харків. держ. ун-ту ім. О. М. Горького (спец.: англ. мова і л-ра). У Київ. ун-ті обіймала посади асист. каф. англ. мови фіз.-мат. ф-ту (1995–2012), асист. каф. інозем. мов хім.-фіз. ф-ту (2012–2017), асист. каф. інозем. мов екон. ф-ту (2017)

Ін-ту філології. Читала курс інозем. мови за фаховим спрямуванням. Досліджувала гендерний аспект сучас. англ. мовленнєвого етикету.

Творча спадщина: Посібник з англійської мови для студентів радіофізичного факультету: У 2 ч. К., 2005.

ДУБИНА Микола Іванович (2. I 1932, с. Дідичі Ківерців. р-ну Волин. обл. – 13. I 2017, Київ; похований у Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка №43, ряд №9, місце №63) – науковець-літературознавець, критик. Закінчив Львів. пед. ін-т (1954), аспірантуру на каф. історії укр. л-ри Київ. ун-ту (1963). 1967–1995 – у Київ. ун-ті: старш. викл. (1967–1970), доц. (1970–1983), проф. (1983–1995), зав. (1987–1988) каф. теорії л-ри та л-р народів СРСР; заст. декана філол. ф-ту (1983–1989). Д-р філол. наук (із 1980). Чл. НСЖУ (1964) і НСПУ (1976). Лауреат літ. премії ім. М. Чернявського (2006). Засл. працівник освіти України (2000). 1992–2005 – акад. АН ВШ України, із 2007 – президент АН ВО України. Автор наук. розвідок про творчість В. Бобинського, В. Гжицького, Д. Загула й інших західноукр. письменників.

Творча спадщина – близько 650 наукових праць, з-поміж яких: Антін Крушельницькій. К., 1993; Тарас Шевченко. К., 1999; Круті дороги повернення. Дніпропетровськ, 2000; Юрій Липа. К., 2004.

Література: Талант, огранений долею: до 80-річчя від дня народження Миколи Дубини / Упорядник В. І. Шпак. К., 2012.

ДУНАЄВСЬКА Лідія Францієвна (28. VI 1948, с. Воробіївка Немирів. р-ну Вінниц. обл. – 16. V 2006, Київ; похована на Лісовому кладовищі, ділянка № 79) – фольклорист, літературознавець, поетеса. 1971 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (від-ня укр. мови та л-ри). 1999 захистила дис. на ступінь

д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади асист. (1978–1983), доц. (1983–1989) каф. історії укр. л-ри; доц. (1992–2001), проф. (із 2001), зав. (із 1992) каф. фольклористики філол. ф-ту (з 2001 – Ін-ту філології). Читала курси: «Українська народна поетична творчість», «Слов'янський фольклор»; спецкурс «Дитячий фольклор у науковому освітленні» й ін. Одна із засн. першої в Україні кафедри фольклористики (1992), спеціальності «Фольклористика» (1993) і спеціалізацій: «Словесна фольклористика» і «Музична фольклористика» (2001). Завдяки Д. у Київ. ун-ті було оновлено сформовану ще М. Максимовичем фольклористич. школу. Досліджувала проблеми укр. казкознавства, нар. прози, історії вітчизн. фольклористич. науки, простежила засадничі принципи фольклор.-літ. зв'язків, стала фундатором фахової підготовки фольклористів. За підтримки Д. було створено нар. ансамбль укр. музики «Роксоланія» (2001). Щороку в Ін-ті філології відбуваються Всеукр. наук. фольклористич. читання, присвячені Д.

Творча спадщина – понад 120 наукових праць, з-поміж яких: Українська народнопоетична творчість: Підручник. К., 1983 (у співавт.); Українська народна казка. К., 1987; Напиймося з живого джерела // З живого джерела: Збірник казок у записах українських письменників ХІХ–ХХ ст. / Передмова, примітки та адаптація текстів Л. Ф. Дунаєвської. К., 1990. Українська народна проза (легенда, казка). Еволюція епічних традицій. К., 1997.

Література: Шурко Л. Професор Лідія Дунаєвська та фольклористика у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка // Народна творчість та етнографія. 2007. № 2; «Сторінки пам'яті» // Україна. Наука і культура. 2009. Вип. 35; Автографи до портрета професора Лідії Дунаєвської (1948–2006). К., 2012.

ДЯЧЕНКО Олександр Сергійович (27. X 1919, с. Кичинці (нині Корсунь-Шевчен. р-ну Черкас. обл.) – 7. III 1984, Київ; похований на Міському кладовищі, ділянка № 81, ряд № 19, місце № 22) – укр. літературознавець, критик, письменник, перекладач. 1947 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1953 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1950–1957), старш. викл. (1961–1962), в. о. доц. (1957–1959, 1964–1966), доц. (із 1967) каф. історії укр. л-ри філол. ф-ту. Читав курс «Історія української літератури кінця XIX – початку XX ст.» і спецкурси. Працював зав. від. сучас. л-ри Держлітвидаву УРСР (40-ві), директором вид-ва «Радянський письменник» (1953–1964). Досліджував укр. літ. процес XX ст., питання нац. характеру у творчості О. Гончара, О. Довженка, М. Стельмаха й ін. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 130 наукових праць, з-поміж яких: Про людські характери. К., 1963; Письменник і його твір. К., 1970; Воїни і літописці. К., 1982.

Література: Скирда Л. Дяченко Олександр Сергійович // УЛЕ. К., 1990. Т. 2.

ЄВЛАХОВ Олександр Михайлович (8. VIII 1880, Одеса – 28. V 1966, СПб.) – літературознавець, літ. критик, поет, психіатр. 1903 закінчив іст.-філол. ф-т Імператор. С.-Петербур. ун-ту зі званням учителя гімназій і прогімназій. 1907 отримав ступінь магістра заг. л-ри. Викладав рос. та заг. л-ри в гімназіях та училищах СПб. У Київ. ун-ті обіймав посаду приват-доц. каф. ром. філології іст.-філол. ф-ту (1908). Проф. Варшав. ун-ту (Польща; 1909). Ректор Ростов. ун-ту (Росія; 1914). 1925 закінчив мед. ф-т Бакин. ун-ту (Азербайджан), із 1928 – лікар-психіатр. Із 1944 – проф. судової психіатрії. Досліджував західноєвроп. л-ру від середньовіччя до натуралізму, рос. л-ру ХІХ–ХХ ст., психологію творч. особистості з позиції фройдизму. Обстоював ідею самоцінності мистецтва.

Творча спадщина: Пушкин как эстетик. К., 1909; Введение в философию художественного творчества. Т. 1: Опыт историко-литературной методологии; История всеобщей литературы ХІХ века. Варшава, 1914; Гергарт Гауптман. Путь его творческих исканий. Ростов-на-Дону, 1917.

ЄВТУХОВСЬКА Ніна Миколаївна (17. V 1916, м. Теджен Закастій. обл. Туркмен. РСР – 11. I 2010, Київ; похована на Північному кладовищі) – укр. мовознавець. 1940 закінчила І Ленінград. держ. пед. ін-т інозем. мов (спец.: англ. філологія). У Київ. ун-ті обіймала посади старш. викл. каф. англ. філології ф-ту ром.-герм. філології (1944–1971) й одночасно на ф-ті міжнар. відносин; старш. викл. каф. англ. мови (1971–1980), аудитора, диктора та зав. (із 1966) лаб. усної мови ф-ту інозем. мов. Читала основ. курс англ. мови, курс теорет. та практ. фонетики англ. мови. Працювала перекладачем на сесії ООН (1946; Англія), синхронним перекладачем на Міжнар. конгресі з демографії (Київ). Склала та прочитала курс лекцій (85 лекцій), присвячених вивченню інозем.

мов, на телебаченні (1961–1964). Досліджувала фонетику англ. мови, методику викладання інозем. мов, зокрема можливість застосування техн. засобів при викладанні інозем. мов.

Творчаспадіщина: Антична література: Словник-довідник. К., 1993 (у співавт.); Композиція в латинській мові // Мовні і концептуальні картини світу: Збірник наукових праць. К., 2007. Вип. 21. Ч. 3.

ЄФРЕМОВ Сергій Олександрович (*псевдоніми і криптоніми: С. Є., Ромул, С. Охріменко, Spectator, С. Ярошенко, Р. Дніпровенко, Сергій, С. Ситковецький, Липовчанин, Земець, С. Александрович, Киянин, Волосар, Гр. Лановий, П. Устяк та ін.*) (8. X 1876, с. Пальчик Звенигород. пов. Київ. губ. (нині – Катеринопіл. р-ну Черкас. обл.) – 10. III 1939, м. Владимир, РФ; місце поховання невідоме) – укр. літературознавець, критик, громадсько-політ. діяч. 1901 закінчив юрид. ф-т Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті 1922–1923 читав лекції з історії нової укр. л-ри. Один із лідерів пров. укр. політ. партій і організацій початку ХХ ст. Під час нац.-визвол. змагань 1917–1927 – діяч Укр. Центр. Ради. Акад. (з 1919), віце-президент ВУАН (з 1922). У 1920-х – зав. іст.-філол. від. ВУАН, голова Комісії для видання пам’яток новіт. укр. письменства, Комісії для складання «Біографічного словника діячів України», ради Іст.-літ. т-ва. Досліджував творчість Т. Шевченка, Марка Вовчка, І. Франка, М. Коцюбинського, І. Нечуя-Левицького, І. Карпенка-Карого, Панаса Мирного, автор «Історії українського письменства». 21. VII 1929 заарештований і звинувачений в організації та керівництві СВУ. У квітні 1930 засуджений до 10-річного ув’язнення. Помер у таборі ГУЛАГ. Реабілітований 1989.

Сергію Єфремову 2001 встановлено меморіальну дошку на корпусі Ін-ту філології Київ. ун-ту (скульптор Р. М. Русин, архітектор О. К. Стукалов). У м. Хмельницькому навч.-виховне

об'єднання № 5 назване іменем літературознавця. У рідному с. Пальчику 1992 вченому встановлений пам'ятник, відкрито музей. У Києві, Боярці, Дніпрі, Кременчуці, Львові, Рівному, Снігурівці, Сумах є вулиці Сергія Єфремова.

Творча спадщина – понад 3000 наукових праць і рецензій, з-поміж яких: Тарас Шевченко. К., 1914; Іван Нечуй-Левицький. К., 1924; Іван Карпенко-Карий. К., 1924; Історія українського письменства. К., 1995; Шевченкознавчі студії. К., 2008.

Література: Кримський А. Життєпис і літературна діяльність С. О. Єфремова // ЗІФВ ВУАН. Кн. II–III (1920–1922). К., 1923; Меленчук О. Шевченкознавчий дискурс Сергія Єфремова у контексті українського літературознавства. Чернівці, 2013.

ЖДАНОВ Іван Миколайович (4. VII 1846, м. Шенкурськ (нині Арханг. обл., РФ) – 24. VII 1901, м. Алупка, АР Крим; похований у СПб., Росія) – літературознавець, фольклорист, етнограф. 1872 закінчив іст.-філол. ф-т С.-Петербур. ун-ту зі ступенем канд. 1883 захистив дис. на ступінь магістра рос. словесності. У Київ. ун-ті обіймав посаду приват-доц. каф. рос. мови й словесності іст.-філол. ф-ту (1879–1882). Читав курси історії давньорус. словесності, історії рос. л-ри XVIII ст., спецкурси, присвячені творчості М. Карамзіна та В. Жуковського. Д. чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця. Викладав історію рос. словесності на КВЖК і в Колегії Павла Галагана. Екстраординар. проф. С.-Петербур. іст.-філол. ін-ту (з 1882), С.-Петербур. ун-ту (з 1895). Акад. С.-Петербур. АН (із 1900). Представник порівн.-іст. методу в літературознавстві. Досліджував усну поезію Київ. Русі, взаємозв'язок і взаємодію книжних пам'яток та нар. творчості, зах. впливи на укр. та рос. духовн. поезію, драматургію О. Пушкіна.

Творча спадщина: Русская поэзия в домонгольскую эпоху // УИ. 1879. № 6; К литературной истории русской былевой поэзии. К., 1881; Сочинения И. Н. Жданова: В 2 т. СПб., 1907.

Література: *Пытин А.* Иван Николаевич Жданов (Некролог) // Вестник Европы. 1901. № 8; *Сухомлинов М. И.* Записки об ученых трудах члена-корреспондента Императорской Академии наук И. Н. Жданова // Сб. II Отдела изданий АН. СПб., 1901. Т. 59; *Чебышев А. А.* Иван Николаевич Жданов: Биографический очерк. СПб., 1907.

ЖИТНИК Володимир Костянтинович (28. XI 1938, с. Великі Будища Дикан. р-ну Полтав. обл. – 7. XI 2010, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 33) – укр. літературознавець, славіст, поет, перекладач. 1961 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1973 захистив

дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади асист. (1968–1975), старш. викл. (1975–1978), доц. (1978–1994), зав. (1981–1987) каф. слов'ян. філології філол. ф-ту. Читав курси: «Чеська мова», «Історія чеської літератури»; спецкурс «Чеська література в українських перекладах» та ін. Працював ред. вид-ва дит. л-ри «Веселка» (1963–1965); доц. (1994–2008), зав. (1994–2001) каф. укр. мови, доц. каф. заг. мовознавства і слов'ян. філології (з 2008) ун-ту «Києво-Могилянська академія»; лектором укр. мови в Карловому ун-ті (Прага, Чехія), лектором історії укр. л-ри Ун-ту Масарика (м. Брно, Чехія) (1994–1995). Лауреат премії ім. М. Рильського (1998). Відмінник освіти України (2002). Досліджував етимологію слов'ян. мов, взаємозв'язок і взаємовпливи слов'ян. л-р, творчість Т. Шевченка в перекладах чес. та словац. мовами. Перекладав укр. мовою твори чес. поетів, зокрема П. Безруча та Ї. Волькера.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Поезія Антоніна Сови (Розвиток поетичної майстерності). К., 1975; Т. Г. Шевченко в слов'янських перекладах (Традиції і перспективи) // IX Міжнародний з'їзд славістів. Слов'янські літератури: Доповіді. К., 1983; Slovenská literatúra na Ukrajině // Zahraniční Slováci a materinský jazyk: Zborník príspevkov z vedeckého sympozia k 125 výročiu založenia Matice slovenskej. Bratislava, 1990.

ЖЛУКТЕНКО Юрій Олексійович (31. VIII 1915, с. Олександрівка Новомосков. р-ну Дніпропетр. обл. – 4. II 1990, Київ; похований на Міському кладовищі, ділянка № 88) – укр. мовознавець, лексикограф, перекладач. 1946 закінчив ф-т західноєвроп. мов і л-р Київ. ун-ту (спец.: англ. мова та л-ра). 1968 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади проф. (1969–1987), зав. (1969–1978) каф. англ. філології, декана ф-ту ром.-герм. філології (1969–1977). Читав

курси: «Історія англійської мови», «Вступ до германської філології», «Основи і методи наукових досліджень» і спецкурси. Засн. і зав. від. ром. і герм. мов (1975–1980), пров. наук. співроб. від. заг. мовознавства (1988–1989) Ін-ту мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР. Працював у царині заг. мовознавства, соціолінгвістики, психолінгвістики, контрастивної лінгвістики, перекладознавства, методики викладання інозем. мов, а також укр. мови як інозем.; уперше в укр. мовознавстві досліджував укр. мову іммігрантів США та Канади; переклав фундамент. працю амер. дослідника У. Вайнрайха «Languages in contact» рос. мовою (1979). Ініціатор створення каф. ТТП в Київ. ун-ті (1971), один із засн. ром.-герм. філології в Україні. Почес. чл. Фризької Академії (з 1987; Нідерланди). Учень відомого вченого-філолога І. Шаровольського. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – близько 200 наукових праць, з-поміж яких: Порівняльна граматики англійської та української мов. К., 1960; Українсько-англійські міжмовні відносини // Українська мова в США і Канаді. К., 1964; Українська мова на лінгвістичній карті Канади. К., 1990.

Література: Національна пам'ять у філології: спадщина професора Юрія Олексійовича Жлуктенка: матеріали Всеукраїнської наукової конференції (Львів, 2–3 жовтня 2015 р.). Л.: НТШ, 2017.

ЖУК Ніна Йосипівна (12. I 1912 с. Герніки (нині с. Старі Герніки) Гродн. обл., Білорусь – 24. XII 1994, Київ; похована на Звіринецькому кладовищі) – укр. літературознавець. 1936 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту, 1940 – аспірантуру на каф. укр. л-ри. 1948 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. Працювала в Київ. пед. ін-ті (1940–1956). У Київ. ун-ті обіймала посади в 1957–1982: доц., проф. каф. історії укр. л-ри. Читала курси з історії укр. л-ри XIX ст. – початку XX ст. Досліджувала

укр. класич. л-ру, зокрема творчість І. Франка, А. Свидницького, Лесі Українки, В. Стефаника, М. Коцюбинського й ін. Учасниця Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Василь Стефаник. Літературний портрет. К., 1960; Проза Івана Франка. К., 1977; Історія української літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст. К., 1989.

ЗАГРОДСЬКИЙ Андрій Олександрович (2. XII 1886, с. Зеленьків, нині Тальнів. р-ну Черкас. обл. – 30. XI 1948, Київ; похований у Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка № 20, ряд № 15, місце № 20) – укр. мовознавець. 1912 закінчив Варшав. ун-т. Із 1917 викладав укр. і рос. мову на робфаках, пед. курсах, а з 1923 – у вишах Києва. У Київ. ун-ті із 1938 – доц. каф. укр. мови. Із 1943 – наук. співроб. НДІ педагогіки, за сумісництвом працював у Київ. ун-ті. У 1946 захистив дис. на здобуття ступеня канд. пед. наук. Тематика наук. досліджень: формування орфографічних навичок, підвищення правописної грамотності, розвитку мовлення учнів. Брат генерала-полковника Армії УНР О. Загородського.

Творча спадщина: Про засоби з підвищення орфографічної успішності з української мови. К., 1948; Граматика української мови. Ч. 1: Фонетика і морфологія. К., 1956 та Ч. 2: Синтаксис. К., 1959.

Література: Шатайло О. Спадкоємці козацької слави. Дрогобич, 2009.

ЗАРИЦЬКИЙ Микола Степанович (30. V 1921, м. Брацлав (нині смт Брацлав) Немирів. р-ну Вінниц. обл. – 2. VI 2014, Київ; похований на Міському кладовищі, ділянка № 86, ряд № 11, місце № 14.3) – укр. мовознавець. 1953 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: рос. мова та л-ра). 1962 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1956–1958), старш. викл. (1958–1966), в. о. доц. (1963–1966), доц. (1966–1971, 1981–1991) каф. рос. мови; доц., зав. каф. слов'ян. філології (1971–1981) філол. ф-ту. Читав курси та спецкурси з іст. граматики, сучас. рос. літ. мови, методики викладання рос. мови. Працював проф. Київ. вид.-поліграф. ін-ту НТУУ «КПІ» (1992–2009). Досліджував питання історії слов'ян. мов, проблеми контрастивної лінгвістики, зокрема лексику слов'ян. мов за умови білінгвізму. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: *Формы и функции возвратных глаголов*. К., 1964; *Стилістика сучасної української мови*. К., 2000; *Актуальні проблеми українського термінознавства*. К., 2003.

ЗАСЕНКО Олексій (Олекса) Єлисейович (4. X 1907, с. Любарці, нині Бориспіль. р-ну Київ. обл. – 13. V 1993, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 33) – укр. літературознавець, письменник. 1934 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту. Д-р філол. наук (з 1964). У Київ. ун-ті: у 1950-х доц. каф. історії укр. л-ри. Досліджував проблеми становлення і розвитку реалізму в укр. л-рі кінця ХІХ – початку ХХ ст., питання взаємодії укр. л-ри зі слов'ян. л-рами. По війні – директор і голов. ред. вид-ва «Радянський письменник». 1950–1973 – заст. директора, зав. від. ІЛ. Лауреат Держ. премії України ім. Т. Шевченка (1988). Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина: Марко Вовчок і зарубіжні літератури. К., 1959; Літературно-критичні нариси і статті. К., 1962; Осип Маковій. Життя і творчість. К., 1968; Марко Черемшина. Життя і творчість. К., 1974.

Література: *Погребенник Ф.* Олексі Засенку – 80 // ЛУ. 1987. 7 жовт.

ЗАСЛАВСЬКИЙ Ісай Якович (15. V 1915, Київ – 24. XI 2000, Київ; похований на території Київського крематорію, колумбарій № 6, тераса № 3) – укр. літературознавець. 1937 – закінчив Київ. ун-т із відзнакою. Навчався в М. Зерова, С. Савченка, Є. Перліна, І. Шаровольського, Б. Якубського й ін. У Київ. ун-ті працював у 1940–1989: асист., викл., старш. викл., доц., проф. каф. історії рос. л-ри. Д-р філол. наук (із 1981), проф. (із 1982). Викладав курси

історії рос. л-ри першої половини ХІХ ст., спецкурси з проблем творчості О. Пушкіна, М. Лермонтова, поезії пушкінської доби, рос.-укр. літ. зв'язків. Основ. напрями наук. діяльності – історія рос. поезії, пушкіністика, лермонтознавство, методика літературознавчого дослідження, теорія та історія худ. перекладу, історія міжліт. зв'язків, джерелознавство. Ініціював вивчення студентами період. преси Другої світової війни; відп. ред. зб. «Слово, которое вело в бой» (1971, 1975, 1980, 1985). В останній період наук. діяльності приділяв увагу творчості Т. Шевченка, І. Франка, П. Тичини, М. Зерова, П. Филиповича, М. Ореста, М. Драй-Хмари. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 300 наукових праць, з-поміж яких: Рилєєв і російсько-українські літературні взаємини. 1958; Пушкин и Украина: Украинские связи поэта. Украинские мотивы в его творчестве. К., 1982; М. Ю. Лермонтов и Украина: Литературно-критический очерк. К., 1989.

Література: Професор Заславський Ісай Якович (1915–2000 рр.): Бібліографічний покажчик. К., 2016.

ЗАТОНСЬКИЙ Дмитро Володимирович (2. VII 1922, Одеса – 5. VI 2009, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 33) – укр. літературознавець, письменник, публіцист. 1950 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: нім. мова та л-ра). 1967 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади доц. каф. нім. мови (1956–1960), доц. каф. заруб. л-ри (1960–1961), декана філол. ф-ту (1960–1961). Працював старш. викл. с.-г. академії (1955), зав. від. світової л-ри ІЛ (із 1961), зав. від. критики ред. журн. «Всесвіт» (1958–1960), голов. ред. журн. «Вікно в світ» (1998–2009). Акад. НАНУ (з 1990). Лауреат Премії ім. І. Франка НАН України (1994). Засл. діяч науки і техніки України (з 1997). Досліджував питання історії й теорії західноєвроп. л-ри, мову і стиль прози А. Цвейга, новий нім. театр. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: *Век двадцятий: Заметки о литературной форме на Западе.* К., 1961; *Франц Кафка и проблемы модернизма.* М., 1972; *Модернизм и постмодернизм: Мысли об извеч. коловращении изящных и неизящных искусств.* Х., 2000.

ЗАХАРЖЕВСЬКА Вікторія Олександрівна (24. XI 1932, м. Мглин Брянської обл. – 21. XI 2012, Київ; місце поховання невідоме) – мовознавець, перекладач. 1954 закінчила Київ. ун-т. Із 1957 працювала в ІЛ. Нагороджена болг. орденом Кирила і Мефодія (1976). Канд. філол. наук (із 1981). У Київ. ун-ті викладала на каф. слов'ян. філології (1980). Читала спецкурс «Взаємодія і синтез мистецтв художнього світу Болгарії ХХ ст. в українському контексті». Із 1995 – доц. Київ. славіст. ун-ту. Досліджувала болг. л-ру ХХ ст., укр.-болг. і рос.-болг. літ. зв'язки, л-ру в контексті інших мистецтв. Перекладач творів худ. л-ри з болг. і болг. мовою (Д. Димова, Б. Райнова, П. Вежинова, Г. Константинова та ін.). Упорядник антологій: «Сучасна слов'янська новела», «Сучасна болгарська повість».

Творча спадщина – понад 100 наукових публікацій, з-поміж яких: *Комплексне дослідження художньої культури Болгарії в Україні у другій половині ХХ ст. (підсумки і перспективи)* // КС. 2004. № 3; *Болгарські фрески: Поезії, діалоги, статті, спогади.* К., 2008; *Симфонія муз: Взаємини і синтез літератур і мистецтва в слов'янському світі ХХ ст.* К., 2008.

ЗЕРОВ Микола Костянтинович (26. IV 1890, м. Зіньків (нині Полтав. обл.) – 3. XI 1937, розстріляний та похований в ур. Сандармох (Медвеж'єгор. р-н, Карелія, РФ); символічно похований у Державному історико-меморіальному

Лук'янівському заповіднику, ділянка № 12, ряд № 5, місце № 6, поруч із захороненням сина Котика (Костянтина) Зерова) – укр. літературознавець, літ. критик, поет-неокласик, перекладач. 1914 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. 1918–1920 – учасник елітарного гуртка, об'єданого довкола Г. Нарбута; 1919–1920 – ред. бібліогр. журн. «Книгарь». У Київ. ун-ті обіймав посади проф. (1923–1934), зав. (1930–1934) каф. укр. л-ри літ.-лінгв. ф-ту. Читав курси: «Історія української літератури», «Українознавство», «Теорія перекладу». Разом із П. Филиповичем 1925 створив літ. семінар підвищеного типу для студентів III і IV курсів, який очолював до 30-х рр. 1935 заарештований органами НКВС за звинуваченням у керівництві «укр. контрреволюційною націоналістичною організацією», засуджений до розстрілу. З. – майстер сонету, перекладач антич. поезії. Брав участь у літ. дискусії 1925–1928 рр., виступаючи за літ. конкуренцію та орієнтуючись на найкращі зразки західноєвроп. л-р.

Іменем М. Зерова названі вулиця та провулок у Дніпрі, Львові, Вінниці, Рівному, Новомиргороді та Дубному. У Києві є вулиця Братів Зерових, а в Полтаві – провулок Братів Зерових. У держ. ун-ті Монаша (Австралія) діє кафедра укр. мови, а також центр укр. досліджень ім. М. Зерова. У Київ. ун-ті з 2001 кафедри ТПП з ром. мов присвоєно ім'я М. Зерова.

Творча спадщина – понад 200 праць, з-поміж яких: Твори: В 2 т. К., 1990; Українське письменство. К., 2003; Українське письменство XIX століття. Від Куліша до Винниченка: Лекції, нариси, статті. Дрогобич, 2007; Вибрані твори. К., 2015.

Література: Брюховецький В. С. Микола Зеров. Літературно-критичний нарис. К., 1990; Гальчук О. В. Микола Зеров і античність: Навч. посіб. К., 2000.

ІВАНИЦЬКА (КРЕТОВА) Алла Олександрівна (19. X 1928, м. Бердянськ Дніпропетр. обл. (нині Запорізь. обл.) – 28. IX 2015, Київ; похована на Міському кладовищі, ділянка № 32 а, ряд № 20, місце № 8) – укр. мовознавець. 1950 закінчила ісп. від-ня ф-ту фр. мови Ленінград. ін-ту інозем. мов. 1981 захистила дис. на звання канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1952–1961), старш. викл. (1963–1982), доц. (1982–1990), в. о. зав. (1984–1985) каф. ТТП ром. мов. ф-ту інозем. мов ф-ту ром.-герм. філології. Читала основ. курс ісп. та нім. мов, теорет. курси фонетики, граматики та лексикології, методику викладання ісп. мови. У 1950–1952 працювала старш. викл. каф. ісп. мови КДПІ інозем. мов. Досліджувала лексикологію, морфологію ісп. мови, сучас. ісп. та латиноамер. л-ру.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: Антологія сучасної іспанської і латиноамериканської літератури. К., 1973 (у співавт.); Іспанська мова для старших курсів: Підручник. К., 1979 (у співавт.); Практична лексикологія іспанської мови. К., 1981.

ІЛЛІЧЕВСЬКИЙ Анатолій Хомич (13. VI 1913, м. Верхньодніпровськ Катеринослав. губ. (нині – Дніпропетр. обл.) – 1. XII 1992, Київ; похований на Байковому кладовищі (колумбарій), ділянка № 5, нижня тераса) – укр. літературознавець, перекладач. 1941 закінчив ф-т західноєвроп. мов і л-р Київ. ун-ту. 1972 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. (1948–1952), доц. (1952–1975), проф. (1975–1986) каф. заруб. л-ри ф-ту ром.-герм. філології. Читав курси історії всесвіт. л-ри, новіт. фр., англ., амер. та чес. л-р. Досліджував життя і творчість Дж. Боккаччо до «Декамерона», л-ру Зах. Європи про Б. Хмельницького, шляхи розвитку

післявоєнної фр. кіноматографії. Переклав укр. мовою романи: «Наталіна» (К., 1956), «Спартак» (К., 1974) Р. Джованьйоли; казки «Пригоди Цибуліно» Дж. Родарі (К., 1956), а також твори ін. італ. письменників. Працював над створенням нового виду театру – «Театр із дзеркалом». Батько, Х. Іллічевський, помер на засланні «по політичній справі»⁷ в Мінській обл., що спровокувало пильний нагляд керівництва за професійною та творч. діяльністю науковця. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – близько 40 наукових праць, з-поміж яких: Про метод сучасної революційної літератури капіталістичних країн. К., 1954; Про сучасну кубинську прозу // Сучасна кубинська повість. К., 1981.

ІЛЬІН Василь Семенович (14. I 1901, Київ – 13. VII 1963, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 31) – укр. мовознавець. 1936 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (укр. від-ня). 1946 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1936–1941), доц. (із 1947) каф. укр. мовознавства філол. ф-ту. Читав курс «Сучасна українська мова», спецкурс «Порівняння у Т. Г. Шевченка» й ін. Працював зав. від. укр. мови Ін-ту мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР (з 1947). Досліджував теорет. питання сучас. укр. літ. мови, стилістики укр. мови, мовостиль творів Т. Шевченка та перекладів М. Рильського, П. Тичини, А. Малишка.

Творча спадщина – близько 10 наукових праць, з-поміж яких: Префікси в сучасній українській мові. К., 1953; Курс історії української літературної мови: Посібник. К., 1957; Українсько-російський словник. К., 1964.

Література: Паламарчук Л. С. Василь Семенович Ільїн (1901–1963) // Лексикографический бюллетень. 1963. Вип. 9; *Юрчук Л. А.* Василь Семенович Ільїн // Мовознавство. 1971. № 2.

⁷ Архів Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Особ. спр. А. Ф. Іллічевського.

ІЛЬЮЩЕНКО Ірина Іванівна (24. III 1957, Ужгород, Закарпат. обл. – 2. I 2003, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1980 закінчила ф-т ром.-герм. філології Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймала посади асист. каф. фр. мови неспец. ф-тів (1984–1986), викл. каф. ром. філології (1986–1990) ф-ту ром.-герм. філології. Читала заг. курс фр. мови, курс «Лексикологія французької мови». Начальник від. інформації та ред.-вид. справи Укр. центру творчості дітей та юнацтва. Учениця О. Білецького. Досліджувала лексичні інновації сучас. фр. мови.

ІЩУК Арсен Олексійович (9. VI 1908, с. Городок Ружин. р-ну Житомир. обл. – 21. XII 1982, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 33) – укр. літературознавець, письменник, педагог. 1934 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту. У 30-х рр. заарештований. 1946 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1934–1937), старш. викл. (1937–1943), доц. (із 1943), зав. (1948–1952) каф. історії л-ри народів СРСР; проф. (із 1963), зав. (1952–1972) каф. історії укр. л-ри, декана філол. ф-ту (1952–1960, із перервами); проректора з навч. роботи (1944–1948, 1955–1956). Читав курс «Історія української літератури XIX–XX ст.» і спецкурси, присвячені літ. портретам Лесі Українки, Остапа Вишні. Досліджував історію укр. л-ри, проблеми традиції та новаторства, реалізму та народності, сприяв поверненню в л-ру імен замовчуваних і репресованих письменників, зокрема В. Еллана-Блакитного, І. Микитенка, В. Поліщука.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Леся Українка. К., 1950; Павло Тичина. К., 1954; На шляху поступу. К., 1968.

Література: Хижняк А. Вчений, педагог, митець // ЛУ. 1968. 21 черв.

КАДОМЦЕВА Лариса Олександрівна (12. XI 1933, с. Криве Озеро (нині смт Криве Озеро Миколаїв. обл.) – 3. V 2017, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 33) – укр. мовознавець. 1957 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту. Працювала в Ін-ті мовознавства НАН України. У Київ. ун-ті 1968–1998: із 1968 – старш. викл. каф. мат. лінгвістики; із 1969 – старш. викл., з 1973 – доц. каф. укр. мови філол. ф-ту; із 1992 – зав., 1993 – проф. каф. сучас. укр. мови. 1992 захистила дис. на здобуття ступеня д-ра філол. наук, із 1995 – проф. Викладала в ун-тах Франції, Великобританії, Канади, Тайваню. 1999–2000 – проф. каф. стилістики НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2001–2011 – проф. каф. укр. ділового мовлення Нац. академії СБУ. Проф. Тайбейського ун-ту. Акад. Міжнар. слов'ян. академії. Досліджувала синтаксис укр. мови, філос. питання мовознавства і структур.

Творча спадщина – понад 60 наукових праць, з-поміж яких: Українська мова: Синтаксис простого речення. К., 1985; Функціональні різновиди речень з однорідними присудками// Мовознавство. 1987. № 3; Граматичні форми ускладнення простого речення // УМЛШ. 1988. № 2.

Література: Кадомцева Лариса Олександрівна // Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України – 75, 1930–2005: Матеріали до історії. К., 2005.

КАЛАЧЕВСЬКА Наталія Володимирівна (30. VII 1900, с. Гучин Чернігів. обл. – 14. XII 1965; похована на Байковому кладовищі, польська ділянка № 2 (нова) – укр. мовознавець. 1926 закінчила літ.-лінгв. від. ф-ту профосвіти КІНО. 1946 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади доц. каф. рос. мови (1931–1934); старш. викл. (1938–1941; 1945–1947), доц. (1947–1965), зав. (1949–1960) каф. англ. мови ф-ту інозем. мов. Читала курси стилістики й теорет. граматики англ.

мови; спецкурс, присвячений лінгвостиліст. аналізу. Працювала доц. Ін-ту проф. освіти (1931–1933), асист. каф. англ. мови Укр. ін-ту лінгв. освіти (1932–1933), зав. б-ки Нар. ком. охорони здоров'я України (1935–1937), наук. бібліографом Київ. обл. мед. б-ки (1934–1939). 22. VI 1941 заарештована органами НКВС та засуджена до трьох років таборів за «антирадянську агітацію» та «антирадянські настрої». Звинувачена у зв'язках з АРА (Амер. організацією допомоги) 1922–1923, «Центром дії», «поширенні неправдивих свідчень про керівництво СРСР», «занадто великий інтерес до політики Англії». Покарання відбувала в Асиновському ВТТ НКВС по Новосибірській обл., згодом жила в поселенні Ленгер-уголь Півд.-Казахстан. обл., де працювала на шахті № 4 табельницею. Раніше засудженими за «контрреволюційну діяльність» були: чоловік – О. Фойницький, офіцер білої армії (арешт: 1924–1925), прийомний брат – І. Дудка, пілот, офіцер царської та врангелівської армій (1939 заарештований і висланий в область Комі на 6 років). Батько – В. Калачевський, військ. юрист – заарештований двічі: 1919 і 1929 за підозрою в участі в кадет. партії⁸. К. досліджувала питання морфології англ. мови, перекладала твори Е. Гемінгвея, М. Твена укр. мовою.

Творча спадщина: Англо-український словник / Інститут мовознавства АН УРСР. К., 1932–1938 (у співавт.); П'ята колона. Е. Хемінгвей [переклад з англ.]. К., 1957.

КАЛИНОВИЧ Михайло Якович (13. X 1888, с. Жахнівка Брацлав. пов. Кам'янець-Поділ. губ. (нині Тиврів. р-ну Вінниц. обл.) – 16. I 1949, Київ; похований у Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка № 9, ряд № 10, місце № 18) – укр. мовознавець, літературознавець, перекладач. 1912 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту за двома спец.: порівн. мовознавства та слов'яно-рос.

⁸Ніколаєва Н. Життєвий шлях викладача Київського державного університету Калачевської Наталії Володимирівни // Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Історія. – 2013. – Вип. 5 (118). – С. 44–47.

філології. У Київ. ун-ті обіймав посади приват-доц. каф. порівн. мовознавства та санскриту (1915–1919), проф. (1933–1935), зав. (1921–1933; із 1938) каф. заг. мовознавства літ.-лінгв. ф-ту. Читав курси: «Вступ до мовознавства», «Загальне мовознавство», «Історія лінгвістичних учень». Протягом 1913–1914 проводив дослідження в наук. установах і музеях Німеччини, Франції, Латин. Америки, Англії та Італії. Викладав на КВЖК (1916–1921). 1930 керував від. заг. мовознавства Ін-ту мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР. 1939 обраний акад. АН УРСР, призначений головою Від. сусп. наук і директором Ін-ту мовознавства (1939–1943). Досліджував питання заг. та укр. мовознавства, порівн.-іст. граматики індоєвроп. мов. К. на той час був єдиним в Україні санскритологом.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: *Природа й побут в давньоіндійській драмі*. К., 1916; *Шляхи новітньої французької поезії*. К., 1924; *Концентри індійського світогляду*. 1928.

Література: Мельничук О. С. Академік М. Я. Калинович // *Мовознавство*. 1978. № 6.

КАПУСТІН Володимир Олександрович (22. XI 1909, м. Катеринослав (нині м. Дніпро) – 1. X 1995, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 49 а) – укр. літературознавець. 1934 закінчив літ. ф-т Дніпропетр. держ. ун-ту, у якому працював асист. каф. історії рос. л-ри (1934–1935). 1951 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. (із 1938), доц. (1953–1974), проф. (1974–1980), зав. (1956–1972) каф. історії рос. л-ри, заст. декана філол. ф-ту (1952–1953). Читав заг. курс історії рос. л-ри другої половини ХІХ ст. Викладав у Пекін. ун-ті (Китай; 1953–1956), Краків. (Ягеллон.) ун-ті (Польща; 1969–1970). Досліджував історію та теорію рос. л-ри ХІХ–ХХ ст., укр.-рос. літ. зв'язки, творчість Л. Толстого, А. Чехова, Н. Лескова.

Творча спадщина – близько 70 наукових праць, з-поміж яких: А. П. Чехов і українська література. К., 1960; Герцен і Україна. К., 1962.

КАРАНСЬКА Марія Устимівна (24. I 1921, с. Пишки (нині – Старосиняв. р-ну Хмельниц. обл.) – 25. VIII 2000, с. Зазим'я Бровар. р-ну Київ. обл.; похована поруч із сином – поетом В. Каранським на місцевому кладовищі с. Зазим'я) – укр. мовознавець. 1945 закінчила Житомир. держ. пед. ін-т ім. І. Франка (спец.: укр. мова і л-ра), у якому лишилася працювати викл. (1945–1952), старш. викл. (1952–1959), в. о. доц. (1959–1960) каф. укр. мови. 1956 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1960–1968), доц. (1968–1972) каф. укр. мови філол. ф-ту; доц. каф. стилістики ф-ту журналістики (1973–1988). На філол. ф-ті читала курс «Сучасна українська літературна мова»; спецкурс, присвячений синтаксису складного речення. Старш. наук. співроб. від. укр. мови Ін-ту мовознавства АН УРСР (1959–1963). Досліджувала синтаксис сучас. укр. мови, зокрема рівні розвитку моделей речення; культуру мови; фонет. і грамат. норми «Енеїди» І. Котляревського у порівнянні з сучасними. У період Другої світової війни була хірургічною медсестрою фронтового шпиталю (1942–1944).

Творча спадщина – понад 30 наукових праць, з-поміж яких: Про вивчення прикметників. К., 1963; Деякі відмінності фонетичних і граматичних норм «Енеїди» І. П. Котляревського у порівнянні з сучасними. К., 1971; Синтаксис сучасної української літературної мови. К., 1995.

Література: Тимошик М. Марія Устимівна Каранська // Історія одного журналістського курсу в мемуарах, щоденниках, замальовках, записках, есеях, документах, світлинах. К., 2008.

КАРНАУХОВА Наталія Ігорівна (10. II 1948, Київ – 25. IV 2014, Київ; похована на Міському кладовищі) – укр. мовознавець. 1972 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: рос. мова і л-ра). У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. укр. та рос. мов як інозем. ф-ту міжнар. відносин і міжнар. права (1972–2000); викл. каф. укр. та рос. мов як інозем. філол. ф-ту (2000–2003) (із 2001 – Ін-ту філології). Читала курс «Ділова українська мова», практик. курс. рос. мови. Досліджувала питання методики викладання рос. мови.

КАРПЕНКО Маргарита Олександрівна (18. V 1926, Київ – 21. V 2013, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 52 а) – укр. мовознавець, педагог. 1949 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: рос. мова та л-ра). 1974 захистила дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1952–1953), старш. викл. (1953–1958), доц. (1958–1969; 1971–1974), проф. (1974–1992), зав. (1977–1991) каф. рос. мови, заст. декана по роботі з іноземцями філол. ф-ту (1968). Читала курси з фонетики, стилістики сучас. рос. літ. мови, спецкурс «Слово в російській художній мові» та ін. Засл. працівник ВШ УРСР, засл. проф. Київ. ун-ту (2006). Досліджувала питання лексикології та лексикографії рос. мови, порівн. лексикології східнослов'ян. мов, лінгвопедагогіки, історії наук. українознавства, лінгв. надбання М. Максимовича, Л. Булаховського, М. Грунського. Одна із засн. нового в Україні напряму пед. діяльності – викладання рос. мови як інозем.

Творча спадщина – понад 250 наукових праць, з-поміж яких: Соціально-мовна ситуація «лексичного дефіциту» та процес неологізації у східнослов'янських мовах. К., 1995; М. О. Максимович: Біля витоків східнослов'янського мовознавства в Київському університеті св. Володимира. К., 1997; На підтримку нової української літературної мови: від М. О. Максимовича до Ф. Є. Корша, П. Ф. Фортунатова, О. О. Шахматова, В. М. Перетца. К., 2004.

Література: Слово. Символ. Текст: Сборник научных трудов, посвященный 80-летию проф. М. А. Карпенко. К., 2006.

КАРПЕНКО Олексій Іванович (27. VII 1930, м. Гуляйполе Запорізь. обл. – 14. IV 2003, Київ; похований на місцевому кладовищі м. Гуляйполе) – укр. літературознавець. 1953 закінчив філол. ф-т Чернів. держ. ун-ту. 1963 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. (1963–1965), доц. (1965–1970) каф. рос. мови підготов. ф-ту для інозем. громадян; доц. каф. історії рос. л-ри філол. ф-ту (1970–1979, 1981–1997). Читав заг. курс історії рос. л-ри XIX–XX ст., а також спецкурс «Народність та реалізм М. В. Гоголя». 1965–1969 викладав історію рос. л-ри, вступ до літературознавства, стилістику рос. мови в Ун-ті ім. А. Міцкевича (м. Познань, Польща). Досліджував рос. поезію XX ст., нар. витоки сміхової культури в рос. л-рі, а також худ. творчість рос. письменників: Л. Толстого, І. Тургенєва й ін.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: Народные истоки эпического стиля исторических повестей Н. В. Гоголя. Черновцы, 1961; О народности Н. В. Гоголя (художественный историзм писателя и его народные истоки). К., 1973.

КАЦНЕЛЬСОН (псевдонім – СТЕБУН) Ілля Ісаакович (21. I 1911, м. Городня Чернігів. обл. – 25. IX 2005, Донецьк; похований там само) – літературознавець, критик, педагог. 1930 закінчив ф-т укр. мови і л-ри Чернігів. ІНО. 1938 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1936–1939), зав. каф. укр. л-ри (1939–1941). Читав теорет. курси з історії укр. л-ри XIX ст. Працював викл. Чернігів. ІНО та Чернігів. технікуму культури (1930–1932), військ. кор., відп. ред. журн. «Літературна критика» (1938–1940) і «Радянська

література» (1940–1941), наук. співроб. (1938–1941), зав. від. рад. л-ри ІЛ (1945–1949). Виїхав із Києва з початком сталінської антиєврейської кампанії проти так званих безрідних космополітів. Працював доц. (1949–1952) Запорізь., доц., проф. (1953–1965) Житомир. пед. ін-тів; проф. каф. теорії л-ри і худ. культури (1965), засн. і зав. каф. естетики та теорії л-ри (1966–1991) Донец. держ. ун-ту; проф. каф. культурології Горлів. держ. пед. ін-ту інозем. мов ім. Н. К. Крупської (з 1992); проф. Макіїв. екон.-гуманіт. ін-ту (із 1993). Досліджував творчість І. Котляревського, Т. Шевченка, І. Франка, М. Коцюбинського, Лесі Українки й ін. Учень акад. О. Білецького. Противник розквіту нац. свідомості в укр. л-рі. За свідченням очевидців, за доносом С. були закатовані: літературознавець М. Русанівський (розстріляний 1941); чл.-засн. Укр. Гельсін. групи, правозахисник О. Тихий (засуджений 1977 на 10 р. таборів суворого режиму та 5 р. заслання, загинув у таборі 1984); засн. Укр. Гельсін. групи, укр. письменник М. Руденко (засуджений 1977 на 7 р. таборів суворого режиму та 5 р. заслання).

Творча спадщина: Українські класики. К., 1940; Зброя слова. Статті й літературно-критичні нариси. К., 1946; Проти ворожих теорій в українському літературознавстві. К., 1947.

КАШПЕР *Абрам Йосифович* (10. V 1919, м. Аннопіль Славут. р-ну Кам'янець-Поділ. обл. (нині с. Ганнопіль Хмельниць. обл.) – 16. IV 2016, Чикаго, США; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець, перекладач, розвідник, канд. філол. наук. 1941 закінчив ф-т зах. мов і л-р Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті після війни обіймав посади викл. (1947–1948), старш. викл. (1947–1948; 1952) каф. фр. мови; старш. викл. каф. ром. мовознавства (1949–1953) ф-ту ром.-герм. філології. Читав курси ром. мов, військ. перекладу (на військ. каф.). Працював викл. пед. ін-ту, доц. інозем. мов у КВІРТУ ППО ім. Маршала авіації О. І. Покришкіна

(1953–1993); старш. літ. ред. Держлітвидаву України (1947). У період війни був військ. перекладачем розвід. від. та керівником слідчої частини. Вперше здійснив переклад роману фр. класика О. де Бальзака «Гобсек» укр. мовою. 1993 емігрував у США. Вів авт. програму «Чому ми так говоримо» на рос. радіостанції «Нове життя» у Чикаго (з 1993).

КЕЗМА (КЕЗЬМА) Тауфік Гаврилович (Тауфік Джубрайл) (7. VII 1882, м. Дамаск, Сирія – 9. IV 1958, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 1) – мовознавець, сходознавець-арабіст. 1906 закінчив Київ. духовн. академію зі ступенем канд. богослов'я. Працював позаштат. викл. араб. і турец. мов у Київ. комерц. ін-ті (1913–1915). У Київ. ун-ті обіймав посади в. о. пом. проректора (з 1907), скарбника (з 1915), викл., доц. (1939–1948), проф. (із 1948) філол. ф-ту. Читав курс араб. мови. Обраний чл. Київ. філіалу Всеукр. наук. асоціації сходознавства. Досліджував граматику араб. мови, розвідки араб. учених про Київ. Русь; володів грец., латин., давньоєвр., араб., турец., перськ. мовами та мовою фарсі; перекладав укр. твори А. Лахуті, М. Нуайме, М. Теймура, а також араб. нар. казки, записані А. Кримським у Сирії та Лівані.

Творча спадщина – близько 20 наукових праць, з-поміж яких: Сборник турецких рассказов и пословиц со специальным к ним словарем: Пособие для чтения. К., 1918 (у співавт.); Оповідання арабського історика XI віку Абу-Шоджі Рудраверського про те, як охрестилася Русь. К., 1927 (у співавт.); Элементарные основы арабского языка в популярном изложении: Из лекций, читанных членам Киевского отделения Всесоюзной научной ассоциации востоковедения: Учебник. К., 1928.

Література: Ковалівський А. П. Тауфік Гаврилович Кезма // УІЖ. 1958. № 4; Кочубей Ю. Він проклав мости дружби // Всесвіт. 1982. № 12; История отечественного востоковедения с середины XIX века до 1917 года. М., 1997.

КЕСТЕЛЬ *Сергій Миколайович* (6. I 1899, с. Немиринці Бердичів. пов. Київ. губ. (нині – Житомир. обл.) – дата смерті, місце поховання невідомі) – укр. мовознавець. Після закінчення II Житомир. гімназії 1919 вчителював. Із 1929 – викл. у вишах м. Києва. 1927–1931 – навчався в КІНО на літ.-лінгв. ф-ті. 1951 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті: 1951–1954 обіймав посади старш. викл., доц. каф. рос. мови. Викладав курси старослов'ян. мови, сучас. рос. мови. Досліджував мову рос. байкарів кінця XVII – початку XIX ст.

Творча спадщина: Корни басенного жанра и история развития басни в России // 11-а Наукова сесія КДУ, присвячена 300-річчю возз'єднання України з Росією. К., 1954.

КИРИЛЮК *Євген Прохорович* (18. III 1902, Варшава, Польща – 24. VI 1989, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 33) – укр. літературознавець, літ. критик, письменник. 1923 закінчив Вінниц. ІНО, 1926 – КІНО. 1952 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади доц. (1944–1953), проф. (1953–1958) каф. історії укр. л-ри філол. ф-ту. Читав курс історії укр. л-ри. Працював зав. каф. укр. л-ри КДПІ (1936–1941). Очолював від. шевченкознавства ІЛ (1946–1984). Був директором Музею ім. Т. Г. Шевченка. Чл.-кор. АН УРСР (із 1957). Засл. діяч науки УРСР (із 1972). Лауреат Держ. премії ім. Т. Г. Шевченка (1980). Досліджував укр. л-ру XIX–XX ст., міжслов'ян. літ. зв'язки, життя та творчість П. Куліша, Панаса Мирного. Керівник і ред. академ. видання «Тарас Шевченко. Повне зібрання творів» у 6 т. (1963–1964); відп. ред. «Шевченківського словника» у 2 т. (К., 1976. Т. 1; К., 1978. Т. 2), голов. ред. вип. «Іван Франко. Зібрання творів» у 50 т. (К., 1976–1986). Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 800 наукових праць, з-поміж яких: Шевченкознавчі та славістичні дослідження. К., 1977; Т. Шевченко. Життя і творчість. К., 1979.

Література: Смілянська В. Професор Є. П. Кирилюк – історик української літератури // Матеріали тридцять четвертої шевченківської конференції. К., 2003. Кн. 1.

КИРИЧЕНКО Галина Андронівна (2. XII 1922, с. Сорока Іллінець. р-ну Вінниц. обл. – 17. II 1998, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 33) – укр. мовознавець. 1950 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: англ. мова та л-ра). 1955 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1950–1951); доц. (1970–1975), зав. (1972–1975) каф. англ. мови неспец. ф-тів; доц. (1975–1986), зав. (1975–1981) каф. англ. мови гуманіт. ф-тів ф-ту ром.-герм. філології. Читала заг. курс англ. мови. Працювала викл. (1951–1959), доц. (1959–1970) каф. англ. та ром. мов Київ. ін-ту нар. господарства. Досліджувала історію та розвиток англ. мови, синтаксис англ. мови.

Творча спадщина – понад 30 наукових праць, з-поміж яких: Програма з англійської мови для неспеціальних факультетів університету. К., 1974.

КИРИЧЕНКО Ілля Микитович (31. VII 1889, с. Рябухи (тепер Талалаїв. р-ну Чернігів. обл.) – 13. VII 1955, Київ; похований у Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка № 20, ряд № 14, місце № 40) – укр. мовознавець, лексикограф, перекладач. 1914 закінчив слов'яно-рос. від-ня Ніжин. іст.-філол. ін-ту (нині – Ніжин. пед. ін-т ім. В. М. Гоголя). 1945 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади асист. (1936–1941), старш. викл. (1939–1944), викл. (1944–1946), доц. (із 1946), зав. (із 1952) каф. класич. філології філол. ф-ту. Читав курси латин. та грец. мови. Працював зав. від. словників (1931–1944), старш. наук. співроб. (із 1944), доц. каф. укр. мовознавства (з 1947) Ін-ту

мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР. 1951 обраний чл.-кор. АН УРСР. Досліджував питання укр. лексикографії, правопису та стилістики укр. мови, греко-латин. впливи на укр. мову.

Творча спадщина – понад 40 наукових праць, з-поміж яких: Український правопис. К., 1946 (у співавт.); Записки про Галльську війну. Гай-Юлій Цезар [коментарі до IV, V, .VI книг]. К., 1950–1951; Українсько-російський та російсько-український словник власних імен людей. К., 1954.

КИСЕЛЬОВ Олександр Іванович (11. IV 1903, с. Сатанівка (нині смт Сатанів Городец. р-ну Хмельниц. обл.) – 24. II 1967, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 50) – укр. літературознавець, літ. критик. 1936 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту. 1964 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посаду доц. каф. історії укр. л-ри філол. ф-ту (1947–1950). Викладав спецкурс, присвячений літ. діяльності П. Грабовського. Працював наук. співроб. ІЛ (1939–1964). Чл. СПУ (з 1951). Досліджував історію укр. л-ри кінця XIX – початку XX ст., твори І. Франка, Я. Щоголева, Є. Гребінки. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 30 наукових праць, з-поміж яких: Павло Грабовський. Його життя та діяльність. К., 1940.

КИСЛИЙ Федір Степанович (5. V 1935, с. Мала Олександрівка Бориспіль. р-ну Київ. обл. – 16. I 1998, Київ; похований на місцевому кладовищі с. Мала Олександрівка) – укр. літературознавець, педагог. 1962 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту. 1989 захистив дис. на ступінь канд. пед. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. каф. укр. філології (1989–1991), доц. каф. історії укр. л-ри (з 1993) філол. ф-ту; заст. директора з наук. роботи (1992–1993) Ін-ту українознавства (нині – Центр українознавства філос. ф-ту). Читав курс «Історія української

літератури ХХ ст.» і спецкурс «Т. Шевченко у критиці та українському літературознавстві ХІХ ст.»; вів спецсеминар «Микола Костомаров в літературно-естетичному контексті України». Працював голов. ред. вид-ва «Радянська школа» (1983–1985). Відмінник нар. освіти (з 1968). Досліджував укр. л-ру ХІХ–ХХ ст. Сприяв вивченню творчості викреслених з історії л-ри письменників, зокрема Г. Косинки та М. Хвильового.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Вивчення творчості Юрія Яновського в школі. К., 1972; Вивчення байки в школі. К., 1982.

Література: Дубина М. Яке коротке людське життя...: Зі спогадів про Федора Кислого // Інформаційний вісник АН ВШ України. 2006. № 2 (48).

КЛІНГЕР *Вейтольд-Вікентій-Симон* *Павлович*
(28. X 1875, с. Варівці (нині Городец. р-ну Хмельниц. обл.) – 5. V 1962, м. Познань Великопольс. воєводства (Польща); похований у м. Люблін (Польща) – мовознавець, етнограф, історик, перекладач. Закінчив гімназію в Немирові (нині Вінниц. обл.). Навчався на іст.-філол. ф-ті С.-Петербур. ун-ту (1895–1897), у Ягеллон. ун-ті в Кракові (1897–1899), згодом студював стародав. історію та класич. філологію у Київ. ун-ті, в Ун-ті Людвіга Максиміліана в Мюнхені (1904–1906). У Київ. ун-ті обіймав посади приват-доц. (1910–1920), зав. (із 1908) каф. класич. філології. Читав курси з грец. словесності. Працював викл. грец. словесності, проф. каф. класич. філології та зав. каф. грец. л-ри і фольклору (з 1920, із перервами) Познан. ун-ту (Польща). Через відмову ввійти до складу новоствореної Пол. АН був звільнений на початку 1950-х. Проте завдяки клопотанням міністра освіти Польщі С. Жулкевського, який високо цінував праці К., відновлений на посаді. Чл. Пол. АМ., чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця. Досліджував грец. фольклор, зокрема

мандрівні міфол. мотиви, слов'ян. культ русалок, етнологію, латин. л-ру та історіографію, антич. казки, грец. і рим. поезію. Перекладав твори давньогрец. і давньорим. авторів (Гіппократа, Ксенофонта, Юліана Апостата). Товаришував із А. Сонні.

Творча спадщина – понад 150 наукових праць, з-поміж яких: Об основных чертах александрийской поэзии: (Вступительная лекция, читанная 30 сентября 1908 года в Университете Св. Владимира) // УИ. 1909. № 4; Симонид Аморгский и его дидактическая поэма // УИ. 1913. № 6.

КНАУЕР Федір (Фрідріх) Іванович (15. VIII 1849, с. Сарата Аккерман. пов. Бессараб. губ. (нині смт Сарата Одес. обл.) – 22. XII 1917, м. Томськ (Росія); похований на кладовищі м. Томськ) – мовознавець. 1877 закінчив ф-т богослов'я, 1880 – іст.-філол. ф-т Дерптського (нині Тартуського) ун-ту (Естонія) зі ступенем канд. нім. та порівн. мовознавства. 1882 захистив дис. на ступінь магістра, 1885 – д-ра порівн. мовознавства. Працював приват-доц. (1884–1885) Дерптського ун-ту, викладав на КВЖК. У Київ. ун-ті обіймав посади приват-доц. (1885–1886), екстраординар. проф. (із 1886), ординар. проф. (із 1890), засл. ординар. проф. (із 1909) каф. порівн. мовознавства та санскриту іст.-філол. ф-ту. Читав курси: «Історія грецької мови», «Вступ до мовознавства», «Давня верхньонімецька мова», «Давньоперська (зендська) мова». Звільнений із Київ. ун-ту в перші місяці Першої світової війни у зв'язку з політикою рос. уряду щодо позбавлення осіб нім. походження відповідальних посад. Чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця. Дійсний статський радник (із 1890). Досліджував проблеми порівн. мовознавства, зокрема питання спорідненості індоєвроп. мов, грец. діалектологію; підготував хрестоматію та словник до відомого «Підручника мови санскрит» (Лейпциг, 1908).

Творча спадщина – понад 70 наукових праць, з-поміж яких: О происхождении имени народа Русь // Труды одиннадцатого археологического съезда в Киеве (1899 г.). М., 1901. Т. 2. Ч. 2; Сравнительная грамматика индо-европейских языков. К., 1913; Учебник санскритского языка: грамматика, хрестоматия, словарь / Сост. Ф. И. Кнауэр. М., 2011.

КОБИЛЕЦЬКИЙ Юрій (справжнє ім'я – Іван) Свиридович (11. VIII 1905, м. Звенигородка Київ. обл. (нині Черкас. обл.) – 9. IX 1987, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 52 а) – укр. літературознавець, літ. критик, письменник. 1934 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту. 1944 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук, 1973 присуджено ступінь д-ра філол. наук за сукупність праць. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. (1935–1941), доц. (1944–1952), зав. (1947–1951) каф. історії укр. л-ри, декана філол. ф-ту (1949–1951). Звільнений 1951 з посади декана та зав. каф. як такий, «що не забезпечив необхідного рівня ідейно-виховної та навчальної роботи й особисто допустив буржуазно-націоналістичні помилки в науковій роботі», 1952 – із посади доц. за «неодноразові ідеологічні перекручування в науковій та викладацькій роботі»⁹. Читав курси та спецкурси з історії укр. л-ри ХХ ст. Працював ред. журн. «Молодий Більшовик» (1934–1937), ред. масового сектору «Українфільм» (1931–1932), голов. ред. Держлітвидаву УРСР (1941), проф. КДПІ (1952–1985). Досліджував історію укр. л-ри ХІХ–ХХ ст., поетич. творчість І. Франка та А. Малишка, прозу О. Кобилянської. Саме Ю. Кобилецькому присвятив вірш «Любіть Україну» В. Сосюра. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – близько 100 наукових праць, з-поміж яких: Буковинська краса. Нарис про О. Кобилянську. К., 1944;

⁹Архів Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Особ. спр. Ю. С. Кобилецького.

Творчість Андрія Малишка. К., 1947; Шевченко і Франко. К., 1964; 3 літопису життя: спогади, нариси, портрети. К., 1983.

Література: Кобилецький Юрій // Енциклопедія українознавства. Париж–Нью-Йорк, 1959. Т. 3; Хропко П. П. Кобилецький Юрій Свиридович // УЛЕ. К., 1990. Т. 2.

КОВАЛЕНКО Борис Львович (25. XI 1903, с. Хотуничі Щорського р-ну Чернігів. обл. (за ін. даними – ст. Плейки (нині с. Плейки, Латвія) – 13. VII 1937, Київ; безіменно похований у Лук'янівському історико-меморіальному заповіднику) – укр. літературознавець, критик, публіцист, поет. 1925 закінчив КІНО. 1934 присуджено ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. літ. ф-ту, зав. каф. укр. л-ри (1934–1936). Ред. «Літературної газети». Чл. Спілки пролетар. письменників «Гарт», голова Київ. філії «Гарту» (з 1924). Чл. Спілки селян. письменників «Плуг» (1922), чл. літ. організацій «Молодняк», чл. ВУСПП. Досліджував пролетар. реалізм в укр. худ. прозі, у наук. працях обстоював принципи партійності й народності л-ри, розробляв теорет. аспекти методу соціаліст. реалізму, стояв на засадах соціологізму, догматизму, пов'язаних із хибними настановами і цілями ВОАПП, ВУСПП. Окремими виданнями вийшло 9 книг, одна з них – посмертно. 23. XII 1936 – заарештований як активний учасник «троцькістсько-націоналістичної терористичної організації», 13. VII 1937 засуджений до розстрілу з конфіскацією майна. Вирок виконаний того ж дня.

Творча спадщина: Петро Панч. К., 1931; Українська література. К., 1935; Літературно-критичні статті. К., 1962.

Література: Іщук А. На світанку. До 60-річчя з дня народження Бориса Коваленка // ЛУ. 1963. 26 листоп.; Борис Коваленко // З порога смерті. Письменники України – жертви сталінських репресій. К., 1991. Вип № 1.

КОВАЛЬ Алла Петрівна (9. III 1923, с. Білозір'я Черкас. р-ну Київ. обл. (нині – Черкас. обл.) – 16. V 2009, Київ; похована на Міському кладовищі, ділянка № 91) – укр. мовознавець, педагог. 1945 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1972 захистила дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади старш. викл. (1952–1958), доц. (1958–1971), проф. (1971–1972) каф. укр. мови філол. ф-ту; проф. (1972–1989), зав. (1972–1988) каф. стилістики, редагування та вид. справи ф-ту журналістики. Викладала курси: «Практична стилістика української літературної мови», «Діловий стиль сучасної української мови»; спецкурс «Стилістичний синтаксис української мови». Читала курс укр. мови в ун-тах Хорватії, Словаччини, Польщі, Чехії. Нагороджена почес. відзнаками: «Відмінник освіти СРСР», «Відмінник вищої школи України», «Знак пошани» (2009). Досліджувала історію, фразеологію, стилістику укр. мови, структуру наук. тексту, мову ЗМІ та пропаганди, питання культури мови. Лекції К. слухав відомий укр. письменник В. Симоненко.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Практична стилістика сучасної української мови. К., 1978; Культура ділового мовлення. К., 1982; Знайомі незнайомці: Походження назв поселень України. К., 2001.

Література: Весна Х., Мельничук І. Коваль Алла Петрівна // Тернопільський енциклопедичний словник: У 4 т. / Редкол. Г. Яворський та ін. Тернопіль, 2005.

КОЛОКОЛОВА Лідія Іванівна (27. XI 1927, Харків – 19. VII 2013, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 12) – укр. мовознавець, педагог. 1950 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: рос. мова та л-ра). 1970 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1953–1955), старш. викл. (1955–1979), доц. (1979–1995) каф. рос. мови

філол. ф-ту. Читала курс «Сучасна російська літературна мова», спецкурс «Лінгвостилістичний аналіз художнього твору» й ін. Досліджувала мову рос. повістей Т. Шевченка, лексику, стилістику, синтаксис рос. мови, культуру мовлення, питання антропонімії в мовознавстві, склала ономастикон творів А. Чехова. Чл. ономаст. комісії Ін-ту мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР. К. – одна із засн. в Україні нового напрямку пед. діяльності – викладання рос. мови як інозем.

Творча спадщина – понад 30 наукових праць, з-поміж яких: *Имена собственные в раннем творчестве А. П. Чехова*. К., 1961; *Русский язык: предмет изучения и средство воспитания*. К., 1981 (у співавт.).

КОЛОМІЄЦЬ Віра Титівна (22. IX 1922, м. Умань Київ. обл. (нині Черкас. обл.) – 20. I 1993, Київ; похована на Байковому (старому) кладовищі, польська ділянка) – укр. мовознавець. 1946 закінчила КДПШ ім. О. М. Горького (спец.: рос. мова і л-ра). 1974 захистила дис. на ступінь д-ра філол. наук. Обіймала посаду старш. наук. співроб. від. заг. та слов'ян. мовознавства Ін-ту мовознавства ім. О. О. Петебні АН УРСР (1955–1982). На каф. слов'ян. філології філол. ф-ту Київ. ун-ту читала курс порівн.-іст. граматики слов'ян. мов та спецкурси зі слов'ян. мовознавства (1950–1958, 1970-ті). Із 1983 працювала зав. каф. фонетики рос. мови Київ. пед. ін-ту інозем. мов (нині Київ. нац. лінгв. ун-т). Учений секретар Міжнар. (1979–1983) та Укр. (1958–1989) ком. славістів. Досліджувала питання порівн.-іст. мовознавства, іст. типологію слов'ян. мов, лексикологію, фразеологію та синтаксис слов'ян. мов. Дружина відомого мовознавця О. Мельничука.

Творча спадщина – близько 100 наукових праць, з-поміж яких: *Спорідненість слов'янських мов*. К., 1962; *Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов*. К., 1966 (у співавт.); *Спільні тенденції розвитку лексики слов'янських*

мов у післявоєнний період. К., 1973; Етимологічний словник української мови. К., 1982–2003. Т. 1–4 (співуклад. і співред.).

КОЛОМІЄЦЬ Володимир Васильович (1. V 1939, с. Козаровичі Вишгород. р-ну Київ. обл. – 20. V 2015, Київ; похований на місцевому кладовищі с. Козаровичі) – укр. літературознавець, педагог. 1975 закінчив філол. ф-т КДПІ ім. О. М. Горького (спец.: укр. мова та л-ра). 1989 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. Учителював (1964–1989). У Київ. ун-ті обіймав посади в. о. зав. лабораторії з проблем шевченкознавства (1989–1991), асист. (1991–1992), доц. (1992–2001) каф. історії укр. л-ри філол. ф-ту, доц. каф. історії укр. л-ри та шевченкознавства Ін-ту філології (2001–2013). Читав курс «Історія української літератури ХІХ ст.», спецкурс «Основні віхи розвитку методики викладання укр. л-ри». Чл. АН ВШ України. Досліджував розвиток укр. іст. драми другої половини ХІХ – початку ХХ ст., фольклор. мотиви в укр. іст. драмі, театр корифеїв, творчість Ганни Барвінок, М. Старицького.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: *Добра і правди син*. Михайло Старицький-драматург. К., 1993; *Образ Івана Мазепи у фольклорі та літературі // Дивослово*. 2006. № 2; *Проблематика героїко-романтичної драматургії Л. Старицької-Черняхівської* (на матеріалі народної трагедії «Гетьман Дорошенко» та драми «Останній сніп» // *Літературознавчі студії*. 2013. Вип. 39. Ч. 2.

КОМИШАНЧЕНКО Максим Павлович (15. VІІІ 1915, с. Охрімівка (нині Вовчан. р-ну Харків. обл.) – 25. VІІ 1970, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 20) – укр. літературознавець, літ. критик. 1939 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1949 захистив дис. на ступінь

канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади доц. каф. історії укр. л-ри (з 1952), заст. декана філол. ф-ту (1953–1956). Читав основ. курс історії укр. л-ри другої половини ХІХ ст., спецкурси: «Історія українського літературознавства», «Тарас Шевченко в критиці». Працював доц. КДПІ (1944–1952), зав. від. критики та бібліографії журн. «Дніпро». Досліджував питання історії укр. л-ри ХІХ ст., літ. дискусії ХІХ ст., життя і творчість Т. Шевченка, М. Старицького й О. Кобилянської.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Михайло Старицький: Літературний портрет. К., 1968; Тарас Шевченко в українській критиці (50–60-ті роки ХІХ ст.). К., 1969; З історії українського шевченкознавства. Творчість Т. Г. Шевченка в оцінці дожовтневого літературознавства. К., 1972.

Література: Дубина М. Максим Комишанченко (1915–1970) // Інформаційний вісник АН ВШ України. 2000. № 27.

КОНОНКО Євгенія Миколаївна (4. XII 1917, с. Космодем'янське (нині Орлов. обл.), Росія – 12. VI 1998, Київ; похована на Звіринецькому кладовищі, ділянка № 4, ряд № 4, місце № 1) – укр. літературознавець. 1940 закінчила Ленінград. держ. пед. ін-т ім. О. І. Герцена (спец.: рос. мова і л-ра). 1956 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1959–1960), доц. (1960–1983) каф. історії рос. л-ри, заст. декана (1978–1980) філол. ф-ту. Читала курси давньорус. л-ри та рос. л-ри ХVІІІ ст. Працювала наук. співроб. Київ. заповідника-музею «Києво-Печерська лавра» (1944–1952; 1954–1959). Досліджувала публіц. тенденції в давньорус. л-рі ХІ–ХІІІ ст., розвиток рос. л-ри ХVІІІ–ХХ ст., поезію М. Ломоносова та Г. Державіна. Учениця С. Маслова.

Творча спадщина: Жінщина и религия. К., 1959.

КОПТІЛОВ Віктор Вікторович (3. VII 1930, Київ – 19. II 2009, Київ, похований Байковому кладовищі, ділянка № 28) – мовознавець, перекладач, теоретик перекладу, критик. 1954 закінчив Київ. ун-т, 1957 – аспірантуру на каф. укр. мови. У Київ. ун-ті працював з 1956: викл., старш. викл., доц. (1965–1975), проф. (1976–1981), заст. декана з міжнар. зв’язків (1976–1980) філол. ф-ту, кер. літніми курсами укр. мови КНУ для вчителів з Канади (1978). Із 1971 д-р філол. наук, із 1977 – проф. Чл. НСПУ (з 1974). Читав курси з сучас. укр. мови (лексика і фразеологія), практ. стилістики, спецкурси та спецсемінари: «Вступ до аналізу мови художнього твору», «Теорія і практика художнього перекладу», «Стилістичний аналіз тексту», що заклали основи перекладознавства як спеціалізації. Фахівець з укр. та заг. мовознавства, лексикографії, культурології, фундатор укр. школи теорії, історії та практики перекладу. 1981–1990 – працював у ЮНЕСКО. У 1990–1996 – проф. у Вищій школі сх. мов і цивілізацій у Парижі, в УВУ (Мюнхен), 1998–2007 – у НаУКМА. Лауреат літ. премій ім. Максима Рильського (2000), ім. Миколи Лукаша (2001), ім. Івана Кошелівця (2001).

Творча спадщина – понад 300 наукових і науково-методичних праць, з-поміж яких: Актуальні питання українського художнього перекладу. К., 1971; Першотвір і переклад. Роздуми і спостереження. К., 1972; Теорія і практика перекладу: Навчальний посібник. К., 2003.

Література: *Одрехівська І. М.* Внесок професора В. Коптілова в історію українського перекладу та перекладознавства другої половини ХХ сторіччя: Автореф. дис. ... канд. філол. наук. К., 2015.

КОРЖЕНЕВСЬКИЙ (КОРЖЕНЬОВСЬКИЙ) Осип (Юзеф) Вікентійович (12. III 1797, м. Броди Львів. обл. – 17. IX 1863, Дрезден; похований на Повонзковому кладовищі, Варшава, Польща) – письменник, педагог, перекладач. 1819 закінчив Волин. гімназію. 1923 склав екзамен у Вілен. ун-ті (Литва). У Київ.

ун-ті обіймав посади викл. каф. пол. словесності (1836), проф. каф. латин. мови і рим. старожитностей (1834–1838). Читав правила латин. стилістики, рим. старожитності та міфологію, пол. граматику, іст. пол. л-ри. Працював проф. Кременец. (Волин.) ліцею (1823–1830), де читав курс пол. мови, поезії, л-ри, пол. словесність (1823–1832); директором гімназій і шкіл Харків. губ. (1838–1846), директором Від. нар. просвіти та сповідування. Чл.-кор. Королів. Варшав. т-ва пошановувачів науки (1830). Автор понад 100 літ. творів, зокрема од, драм, комедій, повістей, які були повністю видані в 12-ти томах (Варшава, 1871–1873). Переклав рос. мовою окремі твори Цицерона, Теренція, Овідія, Тита Лівія.

Творча спадщина: Kurs poezyi. Варшава, 1829 [підручник для пол. шкіл]; Карпатськіє верховинцы. 1843.

КОРНІЄНКО *Наталія Павлівна* (18. IV 1921, м. Дунаївці Хмельниць. обл. – 19. I 2007, Київ; похована на Міському кладовищі, ділянка № 66 а, ряд № 6, місце № 27) – укр. мовознавець, франкознавець. 1938–1941 – навчалася в Київ. ун-ті. 1942 закінчила Об'єдн. укр. держ. ун-т в м. Кзил-Орда (спец.: укр. мова і л-ра). 1953 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади доц. каф. укр. мови (1963–1985), в. о. заст. декана (1981–1984) філол. ф-ту. Читала курси історії укр. літ. мови, іст. граматики, старослов'ян. мови, лексикології та стилістики укр. мови. Працювала викл. (1946–1949), старш. викл. (1949–1956), доц. (1956–1960) каф. укр. мови Львів. держ. пед. ін-ту, доц. каф. укр. мови Дрогобиц. держ. пед. ін-ту ім. І. Франка (1960–1963), викл. Ін-ту сухопут. військ. Викладала укр. мову на від-ні славістики в ун-ті м. Бордо, Франція (1971–1973). Досліджувала історію укр. мови, методику викладання укр. мови у ВШ, питання лексикографії, внесок І. Франка в розвиток укр. літ. мови. Учениця акад. Л. Булаховського. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – близько 50 наукових праць, з-поміж яких: Художня мова українських письменників ХІХ ст. і початку ХХ ст. в оцінці І. Франка. Л., 1955; Боротьба І. Франка за чистоту української літературної мови. К., 1955; Іван Франко – мовознавець. Л., 1956; Роль І. Франка в боротьбі за утвердження в Галичині української літературної мови на загальнонародній основі. К., 1956.

КОСМІНА Людмила Володимирівна (28. ХІ 1928, слобода Боромля Харків. обл. (нині – с. Боромля Тростянець. р-ну Сум. обл.) – 2014; похована на Байковому кладовищі) – укр. мовознавець. 1952 закінчила Київ. ун-т (спец.: англ. мова та л-ра). У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. англ. філології (1965–1966), старш. викл. каф. англ. мови гуманіт. ф-тів (1996–2003) ф-ту інозем. філології (з 2001 – Ін-ту філології); викл. (1966–1969), старш. викл. (1969–1975) дворічних курсів інозем. мов; старш. викл. каф. короткотермінових курсів інозем. мов (1975–1986). Читала основ. курс англ. мови, англ. мови для неспец. ф-тів. Працювала на каф. інозем. мов АН УРСР (з 1970). Досліджувала питання методики викладання англ. мови, зокрема роль техн. засобів у інтенсифікації вивчення англ. мови.

КОСТЕНКО Сергій Олександрович (8. ХІІ 1963, с. Гатне Київ. обл. – 20. ІІ 2010, Київ; похований на центральному кладовищі м. Вишневе Київ. обл.) – укр. мовознавець. 1995 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймав посади асист. каф. тюркології (1995–2004), асист. каф. кит., кор. та яп. філології (з 2004) від-ня сходознавства (з 2001 – Ін-ту філології), директора Ін-ту Конфуція (з 2007). Читав навч. курси: «Основний курс китайської мови», «Теоретична граматики китайської мови» та ін. Стажувався в Тайван. і Пекін. ун-тах (Китай; 2001–2002). Досліджував історію кит. л-ри, лексикологію, граматику та стилістику сучас. кит. літ. мови, ТТП з кит. мови, лінгвокраїнознавство Китаю.

КОСТЕЦЬКИЙ *Анатолій Георгійович* (6. XII 1948, Київ – 10. III 2005, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 18) – укр. мовознавець, письменник, перекладач. 1971 закінчив ф-т кібернетики Київ. ун-ту (спец.: приклад. лінгвістика). 1975 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади асист. (1974–1979), в. о. доц. (1979–1981) каф. заг. мовознавства та класич. філології філол. ф-ту. Читав курси: «Загальне мовознавство», «Вступ до мовознавства», спецкурс «Графічна стилістика тексту». Працював зав. ред. вид-ва «Веселка» (1986–1988), літ. ред. дит. журн. «Барвінок» (1989–1995); вів попул. радіопередачу для дітей «Пригоди славнозвісних книг». Досліджував питання заг. мовознавства, семіолінгвістики, паралінгвістики, теорії та історії дит. л-ри. Перекладав твори для дітей білорус., грузин., туркмен., пол., нім. письменників. Лауреат держ. Премії ім. Лесі Українки (1994). Зять літературознавця П. Федченка.

Творча спадщина – 50 поетичних і прозових книг; понад 20 наукових праць, з-поміж яких: *Формы реализации поэтического текста. Структурная и математическая лингвистика. Ежегодник.* К., 1974. Вып. 2; *Содержательные функции поэтической графики.* К., 1975.

КОСТИЛЬОВА *Валентина Семенівна* (26. I 1940, м. Трубчевськ Брян. обл. (Росія) – 18. IV 2017, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1963 закінчила фр. від-ня ф-ту інозем. мов Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1971–1972, 1986–1991) каф. ТТП, викл. каф. ром. філології (1972–1973) ф-ту ром.-герм. філології, викл. 10-місяч. курсів (1973–1986). Читала курс фр. мови. Працювала перекладачем Ін-ту Укргіпроводгосподарства (1963–1969), викл. фр. мови (1969–1971) Київ. Суворів. військ. училища (нині Київ. військ. лицей ім. І. Богуна).

Творча спадщина – близько 20 наукових праць, серед яких: Учебные задания по внеклассному чтению на французском языке: Музеи Киева. К., 1987; Учебные задания по внеклассному чтению на французском языке: Памятные места Киева. К., 1995.

КОСТИР Микола Трохимович (1818, с. Чернятин Махнів. пов. Київ. губ. (нині – Калинів. р-ну Вінниц. обл.) – 14. V 1853, м. Валки, Харків. обл.; місце поховання невідоме) – філолог. 1839 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. Учень М. Максимовича. Один із перших випускників Київ. ун-ту, який став його викладачем. Магістр рос. словесності (1845), д-р слов'яно-рус. філології (1850). У Київ. ун-ті 1839–1851: в. о. ад'юнкта, ад'юнкт каф. рос. словесності. Читав курси історії давньорус. л-ри, теорії л-ри, заг. й порівн.-іст. мовознавства, історії рос. мови, історію рос. л-ри на юрид. і мат. ф-тах. Із 1851 – екстраординар., ординар. проф. Харків. ун-ту. Досліджував творчість В. Жуковського, О. Пушкіна, К. Батюшкова.

Творча спадщина: Предмет, метод и цель филологического изучения русского языка. К., 1850. Т. 1–2; Батюшков, Жуковский и Пушкин. Х., 1853.

КОТЛЯРЕВСЬКИЙ Олександр Олександрович (25. IX 1836 (за ін. даними – 1837)¹⁰, м. Крюків (нині у складі м. Кременчук Полтав. обл.) – 11. X 1881, м. Піза, Італія; похований за вівтарем головної церкви Покровського монастиря (Москва, Росія) – укр. літературознавець, мовознавець-славіст, фольклорист, міфолог, бібліограф. 1857 закінчив іст.-філол. ф-т Москов. ун-ту. 1868 захистив дис. на ступінь магістра, 1874 – д-ра слов'ян. словесності. У Київ. ун-ті обіймав посади ординар. проф., зав. каф. слов'ян. філології іст.-філол. ф-ту (з 1875).

¹⁰Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского Университета св. Владимира (1834–1884) / Сост. под ред.: В. С. Иконников, орд. проф. – Киев: Тип. Ун-та св. Владимира, 1884. – С. 303.

Читав курси: «Слов'янські старожитності та давньоруська писемність», «Огляд слов'янських діалектів», «Енциклопедія слов'янознавства». Викладав рос. мову в Олександрів. сиріт. кадет. корпусі (з 1858). 1862 заарештований за підозрою у зв'язках із революц. рухом і до 1868 позбавлений права викладати. Працював екстраординар. проф., зав. каф. рос. мови та л-ри Дерптського (Тартуського) ун-ту (Естонія) (1868–1873). Голова Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця (з 1877), Київ. слов'ян. т-ва (1877–1878). Дійсний статський радник (з 1872). Чл.-кор. Петерб. АН (з 1875). Разом з О. Селіним працював над планом організації КВЖК. К. – представник порівн.-міфол. напряму в філології. Досліджував слов'янознавство як комплексну науку, яка об'єднує історію та міфологію слов'ян. народів, історію слов'ян. мов і л-р; мав велику бібліотеку та унікальні записи укр. нар. пісень, дум, використані згодом у працях М. Костомарова та П. Житецького. У дискусії з М. Погодіним і П. Лавровським обстоював автохтонність українців на своїй землі, самостійність і самотність укр. мови, наголошував на суверенності укр. л-ри. 1883 засновано премію Імператор. АН ім. О. О. Котляревського (СПб.).

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Были ли малоруссы исконными обитателями Полянской земли. СПб., 1862; О погребальных обычаях языческих славян. М., 1868; Книга о древностях и истории Поморских славян в XII веке: Сказания об Оттоне Бамбергском в отношении славянской истории и древности. Прага, 1874; Сочинения: В 4 т. СПб., 1889–1895.

Література: Любовець Н. І. Київський період діяльності Олександра Олександровича Котляревського // Наукові праці НБУВ. 2008. Вип. 22; Александрова Г. А. О. Котляревський і університет Святого Володимира (до 175-річчя вченого) // Літературознавчі студії. 2012. № 35.

КОТОВСЬКА Олена Григорівна (11. VIII 1925, Одеса – 27. III 2011, Київ; похована на Совському кладовищі, ділянка № 23, ряд № 2, місце № 4) – укр. літературознавець. 1948 закінчила Київ. ун-т. У Київ. ун-ті обіймала посади викл., старш. викл. каф. історії рос. л-ри філол. ф-ту (1952–1986). Читала курс історії рос. л-ри кінця XIX – початку XX ст., спецкурс «Зарубіжна критика про російську літературу». Досліджувала питання розвитку рос. л-ри кінця XIX – початку XX ст., ранні оповідання О. Серафимовича, публіцистику М. Горького капрійського періоду, естет. питання творчості М. Горького та А. Купріна. Учасниця Другої світової війни.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: Публіцистика М. Горького капрійського періоду. К., 1953; М. Горький о взаимодействии и взаимовлиянии национальных литератур // Вопросы русской литературы. Ленинград. Вып. 2 (42).

КОЦЮБИНСЬКА Михайлина Хомівна (18. XII 1931, Вінниця – 7. I 2011, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 33) – укр. літературознавець, критик, публіцист, учасниця руху шістдесятників. 1954 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1958 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук (наук. керівник – О. Білецький). У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. рос. л-ри (1957–1959), викл. каф. історії рос. мови (1957), в. о. доц. каф. укр. л-ри (1959) філол. ф-ту. Читала курси: «Вступ до літературознавства», «Основи літературознавства», «Теорія літератури». Працювала в ІЛ (1957–1968, із 1992), ред. вид-ва «Вища школа» (1969–1987). Засл. діяч науки України (із 2001). Лауреат Нац. премії ім. Тараса Шевченка (2005). Автор критич.-мемуарних розвідок про І. Світличного, В. Стуса, В. Чорновола, Є. Сверстюка, Б. Антоненка-Давидовича. Племінниця славетного укр. письменника М. Коцюбинського.

2011 у Чернігові на фасаді школи № 17, яку 1949 із золотою медаллю закінчила М. Коцюбинська, було відкрито меморіальну

дошку на її честь. У с. Оринин Кам'янець-Поділ. р-ну Хмельниц. обл. є вулиця Михайлини Коцюбинської.

Творча спадщина – понад 30 наукових праць, з-поміж яких: Аналіз літературного твору. К., 1959 (у співавт.); Література як мистецтво слова. К., 1965; Книга споминів. Х., 2014.

Література: «У мерехтінні найдорожчих лиць»: згадуючи Михайлину Коцюбинську / Упорядник Е. Соловей. К., 2012.

КРАСОВ Василь Іванович (5. XII 1810, м. Кадников Вологод. губ. (нині – Сокол. р-ну Вологод. обл.), Росія – 29. IX 1854 (за ін. даними – 1855), Москва, Росія; похований на Ваганьківському кладовищі, Москва) – літературознавець, поет. 1835 закінчив Москов. ун-т зі ступенем канд. словес. наук. Працював старш. викл. рос. словесності у Чернігів. гімназії (1837). У Київ. ун-ті обіймав посаду ад'юнкта каф. рос. словесності гуманіт. від-ня філос. ф-ту (1837–1839). Читав курси лекцій: «Теорія красномовства», «Теорія поезії», «Пояснення властивостей російської мови». Доктор. дис. «Про основні напрями поезії в англ. і нім. літературах кінця Х.VIII ст.» була відхилена ректором і факультетом, які не прийняли ідеї нім. класич. естетики. Викладав у II Москов. гімназії (після 1840), у I Москов. кадет. корпусі, в Олександрів. сиріт. військ. корпусі (50-ті). Перекладав лірику Овідія, Г. Гейне, Й. Гете і Дж. Байрона. Входив до складу філос.-літ. гуртка М. Станкевича. Єдину збірку поезії К. видав П. Шейн посмертно (М., 1860).

Література: Журавлева А. И. О поэтах кружка Станкевича // Вестник МГУ им. М. В. Ломоносова. Филология. 1967. № 4; *Манн Ю.* Гнезда русской культуры (кружок и семья). М., 2016.

КРАУЗЕ Сигізмунд Іванович (1810 – початок 1870-х; місце поховання невідоме) – мовознавець; іноземець, який 1837 прийняв присягу на підданство Росії. 1839 закінчив Дерптський ун-т. Навчав дітей у приват. закладах. У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора нім. мови (1839–1864). Читав курси нім. мови та нім. словесності. Викладав нім. мову в Київ. ін-ті шляхетних дівчат (1839–1854). Надвірний радник (із 1850).

КРИЖАНІВСЬКИЙ Степан Андрійович (26. I 1912, м. Новий Буг Херсон. губ. (тепер Микоаївл. обл.) – 19. VII 2002, Київ; похований на Байковому кладовищі (колумбарій), ділянка № 8 а, ряд № 5, місце № 9) – укр. літературознавець, критик, поет, перекладач. 1933 закінчив Харків. ін-т пед. проф. освіти (літ. ф-т). Чл. НСПУ (1934), літ. організації «Молодняк». У 1930–1940 працював у журн. «Молодняк», «Піонерія», «Дніпро», газ. «Правда України», літ. консультантом СПУ, під час Другої світової війни – фронт. кореспондент. 1962 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук, із 1963 – проф. 1940–1987 – старш. наук. співроб., зав. від. укр. рад. л-ри, зав. сектору, консультант ІЛ. У Київ. ун-ті: старш. викл. каф. історії укр. л-ри (1947–1950), читав курси з укр. рад. л-ри. Досліджував проблеми теорії л-ри, історії укр. л-ри ХХ ст. Лауреат Респ. премії в галузі літ.-худ. критики (1980). Один з авторів «Історії української літератури» (у 2 т., К., 1954–1957), «Історії української радянської літератури» (К., 1964), «Історії української літератури» (у 8 т., К., 1967–1971), «Истории советской многонациональной литературы» (у 6 т., К., 1970–1974), «Історії української літератури ХХ століття» (К., 1993. Кн. 1). Автор літ.-критич. видань про творчість В. Стефаника, А. Тесленка, В. Чумака, М. Бажана, М. Рильського, А. Малишка й ін., спогадів про митців «Розстріляного відродження» та літ. життя повоєн. років.

Творча спадщина: Художні відкриття і літературний процес: огляди, статті, роздуми. К., 1979; *Ми пізнавали неповторний час.* К., 1986; *Романтик революційного слова // Йогансен Майк. Вибрані твори.* К., 2001.

КРИМСЬКИЙ Агатангел Юхимович (15. I 1871, м. Володимир-Волин., нині Волин. обл. – 25. I 1942, тюрма № 7, м. Кустанай, Казахстан; могила не знайдена, імовірно місце поховання – в одному з парків м. Кустанай) – укр. філолог-сходознавець, поліглот, письменник, перекладач. 1885–1889 – навчався в Колегії Павла Галагана. 1892 закінчив Лазарів. ін-т сх. мов (Москва). 1896 склав екзамени у С.-Петербур. ун-ті з арабістики, у Москов. ун-ті – зі слов'ян. філології. Поглиблював знання з орієнталістики та досліджував араб. рукописи в Сирії та Лівані (1896–1898). Працював доц., проф., зав. каф. араб. словесності Лазарів. ін-ту (1898–1918). Викладав на каф. рос. мови Москов. ун-ту. 1918 К. повернувся до Києва. Один із фундаторів і перших академіків УАН (1918), її незмінний секретар (1919–1928). Очолював іст.-філол. від., каб. арабо-іран. філології УАН. Директор Ін-ту укр. наук. мови (1921–1929). У Київ. ун-ті обіймав посади проф. каф. всесвіт. історії, проф. каф. сх. історії; проф. і зав. каф. україністики (1918–1921). Читав лекції з історії та л-р країн Близького і Середнього Сходу, з історії укр. мови. Засл. діяч науки УРСР (1940). Ініціатор заснування Всеукр. наук. асоціації сходознавства (Харків). 1930 зазнав політ. переслідувань: ученого майже усунули від наук.-пед. роботи. 1941 заарештований органами НКВС за звинуваченням у «антирадянській націоналістичній діяльності», «спрямованій на утворення самостійної буржуазної української держави, на відрив України від Радянського Союзу», що полягало «у вихованні в антирадянському націоналістичному дусі студентів Київського університету»¹¹. Досліджував історію Сходу, історію ісламу, історію араб., перськ., турец. л-р, розвиток

¹¹Галузевий державний архів Служби безпеки України. Спр. 148001. ФП 39424. Постанова (с. 2)

укр. літ. мови, фольклористику, етнографію, антропологію. Засн. школи худ. перекладу сх. поезії в Україні та в Європі загалом. Автор праць з арабістики, семітології, тюркології, іраністики, перекладів творів Омара Хайяма, Сааді, Фірдоусі. Підтримував зв'язки з М. Драгомановим, І. Франком, М. Коцюбинським, Лесею Українкою. 1992 заснована Волин. обл. літ.-мистец. премія ім. Агатангела Кримського.

Творча спадщина – понад 1000 наукових праць, з-поміж яких: Історія арабів і арабської літератури. 1911–1912; Українська мова, звідкіля вона взялася і як розвивалася // Нариси з історії української мови та хрестоматія з пам'ятників староукраїнщини XI–X.VII вв. К., 1922 (у співавт. з О. Шахматовим); Історія Персії та її письменства. К., 1923; Вибрані сходознавчі праці: У 5 т. [Т. 1: Арабістика. 2007], [Т. 2: Тюркологія. 2007], [Т. 3: Тюркологія. 2010], [Т. 4: Іраністика. 2008], [Т. 5: Іраністика. 2010].

Література: Гурницький К. И. Агафангел Ефимович Крымский. М., 1980; Агафангел Кримський – учений, письменник, українець: Збірник наукових праць. Луцьк, 2007.

КРОТЕВИЧ Євгеній Володимирович (5. XII 1901, с. Павлівка Звенигород. р-ну Київ. обл. (нині Черкас. обл.) – 12.VII 1979, Київ; похований у Києві) – укр. мовознавець, лексикограф, шевченкознавець, педагог. 1930 закінчив ф-т профосвіти КІНО (літ.-мов. від.). 1943 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади проф. каф. заг. мовознавства (1961–1962). Керував лінгв. семінаром на філол. ф-ті. Читав спецкурс «Теоретичні основи синтаксису». Викладав укр. та рос. мови у школах Києва (1920–1931), ін-тах Казахстану (1932–1945); завідував каф. заг. мовознавства (1945–1950), каф. рос. мови і заг. мовознавства (1950–1961) Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка. Чл. Укр. ком. славістів АН УРСР. Досліджував питання укр., рос. та заг. мовознавства; лексикології, термінознавства, синтаксису, методики викладання укр., рос., казах. мов.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Орфографічний словник чужих слів. К., 1930; Будова складнопідрядного речення. Л., 1951; Словник лінгвістичних термінів. К., 1957.

КРУТІКОВА Ніна Євгенівна (27. I 1912, м. Лодзь, Польща – 17. IV 2008, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 27) – укр. літературознавець. 1932 закінчила Харків. плановий ін-т. 1954 захистила дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади асист. (1938–1941), доц. (із 1941; 1944–1956), проф. (1956) каф. рос. л-ри філол. ф-ту. Читала заг. курс рос. л-ри. Працювала заст. директора (1955–1959), зав. від. рос. л-ри (1968–1987), голов. наук. співроб. (із 1990) ІЛ. Чл.-кор. АН України (із 1957). Засл. діяч науки і техніки України (з 1998). Досліджувала історію рос. л-ри XIX–XX ст., укр.-рос. літ. зв'язки, питання худ. рецепції та психології літ. творчості, романтизм і реалізм ранньої творчості М. Горького, літ. діяльність М. Гоголя.

Творча спадщина – понад 350 наукових праць, з-поміж яких: Гоголь та українська література. К., 1957; Творчість І. С. Нечуя-Левицького. К., 1961; Дослідження і статті різних років. К., 2003.

Література: Козлик І. В. Мій науковий керівник – Ніна Євгенівна Крутікова: (спогади, роздуми, листи) // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. 2008. № 7/8.

КУЗЬМЕНКО Олег Андрійович (22. III 1939, Київ – 14. IV 1999, Київ; похований на Звіринецькому кладовищі, ділянка № 5, місце № 24) – укр. мовознавець, літературознавець, перекладач. 1971 закінчив Київ. ун-т (спец.: рос. мова і л-ра). 1980 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади асист. режисера (1964–1966), ред. (1966–1967) кінолабораторії, мол. наук. співроб. (1973), інженера (1973–

1977) наук. групи мат. лінгвістики ф-ту кібернетики, викл. каф. рос. мови (1977–1978), викл. (1978–1981), старш. викл. (1981–1984) каф. рос. мови та методики її викладання як інозем., заст. декана (1979–1981, 1984–1985) філол. ф-ту; старш. викл. (1984–1987), доц. (1987–1992) каф. стилістики ф-ту журналістики; доц. каф. історії рос. л-ри філол. ф-ту (1992–1998). На філол. ф-ті читав курси: «Сучасна російська літературна мова», «Історія російської літературної мови»; спецкурси: «Лінгвістичний і літературознавчий аналіз художнього тексту», «Утопія та утопічне мислення та його відбиття у російській літературі ХХ ст.». Викладав рос. мову в Алжир. ун-ті (1981–1983). Вивчав питання бібліографії та книгознавства, лексикології рос. мови, лінгвістики тексту; досліджував та перекладав праці австр. філософа Р. Каснера. К. – один із перших представників структ. методів в укр. філології.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: Методические указания к курсу «Истории русской журналистики». К., 1985 (у співавт.); Андрей Платонов. Призвание и судьба: Очерк творчества. К., 1991.

Література: Довгич В. Голос крови // Зеркало недели. 1999. 17 июля.

КУЛАКОВСЬКИЙ Юліан Андрійович (25. VI 1855, м. Поневеж Ковенської губ., Рос. імперія (нині м. Паневежис, Литва) – 21. II 1919, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка невідома) – літературознавець, історик, візантолог, археолог, перекладач. 1876 закінчив класич. від-ня іст.-філол. ф-ту Москов. ун-ту. 1883 захистив дис. на ступінь магістра рим. словесності, 1888 – д-ра рим. словесності. У Київ. ун-ті обіймав посади приват-доц. (1881–1883), штат. доц. (1883–1884), екстраординар. проф. (із 1884), ординар. проф. (1888), позаштат. проф. (1906–1918) каф. рим. словесності від-ня класич. філології;

в. о. декана іст.-філол. ф-ту (1888). Читав курси з історії антич. мови і л-ри, теорії перекладу з латин. мови, з історії рос. мови та л-ри, історії Візантії. Викладав рим. історію і словесність на КВЖК. Проводив археолог. розкопки в Керчі (1890, 1894), в Ольвії (1900). Засл. ординар. проф. Київ. ун-ту. Чл.-кор. від-ня класич. філології та археології Петерб. АН. Очолював Іст. т-во ім. Нестора-Літописця (1904–1905, 1908–1919). Дійсний статський радник. Досліджував антич. світ, його мови та л-ри, історію Греції, Риму, Візантії, тексти Гомера, Софокла та ін. давньогрец. поетів. У співавторстві з А. Сонні переклав рос. мовою «Римські історії» А. Марцелліна. Близький друг Т. Флоринського.

Творча спадщина – понад 250 наукових праць, з-поміж яких: Эсхатология и эпикуреизм в античном мире: Избранные работы. СПб., 2002; История римской литературы от начала Республики до начала Империи в конспективном изложении. К., 2005.

Література: Serta Borysthenica: Сборник в честь заслуженного профессора Императорского университета св. Владимира Юлиана Андреевича Кулаковского. К., 1911; Пучков А. А. Юлиан Кулаковский и его время: Из истории антиковедения и византистики в России. К., 2000; Матвеева Л. В. Юлиан Кулаковский: жизнеописание. К., 2002.

КУЛНИЧ Андрій Васильович (22. XI 1921, с. Харківці (нині Пирятин. р-ну Полтав. обл.) – 29. III 2007, Київ; похований на Лісовому кладовищі, ділянка № 117, ряд № 3, місце № 7) – укр. літературознавець, педагог, критик. 1949 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: рос. мова і л-ра). 1966 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. (1952–1955), доц. (1955–1967), в. о. проф. (1967–1968), проф. (1968–1998), зав. (1968–1987) каф. історії рос. л-ри філол. ф-ту. Читав курси історії рос. л-ри XIX–XX ст. та спецкурси, присвячені творчості С. Єсеніна та М. Шолохова. Одним із перших розробив і почав

викладати курс історії л-ри рос. еміграції. Працював в ун-тах Польщі, Чехії та Словаччини. Досліджував історію рос. поезії 20–30-х рр. ХХ ст., питання рос.-укр. літ. зв'язків. Учень відомого літературознавця О. Білецького. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 500 наукових праць, з-поміж яких: Русская советская поэзия 30-х годов. 1962; Олександр Твардовський: Нарис життя і творчості. К., 1962; Михайло Шолохов: Критико-біографічний нарис. К., 1975.

КУЛІШ Лариса Юліанівна (17. IV 1931, смт Томашпіль Вінниць. обл. – 16. XI 2001, Київ; похована на Міському кладовищі, ділянка № 94, ряд № 13, місце № 8) – укр. мовознавець. 1955 закінчила ф-т ром.-герм. філології Київ. ун-ту. 1968 захистила дис. на ступінь канд. пед. наук, 1984 – на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1963–1967), старш. викл. (1968–1969), доц. (1969–1974), старш. наук. співроб. (1974–1976), зав. (1976–1982) каф. англ. філології ф-ту ром.-герм. філології; зав. лаб. усної мови (з 1967). Читала заг. курс англ. мови, курс методики викладання інозем. мов. Працювала викл. Київ. мед. ін-ту (1956–1963), зав. каф. мов Київ. держ. консерваторії ім. П. І. Чайковського (з 1982). Досліджувала питання психолінгвістики, методики викладання англ. мови, зокрема у мед. сфері.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Методика викладання іноземних мов у вищій школі. К., 1971 (у співавт.); Психолінгвістические аспекты восприятия устной иноязычной речи. К., 1982; Прискорений курс англійської мови: Підручник для студентів вузів. 4-те вид. К., 2001 (у співавт.).

КУТУЄВА Елеонора Яківна (4. IX 1946, Львів – 6. XII 2014; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 47 а) – укр. мовознавець. 1969 закінчила ф-т інозем. мов Київ. ун-ту. 1987 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. англ. мови неспец. ф-тів (1974–1975), викл. (1975–1989), доц. (1989–1994) каф. англ. мови гуманіт. ф-тів, доц. каф. комунікації та лінгвокраїнознавства (1994–2001) ф-ту інозем. філології; зав. секції англ. мови (1988–2001) ф-ту журналістики (з 1993 – Ін-ту журналістики). Читала заг. курс англ. мови. Досліджувала історію, синтаксис та методику викладання англ. мови. Донька відомого літературознавця Я. Білоштана.

Творча спадщина – понад 30 наукових праць, з-поміж яких: Програма курсу «Англійська мова» для студентів Інституту журналістики. К., 1997; Навчальний посібник з розмовної практики англійської мови. Тема: «Англійська у ситуаціях» (Медицина) для студентів Інституту журналістики. К., 1998.

КУЧЕРЕНКО Ілля Корнійович (12. IX 1923, с. Нова Оржиця Згурів. р-ну Київ. обл. – 31. XII 2007, Київ; похований на Байковому (старому) кладовищі, ділянка № 4 а) – укр. мовознавець, педагог. 1952 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: логіка, психологія й укр. мова). 1967 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1952–1953), старш. викл. (1953–1956), доц. (1956–1969), проф. (1969–1992), зав. (1966–1987) каф. укр. мови; проф. каф. сучас. укр. мови (1992–1996); в. о. заст. декана (1957–1958, 1961) філол. ф-ту. Читав основ. курс сучас. укр. літ. мови, спецкурси: «Учення про частини мови», «Граматики і логіка: логічна характеристика визначень граматичних понять». Засн. і відп. ред. міжвузів. зб. «Українське мовознавство» (з 1973). К. – один із пров. теоретиків у галузі укр. мовознавства. Досліджував питання теорет. граматики сучас. укр. мови, зокрема грамат. значення та категорії; запропонував оригінал. класифікацію частин мови. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – близько 100 наукових праць, з-поміж яких: Граматичні значення і граматичні категорії. К., 1959; Категорія відмінка в сучасній українській мові. Л., 1961; Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. К., 1961, 1964. Ч. I–II; Актуальні проблеми граматики. Л., 2003.

Література: Вихованець І. Р. Кучеренко Ілля Корнійович // Українська мова: Енциклопедія. К., 2001.

ЛАЗАРЕНКО Каміла Олександрівна (26. VIII 1927, Київ – 6. III 2004, Київ; похована на місцевому кладовищі с. Рудики Обухів. р-ну Київ. обл.) – укр. мовознавець, педагог. 1951 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: англ. мова та л-ра). 1975 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1954–1964), старш. викл. (1964–1976), доц. (1976–1987), в. о. зав. (1981–1986) каф. англ. мови ф-ту інозем. мов. Читала основ. курс англ. мови та курс методики викладання англ. мови. Працювала викл. (1951–1952), старш. викл. (1952–1954), зав. (1952–1954) каф. англ. мови Ніжин. держ. пед. ін-ту ім. М. В. Гоголя. Досліджувала питання методики викладання англ. мови, фонетики та лексикології англ. мови.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: *Основи методики викладання іноземних мов: Курс лекцій*. К., 1971; *Основи загальної методики навчання іноземним мовам: Теоретичний курс*. К., 1976.

ЛАЗНЯ Віктор Опанасович (19. IV 1918, с. Янків Ріг Охтир. пов. Харків. губ. (нині с. Іванівка Великописарів. р-ну Сум. обл.) – 2. I 1986, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 50) – укр. мовознавець, письменник, перекладач. 1942 закінчив філол. ф-т Об'єдн. укр. держ. ун-ту в м. Кзил-Орда (Казахстан). 1975 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. каф. нім. мови (1953–1971), старш. викл. каф. ТТП (1971–1976) ф-ту ром.-герм. філології, заст. декана ф-ту інозем. мов (1964–1967), доц. каф. інозем. мов ф-ту міжнар. відносин та міжнар. права (з 1977). На ф-ті ром.-герм. філології читав курси та спецкурси з нім. мови і л-ри, ТТП. 1943–1951 працював військ. перекладачем від. розвідки штабу Воронез. фронту, синхронним перекладачем. 1976–1979 викладав у Лейпциг. ун-ті (Німеччина). Досліджував

питання теорет. та приклад. мовознавства, сучас. нім. л-ри, перекладав укр. мовою твори нім. письменників, зокрема В. Бределя, К. Ноймана та братів Грімм.

Творча спадщина – близько 50 праць, зокрема переклади: Кете. Ебергард Панітц. К., 1956 [переклад з нім. мови]; Життя і подвиги славетного лицаря Шнапганського. Георг Веєрт [переклад з нім. мови]. К., 1958; Франк. Карл Нойман [переклад з нім. мови]. К., 1960; Людина, яка змінила світ. Вальтер Віктор [переклад з нім. мови]. К., 1966.

Література: Писатели Украины в Великой Отечественной. К., 1985.

ЛАНОВЕНКО Михайло Лукич (19. IX 1895 – 7. X 1959, Київ; похований на Лук'янівському цвинтарі, ділянка № 17) – мовознавець, педагог. 1922 закінчив філол. ф-т Саратов. ун-ту, 1933 – аспірантуру Москов. наук.-дослід. метод. ін-ту. 1942 захистив дис. на здобуття ступеня канд. філол. наук, з 1944 – доц. 1919–1934 – працював у школах, із 1934 – у вишах України та РФ. У Київ. ун-ті: у 1944–1945 – доц. каф. рос. мови. Досліджував рос. літ. мову кінця XVIII ст., синтаксис і пунктуацію.

Творча спадщина – понад 30 наукових праць.

ЛАПИНСЬКА (ГУРСЬКА) Тетяна Володимирівна (11.VII 1934, м. Софія, Болгарія – 13. XI 1987, Київ; похована на території Київського крематорію, колумбарій № 3, ряд № 3, місце № 34) – укр. літературознавець, мовознавець, славіст. 1953–1955 – навчалася на філол. ф-ті Софійського ун-ту (Болгарія). 1959 закінчила Ленінград. держ. ун-т ім. А. Жданова (спец.: кит. філологія). 1977 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1963–1967), старш. викл. (1967–1985), доц. (із 1985) каф. слов'ян. філології філол. ф-ту.

Читала курс болг. мови та л-ри, сербохорват. мови та л-ри; спецкурси: «Основні тенденції розвитку сучасної болгарської поезії», «Сучасний болгарський роман». Досліджувала міжслов'ян. літ. зв'язки, л-ру болг. еміграції в Україні, болг. поезію ХХ ст., питання теорії та практики худ. перекладу.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: М. М. Коцюбинский в Болгарии // Художественное слово Коцюбинского и его переводы на славянские языки. К., 1968; Болгарська революційна балада 20–30-х рр. ХХ ст. // Вісник Київського університету. 1976. № 18; Героика и романтика в болгарской революционной и украинской советской поэзии 20 гг. нашего века // Проблему слов'янознавства. 1981. Вип. 23.

ЛАПОНОГОВА Тетяна Федорівна (25. I 1899, м. Вороніж Воронез. обл., Росія – 31. VII 1960, місце смерті невідоме; похована в Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка № 22, ряд № 2) – укр. мовознавець, перекладач. 1930 закінчила від. інозем. мови ф-ту профосвіти КІНО. 1949 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1930–1931), старш. викл. (1938–1941), доц. (із 1943) каф. англ. мови ром.-герм. від. ф-ту зах. мов та л-р. Читала основ. курс англ. мови, теорет. курс методики викл. англ. мови. Працювала викл. англ. мови в Київ. артилер. уч-щі (1926–1930), штат. асист. Всеукр. ін-ту лінгв. освіти (1931–1934), викл. у Київ. піхотній школі (1934–1941), викл. англ. мови у М-ві інозем. справ (1944–1946). Досліджувала пасив. стан і проблеми перехідності в англ. мові. 1943 працювала на відбудові Київ. ун-ту.

Творча спадщина – понад 40 наукових праць, з-поміж яких: Practical English: Посібник англійської мови. К., 1941 (у співавт.); Підручник англійської мови для I та II курсів інститутів і факультетів іноземних мов. К., 1959.

ЛАРІН Борис Олександрович (17. I 1893, Полтава – 26. III 1964, м. Ленінград (нині СПб.), РФ; похований у Москві на Ваганьківському кладовищі, ділянка № 7) – укр. і рос. мовознавець, перекладач. 1910–1914 навчався на іст.-філол. ф-ті Київ. ун-ту. Учень проф. Ф. Кнауера і В. Перетца. Залишений у Київ. ун-ті для підготовки до професор. звання. Із 1917 – доц., від 1931 – проф. Петроград. (згодом Ленінград.) ун-ту; зав каф. рос. мови (1953–1954), заг. мовознавства (1958), слов'ян. філології (1961–1964), із 1954 – декан філол. ф-ту ЛДУ. 1931 отримав звання проф. Із 1945 – чл.-кор. АН УРСР, із 1949 – акад. АН Литовської РСР. 1948 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. Л. належать дослідження з іст.-порівн. та заг. мовознавства, соціолінгвістики, санскриту, слов'ян., балтійських та індійськ. мов. Автор праць з укр. діалектології, один з організаторів підготовки «Атласу української мови».

Творча спадщина – понад 150 наукових праць, з-поміж яких: Толковый словарь русского языка / За ред. Д. Ушакова. М., 1935–1940. Т. 1–4 (співукладач); Проект древнерусского словаря (Принципы, инструкции, источники). М.–Л., 1936; Парижский словарь москвитов 1586 г. / Перевод, исследование и комментарии Б. А. Ларина. Рига, 1948; История русского языка и общее языкознание: Избранные работы. М., 1977.

Література: Гриценко П. Ю. Внесок Б. О. Ларіна в розвиток української діалектології // Актуальні питання мовознавства в світлі праць Б. Ларіна і Ф. Філіна. К., 1993; Семенюк Г. Ф. Борис Олександрович Ларін: 110 років зі дня народження // Актуальні проблеми вербальної комунікації: мова і суспільство. К., 2004.

ЛЕВІНСЬКА Станіслава Йосипівна (26. VII 1922, Київ – 2. VI 2017, Київ; похована на Лісовому кладовищі, ділянка № 46) – укр. мовознавець. 1948 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту. 1953

захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади доц. каф. слов'ян. філології (1974–1987). Читала курс пол. мови та л-ри. Досліджувала життя і творчість Ю. Словацького, зокрема драматургію, пол. романтизм, пол.-укр. літ. зв'язки та взаємовплив слов'ян. мов і л-р, творчість С. Бжозовського та Є. Путрамента.

Творча спадщина: Художнє слово М. Коцюбинського і його переклади на слов'янські мови. К., 1968; Юліуш Словацький. Життя і творчий шлях. К., 1973; *Ukrainskie motywy i rosyjskie watki literackie w «Beniowskim» Slowackiego // Polonistyka radziwcka.* Warszawa, 1985.

ЛЕВЧЕНКО Григорій Андріанович (30. XI 1901, с. Новоселиця (нині Попільнян. р-ну Житомир. обл.) – 19. XI 1944, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 27) – укр. мовознавець, педагог. 1926 закінчив КІНО (спец.: укр. мовознавство наук.-дослід. каф. мовознавства). У Київ. ун-ті працював викл. каф. укр. мови (з 1934). Читав курс історії укр. літ. мови та заг. мовознавства. Працював у лінгв. секції літ.-лінгв. семінару вищого типу, викл. Херсон. пед. ін-ту (1930), Харків. ун-ту (1930), наук. співроб. Ін-ту мовознавства АН УРСР (із 1934). Через важку форму туберкульозу 1939 змушений був залишити займану посаду. Співупорядник укр. правопису (1933). В окупованому Києві був прикутим до ліжка, помер від виснаження організму, якого зазнав під час нацист. окупації Києва. Досліджував старослов'ян. мову, історію укр. літ. мови першої половини ХІХ ст., орфографію, правопис географіч. номенклатури, творчість і місце Т. Шевченка в історії укр. літ. мови. Учень проф. М. Грунського.

Творча спадщина: Орфографічний словник для початкової і середньої школи. К., 1936 (у співавт.); Про правопис географічної номенклатури // Мовознавство. 1935. Т. 5 (у співавт.); Нариси з історії української літературної мови першої половини ХІХ століття. К.–Х., 1946.

Література: Ніка О. І. З історії Київського університету: Левченко Григорій Андріанович // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. К., 2012. Вип. 25.

ЛЕВЧЕНКО Наталія Іванівна (1. I 1945, м. Чирчик Ташкент. обл., Республіка Узбекистан – 19. X 2000, Київ; похована на Південному кладовищі, ділянка № 14, ряд № 6, місце № 4) – укр. мовознавець. 1967 закінчила ф-т ром.-герм. філології Ташкент. держ. ун-ту (спец.: англ. мова і л-ра). У Київ. ун-ті працювала викл. (1973–1998), старш. викл. (1998–2000) каф. англ. мови неспец. (згодом – природн., фіз.-мат.) ф-тів ром.-герм. філології (інозем. філології). Читала теорет. і практ. курс з англ. мови. Працювала перекладачем техн. л-ри в Центр. бюро техн. формації при М-ві хім. промисловості УРСР (1967–1969). Досліджувала синонімію англ. прикметників, контрастивну лексикологію та лексикографію, актуальні питання методики і практики викладання інозем. мови.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Англо-російсько-український словник з обчислювальної техніки для студентів і аспірантів факультету кібернетики та механіко-математичного факультету. К., 1993 (у співавт.).

ЛЕВЧЕНКО Сергій Пилипович (1902, Чернігів. обл. – 24. VI 1969, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець, педагог. У 1930-х закінчив Чернігів. ІНО й аспірантуру Харків. філії Ін-ту мовознавства АН УРСР. Викладав укр. мову в харків. вишах. 1943–1944 – директор Іст. музею в Чернігові. У післявоєнний час – старш. наук. співроб. Ін-ту мовознавства АН УРСР; у Київ. ун-ті – доц. каф. укр. мови. 1947 захистив дис. на здобуття ступеня канд. філол. наук. Один з укладачів «Українсько-російського і російсько-українського словника власних імен людей» (1954; 1961), «Короткого словника синонімів української мови» (1960).

Досліджував роль І. Франка в розвитку укр. літ. мови, мову і стиль драм О. Корнійчука, проблеми заг. мовознавства, культуру мови в театрі. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Повторний курс української мови з історичними коментарями. К., 1955. Ч. 1: Фонетика, склад слова, орфографія; Про словниковий склад української мови // УМШ. 1955. № 3.

ЛЕЦІУС Іосиф-Ернест Андрійович (6. IX 1860 – 1931; місце поховання невідоме) – мовознавець, педагог. 1880 закінчив Лейпциг. філол. семінарію, 1884 – Дерптський ун-т зі ступенем магістра класич. філології. 1887 захистив працю на ступінь д-ра давньокласич. філології. У Київ. ун-ті обіймав посади приват-доц. (1886–1888), екстраординар. проф. (1888–1890), ординар. проф. (1890–1911) каф. класич. філології іст.-філол. ф-ту. Статський радник (із 1890). Працював головою Київ. т-ва класич. філології та педагогіки (1890–1899), директором Естляндської дворянської гімназії в м. Ревель (нині Таллін, Естонія); очолював Іст.-філол. ін-т князя Безбородька в Ніжині (1913–1914). 1914 зазнав переслідувань через нім. походження. 1915 переїхав до Самари (Росія), викладав у Самар. ун-ті (1917–1918). 1918 виїхав до Німеччини, викладав рос. мову і л-ру в Ун-ті Галле.

Творча спадщина: О значении филологии // УИ. 1886. № 8; Заметки об аттических филах // Serta Borysthenica: Сборник в честь засл. проф. Императорского ун-та св. Владимира Юлиана Андреевича Кулаковского. К., 1911.

ЛЕЩИНСЬКА Валентина Михайлівна (15. XII 1906, Київ – 18. XII 1988, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1926 закінчила літ.-лінгв. ф-т КІНО. 1952 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті

обіймала посади викл. (1939–1941; 1944–1960), в. о. доц. (1960–1962), зав. (1952–1962) каф. нім. мови; в. о. доц. (1962–1970), доц. (1970–1976) зав. (1962–1970) каф. нім. філології ф-ту ром.-герм. філології. Читала курс історії нім. мови. Працювала референтом-перекладачем Київ. наук. мед. б-ки (1932–1939), викл. нім. мови Казах. ун-ту в м. Алма-Ата (1941–1944), старш. викл. нім. мови Всесоюз. держ. ін-ту кінематографії у м. Алма-Ата (1942–1943). Досліджувала синтаксис нім. мови, нім.-укр. мовні паралелі.

Література: Тематика та завдання науково-дослідної роботи в галузі іноземних мов. К., 1952; Німецько-український словник на 60 000 слів. К., 1959; Підручник німецької мови «Deutsch» для 3–4 курсів інститутів і факультетів іноземних мов. К., 1964.

ЛИННИЧЕНКО Андрій Іванович (3. XII 1822, Київ – 21. XII 1888, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка невідома, могила не збереглася) – укр. літературознавець, педагог. 1843 закінчив філос. ф-т Київ. ун-ту зі ступенем канд. 1846 захистив дис. на ступінь магістра рос. словесності. У Київ. ун-ті працював пом. бібліотекаря (1844), обіймав посади ад'юнкта каф. рос. словесності (1855–1877), секретаря іст.-філол. ф-ту (1859–1864), доц. каф. історії всесвіт. л-ри іст.-філол. ф-ту (з 1866), старости православ. унів. церкви (1865–1874). Читав лекції з історії всесвіт. л-ри, теорії поезії, теорії прози, рос. мови. Викладав рос. словесність у Київ. ін-ті шляхетних дівчат (1851–1853, 1856–1865), очолював новостворену Фундуклеївську жіночу гімназію (від 1860). Дійсний статський радник (із 1866). Досліджував питання історії всесвіт. л-ри, літ. творчість Ч. Діккенса, М. Карамзіна та О. Селіна. Л. зробив вагомий внесок у розвиток жіночої освіти в Україні.

Творча спадщина: понад 10 наукових праць, з-поміж яких: Очерк развития важнейших идей отечественного языкознания. К., 1856; Курс истории поэзии для воспитанниц женских институтов

и воспитанников гимназий. К., 1861; Курс истории поэзии для средних учебных заведений (мужских и женских). К., 1866.

Література: Федорова Л. Линниченко Андрій Іванович // Видатні діячі науки і культури Києва в історико-краєзнавчому русі України: Біографічний довідник. К., 2005. Ч. 1; Музичко О. Національний світогляд професора А. І. Линниченка (1857–1926): між українським та російським образом світу // Українознавчий альманах. К., 2009. Вип. 1.

ЛИСЕНКО Елеонора Іванівна (26. III 1935, м. Іркутськ – 31. I 2013, Київ; похована на Лісовому кладовищі, ділянка № 26, ряд № 18, місце № 8) – укр. мовознавець, лексикограф. 1957 закінчила ром.-герм. ф-т Київ. ун-ту. 1971 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади мол. наук. співроб. лаб. експерим. фонетики філол. ф-ту (1962–1964), викл. (1967–1972), старш. викл. (1972–1973), доц. (1974–2000), зав. (1973–1991) каф. нім. мови неспец. ф-тів ф-ту інозем. мов; доц. каф. мовної підготовки та культурології Ін-ту адвокатури (з 1999). Працювала викл. нім. мови в Київ. пед. ін-ті інозем. мов (1957–1960). Досліджувала питання експерим. фонетики, звуковий склад нім. мови в його теорет. і практ. аспектах. Разом із І. Сунцовою розробила методику першого в Київ. ун-ті вступ. фонет. курсу нім. мови для нелінгв. вишів, методику викладання фонетики іноземцям. Автор навч. посібника «Вступний фонетико-графічний курс німецької мови» (К., 1964), укладач і редактор ряду перекладних словників.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: Підручник німецької мови [для неспец. вузів та ф-тів]. К., 2005 (у співавт.); Новий німецько-український, українсько-німецький словник. К., 2001–2006 (у співавт.); Вступний курс фонетики німецької мови: Навчальний посібник. К., 2007.

ЛИСЕНКО Михайло Матвійович (18. I 1914, Київ – 14. X 2006, Київ; похований на Миському кладовищі, ділянка № 48, ряд № 14, місце № 10) – укр. мовознавець. 1937 закінчив Київ. гідромеліор. ін-т, 1953 – Дніпропетр. держ. пед. ін-т інозем. мов (спец.: фр. мова). У Київ. ун-ті обіймав посади асист. каф. інозем. мов (1938–1941), старш. викл. каф. ром. філології (1945–1949; 1956–1986) ф-ту ром.-герм. філології; в. о. доц. і зав. каф. курсів інозем. мов ООН (1966–1976). Читав заг. курс фр. мови. Працював зав. каф. фр. мовознавства (з 1946), деканом ф-ту фр. та ісп. мов (із 1948), заст. директора (з 1950) Київ. держ. пед. ін-ту інозем. мов; перекладачем МЗС (із 1948). Відмінник освіти України (з 2004). Досліджував практ. граматику фр. мови. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 40 наукових праць, з-поміж яких: Практична граматика французької мови: морфологія, синтаксис: Навчальний посібник для факультетів іноземних мов вузів. К., 1984 (у співавт.); Вони захищали Батьківщину. Книжка для читання французькою мовою у старших класах. К., 1985; Українсько-французький розмовник: Словник. К., 1988 (у співавт.).

ЛИТВИНЕНКО Євгенія Володимирівна (20. XII 1926, СПб., Росія – 1. VII 1990, Київ; похована на Дарницькому кладовищі, ділянка № 36, ряд № 19, місце № 2) – укр. мовознавець. 1951 закінчила Ленінград. держ. ун-т ім. А. Жданова (ром.-герм. від-ня філол. ф-ту). 1984 захистила дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1966–1967), старш. викл. (1968–1968), доц. (1968–1973) каф. ром. філології; доц. (1973–1985), проф. (1985–1990) каф. ісп. філології; заст. декана (1969–1970) ф-ту інозем. мов. Читала курс теорет. граматики ісп. мови, спецкурс із порівн.-іст. граматики ром. мов. Викладала в Київ. держ. пед. ін-ті інозем. мов (1951–1954; 1961–1965). Досліджувала питання загальнором. філології, історію і теорію граматики ісп. мови, порівн. морфологію латин. і фр. мов.

Творча спадщина – близько 100 наукових праць, з-поміж яких: Граматика іспанської мови. Морфологія і синтаксис [ісп. мовою]. К., 1969 (у співавт.); Gramática de la lengua española. Morfología y sintaxis. К., 1976; Из истории становления синтаксиса испанского языка. К., 1981; Historia da la española. К., 1983; Historia del idioma español. Мексика, 1987.

ЛІБМАН Захарій Якович (25. X 1911, м. Остер Чернігів. губ. (нині Чернігів. обл.) – 3. IX 1981, Київ; місце поховання невідоме) – укр. літературознавець, перекладач. 1934 закінчив Укр. ін-т лінгв. освіти, 1938 – Київ. ун-т. 1971 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1938–1941), старш. викл., доц. (1944–1950) каф. інозем. мов природн. ф-тів ром.-герм. ф-ту. Читав курс англ. мови. Працював в Укр. с.-г. академії (1950–1981). Досліджував л-ру модернізму, творчість М. Твена, Ч. Діккенса, аспекти розвитку заруб. л-р XIX–XX ст. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: Мистецтво без людини. К., 1965; Агонія сміху: «комічне», «трагічне» і «героїчне» в літературі модернізму. К., 1969; Марк Твен. Життя і творчість. К., 1977.

ЛІДЛЬ Альберт (Адальберт) Францискович (Францевич) (1805, Львів – 13. VII 1842, Казань, Росія, покінчив життя самогубством; місце поховання невідоме) – лектор нім. мови, перекладач. 1825 закінчив Волин. ліцей. У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора нім. мови. Читав курси з голов. правил нім. мови, практику перекладу з нім. мови, історію нім. словесності. Працював учителем нім. мови Мінської гімназії (1825–1827), I і II Вілен. гімназій (1828–1830), викл. нім. мову і словесність у Волин. ліцеї (1830–1834). Працював викл. Київ. I гімназії,

лектором нім. мови Казан. ун-ту (з 1839). Досліджував граматику нім. мови, творчість Шиллера, Гете, А. Шлегеля.

Творча спадщина: Grammatyka języka niemieckiego. Wilno, 1928.

ЛІХАЦЬКА (ДЗЮБА) Олександра Андріївна (1. V 1921, с. Дзюбівка Яготин. р-ну Київ. обл. – 25. III 2006; місце смерті та місце поховання невідомі) – укр. мовознавець. 1944 закінчила Київ. ун-т (спец.: зах. мови і л-ри). У Київ. ун-ті обіймала посади викл., старш. викл. каф. англ. мови природн. ф-тів ф-ту ром.-герм. філології (1944–1981). Читала курс англ. мови на мех.-мат. ф-ті, фіз. ф-ті та ф-ті кібернетики. Досліджувала питання розвитку навичок усного мовлення.

Творча спадщина: ряд посібників і хрестоматій, методичних розробок із вивчення англ. мови для студентів мех.-мат. ф-ту, з-поміж яких: Сборник текстов для студентов мех.-мат. ф-та. Ч. I: Арифметика. К., 1966; Ч. 2: Алгебра. К., 1970.

ЛОБАЧ Олена Олексіївна (1. IX 1942, м. Красноярськ, Росія – 10. XI 1999, Київ; похована на Звіринецькому кладовищі, ділянка № 5) – укр. мовознавець, перекладач. 1965 закінчила ф-т ром.-герм. філології Київ. ун-ту. 1988 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті працювала викл. каф. нім. мови неспец. ф-тів (1965–1974), викл. каф. нім. філології (1974–1989), доц. каф. герм. філології (з 1989). Читала основ. курс нім. мови, курс порівн. лексикології укр. та нім. мов. Ініціатор та організатор «Термінологічних читань» в Ін-ті міжнар. відносин Київ. ун-ту (1990–1991). Із 1992 – чл. Т-ва приклад. лінгвістики Німеччини GAL і Т-ва приклад. лінгвістики Болгарії BAL. Досліджувала питання лексикології, термінології та стилістики нім. мови, мовостиль нім. новеліста Г. Белля.

Творча спадщина – близько 70 наукових праць, з-поміж яких: Німецько-російський розмовник. К., 1980 (у співавт.).

ЛОБОДА Андрій Митрофанович (26. VI 1871, м. Свенцяни (нині м. Швянчбоніс, Литва) – 1. I 1931, Київ; похований у Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка № 15, ряд № 1, місце № 15) – літературознавець, етнограф, фольклорист. 1894 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. 1917 захистив доктор. дис. У Київ. ун-ті обіймав посади приват-доц. (1898–1904), в. о. екстраординар. проф. (1904–1917), ординар. проф. (із 1917–1920) каф. рос. мови та л-ри, проф. (із 1920), зав. каф. рос. л-ри, секретар іст.-філол. ф-ту (з 1914), гол. ред. наук.-освіт. журн. «Университетские известия» (К., 1914–1918). Читав курси історії рос. мови, нар. словесності, рос. л-ри, укр. л-ри. 1917 Л. як чл. Ради ун-ту підтримав пропозицію Тимчасового уряду про створення кафедр українознавства на іст.-філол. ф-ті: укр. мови, укр. л-ри та історії України. Один з ініціаторів повторного відкриття та проф. КВЖК (із 1906). Директор Фольклор. комісії при ВУАН (із 1921), віце-президент ВУАН (1923–1925), голова Комісії краєзнавства при ВУАН (із 1922), зав. секції л-ри Київ. н.-д. каф. мовознавства (з 1923). Чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця (з 1896), чл. Іст.-літ. т-ва, д. чл. НТШ (із 1924). Акад. ВУАН (із 1922). Чл.-кор. Рос. АН (із 1923). Досліджував розвиток давнього героїч. епосу слов'ян, серб. пісні, рос. билинний епос, комедії М. Гоголя, укр. мотиви у творах В. Короленка, рос. повісті Т. Шевченка. Навчався у відомих професорів: П. Владимірова, М. Дашкевича, Т. Флоринського.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Белорусская народная поэзия и русский былинный эпос. К., 1895; Русский богатырский эпос. К., 1896; Русские былины о сватовстве. К., 1902; Конспект лекции по истории малорусской литературы, читанных на высших женских курсах в Киеве в 1907–1908 г. К., 1908; Лекции по народной словесности. К., 1910.

Література: Патик В. В. Наукова та педагогічна діяльність Андрія Митрофановича Лободи (до 145-річчя від дня народження академіка) // Українська біографістика. 2016. Вип. 13.

ЛУКАШЕВИЧ Петро Васильович (1829, Чернігів – 16. I 1882; місце поховання невідоме) – мовознавець. 1856 закінчив Дерптський ун-т (вивчав юриспруденцію). У Київ. ун-ті обіймав посади в. о. лектора нім. мови (1874–1875), лектора нім. мови (з 1875) іст.-філол. ф-ту. Одночасно викладав нім. мову в Київ. II гімназії та на КВЖК. Надвірний радник (із 1879).

ЛУК'ЯНЕНКО Олександр Митрофанович (VII 1879, Київ – 20. VIII 1974, Ялта; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець-славіст. 1903 закінчив Київ. ун-т із двома золотими медалями та дипломом I ступеня. 1903–1906 – проф. стипендіат каф. слов'ян. філології. 1911 захистив магістер. дис., відзначену премією ім. О. О. Котляревського Рос. АН (1913). У Київ. ун-ті: 1907–1920 – приват-доц.; 1911–1912 – зав. каф. слов'ян. філології; 1912–1920 – проф. цієї каф. та каф. порівн. мовознавства. Читав майже всі слов'янознавчі курси. 1920–1928 – проф. каф. слов'ян. філології, каф. рос. мови і порівн. мовознавства Таврійського ун-ту (із 1921 – Крим. ун-т, із 1925 – Крим. пед. ін-т), 1925–1934 – декан від-ня рос. мови і л-ри Крим. пед. ін-ту. 1937 захистив доктор. дис., отримав звання проф. 1934–1941 – зав. каф. рос. мови та мовознавства, 1941–1963 – зав. каф. слов'ян. мовознавства Саратов. пед. ін-ту. Основ. напрями наук. діяльності: порівн. граматики слов'ян. мов, історія та діалектологія сербохорват., болг., пол. мов, історія та методика викладання рос. мови, заг. мовознавство.

Творча спадщина: Нові відомості для характеристики гуцульських говорів, написані на «Матеріалах для українсько-руської етнології» В. Шухевича (Т. 5: Гуцульщина. Львів, 1902). 1904; Носові голосні в болгарській мові. 1910; Пособие к лекциям по истории сербо-хорватской литературы. К., 1913; Старослов'янська мова та її значення в циклі філологічних наук. 1913.

Література: Булахов М. Г. Восточнославянские языковеды. Библиографический словарь. Минск, 1978. Т. 3; Енциклопедія української мови. К., 2000.

МАЄВСЬКА Тетяна Петрівна (21. XI 1928, Харків – 8. IX 2003, Київ; похована на Звіринецькому кладовищі, ділянка № 4) – літературознавець. 1953 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту. 1957–1984 – працювала у відділі рос. л-ри Ін-ту л-ри АН України. 1988–1989 доц. каф. історії рос. л-ри Київ. ун-ту, викладала історію рос. л-ри другої половини XIX ст. Д-р філол. наук (1988), проф. (1991). Із 1989 – проф. Ніжин. пед. ін-ту ім. М. В. Гоголя, з 2001 – проф. Херсон. держ. пед. ун-ту. Коло наук. інтересів: творчість О. Пушкіна, М. Гоголя, Ф. Достоєвського й ін., рукопис. спадщина акад. О. Білецького, проблеми укр.-рос. літ. зв'язків, романти. традиції в укр. і рос. прозі кінця XIX – початку XX ст. Уклала бібліогр. покажчик творів і л-ри про життя й творчість С. Тудора, А. Головка.

Творча спадщина – близько 100 праць, з-поміж яких: Слово и подвиг. Жизнь и творчество С. М. Степняка-Кравчинского. К., 1968; Идеи и образы русского народнического романа (70–80-е гг. XIX в.). К., 1975; Романтические тенденции в русской прозе конца XIX в. К., 1978.

Література: Сторінки історії // ІЛ. К., 2003.

МАКАРОВА Галина Ісаївна (21. VII 1926, с. Новий Буг Миколаїв. обл. – 6. XII 2000, Київ; похована на Байковому кладовищі) – укр. мовознавець, педагог. 1949 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: рос. мова і л-ра). 1953 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук, 1988 – на ступінь д-ра пед. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1949–1952), зав. (1963–1973), доц. (1973–1975) каф. рос. мови для інозем. студентів Азії, Африки та Латин. Америки підготов. ф-ту; доц. (1975–1991), зав. (1976–1991), проф. (1991–1992) загальноунів. каф. рос. мови для інозем. студентів, аспірантів і стажерів. Працювала старш. викл. каф. рос. мови, деканом філол. ф-ту Дніпропетр. держ. ун-ту (1958–1961),

директором філіалу Ін-ту рос. мови ім. О. Пушкіна (Будапешт, Угорщина; 1977–1979). Досліджувала питання методики викладання рос. мови, зокрема можливості застосування техн. засобів у навч. процесі; лексику поезії В. Маяковського. Навчалася в М. Грунського та Л. Булаховського.

Творча спадщина – близько 200 наукових праць, 69 із них – посібники з рос. та укр. мов для іноземців, з-поміж яких: Первый раз по-русски: Учебно-методическое пособие по русскому языку для студентов-иностранцев, обучающихся на подготовительных факультетах [частично программированный вариант]. Л., 1966; Вивчайте українську мову. К., 1975 (у співавт.); Розмовляйте з нами українською мовою: У 3 ч. К., 1992 (у співавт.).

МАЛИНА Тетяна Павлівна (11. III 1905, Одеса (за ін. даними – Вінниця) – Ялта, АР Крим; дата смерті та місце поховання невідомі) – укр. мовознавець. 1925 закінчила соц.-екон. від. іст. ф-ту Одес. ІНО; 1936 – мовно-літ. ф-т Одес. держ. пед. ін-ту, у якому працювала викл., старш. викл., доц. каф. рос. мови (1938–1952). 1953 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади доц. (1952–1968), викл. (1968–1969) каф. рос. мови філол. ф-ту. Читала курси давньорус. мови, іст. граматики рос. мови. Досліджувала порівн. граматику східнослов'ян. мов, фонетику та синтаксис рос. мови, лінгв. праці М. Грунського та О. Соболевського, мову творів М. Горького.

Творча спадщина: Порівняльна граMATика укр. і рос. мови. К., 1957 (у співавт.); Н. К. Грунский и его лингвистические труды // Збірник славістичних праць КДУ. К., 1958.

МАЛИНСЬКА Любов Йосипівна (22. VII 1919, м. Первомайськ Миколаїв. обл. – 2. VIII 2007, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 52) – укр. літературознавець. 1945 закінчила філол. ф-т Одес. держ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1975 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посаду старш. викл. каф. історії укр. л-ри філол. ф-ту (1967–1984). Читала курс «Історія української літератури другої половини ХІХ ст.». Працювала старш. викл. історії укр. мови в Рівнен. держ. учит. ін-ті (1945–1953). Досліджувала історію укр. л-ри ХІХ–ХХ ст., розвиток укр. драматургії і театру, творчість І. Микитенка, А. Луначарського, Л. Курбаса.

Творча спадщина – понад 10 наукових праць, з-поміж яких: Драматургічна майстерність І. Микитенка (п'єса «Диктатура»). К., 1975.

МАЛКОВА Ольга Валеріївна (25. X 1967, Харків – 30. IX 2017, Київ; похована на місцевому кладовищі смт Козин Обухів. р-ну Київ. обл.) – укр. мовознавець. 1990 закінчила ф-т інозем. філології Київ. ун-ту. 1993 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. англ. мови ф-ту підвищення освіти (1990–1999); викл. (1999–2000), доц. (із 2001) каф. англ. філології ф-ту інозем. мов. Читала курс «Теоретична граматики англійської мови»; спецкурси: «Сучасна прагмалінгвістика», «Комунікативні стратегії». Досліджувала питання теорет. і практ. граматики англ. мови, лінгв. прагматики, дискурсології, теорії комунікації, методики та практики викладання англ. мови як інозем. Уперше обґрунтувала необхідність виділення метатекстових одиниць як окремого класу прагматичних одиниць, розробила типологію метакомунікат. актів.

Творча спадщина – близько 20 наукових робіт, з-поміж яких: Розмовні теми для студентів старших курсів. К., 2002; Особливості використання метакомунікативних одиниць сучасної англійської мови. К., 2002; Theoretical English Grammar: university course. К., 2010.

еМАЛІНЕВСЬКА *Наталія Павлівна* (13. VIII 1955, с. Ненадиха Титіїв. р-ну Київ. обл. – 4. III 2007, м. Оломоуц, Чехія; похована в Івано-Франківську) – укр. мовознавець. 1979 закінчила Київ. ун-т (спец.: укр. мова і л-ра). 2001 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади асист. каф. укр. мови (1989–1992), асист. каф. історії укр. мови (з 1992) філол. ф-ту (з 2001 – Ін-ту філології). Читала курси історії укр. літ. мови, іст. граматики укр. мови, старослов'ян. мови; спецкурси: «Джерела живлення української літературної мови», «Лінгвістичні дослідження історії української літературної мови». Працювала асист. каф. укр. мови Кіровогр. пед. ін-ту (1979), старш. методистом УМК при ВО Мінвузі УРСР (1980–1988). Із 2001 – лектор від-ня україністики філос. ф-ту Ун-ту Палацького в м. Оломоуц. Досліджувала формування фонет. системи укр. мови Х.VII – початку Х.VIII ст. (за текстами пісень, записаних латиницею).

Творча спадщина: Про деякі стилістичні особливості віршів та пісень зі староукраїнських рукописних збірників Х.VII століття // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. К., 1997; Історія лінгвістичного вивчення української фонології // Історія української мови: Практикум з фонетики й фонології: Навчальний посібник [для студентів ВНЗ]. К., 2016 (у співавт.).

МАЛІНІН *Василь Миколайович* (13.II 1849–1927; похований у Києві на переїзді до Сирця, біля каплички, могила ліквідована в повоєнні роки¹²) – літературознавець, мовознавець, письменник. 1870 закінчив Володимир. духовн. семінарію. Навчався в Київ. духовн. академії (1870–1873), вивчав слов'ян. мови у С.-Петербур. ун-ті (1873–1875). 1877 закінчив Київ. духовн. академію зі ступенем канд. 1878 отримав ступінь магістра богослов'я, 1901 – д-ра рос. словесності. У Київ. ун-ті обіймав посаду приват-доц.

¹² Проценко Л. А. Київський некрополь: Путівник-довідник. – Київ: Український письменник, 1994. – С. 259.

каф. рос. словесності іст.-філол. ф-ту (1885–1922). Читав курс історії рос. л-ри, заг. курси рос. мови та слов'ян. наріч. Викладав у Київ. духовн. академії (з 1877), на КВЖК. Колезький радник (із 1882). Досліджував заг. розвиток рос. словесності, історію рос. л-ри, історію рос. мови, творчість М. Гоголя.

Творча спадщина: Характеристика поезии Жуковского // Труды Академии. К., 1883. № 1; Житие и хождение Даниила руськыя земли игумена. Киев, 1884; Общая характеристика развития русской словесности и отношение словесности устной к письменной. К., 1885; Задачи художественного творчества Н. В. Гоголя. К., 1911.

МАЛЯРЕНКО Андрій Никифорович (25. VI 1927, м. Ржищів Київ. обл. – 7. II 1984, загинув за нез'ясованих обставин у м. Києві; похований на території Київського крематорію, колумбарій № 1, тераса № 3, ряд № 1, місце № 38) – укр. мовознавець, перекладач. 1952 закінчив філол. ф-т, 1963 – юрид. ф-т Київ. ун-ту. 1960 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади доц. наук.-метод. ком. (1961–1966), директора вид-ва (1959–1961, 1966–1967), старш. наук. співроб. (1976–1978), директора ред.-вироб. від. наук.-метод. каб. (1978–1980), доц. лаб. методики навч. процесу (1981–1982), доц. каф. слов'ян. філології філол. ф-ту (1982). Працював ред. Держлітвидаву (1952), газ. «Київський будівельник» (1956–1959), заст. голов. ред. журн. «Будівництво і архітектура», зав. від. журн. «Радянська школа» (1970), доц. Львів. поліграф. ін-ту (1968–1969), літ. співроб. журн. «Укр. мова та л-ра в школі», старш. наук. співроб. каф. правових дисциплін КІНГ ім. Д. Коротченка. Досліджував переклади творів І. Франка, О. Гончара, Т. Шевченка чес. мовою, укр. прогресивну пресу в Чехословаччині, чес. л-ру.

Творча спадщина – близько 50 наукових праць.

МАРКОВСЬКИЙ Михайло Миколайович (8. XI 1869, с. Савелівка Черкас. пов. Київ. губ. (тепер с. Ксаверове Городищен. р-ну Черкас. обл.) – 30. VI 1947, Київ; похований у Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка № 24, ряд № 13, місце № 27) – літературознавець, критик. 1894 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. Працював учителем словесності в Колегії П. Галагана. Із 1919 – чл. Постійної комісії для видавання пам'яток новіт. укр. письменства. У 1920–1930-х – викл. Київ. ун-ту, зав. каф. інозем. мов ветеринар. ін-ту, д. чл. н.-д. каф. історії України М. Грушевського. У 1927 – лектор Київ. ін-ту нар. господарства. Автор численних праць з історії словесності Х.VII–Х.VIII ст., про творчість І. Котляревського, Т. Шевченка, М. Гоголя, І. Тургенева, Панаса Мирного та ін.

Творча спадщина: Російські і українські твори Шевченка в їх порівнянні (дещо до психології творчості Шевченка) // Україна. 1918. Кн. 1–2; Іван Франко: Спроба його літературної характеристики К., 1918; До питання про генезу «Енеїди» І. П. Котляревського // ЗІФВ ВУАН. 1929. Кн. 25.

МАРТИНЕНКО Антоніна Петрівна (8. III 1908, с. Градижськ Градиж. пов. Полтав. обл. (нині Глобин. р-н) – 7.VIII 1984, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець, педагог. 1931 закінчила від-ня л-ри та мови Полтав. ІНО (згодом – Ін-т соц. виховання). У Київ. ун-ті обіймала посади викл. укр. мови і зав. підготов. курсів (1944–1946), викл. (1948–1963, 1977–1979), старш. викл. (1973–1977), в. о. доц. (1977) каф. укр. мови і л-ри, заст. декана філол. ф-ту (1948–1957). Читала курси сучас. укр. літ. мови, методики викладання укр. мови. Працювала викл. укр. мови у школах і технікумах Харкова, Києва (1931–1941).

МАРУСЕНКО Тетяна Олексіївна (8. X 1931, м. Бердичів Житомир. обл. – 29. XII 2011, Київ; похована на Міському кладовищі, ділянка № 49) – укр. мовознавець. 1954 закінчила слов'ян. від-ня філол. ф-ту Київ. ун-ту (спец.: рос. мова). 1968 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. рос. мови підготов. ф-ту (1967); старш. викл. (1969, 1972–1981, із перервами), в. о. доц. (1967–1969), доц. (1981–1992) каф. укр. та рос. та методики їх викладання як інозем. Читала курси з методики викладання та навчання рос. мови іноземцям, сучас. рос. і укр. мови, порівн. граматики слов'ян. мов, спецкурс «Основи східнослов'янської ономастики». Працювала мол. наук. співроб. Ін-ту мовознавства ім. О. Потебні АН УРСР (1961–1963), викл. Київ. держ. ін-ту інозем. мов (1963–1964), літ. ред. вид-ва «Радянська школа» (1963–1965), викл. Кам'янець-Поділ. пед. ін-ту (1965–1967) на каф. рос. та укр. мов. Читала сучас. рос. мову на каф. рос. мови Будапешт. ун-ту ім. Лоранда Етвеша (1969–1970) та опис. граматику сучас. рос. мови в Силезькому ун-ті м. Катовіце та ун-ті Кюрі-Склодовської м. Люблін (1974–1976). Досліджувала лексико-семант., фразеолог., грамат. та звукові системи, наук. стиль сучас. рос. мови, топоніміку, порівн. лексикологію та фразеологію, питання заг. мовознавства.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Назви рівнин в українській мові // Дослідження з мовознавства. К., 1962; Назви рельєфу в українській мові (Деякі назви западін) // Дослідження з мовознавства. К., 1963; До питання про джерела для словника українських говорів. Люблін, 1997.

МАСАЛЬСЬКИЙ Володимир Іванович (25. VII 1896, Київ – 14. I 1979, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 19) – укр. мовознавець, педагог. 1917–1920 – навчався на іст.-філол. ф-ті Київ. ун-ту. 1941 присуджено ступінь канд. філол. наук (за монографію «Мова і стиль поезії

Т. Г. Шевченка»), 1965 – ступінь д-ра пед. наук. У Київ. ун-ті працював із 1933; обіймав посади доц. каф. рос. та укр. мов (із 1944), в. о. проф., зав. каф. слов'ян. філології (1960–1971), проф. каф. рос. мови (1971–1977) філол. ф-ту. Читав курси методики викладання рос. мови та л-ри, історії грамат. учень. Працював доц. літ.-мов. ф-ту Київ. пед. ін-ту профосвіти (1931–1933), старш. наук. співроб. Ін-ту мовознавства АН УРСР (1938–1941); доц., зав. (1942–1944) каф. мовознавства Об'єдн. укр. держ. ун-ту в м. Кзил-Орда (Казахстан); інспектором шкіл Чорнобиля, Корсунь-Шевчен., Білої Церкви (з 1925). Вивчав історію розвитку методики викладання укр. та рос. мов, взаємовпливи слов'ян. мов і л-р, питання худ. перекладу слов'ян. мовами, мовостиль поезій Т. Шевченка, прози М. Коцюбинського; одним із перших досліджував культуру мови.

Творча спадщина – понад 240 наукових праць, з-поміж яких: *Культура мови в початковій школі*. К., 1949; *Питання методики, граматики, правопису і розвитку мови учнів*. К., 1953; *Мова і стиль творів М. Коцюбинського*. К., 1965; *Українська мова: Посібник для восьмирічної школи з російською мовою навчання: У 2 ч.* К., 1972.

МАСЛОВ Василь Іванович (2. I 1885, м. Ічня (нині Чернігів. обл.) – 22. III 1959, Київ; похований у Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка № 18, ряд № 3, місце № 35) – укр. літературознавець, етнограф. 1909 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту (слов'яно-рос. від-ня). 1944 присвоєно ступінь канд. філол. наук (після публічного захисту монографії «Літературна діяльність К. Ф. Рилєєва», надрукованої 1912 р.). У Київ. ун-ті обіймав посади приват-доц. каф. рос. мови та словесності (1915–1921), старш. викл. (1937–1941), в. о. проф. (із 1944), доц. (із 1946) каф. рос. л-ри філол. ф-ту. Читав заг. курс історії рос. л-ри Х.VIII – першої половини ХІХ ст., спецкурс «Російсько-українські літературні зв'язки

першої половини ХІХ ст.». Працював приват-доц. КВЖК (1917), директором Прилуц. окруж. красзнав. музею (1927–1929), наук. співроб. фольклор.-етнограф. комісії АН УРСР (1930–1935), старш. наук. співроб. Ін-ту укр. л-ри АН УРСР (1946–1948). Почес. чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця, Іст.-літ. т-ва при Київ. ун-ті, Неофілол. т-ва, Т-ва з поширення політ. і наук. знань. Досліджував питання історії рос. л-ри кінця Х.VІІІ – початку ХІХ ст., укр. тематику в рос. л-рі першої третини ХІХ ст., зокрема образ Б. Хмельницького у трактуванні рос. письменників, а також вплив декабристського руху на укр. л-ру ХІХ ст. Навчався у видатного літературознавця В. Перетца.

Творча спадщина – понад 40 наукових праць, з-поміж яких: Літературная деятельность К. Ф. Рылеева. К., 1912; До питання про народність М. Ю. Лермонтова. К., 1939; Пушкин и декабристы. К., 1951.

Література: Воронкова Т. І. Архів Василя Івановича Маслова (1884–1959) // Рукописна та книжкова спадщина України: археографічні дослідження унікальних архівних та бібліотечних фондів. К., 1993. Вип. 1; Грицик Л. Перехідний етап української компаративістики: Сергій та Василь Маслови // СІЧ. 2010. № 9.

МАСЛОВ Сергій Іванович (28. ХІ 1880, м. Ічня (нині Чернігів. обл.) – 11. І 1957, Київ; похований у Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка № 10, ряд № 9, місце № 4) – укр. літературознавець, історик, некропознавець. 1907 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. 1948 присвоєно ступінь д-ра філол. наук без захисту дис. У Київ. ун-ті обіймав посади приват-доц. (1913–1917), доц. (із 1917) каф. історії рос. мови та словесності, д. чл. новоствореної н.-д. каф. мовознавства (з 1922), проф. каф. історії рос. л-ри (з 1921), проф. рос. л-ри і слов'ян. палеографії (з 1933), проф. літературознавства (з 1935), проф. рос. л-ри (1944–1950) філол. ф-ту. Засн. і зав. Музею війни та революції при Київ. ун-ті (1919–

1924). Читав курси: «Історія літератури Південно-Західної Русі у XVI–XVIII ст.», «Старослов'янська мова», «Історія книги». Працював приват-доц., доц. КВЖК (1907–1922), зав. від. стародруків б-ки АН УРСР (1925–1937), старш. наук. співроб., зав. від. історії книги Укр. наук. ін-ту книгознавства (1925–1935), зав. від. укр. давньої л-ри ІЛ (1939–1950). Обраний д. чл. Археограф. комісії ВУАН (із 1930), д. чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця, чл. Іст.-літ. т-ва при Київ. ун-ті, головою Іст.-літ. т-ва при І від. ВУАН, чл.-кор. АН УРСР (із 1939). Досліджував л-ру Київ. Русі, питання книгодрукарства в Україні XVI–XVIII ст., палеографії, бібліографії стародруків, 1930–1950 – вивчав кладовища Києва. Учень В. Перетца. Брат В. Маслова. Батько Ю. Маслова – відомого лінгвіста, д-ра філол. наук, зав. каф. заг. мовознавства Ленінград. ун-ту (1960–1984).

Творча спадщина – понад 80 наукових праць, з-поміж яких: Библиотека Стефана Яворского. К., 1914; Друкарство на Україні в X.VI–X.VIII ст. К., 1924; Кирилл Транквиллион-Ставровецкий и его литературная деятельность. К., 1984.

Література: Назаревский А. Памяти друга // Вісник Київського університету. 1959. № 2. Серія філології та журналістики. Вип. 1; Ємчук О. С. І. Маслов – один із талановитих учнів школи академіка В. М. Перетца // Волинські історичні записки. Житомир, 2009. Т. 2.

МАТУЗОВА Надія Михайлівна (3. IX 1923, Київ – 7. IV 1988, там само; похована в Києві) – укр. літературознавець. 1946 закінчила ф-т зах. мов і л-р Київ. ун-т (спец.: нім. мова і л-ра). 1968 захистила дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1949–1950), старш. викл. (1950–1956), доц. (1956–1962), в. о. проф. (1968–1969) каф. заруб. л-ри ф-ту інозем. мов. Працювала старш. наук. співроб. Ін-ту л-ри НАН України (1962–1979). Досліджувала німецькомов. л-ру XIX–XX ст.,

прозу Г. Верта, витоки нім. л-ри соц. реалізму, худ. публіцистику Ф. Вайнскопфа, життя і творчість Г. Гейне.

Творча спадщина: Проза Георга Веерта в «Новой Рейнской газете». К., 1957; У истоков немецкой литературы социалистического реализма. К., 1967; Генріх Гейне: Життя і творчість. К., 1984.

МАЦАЙ Олександр Йосипович (22. VI 1910, м. Льгов, Курськ. обл., Росія – 19. IX 1990, Київ; місце поховання невідоме) – літературознавець. 1931–1933 навчався в Ніжин. ІНО на від-ні рос. мови і л-ри, 1934–1935 у Москов. іст.-архів. ін-ту (від. публікації документів). 1939–1941 – аспірант Київ. ун-ту. Працював у наук.-вид. від. центр. архів. управління УРСР: 1935–1937 – наук. співроб., 1946–1948 – старш. наук. співроб., викладав на каф. рос. л-ри Конотоп. учит. ін-ту (викл., згодом зав. каф.). 1949 захистив дис. на здобуття ступеня канд. філол. наук. У Київ. ун-ті з 1948: викл., із 1950 – доц. каф. історії рос. л-ри, із 1951 – зав. від-ня дисертантів-мовознавців і директор річних курсів мовознавців. Читав курс рос. рад. л-ри, керував роботою аспірантів. Автор статей, присвячених рос. письменникам XVIII–XX ст., теорії л-ри, соц. реалізму.

Творча спадщина: Україна в ранніх произведениях М. Горького (1892–1898 гг.). К., 1955; «Ябеда» В. В. Капниста. К., 1958.

МАШЕК Олексій Антонович (.VII 1907, Козятин Київ. губ. (нині Козятин. р-н Вінниц. обл.) – 7 XI 1989, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1941 закінчив Харків. планово-екон. ін-т. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1946–1948), старш. викл. (1948) каф. слов'ян. філології ф-ту мовознавства. Читав теорет. та практ. курси з чес. мови.

МЕЖЖЕРІНА Світлана Олексіївна (16. VII 1938, Одеса – 16. VIII 2003, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1970 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту. 1978 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади асист. (1975), доц. (1979) каф. рос. мови філол. ф-ту. Читала курс сучас. рос. мови. Працювала старш. викл. КДПІ (1980–1982). Досліджувала лексику сучас. рос. мови. Автор сатир. детективу «Бизнес-леди» (М., 2003).

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: О месте имен существительных с синтаксически несвободным значением в лексической системе русского языка // Русский язык в школе. 1974. № 6; К вопросу о свободных и несвободных значениях слов в русском языке // Русский язык в школе. 1979. № 3.

МЕЛЬНИК Лідія Юхимівна (27. II 1923, с. Гусачівка Обухів. р-ну Київ. обл. – 17. III 1970, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 27) – укр. мовознавець, перекладач. 1948 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: нім. мова та л-ра). 1965 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1950–1959), старш. викл. (1959–1966), доц. (із 1966) каф. герм. філології ф-ту інозем. мов. Читала курс з нім. мови та спецкурс із сучас. лексикології нім. мови. Досліджувала особливості стиліст. синтаксису, худ.-зображ. засоби в німецькомов. маніфестах.

Творча спадщина – близько 20 наукових праць, з-поміж яких: Використання студентами іноземної літератури при написанні дипломних та курсових робіт. К., 1962; На допомогу студентам загальнонаукових факультетів вищих учбових закладів. Німецька мова. 3 курс. К., 1963. Вип. 3.

МЕРЕЖИНСЬКА Олена Костянтинівна (4. VI 1903, смт Гурзуф, Крим – 1. I 1993, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 42) – укр. мовознавець, педагог. 1939 закінчила КДПІ ім. О. М. Горького (спец.: рос. мова і л-ра). 1946 – аспірантуру в Київ. ун-ті. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1944–1947), старш. викл. (1947–1954), доц. (1965–1967; 1971–1979) каф. рос. мови філол. ф-ту. Читала курси з сучас. рос. та укр. мов, методики їх викладання; спецкурси «Мова і стиль творів М. В. Гоголя», «Відокремлення другорядних членів речення». Відмінник нар. освіти. Досліджувала мовні засоби характеристики персонажів у творах М. Гоголя.

Творча спадщина – понад 40 наукових праць, з-поміж яких: Русская литература для 8 класса для школ с украинским языком обучения. К., 1966 (у співавт.); Занимательная грамматика. К., 1968 (у співавт.).

МЕТЛИНСЬКИЙ Амвросій Лук'янович (псевдонім – Амвросій Могила) (1. I 1814, с. СариГадяц. пов. (нині Полтав. обл.) – 29. VII 1870, м. Ялта, АР Крим; похований на місцевому кладовищі м. Ялти, біля Полікурівського пагорба, нині забудовано) – укр. літературознавець, мовознавець, поет, етнограф, фольклорист, перекладач, видавець. 1835 закінчив Харків. ун-т. 1843 захистив дис. на ступінь магістра політ. наук, 1850 – д-ра слов'яно-рус. філології. У Київ. ун-ті обіймав посади екстраординар. проф. (1849–1850), ординар. проф. (1850–1854) каф. рос. словесності. Читав курси з рос. л-ри та словесності, теорії л-ри, історії рос. і укр. мов, нар. словесності. Працював ад'юнкт-проф. (1848–1849), проф. (1854–1858) каф. рос. словесності Харків. ун-ту. Один із перших перекладачів пол., чес., словац., серб., нім. поезії. Чл. Харків. гуртка романтиків, очолюваного І. Срезневським. Досліджував іст. розвиток прози і поезії, укр. фольклор. Сприяв збереженню укр. мови та культури, становленню укр. фольклористики.

Записав велику к-сть фольклор. матеріалів від мандрівних кобзарів. Поетич. спадщина М. стала однією зі сторінок історії розвитку укр. романтизму, тому вчені заслужено назвали М. «предтечею Шевченка». Видав фольклор. зб. «Думки і пісні та ще дещо» (Х., 1839), «Народные южнорусские песни» (К., 1854), куди ввійшли зібрані ним укр. нар. пісні. Близький друг П. Гулака-Артемовського та М. Костомарова. Статський радник. Останні роки життя хворий Метлинський провів у Криму; покінчив життя самогубством.

Творча спадщина – близько 50 наукових праць, з-поміж яких: Заметки относительно южнорусского языка. Х., 1839; Южный русский сборник. Х., 1848; Народные южнорусские песни. К., 1854.

Література: Коцаренко С. Амвросій Метлинський в контексті розвитку європейської та української фольклористики доби романтизму другої половини ХІХ століття // Київська старовина. 2006. № 5.

МИСЕЛЮК Ніна Емільянівна (14. XII 1944, Київ – 19. XII 1994, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1966 закінчила хім. ф-т, 1970 – ф-т інозем. мов Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. нім. мови неспец. ф-тів ф-ту ром.-герм. філології (із 1970). Читала курс нім. мови. Працювала ред. Голов. нім. редакції Дирекції програм мовлення на заруб. країни держ. ком. Ради Міністрів УРСР з телебачення та радіомовлення (1972–1973). Досліджувала фонетику, лексикологію, теорет. граматику нім. мови.

МИХАЙЛОВА Любов Данилівна (12. VII 1938, Київ – 27. II 1999, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець, педагог. 1962 закінчила ром.-герм. від. філол. ф-ту Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. нім. мови ф-ту інозем. мов (1966–1967), в. о. доц. каф. нім. мови підготов. ф-ту (1967–

1969), викл. (1970–1999) каф. нім. мови для неспец. ф-тів ф-ту ром.-герм. філології. Читала курси нім. мови та методики викладання. Створила для студентів нім.-укр. словник-мінімум хім. термінів. Працювала викл. нім. мови у Міністерстві просвіти УРСР (1962–1966). Досліджувала хім. термінологію нім. мови.

МІКУЛЬСЬКИЙ Йосип Йосипович (1796, за ін. даними – 1800¹³, місце народження, дата, місце смерті та поховання невідомі) – лектор пол. мови. 1818 закінчив Волин. гімназію. У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора пол. мови (1834–1835). Читав практ. курс із пол. мови. Працював викл. англ. мови у Волин. ліцеї (1825).

МІЩЕНКО Федір Герасимович (18. II 1848, м. Прилуки Полтав. губ., Рос. імперія (нині Чернігів. обл.) – 28. X 1906, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець, історик античності, перекладач. 1870 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту зі ступенем канд. 1874 захистив дис. на ступінь магістра, 1881 – д-ра грец. словесності. У Київ. ун-ті обіймав посади прават-доц. (1872–1873), доц. (1874–1884) каф. грец. словесності; викладав на каф. рим. словесності (1878–1879). Читав курси з грец. словесності та історії античності. 1884 звільнений за публікації з різкою критикою унів. статуту. Виступав за право укр. народу на нац. культуру та мову. Працював проф. каф. класич. філології Казан. ун-ту (1889–1903). Голова Казан. т-ва археології, історії та етнографії (з 1896). Чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця (з 1874), почес. чл. Петерб. т-ва класич. філології та педагогіки (з 1900), чл.-кор. РАН, чл. Київ. Старої Громади (з 1895), чл.-кор. Петерб. АН (1895). Викладав грец. л-ру на КВЖК. Статський радник (із 1882). Досліджував

¹³Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского Университета св. Владимира (1834–1884) / Сост. под ред.: В. С. Иконников, ординар. проф. – Киев: Тип. Ун-та св. Владимира, 1884. – С. 427.

рукопис. тексти антич. творів, історію Стародавньої Греції та Пн. Причорномор'я (Боспор. царство) антич. доби, грец. л-ри, зокрема творчість Софокла, Аристофана, Гомера, уперше зробив наук. переклад рос. мовою давньогрец. праць антич. авторів, зокрема «Історію» Геродота у 9 кн. (М., 1885–1886, Т. 1–2), «Географію» Страбона (М., 1879), «Історію» Фукідіда (М., 1887–1888, Т. 1–2), «Загальну історію» Полібія (М., 1890–1899, Т. 1–3). Навчався в ун-тах Німеччини, Франції та Італії, де слухав лекції А. Річля, М. Турньє та Е. Р. Курціуса. Навчався в І. Нейкірха, О. Деллена, В. Модестова.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: Фиванская трилогия Софокла. К., 1872; Историко-литературное значение комедии Аристофана «Облака». К., 1872; Отношение трагедий Софокла к совр. поэту действительной жизни в Афинах. К., 1874. Ч. 1.

Література: Шофман А. С. Федор Герасимович Мищенко. Казань, 1974.

МОГИЛА Андрій Пахомович (12. XII 1921, с. Чичиркозівка Звенигород. пов. Київ. губ. (нині Звенигород. р-ну Черкас. обл.) – 12. X 1991, Київ; похований на Міському кладовищі, ділянка № 86, ряд № 17, місце № 8) – укр. мовознавець, діалектолог. 1951 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1958 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади асист. (1954–1956), старш. викл. (1956–1961), доц. (1961–1987) каф. укр. мови філол. ф-ту. Читав курси сучас. укр. мови та діалектології, старослов'ян. мови, іст. граматики укр. мови; спецкурси: «Переклад художньої літератури», «Східнослов'янська ономастика». Досліджував говірки зах. Черкащини полтав.-київ. діалекту, принципи укладання діалектол. атласів, топоніміку України; керував наук. студент. гуртком укр. діалектології та ономастики, добрав

матеріали до Загальнослов'ян. лінгв. атласу (1966–1971), Атласу укр. мови. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: До характеристики середньочеркаських говірок. К., 1958; Російсько-український фізичний словник. К., 1959; Українська діалектологія: Методична розробка для студентів-заочників відділів української мови та літератури філологічних факультетів. К., 1974.

МОГИЛЬНИЙ *Аттила Вікторович* (16. IX 1963, Київ – 3. IX 2008, Київ; похований на Байковому кладовищі) – викладач, поет. 1985 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті 1987–1992: асист. каф. укр. мови, асист. каф. укр. мови для неспец. ф-тів. Викладав укр. мову у Варшав. ун-ті, вивчав у Таджикистані перськ. мову й культуру, працював у вид-ві «Молодь», на телебаченні, у Могилянському колегіумі, у редакції газ. «Голос України». Автор поетич. збірок: «Турмани над дахом» (1987), «Обриси міста» (1991), «Київські контури» (2013), «Нічні мелодії» (2013); дит. повісті «Мавка і Мурашиний князь» (2006).

МОДЕСТОВ *Василь Іванович* (5. II 1839, с. Кімци Валдай. пов. (нині Новгород. обл.), Росія – 26. II 1907, Рим, Італія; похований на Римському некатолицькому кладовищі (р-н Тестаччо) – мовознавець, літературознавець, історик. 1860 закінчив іст.-філол. ф-т С.-Петербур. ун-ту. 1865 захистив дис. на ступінь магістра, 1868 – д-ра рим. словесності. У Київ. ун-ті обіймав посади ординар. проф. каф. рим. словесності (1869–1978), викл. каф. грец. словесності (1870) іст.-філол. ф-ту. Читав курси з історії рим. л-ри. Працював викл. латин. мови, граматики, історії Риму в Київ. духовн. академії (1871–1876); доц. (1865–1967), проф. (1889–1893) каф. рим. словесності в Новорос. ун-ті (нині – Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова); доц. (1867–1968), екстраординар.

проф. (1868), ординар. проф. (1969) каф. рим. словесності Казан. ун-ту; приват-доц. С.-Петербур. ун-ту (1878–1879, 1886–1889). Досліджував рим. писемність, творчість Горація, Цицерона, Спінози; історію антич. світу, історію Німеччини, Франції, Італії кінця ХІХ ст. Перекладав давні тексти, зокрема майже всі твори давньорим. історика Тацита. Із 1893 жив у Римі та вивчав археологію Італії. Чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця. Статський радник (із 1869). Близький друг антрополога М. Миклухо-Маклая.

Творча спадщина – близько 80 наукових праць, з-поміж яких: Тацит и его сочинения. Историко-литературное исследование. СПб., 1864; Римская письменность в период царей. Казань, 1868; Лекции по истории римской литературы, читанные в Киевском и С.-Петербургском университетах. Полное издание (три курса в одном томе). СПб., 1888.

Література: Ростовцев М. И. Модестов В. И. (Некролог) // ЖМНП. Новая серия. 1907. № 10.

МОДЕСТОВА *Наталія Олександрівна* (7. ХІ 1912, с. Коссара Чигирин. пов. (нині Камін. р-ну Кіровоград. обл.) – 27. ІІ 1994, Київ; похована на Байковому кладовищі (центральна алея), ділянка № 1) – укр. літературознавець. 1935 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту. 1948 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади старш. викл. (1939–1945), доц. (1945–1977) каф. заруб. л-ри. Читала курси з історії л-ри сер. віків, доби Відродження, ХVІІІ ст.; спецкурси: «Вільям Шекспір», «Література іспанського Відродження». Працювала старш. викл. Київ. пед. ін-ту (1938–1941). Досліджувала течію романтизму, творчість Л. де Веги, В. Шекспіра, В. Гюго. Навчалася в укр. літературознавця С. Родзевича. Мати кінорежисера та сценариста Р. Плахова-Модестова.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Данте Аліг'єрі: (700 років з дня народження). К., 1965; Комиссар Мегрэ и его автор. К., 1990.

МОЛОДІД Тетяна Кирилівна (12. VII 1928, с. Красне-2 (нині с. Германівка) Обухів. р-ну Київ. обл. – 5. IV 1973, трагічно загинула у Запоріжжі; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1953 закінчила від-ня укр. мови і л-ри філол. ф-ту Київ. ун-ту. 1963 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади в. о. доц. (1965–1969), доц. (із 1969) каф. укр. мови. Читала основ. та курс морфології сучас. укр. літ. мови. Працювала викл. укр. мови в Бордоському ун-ті Франції (1969–1970). Досліджувала соц.-екон. термінологію укр. мови, проблеми словотвору і культуру мови.

Творча спадщина – понад 10 наукових праць, з-поміж яких: Російсько-український словник соціально-економічної термінології. К., 1976. (у співавт.); Підручник української мови. 2-ге вид. К., 1978 (у співавт.).

МОЛОЗОВЕНКО Інна Онисимівна (23. II 1926, Київ – 30. IV 1995, Київ; похована на Байковому кладовищі (старє), ділянка № 3) – укр. мовознавець. 1950 закінчила філол. ф-т ром.-герм. від-ня Київ. ун-ту (спец.: англ. мова та л-ра). 1963 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1950–1963), старш. викл. (1963–1964), доц. (1964–1986) каф. англ. філології ф-ту інозем. мов (після 1970 – ром.-герм. філології). Читала основ. курс англ. мови, теорет. та практ. граматику. Досліджувала лексикологію, а також синтаксис інфінітивних речень сучас. англ. мови.

Творча спадщина – понад 30 наукових праць, з-поміж яких: Методические разработки по теоретической грамматике и лексикологии английского языка для студентов-заочников VI курса факультетов романо-германской филологии университетов. К., 1972; Учебник английского языка для V–VI курсов факультетов романо-германской филологии университета. К., 1974 (у співавт.).

МОРЕНЕЦЬ (ОНИЩЕНКО) Вікторія Володимирівна (25. XII 1923, м. Чорнобиль Київ. обл. – 13. II 2007, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 19) – укр. мовознавець, педагог. 1947 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту. 1963 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1951–1964), старш. викл. (1964–1965), в. о. доц. (1965–1967), доц. (1967–1989) каф. укр. мови філол. ф-ту. Читала курси зі старослов'ян. мови, іст. граматики, методики викладання укр. мови в США і спецкурси з лінгвостилістики, практ. стилістики, зокрема «Питання культури мови в школі». Досліджувала питання граматики сучас. укр. літ. мови, проблеми порівн. синтаксису східнослов'ян. мов, принципи та методи лінгв. аналізу мови худ. творів, мовностиліст. композицію та принципи структ.-семант. організації худ. тексту Панаса Мирного, М. Коцюбинського, М. Стельмаха й ін. Тривалий період працювала над навч. посібником «Старослов'янська мова» (невиданий). Дочка мовознавця В. Масальського.

Творча спадщина – понад 30 наукових праць, з-поміж яких: Програмоване навчання з курсу старослов'янської мови // З досвіду науково-методичної роботи в університеті. К., 1965; Спостереження над мовою творів Лесі Українки // Леся Українка в школі: Посібник для вчителів. К., 1966; Характер зв'язків у художньому тексті // Українське мовознавство. К., 1984.

Література: Гнатюк Л. П. Вікторія Володимирівна Моренець (Онищенко) – науковець і педагог // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. К., 2002. Вип. 6.

МОРОЗ Захар Петрович (12. XI 1904, м. Немирів, Брацлав. пов., Поділ. губ. (нині – Вінниц. обл.) – 29. VI 1958, Київ; похований на Байковому кладовищі) – укр. літературознавець, драматург, журналіст. Закінчив Харків. ІНО (1930), Ін-т червоної професури (Харків, 1937). Викладав у Київ. учит. ін-ті, у Харків. бібл.

ін-ті, у Харків. пед. ін-ті. 1946 захистив дис. на здобуття ступеня канд. філол. наук. У Київ. ун-ті: з 1946 – старш. викл., 1949–1958 – доц. каф. історії укр. л-ри. Читав курс історії укр. л-ри другої половини ХІХ–ХХ ст. Працював зав. від. л-ри вид-ва «Радянська школа» (1945–1946), наук. співроб. ІЛ (з 1947). Досліджував питання розвитку укр. л-ри й театру середньовіччя та ХІХ ст., творчість І. Франка, О. Кобилянської. Автор праць з історії укр. драматургії, низки п'єс. Учасник Другої світової війни. Батько кінорежисера О. Мороза та літературознавця Л. Мороз.

Творча спадщина: Проблема конфлікту в драматургії. Нариси з історії української реалістичної драми другої половини ХІХ ст. К., 1961; В боротьбі за реалізм. К., 1966; На позиціях народності. К., 1971. Т. 1–2.

МУСЕНКО Яків Васильович (23. ІІІ (за ін. даними – 5. V) 1916, с. Корсунівка Лохвиц. р-ну Полтав. обл. – 18. V 1982, Київ; похований на Лук'янівському військовому кладовищі, ділянка № 13, ряд № 3, м. 2 (на пам'ятнику – надпис: «Людині з великої літери, українському філологу, славному воїнові – захисникові нашої Вітчизни!») – укр. літературознавець. 1941 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймав посаду зав. каб. шевченкознавства філол. ф-ту (1967–1982). Присвятив ряд статей творчості Т. Шевченка та роботі каб. шевченкознавства. Досліджував інтернац. мотиви у творчості Т. Шевченка. Учасник Другої світової війни.

НАВРОЦЬКИЙ Борис Олексійович (26. IV 1894, Київ – 10. II 1943, Колима, Росія; місце поховання невідоме) – літературознавець, музикознавець. 1917 закінчив Київ. ун-т. У Київ. ун-ті 1917–1927: викл., проф., зав. каф. рос. л-ри, зав. каф. укр. л-ри. Читав курси лекцій із історії укр. та рос. л-р. Із 1927 – учений секретар, зав. секції шевченкознавства, зав. секції слов'ян. л-ри, 1930–1934 – в. о. директора Ін-ту Тараса Шевченка. У 30-х звинувачений у недостатньому класово-соц. аналізі у своїх наук. роботах. 1934 виїхав з України до Ростова-на-Дону (Росія), де працював на посадах зав. каф. Ростов. ун-ту (1934–1935), наук. співроб. Ін-ту світової л-ри ім. М. Горького (Москва; з 1935), проф. Москов. консерваторії. 26. X 1936 – арешт. Досліджував творчість Т. Шевченка, мовну інтонацію, музику, ораторське мистецтво, поезію.

Творча спадщина – понад 30 наукових праць, з-поміж яких: Мова та поезія. Нарис з теорії поезії. К., 1925; «Гайдамаки» Тараса Шевченка: джерела, стиль, композиція. К., 1928; Шевченкова творчість. Х.–К., 1931.

Література: *Боронь О.* Борис Навроцький в історії шевченкознавства // Шевченків світ. 2009. Вип. 2.

НАЗАРЕВСЬКИЙ Олександр Андріанович (12. XII 1887, м. Златопіль Київ. губ. (нині – у складі м. Новомиргород Кіровоград. обл.) – 30. IX 1977, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 47) – укр. літературознавець, бібліограф. 1910 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. 1940 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ ун-ті обіймав посади приват-доц. (1914–1919), доц. (1919–1920) каф. рос. мови і словесності; позаштат. проф. I кат. (1920–1930), викл. рос. л-ри робітн. ф-ту (1924–1930); позаштат. проф. (1939–1941), доц. (із 1943), зав. (1943–1945), проф. (1962–1970) каф. історії рос. л-ри філол. ф-ту. Працював позаштат.

проф. Ін-ту проф. освіти і соц. виховання (1930–1934), зав. Наук. б-ки КІНО (1925–1931). Читав заг. курси з історії рос. л-ри XI–XVIII ст. та спецкурси з етнографії, палеографії, джерелознавства і текстології, апокриф. л-ри, військ. повісті давньої Русі. Н. – викл. рос. л-ри на КВЖК (1917–1921), наук. співроб. від. рукопис. книги та стародруків б-ки (1934–1937), старш. наук. співроб. Ін-ту л-ри АН УРСР (1938–1950). Чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця. Досліджував давню рос. л-ру, старовин. грамоти, питання та прийоми філол. вивчення літ. пам'яток, рос.-укр. літ. зв'язки, питання авторства та жанр. природи «Слова о полку Ігоревім», містичність дати 29 лютого, творчість О. Пушкіна, М. Гоголя, Т. Шевченка. Навчався в акад. В. Перетца.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Історичний курс української літератури. К., 1930; Очерки из области русской исторической повести начала 17 в. К., 1958; О литературной стороне грамот и других документов Московской Руси начала X.VII века. К., 1961.

Література: Заславский И. Я. Александр Адрианович Назаревский. Вопросы русской литературы. Межведомственный республиканский сборник. 1968. Вып. 3 (9).

НАЗАРЕНКО Лілія Юріївна (23. IX 1960, м. Запоріжжя – 5. IV 2015, м. Прага, Чехія; похована на місцевому кладовищі м. Праги) – укр. мовознавець. 1982 закінчила слов'ян. від-ня філол. ф-ту Київ. ун-ту (спец.: чес. мова і л-ра). 1989 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1991–1998), доц. (1998–2004) каф. слов'ян. філології, в. о. заст. декана з міжнар. зв'язків (1994–2000) філол. ф-ту. Читала курси з сучас. чес. мови, історії та іст. граматики, країнознавства; спецкурси: «Проблеми перекладу чеської фразеології», «Оновлення лексичного складу чеської мови в 90-ті роки». Працювала викл. каф. укр. мови Запоріз. пед. ін-ту (1982–1984),

співроб. Ін-ту ім. О. Потебні АН УРСР (1985–1988), старш. викл. каф. заг. мовознавства Запоріж. держ. ун-ту (1989–1991). Запрошена лектором укр. мови в ун-т м. Гранада, Іспанія (1997) і Карловий ун-т на каф. русистики та лінгводидактики в Празі, Чехія (2002–2004). Досліджувала питання соціолінгвістики, граматику, синтаксис, стилістику, компаратив. фразеологію, екон. термінологію, експресивну лексику сучас. чес. мови, особливості мови укр. ЗМІ 90-х рр. ХХ ст.

Творча спадщина – понад 40 наукових праць, з-поміж яких: До питання про видозміни форми фразеологічних одиниць // Мовознавство. 1989. № 4; Лінгводидактичні аспекти вивчення національної своєрідності образної картини світу чехів та українців // Проблеми слов'язознавства. 1999. Вип. 50; Особливості мови українських засобів масової інформації 90-х років ХХ ст. – початку ХХІ ст.: лексико-фразеологічний аспект // *Ukrainica brunensia I. Ukrajínistika. Minulost, přítomnost, budoucnost.* Brno, 2004.

НАЙДОВ Борис Павлович (1. ХІ 1930, Київ – 2. ІІ 1993, там само; похований на Міському кладовищі, ділянка № 38, ряд № 4) – укр. мовознавець, перекладач. 1953 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: нім. мова і л-ра). 1978 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1960–1967, із перервами), старш. викл. (1967–1979), в. о. доц. (1961–1962) каф. нім. філології ф-ту інозем. мов (із 1970 – ТПП герм. мов ф-ту ром.-герм. філології). Читав практ. курс, ТПП нім. мови; спецкурс стилістики та наук.-техн. перекладу. Працював доц. каф. нім. філології Київ. держ. пед. ін-ту інозем. мов (із 1979). Досліджував прагмасемантику нім. мови, лінгв. способи вираження оцінюв. змісту худ. твору як проблему перекладу, застосування аудіовізуальних засобів у навчанні інозем. мови.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Вчіться перекладати технічну літературу з німецької мови. К., 1968 (у співавт.); Двосторонній переклад. К., 1974; Німецько-український розмовник. К., 1981.

НАЛІС Адольф Осипович (26. XI 1840, місце народження, дата, місце смерті та поховання невідомі) – лектор фр. мови, фр. підданий. 1867 отримав звання вчителя фр. мови. У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора фр. мови (1891–1901). Працював учителем фр. мови в ІІ Одес. прогімназії, Єлисаветградському земському реальному уч-щі (1891). Надвірний радник (1878). Колезький асесор (1879). Статський радник.

НЕВІЖИНА Заря Василівна (20. III 1927, Харків – 1. I 2002, Харків; похована на Міському кладовищі м. Києва) – укр. мовознавець. 1950 закінчила ром.-герм. від. філол. ф-ту Київ. ун-ту (спец.: англ. мова). 1971 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1950–1954), старш. викл. (1954–1961, 1963–1969) каф. англ. філології, старш. викл. (1969–1971), доц. (1973–1975) каф. англ. мови; доц. (1982–1984, 1988–1993), зав. (1975–1982) каф. англ. мови природн. ф-тів ф-ту інозем. мов (із 1970 – ф-ту ром.-герм. філології). Читала теорет. і практ. курси англ. мови та методики її викладання. Досліджувала лінгвістику та методику викладання інозем. мов, стиліст. синтаксис, структ.-семант. організацію надфразової єдності в сучас. англ. мові, фразову єдність в англ. мові.

Творча спадщина – понад 30 наукових праць, з-поміж яких: Структурно-семантическая организация сверхфразовых единств в современном английском языке. К., 1971; Фразова єдність в англійській мові. К., 1973.

НЕДІЛЬКО Всеволод Якович (26. IV 1925, ст. Сахновщина (нині смт Сахновщина) Харків. обл. – 11. IV 2002, Київ; похований на Лісовому кладовищі, ділянка № 93, ряд № 17, місце № 16) – укр. літературознавець, педагог, методист. 1957 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1972 захистив дис. на ступінь канд. пед. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1961–1962), старш. викл. (1962–1974), доц. (1974–1983; із 1990), проф. (1983–1989) каф. історії укр. л-ри, заст. зав. навч. частини філол. ф-ту (1964–1966). Читав курси: «Методика викладання літератури в школі», «Теорія літератури», «Вступ до літературознавства» та ін. Досліджував історію укр. л-ри ХХ ст., пед. основи та систему методів викладання укр. л-ри в СШ і ВШ, літ. діяльність А. Малишка, дит. л-ру. Відмінник нар. освіти. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 200 наукових праць, з-поміж яких: Вивчення творчості Андрія Малишка. К., 1977; Методика викладання української літератури в середній школі. К., 1978; Позакласна робота з літератури. К., 1986.

НЕЙКІРХ Іван Якович (*справжнє ім'я – Йоган Генріх*) (7. II 1803, м. Тальсен Курлянд. губ., Рос. імперія (нині Латвія) – 3. XI (за ін. даними – X) 1870, Київ; імовірно, похований на Байковому кладовищі) – мовознавець, педагог, перекладач. 1829 закінчив філол. ф-т Дерптського ун-ту зі званням канд. філософії. 1834 закінчив Лейпциг. ун-т зі ступенем д-ра філософії. 1834 захистив дис. на ступінь магістра філософії. У Київ. ун-ті обіймав посади екстраординар. проф. (1837), ординар. проф. (1838–1842, 1863–1868) каф. грец. словесності та давнини, декана I від-ня філос. ф-ту (1839, 1842–1845), декана іст.-філол. ф-ту (1839, 1842–1845, 1850–1858), проректора (1842–1846, 1862–1866), в. о. ректора (1843, 1847–1849, 1853–1856, 1859–1862).

Читав грец. мову та старожитності, історію грец. л-ри і давню археологію, латин. словесність. За роки керівництва Н. сучасники називали іст.-філол. ф-т періоду розквіту «Щасливою Аркадією». 1868 вийшов у відставку. Працював приват-доц. філос. ф-ту Дерптського ун-ту (1835–1837), викл. грец. мови II Київ. гімназії (1837–1839). Статський радник (із 1845). Дійсний статський радник і засл. ординар. проф. грец. словесності (з 1862). Досліджував давню класич. філологію, зокрема давньогрец. словесність та важливість її вивчення, перекладав твори Гомера, Софокла, Платона, Ксенофонта. Тричі брав участь у дуелі. Допомігав малозабезпеченим студентам, віддаючи свою надбавку за проректорство. Навчався в К. Моргенштерна та Й.-В. Франке. Слухав лекції проф. Бьока та Германа в ун-тах Італії та Німеччини.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: *De fabula togata Romanorum. Accedunt fabularum togatarum reliquie*. Lipsiae, 1834; *О важности изучения древней греческой словесности*. К., 1840.

Література: *Линниченко А. И.* Иван Яковлевич Нейкирх (Некролог) // УИ. 1870. № 10.

НЕЙМАН Борис Володимирович (1888, Миколаїв – 1969, Москва, Росія) – літературознавець, театрознавець, д-р філол. наук. 1911 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту із золотою медаллю; був залишений професор. стипендіатом. Чл. Семінару проф. В. Перетца. Проф. Москов. ун-ту. Вивчав творчість М. Лермонтова, О. Пушкіна, В. Скотта, П. Куліша, С. Єсеніна. У 1930-х був репресований.

Творча спадщина: *Влияние Пушкина в творчестве Лермонтова*. К., 1914; *К вопросу об источниках поэзии Лермонтова* // ЖМНП. 1915. № 4.

НЕПОРОЖНЯ (ПОЛЮХОВИЧ-НЕПОРОЖНЯ) Надія Олександрівна (9. IX 1948, м. Яготин Київ. обл. – 1. I 2001, Литва; похована на місцевому кладовищі м. Яготина) – укр. літературознавець, славіст, перекладач. 1971 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту. 1977 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посаду асист. (1976–1983), старш. викл. (із 1983) каф. слов'ян. філології філол. ф-ту. Викладала курс «Проблематика сучасного югославського роману», спецкурс «Сербська поезія кінця ХІХ – початку ХХ ст.» та ін. Досліджувала південнослов'ян. мови, серб. іст. роман, укр.-литов. літ. зв'язки.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Литовсько-українські літературні взаємини. К., 1987; Вук Караджич і культура України. К., 1987; Традиція і нове в сербському історичному романі. К., 1990.

НОВІКОВА (ПОПОВА) Алла Василівна (24. IV 1947, Київ – 8. VI 2009, Київ; похована на Лісовому кладовищі, ділянка № 76, ряд № 2, місце № 32) – укр. мовознавець, перекладач. 1970 закінчила ф-т інозем. мов Київ. ун-ту (спец.: ром.-герм. мови та л-ра). 1991 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. фр. мови 10-місяч. курсів інозем. мов (1976–1991), доц. каф. ром. філології ф-ту інозем. філології (1992–2001), доц. каф. ТПП з ром. мов ім. М. Зерова Ін-ту філології (з 2001). Читала курси фр. мови, ТПП; спецкурси: «Стилістика французької мови», «Лінгвокраїнознавство». Працювала військ. перекладачем фр. мови М-ва оборони СРСР (1970–1971) в Алжир. НДР. Досліджувала орфографію, морфологію і термінологію фр. мови, методику викладання інозем. мов.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: Практикум з французької мови: для студентів-перекладачів ІV курсу. Уроки 1–4. К., 2002 (у співавт.).

ОГІЄНКО Іван Іванович (Митрополит Іларіон) (14. I 1882, м. Брусилів Київ. губ. (нині смт Брусилів Житомир. обл.) – 29. III 1972, м. Вінніпег, Манітоба, Канада; похований на православі. секції Меморіального парку «Глен Іден» м. Вінніпег) – укр. мовознавець, лексикограф, педагог, політ., громадський і церк. діяч. 1909 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймав посаду приват-доц. каф. рос. мови та словесності іст.-філол. ф-ту (1915–1918). Читав курси: «Історія української мови», «Історія східнослов'янського наголосу» й ін. Проф. (із 1918), д-р філософії (з 1931), д. чл. НТШ (з 1922), засн. і перший ректор Кам'янець-Поділ. ун-ту (1918), міністр освіти та міністр віросповідань у I та II урядах Директорії УНР (1919–1920), засн. вид-ва УАЦ у Польщі (1922), засн. і ред. журн. «Рідна мова» (1933–1939) і «Наша культура» (1935–1937), митрополит УАПЦ (із 1944), митрополит УГПЦ Канади (з 1951). Досліджував проблеми історії старослов'ян. та укр. мов, будови, стилістики та культури укр. мови; питання кириличної палеографії, укр. правопису, генезису міфол. уявлень українців. Відіграв визнач. роль в українізації вищих навч. закладів і шкільництва (1917–1918), православі. церкви. Сприяв виробленню єдиних норм укр. літ. мови серед українців за межами УРСР. Переклав Біблію укр. мовою.

Творча спадщина – понад 1000 наукових праць, з-поміж яких: Нариси з історії української мови: система українського правопису: популярно-науковий курс з історичним освітленням. Варшава, 1927; Наша літературна мова: Як писати й говорити по-літературному; Мовні нариси. Вінніпег, 1958; Історія української літературної мови [упоряд., автор іст.-біограф. нарису і прим. М. С. Тимошик]. К., 1995.

Література: Тимошик М. С. «Лишусь навіки з чужиною...»: Митрополит Іларіон (Іван Огієнко) і українське відродження. Вінніпег–К., 2000.

ОНАНКО Людмила Андріївна (1. XII 1957, Київ – 29. IV 2012, Київ; похована на Південному кладовищі, ділянка № 21, ряд № 5, місце № 9) – укр. мовознавець, перекладач. 1980 закінчила ф-т ром.-герм. філології Київ. ун-ту (спец.: ром.-герм. мови і л-ра). У Київ. ун-ті обіймала посади асист. (1989–1993), викл. (1980–1987, 1993–2002), старш. викл. (із 2004) каф. герм. філології ф-ту інозем. філології (з 2001 – Ін-ту філології). Читала основ. вступ. курс із фонетики та практ. курс із нім. мови та граматики, практику перекладу з нім. мови. Досліджувала стилістику німецькомов. текстів, просод. характеристики та особливості синтагматич. членування тексту, озвученого в різних стилях.

Творча спадщина – близько 20 наукових праць, з-поміж яких: Німецька мова: Навчальний посібник. 11 клас. К., 2002.

ОСИПЕНКО Зінаїда Макарівна (22. XII 1936, м. Горлівка Сталін. обл. (нині Донец. обл.) – 25. III 2002, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 49 а) – укр. мовознавець. 1959 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: рос. мова та л-ра). 1974 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1961–1967), старш. викл. (1967–1976), в. о. доц. (1976–1980), доц. (1980) каф. рос. мови підготов. ф-ту для інозем. громадян; в. о. доц. каф. рос. мови для інозем. студентів, аспірантів і стажерів (1977–1986), доц. каф. укр. та рос. мов як інозем. і методики їх викладання (1991–1997) філол. ф-ту. Читала заг. курс рос. мови. Досліджувала наук.-техн. термінологію рос. мови XIX–XX ст., лексикологію сучас. рос. мови. Дружина відомого укр. мовознавця В. Русанівського.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: Сборник упражнений по активизации падежных форм. К., 1966 (у співавт.); Первый раз по-русски. Глагол. Л., 1966 (у співавт.); Методические указания для студентов-иностранцев II курса. Запорожье, 1987 (у співавт.).

ОТРОКОВСЬКИЙ Володимир Михайлович (25. X 1892, с. Кудринці, нині Кам'янець-Поділ. р-ну Хмельниц. обл. – 26. IV 1918, Київ; був похований на території Покровського монастиря на кладовищі біля Вознесенської церкви в Києві, зруйнованої у 1930-х (на пам'ятнику була епітафія (рядки його поезії); перепохований у Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка № 45) – укр. та рос. історик л-ри, поет-символіст. 1914 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту із золотою медаллю; був залишений професор. стипендіатом. Учасник Семінару проф. В. Перетца. Чл. Іст.-літ. т-ва Київ. ун-ту. Досліджував давню укр. та рос. л-ри. Працював інспектором «Дніпросоюзу», завідував культ.-просвітнім від. Навчався у В. Перетца, А. Сонні, М. Дашкевича, А. Лободи, Ю. Кулаковського.

Творча спадщина: Малорусский говор села Кобылевки, Подольской губернии Брацлавского уезда // Известия ОРЯС Имп. АН. 1914. Кн. 4; Тарасий Земка, южнорусский литературный деятель 17 в. // Сборник ОРЯС Рос. АН. 1921. Т. 96. № 2.

Література: Назаревский А. А. Из истории Семинария русской филологии проф. В. Н. Перетца (В. М. Отроковский. К 80-летию со дня рождения) // Писемність Київської Русі і становлення української літератури. К., 1988.

ПАВЛОВ Олег Данилович (псевдонім – Олег Сич)

(3. III 1960, с. Новоочаків Березнегуват. р-ну Миколаїв. обл. – 14. XII 2013, с. Григорівка Обухів. р-ну Київ. обл.; похований на місцевому кладовищі с. Григорівка) – укр. фольклорист, педагог, письменник. 1986 закінчив від-ня укр. мови і л-ри філол. ф-ту Київ. ун-ту. 1999 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади асист. (1995–1999), викл. (1999–2001), доц. (2001–2005; із 2008), старш. наук. співроб. (2005–2008) каф. фольклористики філол. ф-ту (із 2001 – Ін-ту філології). Читав курси з етнопсихології, етнопедагогіки, етнографії, спецкурси: «Фольклор як сугестивний феномен», «Вербальна магія українців». Досліджував питання теорії, історії та міфології укр. і слов'ян. фольклору, худ. специфіку фольклор. жанрів, фольклор. герменевтики, символіку фольклор. текстів, укр. замовляння. Брав участь у бойових діях на території Афганістану (1978–1980). Автор філос. містич. роману «Уроборос» (Л., 2007).

Творча спадщина – понад 40 наукових праць, з-поміж яких: Вербальна магія українців: Наукові та навчально-методичні матеріали до курсів: фольклор, етнографія, звичаєве право, література, мовознавство, філософія, філософська антропологія. К., 1998 (у співавт.); Фольклорний текст як акт інвазії // Збірник наукових праць: Література. Фольклор. Проблеми поетики. К., 2009. Вип. 31; Трансцендентальна функція українських народних казок // Збірник наукових праць: Література. Фольклор. Проблеми поетики. К., 2012. Вип. 37. Ч. 2.

Література: Пам'яті друга, колеги, учителя // Література. Фольклор. Проблеми поетики. Збірник наукових праць. К., 2013. Вип. 39. Ч. 1.

ПАЗЯК Ольга Михайлівна (26. VII 1931, с. Бересняги Канів. р-ну Київ. обл. (нині – Черкас. обл.) – 3. VIII 2004, Київ; похована на Південному кладовищі, ділянка № 19, ряд № 8, місце № 13) – укр. мовознавець. 1952 закінчила Канів. пед. уч-ще; 1957 – філол. ф-т, 1962 – аспірантуру каф. укр. мови Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті: 1961–1964 – викл. каф. укр. мови; 1964–1969 – старш. наук. співроб. лаб. експерим. фонетики філол. ф-ту; 1969–1972 – викл. на підготов. від-ні, 1972–2000 – доц. каф. стилістики (нині – каф. мови і стилістики) ф-ту журналістики. На філол. ф-ті читала курси сучас. укр. мови, методики викладання укр. мови. Канд. філол. наук (із 1969). Дослідниця діалектів України, фонетики укр. літ. мови, лексикології, термінології, фразеології, зокрема фразеології в мові ЗМІ. 2000–2004 – доц. каф. журналістики, вид. справи та редагування ВМУРоЛ «Україна». Відмінник нар. освіти.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: Українська мова і культура мовлення. К., 1995 (у співавт.); Сучасна українська мова. К., 2001 (у співавт.); Практикум з української мови. К., 2001 (у співавт.).

Література: Мамалига А., Гуць М., Єлісовенко Ю. Незгасне світло душі, сповнене мудрості й доброти // Комунікативно-мовні процеси в сучасному медіапросторі: За матеріалами XIII міжнародної науково-практичної конференції з проблем функціонування і розвитку української мови. К., 2008.

ПАЛАМАР Лариса Максимівна (23. VII 1936, с. Козичанка Бишів. р-ну (нині Макарів. р-ну) Київ. обл. – 6. XII 2010, Київ; похована на місцевому кладовищі с. Козичанка) – укр. мовознавець, педагог. 1959 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1969 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук, 1997 – д-ра пед. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1967–1969), старш. викл. (1969–1978), доц. (1978–1989) каф. рос. мови

підготов. ф-ту (1978–1989); ініціатор створення та проф. (із 2000) і зав. (1990–2001) каф. укр. філології для неспец. ф-тів філол. ф-ту (з 2001 – Ін-ту філології). Читала курси: «Сучасна українська мова», «Мова ділових паперів». Досліджувала укр. наук. термінологію, питання методики викладання укр. мови іноземцям, проблеми формування мовної особистості.

Творча спадщина – близько 250 наукових праць, з-поміж яких: Практичний курс української мови. Поглиблений етап вивчення. К., 1995; Лінгводидактичні основи формування україномовної особистості: Практичний посібник. К., 1997; Мова ділових паперів. К., 2000 (у співавт.).

ПАПІНА Аза Феодосіївна (3. I 1929, с. В. Башчелак Чариського р-ну Алтай. краю, Росія – 1. I 2003, м. Обнінськ, Росія; похована на одному з кладовищ м. Обнінськ) – мовознавець. Навчалася на ф-ті мови і л-ри Нікопол. учит. ін-ту (1947–1949). 1953 закінчила філол. ф-т, 1956 – аспірантуру Київ. пед. ін-ту. 1961 захистила канд. дис. 1956–1963 – старш. викл., доц. каф. рос. мови Ніжин. пед. ін-ту. 1963–1977 – доц., зав. каф. рос. мови Житомир. пед. ін-ту. У 1972–1974, 1978–1979 – викл. рос. мови в Польщі. 1978–1979 – доц. каф. рос. мови Київ. політех. ін-ту. У Київ. ун-ті 1979–1991: доц. каф. рос. мови. Читала курси сучас. рос. літ. мови, історії рос. мови, іст. граматики рос. мови, функціон. стилістики. Досліджувала проблеми історії рос. мови, синтаксису, культури мови. Із 1991 – доц. каф. журналістики та філології Обнін. гуманіст. ін-ту (РФ).

Творча спадщина – понад 100 наукових та навчально-методичних праць, з-поміж яких: Текст. Его единицы и глобальные категории. М., 2002.

ПАСІЧНА *Воліна Петрівна* (25. V 1928, с. Красилівка Бровар. р-ну Київ. обл. – 19. VI 1994, Київ; похована на Міському кладовищі, ділянка № 76, ряд № 6, місце № 2) – укр. мовознавець, славіст, письменниця, перекладач. 1951 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: слов'ян. філологія). У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1951–1957, 1959), в. о. доц. (1957–1958) каф. слов'ян. філології філол. ф-ту. Читала курси історії чес. мови та л-ри, сучас. чес. мови. Працювала літ. ред., зав. від. худ. л-ри журн. «Всесвіт» (із 1958). Чл. НСПУ (з 1982). Досліджувала історію чес. мови та л-ри, іст. граматику чес. мови, ТПП; перекладала твори пол. письменників: С. Банася та Є. Брошкевича, чес. – З. Плугаржа та М. Кундери.

Творча спадщина – понад 10 наукових праць.

ПАХАРЕВСЬКИЙ *Микола Васильович* (дата, місце народження та смерті, місце поховання невідомі) – історик, філолог. Закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті викладав грец. мову для початківців (1915–1919). Мав досвід екскурсійної справи, його запрошували проводити екскурсії по давньому Києву, він розробив екскурсійну програму на сім днів по Києву для вчителів. Із 1917 працював у складі Центр. ком. охорони пам'яток старовини і мистецтва в Україні, з 1919 – в археолог. секції Археолог. ком. в Ін-ті археології НАН України.

Література: *Нестуля С.І.* Археологічний комітет Всеукраїнської Академії наук: етапи становлення. Полтава, 1997; *Колесникова В. А.* Археологічні установи Української академії наук у перші роки її існування // *Археологія.* 2012. № 1.

ПАЩЕНКО Вадим Ілліч (21. XII 1918, м. Кобеляки Полтав. обл. – 9. VI 2011; похований на території Київського крематорію, колумбарій № 9 в, ряд № 5, місце № 32) – укр. літературознавець, перекладач. 1942 закінчив філол. ф-т Казах. держ. ун-ту (м. Алма-Ата). 1953 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. каф. фіз. виховання та спорту (1951–1953), старш. викл. (1953–1956), доц. (1956–1982), проф. (1982–1987) каф. заруб. л-ри, заст. декана філол. ф-ту (1953–1954), декана ф-ту інозем. мов і л-р (1962–1965). Читав курси: «Антична література», «Теорія літератури»; спецкурс «Сучасна французька література». Викладав у КПІ (1994–2009). Досліджував історію антич. л-ри, фр. л-ри від Ренесансу до ХХ ст.; здійснив худ. переклади творів франкомовних прозаїків ХХ ст., давньофр. епічної поеми «Пісня про Роланда». Навчався в літературознавця С. Савченка. Керівник унів. альпініади на Ельбрус. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 200 наукових праць, з-поміж яких: Антиколоніальний роман сучасної Франції. К., 1969; Анрі Барбюс: життя і творчість. К., 1980; Гі де Мопассан: життя і творчість. К., 1986.

ПЕКЮС Еміль Францович (22. IX 1830, м. Ла-Фер департамент Ена, Пікардія (нині регіон О-де-Франс), Франція – дата та місце смерті, місце поховання невідомі) – мовознавець, літературознавець, педагог, фр. підданий. 1851 закінчив класич. і філос. курс ун-ту Сорбонни, отримав ступінь бакалавра зі словес. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади лектора фр. мови (1877–1890). Читав практ. курси з фр. мови. 1864 у Рішельєв. ліцеї отримав звання вчителя гімназії. Працював учителем фр. мови Халібовського уч-ща (1858–1862), в. о. вчителя (1864), учителя фр. мови та л-ри у Керчен. Олександрів. гімназії (1865), Сімферопол. гімназії (1865–1876), Київ. П чоловічій гімназії (1876–1890), КВЖК (із 1878), Київ. військ. гімназії (1876–1877), викл. фр. л-ри Київ.

ін-ту благородних дівчат (1878–1879). Досліджував романтизм у фр. л-рі, виникнення та першопочатковий розвиток фр. мови, творчість Ламартина. Статський радник (із 1877).

Творча спадщина – понад 10 наукових праць, з-поміж яких: *Echos et Chants des bords de la Mer Noire*. Paris, 1873.

ПЕРЕТЦ Володимир Миколайович (31. I 1870, СПб. – 24. IX 1935, м. Саратов; похований на Воскресенському кладовищі) – дослідник і видавець пам'яток давньоукр. л-ри і фольклору, історик і теоретик л-ри, текстолог, зачинатель філол. методу. 1893 закінчив іст.-філол. ф-т Петерб. ун-ту, у якому працював приват-доц. каф. рос. мови і словесності (1896–1903). 1902 захистив дис. на ступінь д-ра рос. словесності. Лауреат Макаріївської (1900), Ломоносівської (1902) премій. 1903 обраний за конкурсом екстраординар. проф. Київ. ун-ту на каф. рос. мови і словесності; із 1906 – ординар. проф.; 1905–1914 – секретар іст.-філол. ф-ту, в. о. декана. Читав курс історії давньорус. л-ри XI–XVII ст., вступ до історії л-ри, старослов'ян. мову та історію давньорус. мови, діалектологію, слов'яно-рус. палеографію; спецкурси: «Література в Південно-Західній Росії XV–XVIII ст.» (фактично курс забороненої для викладання тоді укр. л-ри), «Слово о полку Ігоревім» та «Вступ до історії російської літератури» (згодом – «Методологія історії російської літератури»). Викладав на КВЖК, у Муз.-драм. школі М. Лисенка, на драм. курсах Літ.-худ. т-ва, у приват. гімназії Валькера. У 1904–1914 під його керівництвом у Київ. ун-ті діяв наук. гурток «Семінарії російської філології», до якого входило 68 студентів, згодом – відомих науковців. Із 1914 – ординар. акад. Імператор. АН. Читав лекції з історії давньорус., давньоукр. та білорус. л-р і нар. словесності у вишах Петрограда. 1917–1921 – брав участь в організації Самар. ун-ту. Один із засн. УАН, позаштат. д. чл. УАН (з 1919), штат. акад. (з 1926), голова акад. Комісії

давнього укр. письменства (1927–1933). 1921–1925 – проф. Ленінград. ун-ту. Відновлює діяльність «Семинарію російської філології». 1921 – організатор і голова Т-ва прихильників укр. історії, письменства і мови (1928 перетворилося на філію ВУАН у Ленінграді). Із 1923 – співроб. НДІ порівн. філології л-р і мов Заходу і Сходу. 1934 П. заарештовано НКВС, звинувачено у справі контрреволюц. фашистської організації «Російська національна партія». 16.VI 1934 засуджено до заслання на 3 р. до м. Саратова. Реабілітовано 9.VII 1957.

На будівлі Ін-ту філології Київ. ун-ту 8. II 2013 П. встановлено меморіальну дошку.

Творча спадщина – понад 300 наукових праць, з-поміж яких: Малорусские вирши и песни в записях XVI–XVIII веков». К., 1899; Историко-литературные исследования и материалы. К., 1900. Т. I: Из истории русской песни; Из лекций по методологии истории русской литературы: История изучений: Методы. Источники. К., 1914; «Слово о полку Ігоревім». К., 1926; Исследования и материалы по истории старинной украинской литературы X.VI–X.VIII вв. М.–Л., 1962; Краткий очерк методологии истории русской литературы. М., 2010.

Література: Матвеева Л. Доля академіка Перетца // Україна. Наука і культура. 1999. Вип. 30; Філологічні семінари. Художня форма (Присвячується 100-літтю семінару та його засновнику В. М. Перетцу). К., 2005. Вип. 8.

ПЕРЛІН Євген Ісаакович (6. II 1893, м. Умань – 22. X 1936, розстріляний у м. Києві; місце поховання невідоме) – укр. літературознавець. Закінчив Київ. ун-т (1916). Викладав рос. л-ру в Київ. ун-ті й пед. ін-ті. Із 1927 викладав у Київ. худ. ін-ті теорію мистецтва. Нештат. проф. II гр. Арештований 23. III 1936 за контрреволюц. агітацію та як учасник троцькістської терористичної організації.

Творча спадщина: Сергій Єсенін (4/X 1895 – 28/XII 1925) // ЖйР. 1926. № 1–2; Гоголь про мистецтво // ЖйР. 1934. № 4.

ПЕТР В'ячеслав Іванович (справжнє ім'я – Претр, Претра Вацлав) (17. II 1848, м. Опочно, Чехія – 5. IV 1923, м. Брно, Чехія; похований на місцевому кладовищі м. Брно) – укр. і чес. мовознавець, муз. теоретик і письменник, композитор. 1872 закінчив іст.-філол. ф-т Празького ун-ту. 1882 захистив дис. на ступінь магістра рим. словесності, згодом – д-ра рим. словесності. У Київ. ун-ті обіймав посаду приват-доц. каф. класич. філології (1885). Читав нормат. курси з грец. та латин. мов. Працював викл. грец. та латин. мов у Київ. II гімназії (1873–1874), директором Кам'янець-Поділ. гімназії (1882–1885) і Києво-Печер. гімназії (1889); проф. Іст.-філол. ін-ту в Ніжині (1908–1917) та Укр. ін-ту в Кам'янець-Поділ. (1918–1920). Організовував гімназістам ознайомчі місцеві та закордонні екскурсії. Досліджував давні мови, антич. драму та версифікацію, пам'ятки давньогрец. музики, мелод. склад арійської пісні, антич. гармоніку, зокрема Піфагора. Почес. чл. Ун-ту Брно (з 1921). Статський радник (1885).

Творча спадщина – близько 20 наукових праць, з-поміж яких: До питання про латинську орфоепію. 1891; Про склади, строї та лади в давньогрецькій музиці. К., 1901; Мова та спів. Лінгвістично-музичне дослідження. 1906.

Література: Петр В'ячеслав // Енциклопедія українознавства. Словникова частина. Париж–Нью-Йорк: Молоде Життя, 1970. Т. 6.

ПЕТРОВ Віктор Платонович (псевдоніми – Віктор Домонтович, Віктор Бер, Віктор Петренко, Борис Веріго) (10. X 1894, м. Катеринослав (нині м. Дніпро) – 8. VI 1969, Київ; похований на Лук'янівському військовому кладовищі, ділянка № 8, ряд № 7, місце № 4) – укр. літературознавець, редактор, критик,

письменник, філософ, культуролог, етнограф, соц. антрополог, лінгвіст. 1918 закінчив від-ня слов'яно-рос. філології іст.-філол. ф-ту Київ. ун-ту. 1930 і вдруге 1966 захистив дис. зі ступенем д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посаду асист. від-ня рос. мови й л-ри (з 1921). Працював викл. літ. курсів при Спільці письменників (1919), в. о. секретаря Комісії для складання іст. словника ВУАН (1919–1920), нештат. (1921–1924), штат. (1924–1927) співроб., головою (1927–1930) Етнограф.-фольклор. комісії ВУАН, наук. співроб. наук.-дослід. каф. мовознавства (1928), ред. ЕУ та «Етнографічного вісника» (1925–1929), директором Ін-ту укр. фольклору (1941), зав. каф. етнографії Львів. Укр. наук. ін-ту (1943), співроб. Укр. наук. ін-ту в Берліні (1944–1945), ред. Мюнхен. щомісяч. журн. л-ри, мистецтва та критики «Арка» (до 1949), проф. філос. ф-ту Укр. вільного ун-ту в Мюнхені (1947–1949), співроб. Ін-ту історії матеріал. культури (археології) АН УРСР (із 1956). Один із фундаторів Мистец. укр. руху (МУР) у Баварії (1944–1949). Видавав часопис «Український Засів». 18. IV 1949 зник із Мюнхена, перебував у СРСР, працював у Москов. Ін-ті історії матеріал. культури (1949–1956). Один з основоположників (разом із Валер'яном Підмогильним) жанру укр. філос. інтелектуал. та парадокс. роману, жанру романізов. біографії. Викривав більшовицькі репресії проти укр. діячів культури в емігрант. пресі. Ініціював видання вибраних творів М. Зерова. Учасник розкопок Трипіл. культури та ранніх слов'ян. поселень. Опублікував записки В. Хвойки про розкопки в Зарубинцях. Досліджував історію л-ри, культуру та етногенез давніх слов'ян. поселень, скіф. та сх. слов'ян. імена, гідроніми, топоніми, слов'ян. міфологію, генетич. теорію замовлянь М. Познанського, творчість П. Куліша, Г. Сковороди, М. Костомарова, М. Гоголя. Оскільки 1944 емігрував до Німеччини, то підозрювали, що був агентом НКВС-КДБ (1942–1949). Друг Ю. Шереха (акад. Ю. Шевельова), М. Зерова, П. Филиповича, М. Драй-Хмари, М. Рильського, М. Брайчевського. Учень В. Перетца.

Творча спадщина – близько 200 наукових праць, з-поміж яких: До дискусії про Сковороду // ЖЙР. 1926. № 8; Пантелеймон Куліш у п'ятдесяті роки. Життя, ідеологія, творчість. К., 1929. Т. 1; Розвідки: У 3 т. К., 2013.

Література: Брюховецький В. Віктор Петров: верхи долі – верхи і долі. К., 2013.

ПЕТРОВ Сергій Сергійович (6. VI 1920, м. Константинополь (нині Стамбул), Туреччина – 22. VI 1985, м. Київ; похований на Міському кладовищі, ділянка № 37) – мовознавець. 1940 закінчив коледж «Де Валуа» (Франція) зі ступенем бакалавра. 1945 отримав у приват. Ін-ті «Альянс Франсез» диплом викл. фр. мови. 1965 закінчив ф-т інозем. мов Київ. ун-ту (спец.: ром.-герм. мови і л-ра). У Київ. ун-ті обіймав посади викл. фр. мови (1962–1964), старш. викл. 10-місяч. курсів інозем. мов (1966–1985) ф-ту ром.-герм. філології. Читав курси з фр. мови. Працював у вид-ві «Мистецтво» (1964–1966).

ПЕТРОВА Тетяна Петрівна (справжнє ім'я – Ле Келлек Женев'єв) (29. IX 1922, м. Нант, Франція) – 4. VIII 2010, Київ; похована на Міському кладовищі, ділянка № 37) – мовознавець. 1944 закінчила Консерваторію м. Клермон-Ферран із класу вокалу. У Київ. ун-ті обіймала посаду викл. каф. ром. філології ф-ту ром.-герм. філології (1961–1975). Читала практик. курс із фр. мови. Дружина мовознавця С. Петрова.

ПЕТРОВСЬКИЙ Володимир Павлович (20. VII 1893, посад Стердин Седлец. губ. (нині адм. од. Соколув. пов., Мазовец. воєводство, Польща) – 17. XI 1951, Київ; похований у Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка № 45,

ряд № 13, місце № 1) – мовознавець, педагог, перекладач, скрипаль. 1916 закінчив класич. від-ня іст.-філол. ф-ту Київ. ун-ту. 1947 захистив дис. на ступінь канд. пед. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. латин. мови (1929–1930); викл. (1939–1941), старш. викл. (1943–1944), зав. (1944–1946), доц. (1947) каф. класич. мов філол. ф-ту. Читав курси давньогрец. та латин. мов. Працював у Колегії Павла Галагана (1916–1918), викл. історії та теорії скрипкової техніки у Вищому муз. драм. ін-ті ім. М. Лисенка (1924–1925), концертмейстром оркестру Укр. муз.-драм. театру (1941), викл. Київ. П гімназії (1941). Досліджував антич. культуру, принципи літ. естетики та літ. критики, мову літописів Тацита, учення Прудона про мистецтво. Здійснив переклад із латин. укр. мовою роману Петронія «Сатирикон», вибраних творів Есхіла та ін. давньогрец. поетів, а також з англ. – романів Дж. Конрада та Г. Велса.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: Латинська мова. К.–Л., 1948 [перший українськомов. підруч. з латин. мови].

ПЕТРУСЬ Володимир Петрович (24. VII 1886, с. Оране Радомисл. пов. (нині Іванків. р-н Київ. обл.) – 20. I 1957, м. Кіров, Кіров. обл., Росія; похований на місцевому кладовищі м. Кірова) – укр. мовознавець, славіст. 1916 закінчив слов'яно-рос. від-ня іст.-філол. ф-ту Київ. ун-ту. 1945 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1919–1920), проф. (1920–1921) каф. слов'ян. мов, декана (1922–1929) іст.-філол. ф-ту. Читав курси зі слов'ян. мови, іст. граматики, історії рос. літ. мови, вступу до мовознавства. Працював викл. каф. мовознавства (1940–1943), зав. каф. рос. мови (1943–1952) Кіров. пед. ін-ту (нині В'ятський держ. гуманіт. ун-т). 26. IX 1929 заарештований і звинувачений в участі у «контрреволюційній націоналістичній організації», 18. II 1930 засуджений до 3 р. таборів і відправлений у Соловец. табір особл. призначення,

звільнений у травні 1932. Прийнятий у ВУАН, але 1933 був звільнений із формулюванням «приналежність у минулому до контрреволюційної організації». Досліджував слов'ян. мови, їхню граматику, фонетику, історію.

Творча спадщина – близько 80 наукових праць, з-поміж яких: Діалектика граматики (Виникнення і розвиток граматичних уявлень і понять в античних філософських ученнях). К., 1933; Слов'янські фонемні і (середн.) та і (тверд.) // Вчені записки Кіров. пед. ін-ту. 1957. Вип. 11.

ПІВОВАРОВ Микола Пилипович (псевдоніми: Микола Бровар, М. Бровар, М. Руденчук) (7. XII 1910, с. Військове Солонян. р-ну Дніпропетр. обл. – 13. IX 1986; місце поховання невідоме) – укр. літературознавець, письменник. 1934 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту. Із 1936 працював у ІЛ, у голов. ред. УРЕ, у Київ. ін-ті театр. мистецтва. У Київ. ун-ті працював у 1950-х доц. каф. історії укр. л-ри. 1962 захистив дис. на здобуття ступеня д-ра філол. наук. Чл. СПУ. Досліджував творчість Ю. Федьковича, І. Нечуя-Левицького, Панаса Мирного та ін. Учасник Другої світової війни.

ПІВОВАРОВ Олександр Євламійович (4. VIII 1920, Київ – 21. XI 2005, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1942 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту, 1954 – аспірантуру в Ін-ті мовознавства АН УРСР. 1973 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (із 1954), старш. викл. (1961–1988) каф. укр. мови, заст. декана філол. ф-ту (1968–1971). Читав курси сучас. укр. мови, лексикології та стилістики укр. мови; спецсеминар «Надфразні єдності в українській художній прозі». Досліджував мову творів М. Коцюбинського. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – близько 20 наукових праць.

ПІДГАЙНИЙ *Леонід Єрофійович* (1899, с. Яблунів тепер Канів. р-ну Черкас. обл. – 17. XII 1950, Київ; похований у Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка № 25, ряд № 11, місце № 11) – письменник, літературознавець. Чл. НСПУ. Обіймав посаду доц. Київ. ун-ту. Досліджував творчість Лесі Українки, М. Коцюбинського, І. Франка та ін.

ПІДЛУЖНА *Зінаїда Іванівна* (11. XI 1948, м. Ромни Сум. обл. – 9. X 2016, м. Барселона, Іспанія; попіл розвіяний на горі Монсерат, м. Барселона) – укр. мовознавець. 1971 закінчила ф-т ром.-герм. філології Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. ісп. та англ. мов каф. англ. філології (1974–1976, 1981–1988); асист. (1982), викл. ісп. мови (1981) каф. ТПП ром.-герм. ф-ту. Працювала перекладачем ісп. мови в Республіці Куба (1979–1981). Досліджувала синтаксис ісп. мови XII–XIII ст.

ПІЛЬГУК *Іван Іванович* (20. XII 1899, с. Решетилівка Полтав. обл. – 18. VII 1984, Київ; місце поховання невідоме) – укр. письменник, педагог, літературознавець. 1917 закінчив пед. курси в Полтаві. 1956 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. Наук. співроб. ІЛ (1942–1948). Проф. КДПІ (з 1948). У Київ. ун-ті обіймав посаду доц. каф. укр. л-ри (1944–1947). Досліджував творчість Т. Шевченка, І. Франка, Б. Грінченка, І. Карпенка-Карого та ін. Автор підручників і посібників для середньої і вищої шкіл.

ПЛАНСОН *Антон Карлович (повне ім'я – Антуан Карл Плансон де Рінві)* (16. III 1790, Париж, Франція) – 26. VII 1873, м. Смоленськ, Рос. імперія; похований там само) – лектор фр. мови. 1810 закінчив Паризький ун-т. 1812 приїхав у Росію,

працював приват. учителем. У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора фр. мови (1834), переведений до Харків. ун-ту (1839). Читав курси з історії фр. словесності, граматики фр. мови. Працював викл. фр. мови в Білостокув. (1817), Гроднен. (1821) і Вілен. (1825) гімназій, учителем фр. словесності Волин. лицєю (1830), І Київ. гімназії (1934–1939). Досліджував рим. л-ру, епістолярний жанр. Захоплювався нумізматиною. Колезький радник (1846).

Творча спадщина: Gramatyka francuzka przez... naucz. jęz. franc. w gymn. Wileń. Wilno, 1825; Manuel élémentaire de lecture adapté à la Grammaire Française pour les polonais avec des thèmes et des versions pour chaque règle. .Vilna, 1825.

ПЛІСЕЦЬКИЙ Марко Мойсейович (14. I 1909, Чернігів – 2.IV 1990, Київ, місце поховання невідоме) – філолог, фольклорист. У Київ. ун-ті: із 1935 – старш. викл., 1937 закінчив аспірантуру, 1940–1949 – доц. каф. історії укр. л-ри. Читав курси: «Фольклор», «Вступ до літературознавства», «Теорія літератури». Засуджений у критиці за «буржуазно-націоналістичні збочення та помилки» в розділі «Український фольклор» у колективному «Нарисі історії української літератури» (1946) і ряді статей. 1940 захистив дис. на здобуття ступеня канд. філол. наук, 1962 – д-ра іст. наук, із 1965 – проф. Із 1942 – старш. наук. співроб. ІМФЕ АН СРСР. 1949–1963 – доц. каф. рос. л-ри Ужгород. ун-ту. 1964–1966 – зав. каф. рос. і заруб. л-р, доц. каф. історії укр. л-ри Ніжин. пед. ін-ту. Досліджував думи, укр. і рос. билини. Учень акад. О. Білецького.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: Народна лірика. К., 1941; Книга, читач, сучасність. Х., 1971; Українські народні думи: сюжети і образи. К., 1994.

ПЛЮЩ Надія Прокопівна (17. VII 1941, с. Бобрик Ніжин. р-ну Чернігів. обл. – 19. XII 2011, Київ; похована на місцевому кладовищі м. Борзна Чернігів. обл.) – укр. мовознавець. 1963 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1970 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади доц. (1981–1996; 2001–2010), в. о. зав. (1994–1996), зав. (1996–2001) каф. сучас. укр. мови, заст. декана (2001) філол. ф-ту (з 2001 – Ін-ту філолоії). Читала курс «Сучасна українська мова», спецкурси: «Одиниці комунікативного синтаксису», «Засоби виразності українського усного мовлення». 1969–1977 – працювала мол. наук. співроб. від. експерим. фонетики Ін-ту мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР, 1989–1993 – викладала укр. мову в Ін-ті слов'ян. філології Мюнхен. ун-ту ім. Людвіга Максиміліана (Німеччина). Відмінник освіти України (1999). Досліджувала питання надсегмент. фонетики, фоносемантики та фоностилистики, орфоєпії, розвитку укр. мови, методики викладання укр. мови як інозем.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Сучасна українська мова. Фонетика: Навчальний посібник для студентів-філологів. К., 2002 (у співавт.); Українська мова: Практичний курс граматики для студентів-іноземців. К., 2003 (у співавт.); Сучасна українська мова. Орфоєпія: Навчальний посібник. К., 2008 (у співавт.).

ПЛЮЩ Павло Павлович (31. XII 1896, с. Володькова Дівичья Носів. р-ну Чернігів. обл. – 4. III 1975, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 20) – укр. мовознавець, педагог. 1931 закінчив Дніпропетр. ін-т соц. виховання (мовно-літ. від-ня). 1960 присвоєно ступінь д-ра філол. наук за книгу «Нариси з історії української літературної мови» (1958). У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1937–1941), доц. (1944–1960), проф. (1960–1974), в. о. зав. (1947–1949), зав. (1956–1966) каф. укр. мови філол.

ф-ту. Працював викл., в. о. зав. каф. укр. мови Об'єдн. укр. держ. ун-ту в м. Кзил-Орда (Казахстан; 1942–1944). Читав курс «Історія української літературної мови», спецкурс «Аналіз художнього твору» й ін. Досліджував питання історії укр. літ. мови, діалектології, стилістики, методики викладання укр. мови, вивчав мовостиль укр. письменників, зокрема І. Котляревського, І. Тобілевича, Т. Шевченка, М. Коцюбинського. Навчався в акад. А. Кримського.

Творча спадщина – понад 150 наукових праць, з-поміж яких: Українська літературна мова другої половини ХІХ – початку ХХ ст., шляхи її розвитку і специфіка її. К., 1958; Нариси з історії української літературної мови. К., 1958; Мовні засоби гумору в «Енеїді» І. Котляревського. К., 1959.

ПОВАЖНА *Валентина Миколаївна* (8. ІІІ 1930, хут. Петровський Великоновосілків. р-ну Донец. обл. – 30. ХІ 1978, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 28) – укр. літературознавець. 1953 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1976 захистила дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1956–1959), доц. (1959–1976), проф. (із 1976) каф. історії укр. л-ри філол. ф-ту. Читала курс «Історія української літератури другої половини ХІХ ст.», спецкурс «Іван Франко – літературний критик» та ін. Досліджувала розвиток укр. літ. критики 80–90-х рр. ХІХ ст., літ. діяльність П. Грабовського.

Творча спадщина – понад 125 наукових праць, з-поміж яких: Українська література 80–90 рр. ХІХ ст. в оцінці Івана Франка. К., 1957; Павло Грабовський. Літературний портрет. К., 1962; Розвиток української літературної критики у 80–90-х рр. ХІХ ст.: До проблеми критеріїв і методу. К., 1973.

Література: Погрібний А. З історії критики // Поважна В. М. Розвиток української літературної критики у 80–90-х роках ХІХ ст.: До проблеми критеріїв і методу // Вітчизна. 1974. № 8.

ПОГРЕБИНСЬКА Люся Наумівна (1. III 1915, м. Біла Церква Київ. обл. – дата, місце смерті та поховання невідомі) – укр. мовознавець. 1940 закінчила ром. від-ня ф-ту зах. мов і л-ри Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1946–1954), старш. викл. (1954–1971) каф. ром. мов; старш. викл. (1971–1972) каф. природн. ф-тів. Читала курс фр. мови. Працювала викл. рос. мови і л-ри Ветеринар. технікуму (1941–1944). Досліджувала мовні особливості худ. творів П. Вайана-Кутюр'є.

ПОГРІБНИЙ Анатолій Григорович (3. I 1942, с. Мочалище Бобровиц. р-ну Чернігів. обл. – 9. X 2007, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 33) – укр. літературознавець, публіцист, критик, письменник. 1966 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1983 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. каф. історії укр. л-ри філол. ф-ту (1970–1972), проф. (1984–2007), зав. (1983–1992) каф. історії л-ри та журналістики ф-ту журналістики, зав. від. (1994), пров. наук. співроб. (1996) Ін-ту українознавства (нині – Центр українознавства філос. ф-ту). На філол. ф-ті читав наук. курс «Історія української літератури другої половини ХІХ ст.» і спецкурси. Працював першим заст. Міністра освіти України (1992–1994), заст. голови Комісії України у справах ЮНЕСКО (1992–1994), головою Комісії з питань укр. мови (з 1996). Заснував та очолив Всеукр. пед. т-во ім. Г. Ващенка (з 1995). Засл. працівник ВШ УРСР (1987), Відмінник освіти України (1990), акад. АН ВШ України (1996), лауреат Нац. премії ім. Тараса Шевченка (2006). Досліджував питання розвитку укр. прози, літ. руху кінця ХІХ – початку ХХ ст., зокрема ідей.-естет. позиції Б. Грінченка; вів на укр. радіо публіц. передачу «Якби ми вчилися так, як треба» (1997–2007).

Творча спадщина – понад 1000 наукових праць, з-поміж яких: Художній конфлікт і розвиток сучасної прози. К., 1981;

Розмови про наболіле. К., 2000; Світовий мовний досвід та українські реалії. К., 2002; Літературні явища і з'яви. К., 2007.

Література: Життя і чин Анатолія Погрібного: Наукові розвідки, статті, спогади / Упоряд. Л. Голота. К., 2011.

ПОНОМАРЕНКО Лідія Арсентіївна (13. XII 1917, с. Нова Водолага, Валків. р-ну, Харків. обл. – 7. I 2010, Київ) – укр. літературознавець. Канд. філол. наук. Працювала в Бірському пед. ін-ті. У Київ. ун-ті з 1947: викл. каф. історії рос. л-ри, 1962–1973 – доц. каф. теорії л-ри і л-ри народів СРСР. Читала курс л-ри народів СРСР.

ПОНОМАРЬОВ Петро Петрович (2. XII 1906, м. Бердичів Житомир. обл. – 9. VII 1984, Київ; місце поховання невідоме) – укр. літературознавець, педагог. 1937 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту. 1945 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. (1939–1943), доц. (1944–1949) каф. історії укр. л-ри. Читав заг. курс історії укр. л-ри, давньої укр. л-ри XIX–XX ст. Працював шкіль. учителем (1927–1933); викл., доц., зав. каф. укр. л-ри Київ. пед. ін-ту (1938–1947), зав. каф. укр. л-ри Ужгород. держ. ун-ту. Досліджував укр. нар. драму, творчість Панаса Мирного, фольклор. джерела «Лісової пісні» Лесі Українки.

ПОПОВ Павло Миколайович (28. VII 1890, с. Миколаївка Путивл. пов. Курської губ. (нині Бурин. р-ну Сум. обл.) – 4. IV 1971, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 27–7) – укр. літературознавець, мистецтвознавець, фольклорист. 1916 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. 1947 присвоєно ступінь д-ра філол. наук без захисту дис. У Київ. ун-ті обіймав посаду проф. (із 1934) каф.

укр. л-ри (згодом – каф. історії укр. л-ри) філол. ф-ту. Викладав наук. курси з історії давньої укр. л-ри та фольклору. Працював проф. Київ. худ. ін-ту (1928–1930), проф. Київ. пед. ін-ту (1934–1939), зав. від. рукописів Б-ки АН УРСР (1929–1934), зав. від. словес. фольклору ІМФЕ (із 1939). Чл.-кор. АН УРСР (із 1939). Досліджував питання історії усної нар. творчості та методики збирання фольклор. матеріалу. Мав у приват. колекції 15 тис. книг, із яких у період війни знищено 11 тис., урахувавши рукопис. та вже надруковані наук. роботи дослідника.

Творча спадщина – понад 300 наукових праць, з-поміж яких: Програма з історії давньої української літератури (доби феодалізму – до кінця Х.VIII ст.). Х., 1957; Григорій Сковорода. Життя і творчість. Нарис. К., 1960; Невідомі листи Г. Ф. Квітки-Основ'яненка. К., 1966.

ПОСПШИЛЬ Олексій Осипович (27. VI 1851, Чехія – дата та місце смерті, місце поховання невідомі) – мовознавець, педагог. 1874 закінчив іст.-філол. ф-т С.-Петербур. ун-ту зі званням учителя древніх мов. У Київ. ун-ті обіймав посаду приват-доц. каф. класич. філології (1887). Працював учителем грец. мови (1874), вихователем пансіонату при Київ. I гімназії (1879–1887). Статський радник. 1882 прийняв підданство Росії. Уклав грец.-рос. словник.

Творча спадщина: Греческие слова в русском языке. К., 1901; Критические замечания к тексту Платоновой Апологии Сократа. К., 1901; Латинская грамматика в объеме гимназического курса. 3-е изд. К., 1908; Краткая латинская грамматика для младших классов гимназий и прогимназий. К., 1910.

Література: Михайлова Л. М. Батьківський дім. К., 2010.

ПОТУЖНА Марія Іванівна (21. XI 1919, с. Новгородка (нині смт Новгородка) Кіровогр. обл. – 3. XII 1996, Київ; похована на Міському кладовищі, ділянка № 32) – укр. мовознавець. 1945 закінчила ф-т зах. мов та л-р Київ. ун-ту (спец.: англ. мова та л-ра). 1969 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1945–1961), старш. викл. (1961–1970), доц. (1971–1972), зав. (1970–1972) каф. інозем. мов гуманіт. ф-тів; доц. (1972–1985), зав. (1983–1984) каф. англ. мови гуманіт. ф-тів ф-ту ром.-герм. філології. Читала курс лекцій із методики викладання англ. мови. Досліджувала питання граматики англ. мови, написала сценарій до діафільму «Kiev University» (у співавт. з О. Дзюбою).

Творча спадщина – близько 40 наукових праць, з-поміж яких: Англійська мова в діалогах. К., 1970; Англійська мова для студентів-істориків. К., 1983.

ПОЧЕПЦОВ Олег Георгійович (30. VIII 1954, Київ – 21. I 1995, м. Філадельфія, штат Пенсильванія, США; похований у м. Філадельфія на кладовищі Лорел-Хілл) – укр. мовознавець. 1976 закінчив ром.-герм. ф-т Київ. ун-ту, 1979 – аспірантуру на каф. англ. філології, того ж року – викл. каф. ТПП, із 1980 – викл., із 1984 – мол. наук. співроб., з 1986 – доц. каф. англ. мови. Читав курси історії та лексикології англ. мови. 1990 захистив дис. на здобуття ступеня д-ра філол. наук. Із 1991 – зав. новоствореної каф. комунікації та лінгвокраїнознавства. Досліджував семантику і прагматику речення.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Інтенция спрашивающего как текстообразующий фактор // Лингвистика текста и методика преподавания иностранных языков. К., 1981; Основы прагматического описания предложения. К., 1986; Языковая ментальность: способ представления мира // Вопросы языкознания. 1990. № 6.

ПРИГОДІЙ Михайло Іванович (30. VI 1922, с. Березівка (нині Ріпкин. р-ну) Чернігів. обл. – 4. IV 2006, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 49 а) – укр. літературознавець, письменник. 1949 закінчив філол. ф-т Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка (рос. від-ня). 1967 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посаду викл. каф. рос. л-ри філол. ф-ту (1962–1963). Читав курс «Історія російської літератури» та спецкурси. Працював голов. ред. Держлітвидаву УРСР (1952–1955), старш. наук. співроб. (1961–1962), учений секретар (із 1962) ІЛ. 1975 присвоєно звання засл. діяча науки УРСР, 1997 – проф. Досліджував історію східнослов'ян. л-р, діалектику зближення л-р першої половини ХХ ст., публіцистику М. Горького. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – близько 100 наукових праць, з-поміж яких: Публіцистика М. Горького. К., 1958; Діалектика зближення літератур. К., 1970; На засадах братерства. К., 1976.

Література: Довгий О. Праці українського літературознавця // So.VIet literature. К., 1973.

ПРИГОДІЙ Сергій Михайлович (29. V 1953, Київ – 27. I 2013, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 49 а; підхоронений до могили батька, М. Пригодія) – укр. літературознавець, компаративіст. 1975 закінчив Київ. ун-т (спец.: інозем. мови). 1995 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади проф. (із 2000), зав. (2003–2011) каф. заруб. л-ри ф-ту інозем. філології (з 2001 – Ін-ту філології). Читав курс «Антична література», спецкурс «Полікритика художнього тексту» та ін. Працював військ. перекладачем (1975–1976), викладав л-ру у США (80–90-ті рр.), був чл. ASA (American Studies Association) і MLA (Modern Language Association), очолював каф. стилістики англ. мови та лексикології КДЛУ (1991–1992). 1996 заснував каф. теорії та історії світової л-ри у КДЛУ. Акад. АН ВШ України (з 2011). Досліджував питання

антич. дискурсу в худ. прозі США, архетипокритику амер. л-ри, імагологію, наратологію амер. словесності, творчість Г. Джеймса; започаткував амер.-укр. компаративістику.

Творча спадщина – понад 200 наукових праць, з-поміж яких: Літературний імпресіонізм в Україні та США. К., 1998; Література Давньої Греції. К., 1999; Архетипна критика американської літератури. К., 2008; Фронтирний неоромантизм у літературі США. Різночитання. К., 2010.

Література: Пам'яті Сергія Пригодія // ЛУ. 2013. 7 лют. (№ 6).

ПРИЛИПКО Василь Михайлович (1. I 1900, с. Тукали Горошин. волості Хорол. пов. Полтав. губ. (нині Оболон. р-ну Полтав. обл.) – дата, місце смерті та поховання невідомі) – укр. мовознавець, педагог. 1931 закінчив Харків. пед. ін-т, 1935 – аспірантуру Ленінград. пед. ін-ту ім. О. І. Герцена. 1939 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посаду доц. каф. рос. мови філол. ф-ту (1939–1941, 1944–1948). Читав курси історії рос. мови та спецкурси з історії грамат. учень. Працював викл. рос. мови і л-ри в пед. технікумі (1930–1933) та Артемів. пед. ін-ті (1933–1935), доц. (1948–1962), зав. (1956–1958) каф. рос. мови Житомир. пед. ін-ту. Досліджував історію рос. мови, словосполучення, словотвір, грамат. синонімію.

Творча спадщина: Робітна книжка для українських шкіл ЦЧО з укр. мови. Вороніж, 1931 (у співавт.); Методичні розробки з мови в школах «лікнепу»: Посібник для вчителів. Павлівськ, 1931.

ПРИСЯЖНЮК Наталія Костянтинівна (18. IV 1944, Київ – 27. IX 2013, Київ; похована на території Київського крематорію, колумбарій № 4, тераса № 3, ряд № 32, місце № 14) – укр. мовознавець. 1967 закінчила від-ня ром.-герм. філології Київ. ун-ту (спец.: англ. мова та л-ра). 1994 захистила дис. на

ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1969–1972), старш. викл. (1972–1976) каф. рос. мови підготов. ф-ту, викл. загальноунів. каф. з роботи з інозем. студентами (1976); викл. каф. рос. мови для інозем. студентів, аспірантів і стажерів (1979–1985), викл. (1985–1987), старш. викл. (1987–1988), доц. (1988–1990) каф. рос. мови для інозем. студентів ф-ту міжнар. відносин і міжнар. права; доц. (1990–1992, 1994–1997), зав. (1995–1997) каф. укр. та рос. мов та методики їх викладання як інозем., доц. (1997–2003) каф. методики навч. інозем. мов та приклад. лінгвістики ф-ту інозем. філології (з 2001 – Ін-ту філології). Читала курси з методики навчання та викладання укр. та рос. мов як інозем.; спецкурси: «Лінгводидактика української мови як іноземної», «Національно-орієнтоване навчання іноземців української мови». Працювала в ун-тах Куби (Гавана, 1975–1976), Німеччини (1987) та Іспанії (Гранада, 1996–1997), де запровадила вивчення укр. мови. Брала участь у роботі Міжнар. школи україністики НАН України (з 2001), вела радіокурс з укр. мови для англомов. слухачів на міжнар. каналі радіо «Київ» (1986–1987). Досліджувала актуальні питання теорії і практики навчання інозем. мов.

Творча спадщина – понад 40 наукових праць, з-поміж яких: Вивчайте українську мову: Навч. посіб. К., 1975 (у співавт.).

ПРОКОПОВА Лариса Іванівна (4. III 1925, м. Щигри Курська обл. Росія – 19. XII 2013, Київ; похована на Совському кладовищі, ділянка № 12) – укр. мовознавець. 1949 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: нім. мова та л-ра). 1958 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. 1973 – д-р філол. наук. Проф. (із 1975). У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1949–1955), старш. викл. (1955–1961), в. о. доц. (1961–1964), доц. (1964–1970), зав. (1971–1987) каф. нім. філології ф-ту ром.-герм. філології. Читала вступ. теорет. курс із фонетики нім. мови; «Вступ в нім.

діалектологію», «Експресивні моделі мовлення». Досліджувала структуру складу, укр. та нім. консонантизм, експерим. фонетику на матеріалі нім. мови, розвиток нім. літ. мови. Здійснила порівн. аналіз голосних фонем нім. та укр. мов. Одна із засн. лаб. експерим. фонетики в Україні та школи І. Сунцової. Учасниця Другої світової війни.

Творча спадщина – близько 100 наукових праць, з-поміж яких: Структура слога. Экспериментально-фонетическое исследование на материале немецкого языка. К., 1973; Конфронтативная лингвистика. К., 1990; Das Übersetzen von Fachtexten [Переклад фахових текстів]. К., 2010 (відп. ред.).

П'ЯТАКОВ Іван Семенович (VI 1913, с. Клишки Шосткін. пов. Чернігів. губ. (нині Сум. обл.) – 18. VII 1981, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1941 закінчив Москов. ін-т історії, філософії та л-ри ім. М. Чернишевського, 1944 – Москов. держ. ун-т. 1948 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті працював викл. (1948), доц. (1948–1960) каф. історії рос. л-ри. Читав теорет. курси з теорії л-ри, історії рос. літ. критики, історії рос. журналістики XVIII–XIX ст. і л-ри XIX ст., вступ до літературознавства; спецкурс «Літературно-критична діяльність В. Белінського». Працював наук. співроб. Київ. Ін-ту л-ри АН УРСР (1946–1948). Досліджував рос. повісті Т. Шевченка, творчість О. Пушкіна, М. Гоголя, Л. Толстого й ін.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: Д. І. Писарев і Україна. К., 1965; Першоелемент літератури. К., 1967; Сатира М. Є. Салтикова-Щедріна. К., 1976.

РАДЧЕНКО Костянтин Федорович (2. VI 1872, Київ – 22. IV 1908, м. Ніжин Чернігів. обл.; похований на Байковому кладовищі, могила не збереглася) – укр. мовознавець, славіст. 1894 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. 1898 захистив дис. на ступінь магістра слов'ян. філології. У Київ. ун-ті обіймав посади приват-доц. іст.-філол. ф-ту (1900–1901). Читав курси з рос. мови та словесності. Працював викл. рос. мови та словесності в Київ. жіночій гімназії (1896–1898); екстраординар. проф. (1901–1905), ординар. проф. (1906–1908), зав. каф. церковнослов'ян. та рос. мови і слов'ян. наріч Ніжин. іст.-філол. ін-ту князя Безбородька. Досліджував історію болг. та серб. л-ри, апокрифи, візант.-південнослов'ян. літ. зв'язки, слов'ян. наріччя, писемність і культуру, життя і творч. діяльність визнач. серб. письменника та просвітителя Відродження Досифея Обрадовича, реліг. рухи на Балканах.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: Религиозное и литературное движение в Болгарии в эпоху перед турецким завоеванием // УИ. 1898. № 5–8; Этюды по богомилству. Народные космогонические легенды славян в их отношении к богомилству // Известия ОРЯС. XV. 1910. Кн. 4.

РАЄВСЬКА Наталія Миколаївна (9. III 1900, Київ – 4. XI 1985, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 43) – укр. мовознавець. Закінчила Київ. держ. пед. ін-т інозем. мов. Працювала викл. англ. мови у Київ. гідромеліорат. ін-ті (1932–1941). 1949 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади старш. викл. (1944–1952), доц. (1952–1967), проф. (1967–1982) каф. англ. мови ф-ту ром.-герм. філології. Читала курс «Англійська мова», спецкурс «Граматика англійської мови» й ін. Досліджувала питання англ. лексикології, теорет. граматики та стилістики англ. мови, методики викладання інозем. мов. Навчалася у відомого вченого-філолога І. Шаровольського.

Творча спадщина – близько 20 наукових праць, з-поміж яких: Нариси по стилістичній граматиці сучасної англійської мови. К., 1973; Теоретична граMATика сучасної англійської мови: Підручник для факультетів романо-германської філології. К., 1976; Лексикологія англійської мови. К., 1979.

РАММАТ Костянтин Давидович (18. XII 1867, місце народження, дата та місце смерті, місце поховання невідомі) – лектор англ. мови, педагог. 1893 закінчив іст.-філос. ф-т Юр'ївського ун-ту зі ступенем канд. нім. і порівн. мовознавства. У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора англ. мови (1907). Працював учителем фр. та нім. мови (1895), а згодом – директором Київ. реального уч-ща св. Катерини, викл. англ. мови на КВЖК (із 1906). Статський радник (із 1904).

РЕВЕНКО Микола Іванович (13. IV 1949, Київ – 12.VI 2006, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець, перекладач-референт, педагог. 1970 закінчив Київ. вище загальновійськ. уч-ще ім. М. В. Фрунзе, 1981 закінчив Військ. ін-т інозем. мов. У Київ. ун-ті обіймав посаду старш. викл. (із 1991) каф. тюркології від-ня сходознавства філол. ф-ту (з 2001 – каф. кор., кит, япон. філології Ін-ту філології). Читав практ. курс із сучас. кит. літ. мови, теорет. граматики, лексикології, лексикографії, стилістики кит. мови; ТПП на укр. мову; спецкурси «Основи синхронного перекладу», «Культура та література Китаю», «Система жанрів літератури народів Сходу». Досліджував історію кит. мови, типологічну класифікацію сучас. кит. мови, теорет. граматики, проблеми виділення частин кит. мови, стародавню кит. міфологію.

Творча спадщина – близько 50 наукових праць, з-поміж яких: Граматичні дослідження у Китаї // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні

мови та літератури. К., 2000. Вип. 4; Особливості морфології сучасної китайської мови // Мовні і концептуальні картини світу: Збірник наукових праць / Київський національний університет ім. Т. Шевченка. К., 2004. Вип. 10.

РЕЗАНОВ Володимир Іванович (9. IX 1867, с. Любаче, нині Обоянського р-ну Курської обл., РФ – 31. XII 1936, м. Ніжин, похований на Центральному Троїцькому кладовищі м. Ніжина) – історик літератури. 1890 закінчив Ніжин. іст.-філол. ін-т князя Безбородька. Із 1899 – викл., із 1907 – екстраординар. проф., із 1911 – ординар. проф. каф. історії рос. л-ри Ніжин. іст.-філол. ін-ту. У Київ. ун-ті: 1907 захистив магістер. дис., 1910 – доктор.; викладав на каф. рос. словесності. За рад. часу – проф. Ніжин. ін-ту нар. освіти, згодом – пед. ін-ту. Із 1923 чл.-кор. АН СРСР, співроб. УАН. 1934 усунений від викладання за «несприйняття» марксистської методології. Досліджував укр. і рос. драматургію, творчість Т. Шевченка, Лесі Українки.

Творча спадщина – близько 70 наукових праць, з-поміж яких: Из истории русской драмы: школьные действия X.VII–X.VIII вв. и театр иезуитов. М., 1910; «Мудрость предвечная». Киевская школьная драма 1703 года. К., 1912; История русской литературы. Лекции, читанные и записанные студентами в 1918–1919 гг. Нежин, 1919. Леся Українка, сучасність і античність: До питання про літературні джерела творів Лесі Українки. Ніжин, 1929.

Література: Резанов Владимир Иванович. Библиографический указатель / Сост. Г. В. Самойленко. Чернигов, 1990; Смирнов А. Профессор Нежинского института В. И. Резанов (1867–1936) как историк литературы // Література та культура Полісся. 1990. Вип. 1.

РИХЛІК (РИХЛИК) Євген Антонович (16. 11 1888, с. Вільшанка (нині – Чуднів. р-ну Житомир. обл.) – 1937, концтабір ГУЛАГ, СРСР; місце поховання невідоме) – учений-славист, етнограф, краєзнавець, педагог, громад. діяч. Чех за походженням. Навчався в нар. однокласному уч-щі у Вільшанці, реальній школі у Празі (нині столиця Чехії), Києво-Печерській гімназії. 1913 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. Навчався у славистів Т. Флоринського, А. Степовича, О. Лук'яненка. У 1913–1918 викладав слов'ян. філологію на КВЖК, рос. мову, граматику та педагогіку в Київ. жіночої гімназії Євсеєвої. Магістр слов'ян. філології (1917). У Київ. ун-ті 1917–1918 – приват-доц. каф. слов'ян. філології. 1918–1919 – екстраординар. проф. каф. слов'ян. філології Самарського пед. ін-ту, згодом – ун-ту. 1919–1920 викладав у І Укр. держ. ун-ті в Києві. Із 1920 – чл. Етнограф. комісії при ВУАН. 1923–1925 – зав. Київ. чес. труд. школи № 105 (на Шулявці). 1925 обраний наук. співроб. н.-д. каф. мовознавства ВУАН. Із 1925 – проф. ф-ту соц. виховання Ніжин. ін-ту нар. освіти, із 1927 – декан Ніжин. робітн. ун-ту. 1925–1927 керував роботою термінолог. комісії, 1927–1930 – роботою секції укр. мови та л-ри Ніжин. н.-д. каф. при Ніжин. ін-ті нар. освіти. Із 1930 – керівник Каб. для вивчення нац. меншин України при Етнограф. комісії ВУАН. Заарештований 5. І 1931 за звинуваченням у шпигунській діяльності на користь Чехословаччини. 13. V 1931 засуджений до 10 р. ув'язнення. Покарання відбував у виправних закладах Управління Сибірських виправно-труд. таборів НКВС СРСР, згодом – у таборі на ст. Медвежа Гора (нині м. Медвеж'єгорськ, Карелія, РФ). Помер за нез'ясованих обставин. 1958 вирок був скасований за недоведеністю обвинувачення. Автор праць із літературознавства, слов'янознавства, етнографії та лексикографії.

Творча спадщина: 3 літератури про чехів на Україні // ЕВ. 1926. Кн. 2; 3 нової літератури про «польсько-українську» школу // Україна. 1927. Кн. 5.

Література: Костриця М. Ю. Життя і смерть професора Є. А. Рихліка // Національні меншини Правобережної України: історія і сучасність. Житомир, 1998.

РОДЗЕВИЧ (РОДЗЄВІЧ) Сергій Іванович (28. VIII 1888, м. Лодзь, Польща – 29. I 1942, Київ) – укр. літературознавець, критик і педагог. 1913 закінчив Київ. ун-т. У Київ. ун-ті 1933–1941: викл., проф. (із 1935) каф. історії заруб. л-р. Один із засн. укр. шекспірознавства. Автор наук. праць з історії рос. (М. Гоголь, О. Пушкін, І. Тургенєв) та укр. (Т. Шевченко) л-р. Автор передмов до видань творів світової класики (В. Шекспір, О. Бальзак, Г. Флобер, Ф. Шиллер), а також статей про заруб. письменників (Р. Роллан, Г. Гауптман, Дж. Лондон).

Творча спадщина: Предшественники Печорина во французской литературе. К., 1913; К истории русского романтизма. К., 1917; И. Тургенев. К., 1919.

РОЗАНОВА Агнеса Анатоліївна (17. VI 1906, м. Остер Чернігів. обл. – 4. IV 1976, Київ; похована в Києві) – укр. літературознавець. 1936 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту. 1947 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1939–1941), старш. викл. (1944–1950), доц. (1950–1976) каф. заруб. л-ри. Читала курси з історії заруб. л-ри Х.VII–XIX ст., критич. реалізму та спецкурси «Основні проблеми романтизму і реалізму XIX ст.». Працювала мол. наук. співроб. Пед. музею (1920). Досліджувала творчість О. Бальзака, Г. Гейне, сучас. та класич. наук. фантастику, соц. та наук. фантастику в класич. фр. л-рі XVI–XIX ст. Навчалась у С. Савченка.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Космічна тема в науковій фантастиці. К., 1966; Социальная и научная фантастика в классической французской литературе 16–19 вв. К., 1974.

РОЗОВ Володимир Олексійович (15. VII 1876, Київ – 21. V 1940, Загреб, Югославія (нині – Хорватія) – укр. мовознавець, викладач. 1902 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймав посаду приват-доц. іст.-філол. ф-ту (1906–1916). Читав курси історії укр. мови, діалектології. Викладав на КВЖК. Проф. Ніжин. іст.-філол. ін-ту князя Безбородька (1916–1918), Таврій. ун-ту (1918). Викладав рос. мову в ун-тах Скоп'є та Загреба (20–30-ті рр.). Досліджував історію укр. мови, діалектологію; присвятив цикл статей мові укр. грамот XIV–XV ст., опублікував тексти цих грамот, уклав до них словник, покажчик власних імен і географіч. назв; вивчав укр. шкіль. драму XVII–XVIII ст., староболг. і старосерб. писемні пам'ятки.

Творча спадщина: Значення грамот XIV і XV ст. для історії малоруської мови. К., 1907; До староруської діалектології: І ще до питання про галицько-волинське наріччя. 1907; Дослідження мови південноруських грамот XVI і першої половини XV ст. 1913; Українські грамоти. К., 1928. Т. 1: XIV в. і перша половина XV в.; Мова південноруських грамот XIV–XVI ст. 1929.

РУБАН Володимир Андрійович (27. V 1912, с. Жовте, П'ятихатин. р-ну Дніпропетр. обл. – 1. I 1990, Київ; похований на Байковому кладовищі) – укр. мовознавець. 1938 закінчив філол. ф-т, 1939 – аспірантуру каф. рос. і слов'ян. мовознавства Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті: 1947–1948 – старш. викл. каф. укр. мови, заст. декана філол. ф-ту від. журналістики, із 1949 – доц., 1953–1959 – зав. каф. історії журналістики, 1959–1972 – зав. каф. теорії і практики парт.-рад. преси, 1959–1965 – декан ф-ту журналістики, 1979–1989 – проф. каф. теорії і практики парт.-рад. преси. 1968 захистив дис. на здобуття ступеня д-ра філол. наук. Досліджував мову і стиль творів Л. Леонова.

Творча спадщина – понад 150 наукових праць, з-поміж яких: Становлення української преси. К., 1963; І в труді, і в бою. К., 1967; Журналістика як важлива галузь громадсько-політичної діяльності. К., 1969; Свобода друку і шляхи її здійснення. К., 1970.

Література: Суярко О. О. Повість полум'яних літ (рец. на монографію «І в труді, і в бою») // Радянська Україна. 1967. 24 жовт.

РУДЕНКО Нінель Єлисеївна (2. II 1928, Житомир – 4. XI 2010, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 13) – укр. мовознавець. 1951 закінчила фр. від. ф-ту інозем. мов Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка. 1956 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади старш. викл. (1962), в. о. доц. (1962), зав. (1962–1969; з 1972) каф. ром. мов (від 1963 – каф. фр. мови); доц. каф. інозем. мов природн. ф-тів (1972–1988); доц. каф. інозем. мов гуманіт. ф-тів (1969–1972). Читала курси лексики та граматики фр. мови. Працювала викл. фр. мови Львів. ун-ту (1954–1962). Досліджувала творчість М. Гоголя у фр. перекладах, фр.-рос. літ. зв'язки, питання методики викладання інозем. мов. Видала низку фахових збірок фр. мовою для студентів різних ф-тів.

РУЛІН Петро Іванович (12. IX 1892, Київ – 23. XII 1940, Магадан; місце поховання невідоме) – театрознавець, критик, педагог. 1916 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту із золотою медаллю, залишений професор. стипендіатом при каф. рос. л-ри. Проф. історії укр. і світового театру в Муз.-драм. ін-ті ім. М. Лисенка (1920–1934), директор Київ. держ. музею театр. мистецтва УРСР (1926–1934); ред. «Річника українського театрального музею» (1930); співроб. ВУАН: працював над складанням біограф. словника діячів укр. театру, енциклопед. словника, виданням пам'яток новіт. театр. письменства. Досліджував

історію укр. театру та укр. драму, драм. творчість Т. Шевченка, М. Кропивницького, М. Старицького, театр. діяльність М. Заньковецької, М. Садовського, Г. Борисоглібської та ін. 1934 заарештований та засуджений до 6 р. таборів за звинуваченням у контрреволюц. націоналістичній діяльності. Помер у таборі. Посмертно реабілітований.

Творча спадщина – близько 150 праць, з-поміж яких: Драматичні спроби Шевченка // Тарас Шевченко: Збірник [за ред. Є. Григорука і П. Филиповича]. К., 1921; Рання українська драма. К., 1928; На шляхах революційного театру. К., 1972.

Література: Петро Іванович Рулін – перший директор Музею театрального, музичного та кіномистецтва України / Л. А. Іващук // Українська біографістика: Збірник наукових праць. К., 2010. Вип. 7.

РУЛІНА Лідія Миколаївна (20. XII 1892, Київ – 14. VII 1972, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1914 закінчила курси інозем. мов Макарової, 1915 – курси при Київ. навч. окрузі Макарової. У 1937 разом із чоловіком, відомим театрознавцем П. Руліним, за звинуваченням у контрреволюц. націоналістичній діяльності була заслана до Сибіру. У Київ. ун-ті: 1939–1945 – старш. викл. фр. мови. Автор кількох метод. розробок і рецензій на підручники.

РУСАНІВСЬКИЙ Макар Олексійович (8. VIII 1904, хут. Миколаївка Гадяц. р-ну Полтав. обл. – 6. VII 1941, розстріляний у Києві; імовірно, похований у Національному історико-меморіальному заповіднику «Биківнянські могили») – укр. літературознавець, шевченкознавець, педагог. 1934 закінчив Харків. ІНО. 1937 – аспірантуру Київ. ун-ту. 1940 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади

доц., зав. каф. укр. л-ри (1940–1941). Навчаючись в аспірантурі, був обраний деканом філол. ф-ту. Читав курс укр. л-ри першої половини ХІХ ст. Працював старш. наук. співроб. від. укр. л-ри ХІХ – початку ХХ ст. у ІЛ. Досліджував укр. л-ру першої половини ХІХ ст., творчість харків. романтиків у порівнянні та зіставленні з творчістю Шевченка, їхній вплив на формування ранньої лірики поета, укр. театр ХІХ ст., укр.-рос. літ. зв'язки, творчість Марка Вовчка, М. Костомарова, М. Старицького, Панаса Мирного, П. Грабовського й ін. Навчався у проф. М. Грунського. Батько мовознавця В. Русанівського. Жертва тоталітарного режиму. У ніч з 25 на 26.VI 1941 заарештований за участь у діяльності так званого антидержавного націоналістичного угруповання – без суду та слідства за прямим розпорядженням прокурора розстріляний у Лук'янівській в'язниці 6.VII 1941. Реабілітований посмертно 1956.

Творча спадщина – близько 20 наукових праць, з-поміж яких: Шевченко і українська література першої половини ХІХ сторіччя // Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка. Наукові записки: Збірник філологічного факультету. К., 1940. № 1: Пам'яті Т. Г. Шевченка; Героїчна епопея (До сторіччя поеми Т. Г. Шевченка «Гайдамаки») // Літературна газета. К., 1941. 7 берез.; Шевченко і Костомаров [Уривок із розділу дисертації]. Публікація Є. Кирилюка // Радянське літературознавство. 1970. № 6.

Література: Русанівський І. І знову пам'ять повертає // Слово Просвіти. 1997. № 8–10.

САБАЛДИР Григорій Олексійович (10. X 1883, с. Покровська Багачка (нині Хорол. р-ну Полтав. обл.) – 3. IV 1957, Київ; похований у Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка № 29, ряд № 2, місце № 72) – укр. мовознавець-нормативіст, лексикограф. 1913 закінчив Глухів. учит. ін-т, 1922 – КІНО. 1925–1931: викл., доц., проф. КІНО. Із 1927 – наук. співроб. Ін-ту наук. мови ВУАН. Із 1931 – старш. наук. співроб. Ін-ту мовознавства ВУАН. 1934 в «Мовознавстві» за його підписом надруковані цькувальні рецензії на «Історію форм української мови» М. Грунського й П. Ковальова та на «Нариси з української синтакси» С. Смерчинського. 1935 репресований. 1938 звільнений із табору без права мешкати в Україні, 1956 повернувся до Києва. У 1938–1940 учителював у Волгоград. обл. РФ, 1941–1956 – старш. викл. Вольського учит. ін-ту Саратов. обл. 1956 захистив дис. на здобуття ступеня канд. філол. наук. Автор і співавтор багатьох словників, граматики укр. мови.

Творча спадщина: Правила українського правопису. Практичний порадник. К., 1925; Правописний словник та правила правопису. К., 1930 (у співавт.); Правописний словник та правила правопису й розділових знаків. К., 1930 (у співавт.).

Література: Сабалдир Григорій Олексійович // Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України – 75. 1930–2005: Матеріали до історії. К., 2005.

САВЧЕНКО Стефан Володимирович (28. XII 1889, с. Синявка (нині Чернігів. обл.) – 16. I 1942, Ташкент; місце поховання невідоме) – укр. літературознавець, критик, перекладач, ред., педагог, етнограф. Навчався в колегії П. Галагана. 1913 закінчив іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. 1916 захистив дис. на звання магістра. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1917), приват-доц.

(1916), проф. (1925), зав. (1933) каф. заруб. л-ри іст.-філол. ф-ту. Читав курси з історії західноєвроп. л-ри та ром. мовознавства. Працював у журн. «Життя й революція» (1925–1934), укладач (разом із М. Рильським) першої укр. антології перекладів творів «Французькі класики Х.VII століття» (К.–Х., 1931), ред. 10-том. видання творів Г. Мопассана укр. мовою (1927–1930). 1920 створив нову програму вивчення заруб. л-ри ХІХ–ХХ ст. Опублікував розвідки, присвячені нім. експресіонізму, роману про Трістана та Ізольду, ряд статей про заруб. прозаїків початку ХХ ст. – А. Франса, А. Барбюса, Р. Роллана й ін. Створив нову програму вивчення заруб. л-ри ХІХ–ХХ ст. Досліджував походження ром. мов, народнопісенні витоки в худ. творчості, рос. нар. казку, фр. драму, світову л-ру, зокрема поезію Г. Гейне, В. Скотта, Дж. Байрона, психол. прозу, питання типологічних зв'язків вітчизн. та західноєвроп. л-р. Був репресований і висланий до Ташкента. Учень В. Перетца.

Творча спадщина: Русская народная сказка. К., 1914; Шевченко і світова література. К., 1939; 3 історії зарубіжних літератур. К., 1975.

Література: Розанова А. С. В. Савченко – учений і педагог // Вісник Київського університету. 1959. Вип. 1. № 2. Сер. «Філологія та журналістика».

САМОХВАЛОВА Катерина Іванівна (12. I 1925, с. Юлова Маза Саратов. обл. (Росія) – 8. II 1994, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 29) – укр. мовознавець, діалектолог. 1948 закінчила філол. ф-т Ленінград. держ. ун-ту ім. А. Жданова (нині С.-Петербур. держ. ун-т). 1953 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади старш. викл. (1954–1961), в. о. доц. (1961–1967), доц. (1967–1987) каф. рос. мови філол. ф-ту. Читала курси старослов'ян. мови та рос. діалектології. Організовувала щорічні діалектол. експедиції

в російськомовні села України та Білорусі. Досліджувала типологію, розвиток та синтаксис рос. говорів в Україні, взаємозв'язок рос. та укр. мов на рівні говорів. Навчалась у рос. лінгвіста, чл.-кор. СРСР С. Бархударова.

Творча спадщина – понад 80 наукових і навчально-методичних праць, з-поміж яких: Контрольные работы по старославянскому языку для студентов-заочников. К., 1969; Старославянский язык. К., 1978; Русские говоры Украины. К., 1982 (у співавт.).

СВЕНСОН Олександр Фромгольд Ернестович (12. I 1830, Курляндія (Латвія) – 28. XI 1873, місце смерті та поховання невідомі) – мовознавець, педагог. 1854 закінчив богослов. ф-т Дерптського ун-ту зі званням канд. У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора нім. мови іст.-філол. ф-ту (з 1865). Посвячений у духовн. сан у Лютеран. церкві св. Петра і признач. пастором-ад'юнктом цієї ж церкви (1857), учитель богослов'я при церк. школі св. Петра (1856–1859), в. о. пастора євангел.-лютеран. церкви в м. Києві (1859). Досліджував принципи викладання в ун-тах нових мов, зокрема нім.

СВЕНЦІЦЬКИЙ Іларіон Семенович (20. IV 1876, м. Буськ, Королівство Галичини та Володимирії, Австро-Угорщина (нині Львів. обл.) – 18. IX 1956, Львів; похований на Личаківському цвинтарі) – укр. філолог, етнограф, музеєзнавець, історик мистецтва, громад.-культ. діяч. 1899 закінчив фіз.-мат. ф-т Львів. ун-ту, був вільним слухачем іст.-філол. ф-ту Петерб. ун-ту та Археолог. ін-ту в Петербурзі. Лінгв. освіту поглибив у Відні під керівництвом В. Ягіча. Д-р філософії (з 1902). Д. чл. НТШ (з 1914). 1905–1952 – директор Нац. музею у Львові. Із 1913 – приват-доц., 1944–1950 – зав. каф. слов'ян. філології Львів. ун-ту. У Київ. ун-ті: 1917–1918 – викладав історію укр. мови.

1921–1925 – викладав в Укр. таємному ун-ті у Львові. Із 1944 – зав. Львів. від. Ін-ту мовознавства, 1944–1950 – зав. каф. слов'ян. філології у структурі Ін-ту сусп. АН УРСР. Наук. інтереси: історія укр. мови, порівн.-іст. мовознавство, діалектологія, палеографія, літературознавство (творчість Т. Шевченка, І. Франка, В. Винниченка), рукопис. пам'ятки і стародруки, укр. мистецтво найдавнішого періоду, музейна справа й ін.

Творча спадщина – понад 260 наукових праць, з-поміж яких: *Основи науки про мову українську*. К., 1917; *Нариси з історії української мови*. Л., 1920; *Шевченко в світлі критики і дійсності*. Л., 1922.

Література: Кізлик О. Д., Луцик Ф. Я. І. С. Свенціцький. *Короткий бібліографічний покажчик*. К., 1956.

СВЯТОВЕЦЬ Віталій Федорович (13. VII 1933, с. Веприк Новобасан. (нині – Бобровиц. р-ну) Чернігів. обл. – 4 XII 2017, с. Горішнє Залуччя Снятин. р-ну Івано-Франків. обл.; похований там само) – укр. літературознавець, прозаїк, журналіст, педагог. 1955 закінчив укр. від-ня мовно-літ. ф-ту КДП ім. О. М. Горького (спец.: укр. мова та л-ра). 1973 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1969–1972), в. о. доц. (1972–1976) каф. теорії укр. л-ри філол. ф-ту; доц. (1977), зав. (1976–1986) каф. гуманіт. дисциплін підготов. ф-ту; доц. каф. історії л-ри і журналістики ф-ту журналістики (1986–2004). Читав курси: «Історія української літератури кінця ХІХ – початку ХХ ст.», «Теорія літератури», «Літературно-художня критика», спецкурс «Методи і принципи аналізу художніх творів». З 1986 керував літ. студією на ф-ті журналістики. Працював учителем СШ (1955, 1958–1965), зав. від. наук.-пед. журн. «Радянська школа» (1965–1968), відп. секретарем журн. «Українська мова і література в школі» (1968–1969), старш. наук. співроб. Наук.-дослід. Ін-ту педагогіки у секторі методики укр. та рос. мов (із 1974), викл. та

зав. каф. українознавства Нац. академії оборони України (2003–2007), викл. Нац. пед. ун-ту ім. М. Драгоманова, викл. Міжнар. школи україністики при НАН України, заст. голови ред. всеукр. журн. для дітей «Дзвіночок» (із 1993). Автор оповідань, казок та повістей для дітей. Твори С. перекладені рос., англ., казах. та чес. мовами. Чл. НСПУ та НСЖ. Лауреат премії ім. Ю. Шкрумеляка. Досліджував проблему взаємозв'язків у викладанні укр. мови та л-ри, проблеми історії і теорії л-ри, зокрема епістолярій Лесі Українки, прозу П. Грабовського та М. Коцюбинського, питання худ. та публіц. майстерності, методики викладання літературознавчих предметів у СШ і ВШ.

Творча спадщина – понад 300 наукових праць, з-поміж яких: Українська література: Посібник. К., 1996; Епістолярна спадщина Лесі Українки (Листи в контексті художньої творчості поетеси). К., 2007; Художня деталь в українській класичній прозі. К., 2007; Словник тропів і стилістичних фігур. К., 2011.

Література: Бабинець А. Творчий почерк літературознавця // Українське слово. 2008. 20–26 серп.; *Гостра О.* Святовець Віталій Федорович // Вчителі-наставники журналістів з Київського університету / А. Горлов та ін. К., 2011.

СЕЛІН Олександр Іванович (11. IX 1816, м. Твер, Росія – 29. III 1877, Київ; похований на Аскольдовій могилі (кладовище знищене 1934), тераса № 2 (нині паркова зона) – літературознавець, письменник. 1841 закінчив філос. ф-т Москов. ун-ту зі ступенем канд. 1847 захистив дис. на ступінь магістра рос. словесності, 1852 – на ступінь д-ра слов'яно-рос. філології. У Київ. ун-ті обіймав посади ад'юнкта І від-ня філос. ф-ту (з 1847), ординар. проф. каф. політ. економії та статистики, екстраординар. проф. (1852–1854), ординар. проф. (із 1854) каф. рос. словесності, декана іст.-філол. ф-ту (1863–1875). Читав наук. курси рос. мови та історії рос. л-ри. Викладав рос. словесність у Київ. ін-ті шляхетних дівчат (1846–

1848, 1853–1856), у Київ. кадет. корпусі (1854–1863). Дійсний статський радник (із 1857), засл. професор (із 1872). Досліджував билинний епос рос. л-ри, драм. поезію Х.VIII ст., літ. творчість рос. письменників, зокрема І. Крилова та М. Карамзіна.

Творча спадщина: Карамзин и его предшественники. СПб., 1847; Значение Н. М. Карамзина в истории русской словесности. К., 1866; «Бригадир» Фон-Визина и «Свои люди – сочтемся» Островского – две публичные лекции, читанные профессором Селиным 9 и 13 апреля 1868 года, в пользу пострадавших от неурожая // Крылов, как высший представитель русской басни: речь, произнесенная на торжественном акте ординарным профессором русской словесности А. И. Селиным. К., 1868.

Література: Левінець Р. П. Селін Олександр Іванович / Историчний факультет Київського національного університету ім. Т. Шевченка: минуле й сьогодення [під ред. проф. Г. Д. Казьмирчука]. К., 2004.

СЕМЕНОВ *Анатолій Федорович* (VI 1863 Мюнхен, Німеччина – після 1931, Ростов-на-Дону; місце поховання невідоме) – філолог, педагог. Закінчив Мюнхен. ун-т, де навчався у В. Кріста, Г. Вельфліна, К.-А. Корнеліуса, К. Крумбахера. 1890 переїхав до Росії, склав іспит на звання магістра в С.-Петербур. ун-ті. 1893 склав додатковий іспит на звання вчителя гімназії і вступив на держ. службу вчителем давніх мов у II Київ. гімназію. 1895 у Київ. ун-ті захистив магістер. дис.; обіймав посади викл. каф. класич. філології (1897–1904). Читав лекції з історії рим. періоду, грец. л-ри, грец. старожитностей, історії Олександрій. періоду грец. л-ри, візант. історіографії, Фукидіда, діалектології грец. мови. 1907–1910 – приват-доц. С.-Петербур. ун-ту. 1910–1913 – екстраординар. проф. каф. грец. словесності Ніжин. іст.-філол. ін-ту. 1913–1915 – екстраординар. проф. Варшав. ун-ту. З 1917 – ординар. проф., 1918–1919 – декан іст.-філол. ф-ту

Донського ун-ту. Проф. Донського археолог. ін-ту, пед. курсів.

Творча спадщина – понад 20 праць, серед яких: Введение к чтению Феокрита. К., 1896; Сличение рукописей, содержащих гимны Симеона Богослова. К., 1902; Симонид Кеосский. Его жизнь и поэзия. К., 1903.

Література: Казарова Н. А., Казаров С. С., Лобова В. В. Историки Варшавского университета. Время и судьбы. Ростов-на-Дону, 2014.

СЕМЕНОВ Микола Олександрович (15. XII 1921, с. Бахтемир Ікрянин. р-ну Астрахан. обл. (Росія) – 1. IV 1997, м. Запоріжжя; похований на місцевому кладовищі м. Запоріжжя) – укр. мовознавець, лексикограф. 1951 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: рос. мова та л-ра). 1956 захистив дис. на звання канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1954–1956), старш. викл. (1956–1958), доц. (1958–1982) каф. рос. мови, заст. декана (1956–1963, 1973–1979) філол. ф-ту. Читав курс сучас. рос. мови тал-ри; спецкурси: «Питання словотвору в сучасній російській мові», «Питання про частини мови у вітчизняному мовознавстві». Досліджував орфографію, лексику, фразеологію рос. мови, частини мови, порівн. граматику східнослов'ян. мов, мову худ. прози М. Некрасова. Відмінник освіти (1976). У період Другої світової війни працював телеграфістом-механіком батальйону зв'язку.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: Толковый словарь русского языка. К., 1956; Орфографический практикум русского языка. К., 1970 (у співавт.); Русская орфография в сопоставлении с украинской. К., 1974 (у співавт.).

СЕМЕНЧУК Іван Романович (21. XII 1924, с. Толокунь Димер. р-ну (нині Вишгород. р-ну) Київ. обл. – 14. V 1998, Київ; похований на Лісовому кладовищі, ділянка № 107, ряд № 33, місце № 19) – укр. літературознавець, письменник, педагог. 1952 закінчив укр. мовно-літ. ф-т КДПІ ім. О. М. Горького, 1961 – аспірантуру в Київ. ун-ті. 1971 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1961–1962), в. о. доц. (1963–1965), доц. (1969–1972), проф. (1971–1972, 1982–1991), в. о. зав. (1987–1988) каф. історії укр. л-ри, заст. декана з наук. роботи (1965–1967) філол. ф-ту; зав. (1972–1982) каф. історії л-ри та журналістики ф-ту журналістики (нині – каф. історії журналістики Ін-ту журналістики). Читав курси історії укр. л-ри другої половини ХІХ – початку ХХ ст., спецкурс «Майстерність О. Гончара-новеліста». Працював старш. ред. від. критики й літературознавства (1961–1962) і зав. редакції сучас. прози (1962–1962) Держлітвидаву України. Акад. АН ВШ України, чл. НСП України (з 1972). Досліджував питання худ. майстерності укр. романістики ХХ ст., зокрема твори Ю. Яновського, М. Стельмаха, Григорія Тютюнника; психол. новелу, портрет у худ. творі, особливості вивчення укр. л-ри у СШ. Під час Другої світової війни був вивезений на примусові роботи в Німеччину (м. Еберн; 1942–1945).

Творча спадщина – близько 200 наукових праць, з-поміж яких: Портрет у художньому творі. К., 1965; Художня майстерність Михайла Стельмаха. К., 1968; Олесь Гончар – художник слова. К., 1986.

Література: Письменники Радянської України: Біобібліографічний довідник. К., 1988.

СЕМЧИНСЬКИЙ *Станіслав Володимирович* (2. V 1931, с. Акмангит (нині с. Білолісся) Татарбунар. р-ну Одес. обл. – 16. XII 1999, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 28) – укр. мовознавець, перекладач. 1953 закінчив від-ня класич. філології філол. ф-ту Київ. ун-ту. 1974 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. латин. мови (1956–1962), доц. (1962–1970, 1972–1975), проф. (1975–1978), зав. (із 1978) каф. заг. мовознавства і класич. філології, заст. декана філол. ф-ту (1968–1970). Читав курси «Загальне мовознавство», «Вступ до порівняльно-історичного мовознавства»; спецкурси: «Сучасна румунська літературна мова», «Історія румунської літератури». 1993 посприяв відновленню підготовки фахівців зі спец. «класична філологія». Засл. працівник нар. освіти України (з 1996). Відмінник освіти України (з 1997). Засл. проф. Київ. ун-ту (1999). Почес. акад. АН Республіки Молдова (з 1991). Почес. д-р Клузького ун-ту ім. Бабеша-Боляй у Румунії (з 1997). Засн. укр. школи румуністики. Досліджував актуальні питання лексикографії, семантики, семіотики, культури мовлення, славістики, балканістики, ром. та класич. філології; взаємовплив і культ. зв'язки слов'ян. мов і л-р, історію та фольклор Румунії. Учень акад. А. Білецького.

Творча спадщина – понад 650 наукових праць, з-поміж яких: Семантична інтерференція мов. К., 1974; Загальне мовознавство: Підручник для студентів філологічних факультетів університетів. К., 1996; Вступ до порівняльно-історичного мовознавства (на матеріалі індоєвропейських мов): Навчальний посібник для магістрантів української мови, російської мови та класичної філології. К., 2002; Румунська мова: Підручник для студентів ВНЗ. Чернівці, 2007.

Література: Наукова спадщина професора С. В. Семчинського і сучасна філологія: Збірник наукових праць: У 2 ч. К., 2001; Чемес В. Ф. Філологічна спадщина професора С. В. Семчинського // Мовні і концептуальні картини світу. К., 2005. Вип. 18. Кн. 2.

СЕНИК Марія Андріївна (24. IX 1924, с. Васильківці Глин. р-ну Сум. обл. – 5. I 2013; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1952 закінчила Харків. держ. пед. ін-т інозем. мов ім. Н. К. Крупської. У Київ. ун-ті обіймала посади старш. викл. каф. англ. мови для гуманіт. ф-тів (до 1982). Досліджувала ветеринар. термінологію. Учасник Другої світової війни.

СИДОРЕНКО Галина Кіндратівна (14. VII 1920, Київ – 28. IV 1987, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 31) – укр. літературознавець, фольклорист. 1942 закінчила філол. ф-т Об'єдн. укр. держ. ун-ту в м. Кзил-Орда Казах. РСР (спец.: укр. мова та л-ра). 1968 захистила дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади старш. викл. (1949), доц. (1949–1964), в. о. проф. (1967–1969), проф. (1969–1981), в. о. зав. (1951–1952) каф. історії укр. л-ри філол. ф-ту. Викладала курс «Вступ до літературознавства», спецкурси: «Історія та теорія української поезії», «Поетика народної пісні» й ін. Працювала мол. наук. співроб. ІМФЕ АН УРСР (1946–1949). Читала лекції з історії укр. л-ри в ун-тах Братислави (Словаччина), Брно (Чехія) (1967–1968). Досліджувала історію укр. л-ри кінця ХІХ – початку ХХ ст., укр. народнопоетич. творчість, літ.-критич. погляди І. Франка. Дружина літературознавця Г. Вервеса.

Творча спадщина – близько 100 наукових праць, з-поміж яких: Літературно-критична діяльність Івана Франка. Історико-літературний нарис. К., 1956; Віршування в українській літературі. К., 1962; Ритміка Шевченка. К., 1967; Українське віршування від найдавніших часів до Шевченка. К., 1972.

СИНЯВСЬКИЙ Олекса Наумович (5. X 1887, с. Андріївка, Таврійська губ. (нині Бердянськ. р-ну Запоріж. обл.) – 24. X 1937, Київ; похований у Національному історико-меморіальному заповіднику «Биківнянські могили») – укр. мовознавець, педагог. 1916 закінчив іст.-філол. ф-т Харків. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймав посади проф. каф. укр. мови (1923–1937). Читав курси з історії укр. літ. мови, діалектології, норм укр. літ. мови. Працював проф. Київ. пед. ін-ту (1932–1937), Харків. ІНО (1920–1928), де керував секцією укр. мови наук.-дослід. каф. мовознавства ім. О. Потебні. 1922 організував і очолив (до 1924) Харків. шкіль. громаду. Очолював Діалектич. комісію ВУАН (із 1928), зав. від. діалектології Ін-ту мовознавства ВУАН (із 1930), чл. Комісії для впорядкування (1925–1928) і фактичний ред. «Українського правопису» (1927), чл.-ред. Комісії для складання словника укр. живої мови ВУАН, пров. діяч у нормуванні укр. літ. мови (1917–1933), ред. газ. «Рідне слово». Ініціатор укладання словника мови творів Т. Шевченка. Досліджував історію укр. мовознавства, сучас. та іст. фонетику, граматику укр. мови, діалектологію, лексикографію, норми й історію укр. літ. мови, мову окремих письменників. Учасник укр. нац. руху. За написання листівок революц. змісту, підготовку та проведення разом з істориком Д. Солов'єм антиуряд. демонстрації студентів у Харкові 1914 на знак протесту проти заборони святкування 100-річчя від дня народження Т. Шевченка був заарештований і висланий у Полтаву на два роки під нагляд поліції. 4. VIII 1937 повторно заарештований органами НКВС, розстріляний 24. X 1937. Реабілітований 1957.

Творча спадщина – близько 50 наукових праць, з-поміж яких: Діалектологічний poradnik. Програма для збирання діалектичних матеріалів з лівобережних монофтонгічних говорів української мови. Х., 1924; Норми української літературної мови. Х.–К., 1931; Курс української мови (не опублікований).

СИПНЕВСЬКИЙ Домінік Станіславович (1812, місце народження невідоме – 5. XI 1864, місце смерті та поховання невідомі) – лектор англ. мови. 1849 закінчив Харків. ун-т зі званням домаш. вчителя англ. мови. У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора англ. мови (1849–1864). Викладав граматику англ. мови, історію англ. л-ри; практ. курс перекладу з англ. мови на рос. Працював у канцелярії Київ. військ. генерал-губернатора (1845). Титулярний радник (1852). Колезький асесор (1856). Надвірний радник (1860).

СИРОТІНА Віра Олександрівна (28. V 1922, Київ – 27. IV 2006, Київ; похована на Міському кладовищі, ділянка № 48, ряд № 9, місце № 20) – укр. мовознавець. 1947 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: рос. мова). 1952 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1949–1952), старш. викл. (1952–1958), доц. (1958–1965, 1977–1982, 1988–1991), зав. каф. (1965–1977, 1982–1988) рос. мови. Читала курси з сучас. рос. літ. мови, історії грамат. учень, спецкурси «Поетична лексикологія», «Слово в художній мові». Досліджувала історію літ. мови, лексикологію, фразеологію, стиліст. синтаксис сучас. рос. мови, особливості мови і стилю худ. л-ри, зокрема творів М. Горького, порівн. стилістику рос. та укр. мов.

Творча спадщина – близько 50 наукових праць, з-поміж яких: Лексическая синонимика в русском языке. Л., 1960; Слово в художественной речи М. Горького. К., 1968 (у співавт.); Сопоставительная стилистика русского и украинского языков. К., 1980 (у співавт.).

СИРОТЮК Микола Йосипович (9. VII 1915, с. Теклівка Крижопіл. р-ну Вінниц. обл. – 29. X 1984, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 33) – укр. літературознавець, критик, письменник. 1941 закінчив іст. ф-т Одес. держ. ун-ту. 1963 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посаду проф. каф. історії укр. л-ри філол. ф-ту (1968–1977). Читав курс «Українська література на сучасному етапі» й ін. Керував унів. літ. студією ім. В. Чумака «Січ». Працював старш. наук. співроб. ІЛ (1957–1966), зав. каф. мов і л-р Ін-ту театр. мистецтва ім. І. Карпенка-Карого (1966–1968), заст. голови міського т-ва «Знання». Досліджував укр. л-ру XIX–XX ст., питання розвитку укр. іст. роману, творчість П. Загребельного, Івана Ле, П. Панча.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Микола Трублаїні. К., 1956; Український радянський історичний роман. К., 1962; Живий перегук епох і народів. К., 1981.

СИЧОВА Марфа Василівна (20. I 1921, с. Бок-Майдан Сасонів. р-ну Рязан. обл. (Росія) – 11. XII 2002, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1947 закінчила Львів. пед. ін-т. 1971 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади в. о. доц. (1960) підготов. ф-ту для інозем. громадян, викл. (1961–1965), старш. викл. (1965–1972), доц. (1972) каф. рос. мови підготов. ф-ту; доц. (1975–1981) каф. рос. мови для іноземців ф-ту міжнар. права та міжнар. відносин, старш. викл. (1981–1986) каф. рос. мови та методики її викладання як інозем. філол. ф-ту. Читала курс сучас. рос. мови, методики викладання рос. мови як інозем. Працювала викл. Львів. держ. ун-ту (1950–1952) і Львів. пед. ін-ту (1954–1957), викл. Київ. інж.-буд. ін-ту (1957–1958), ред. Київ. кіностудії наук.-попул. фільмів (1960), викл. рос. мови ун-ту в Саарбрюкені (ФРН). Досліджувала питання методів і програм. навчання іноземців рос. мови.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: 25 уроков по русському языку для студентов-иностранцев. К., 1961 (у співавт.); Частично программированные учебные материалы по диафильмам // Вопросы программированного обучения русскому языку иностранцев. Х., 1966.

СІРЕНКО Павло Максимович (15. II 1916, с. Мала Березянка Таращан. р-ну Київ. обл. – 11. VI 1999, Київ; похований на Совському кладовищі, ділянка № 22) – літературознавець, критик. 1951 закінчив Київ. ун-т. 1955 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті 1954–1988: викл., старш. викл., доц. каф. історії укр. л-ри філол. ф-ту. Викладав історію укр. л-ри ХХ ст. Досліджував творчість О. Гончара, П. Загребельного, Ю. Мушкетика, М. Стельмаха й ін., жанр укр. роману і повісті 1940–1970. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина: Українська література кінця ХІХ – початку ХХ століття. К., 1959 (у співавт.); Людина праці в сучасній українській літературі. К., 1971.

СКВОРЦОВ Микола Єфремович (13. X 1836, Москва – 28. III 1902; місце поховання невідоме) – перекладач, філософ, педагог. 1860 закінчив іст.-філол. ф-т Москов. ун-ту зі ступенем кандидата, залиш. для підготовки до професор. звання по каф. філософії. 1868 захистив дис. на звання магістра, 1871 – на ступінь д-ра філософії. У Київ. ун-ті обіймав посади приват-доц. каф. філософії (1868–1869), доц. каф. грец. словесності (1869–1871). Читав курс історії філософії та грец. словесності. Працював викл. давніх мов у Москов. ун-ті (1863), старш. учителем латин. мови І Москов. гімназії (1864–1865), директором Харків. II гімназії (1872), згодом – Іст.-філол. ін-ту князя Безбородька в Ніжині (1882). Заснував і очолив у Харкові від-ня Т-ва класич. філології

та педагогіки (1874). Досліджував іст.-філос. праці Аристотеля та Платона (діалоги), питання літературознавства, педагогіки, зокрема гімназійного та унів. навчання. Дійсний статський радник (1883).

Творча спадщина – понад 10 наукових праць, з-поміж яких: «Политика» Аристотеля / перевод с греческого с примечаниями и исследованиями. М., 1865; Менон. Диалог Платона. Греческий текст с примечаниями, предисловием и анализом. М., 1868.

СКОРОХОДЬКО Едуард Федорович (16. IX 1929, м. Котовськ Одес. обл. – 3. IV 2008, Київ; похований на Міському кладовищі) – укр. мовознавець. 1953 закінчив ф-т ром.-герм. філології Київ. ун-ту. 1972 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1962–1972), доц. (із 1972), проф. (1995–2000) каф. англ. філології ф-туром.-герм. філології. Працював пров. інженером Ін-ту кібернетики АН УРСР (1959–1989), пров. науковцем Ін-ту приклад. інформатики Київ. держадміністрації (1990–1993), голов. наук. працівником Укр. наук.-дослід. ін-ту стандартизації, сертифікації та інформатики Держстандарту України (з 1993). Досліджував приклад. та мат. лінгвістику, питання перекладу наук.-техн. термінів з англ. на рос., лінгв. основи автоматизації інформац. пошуку, питання теорії англ. словоутворення та її застосування до машинного перекладу, семант. зв'язки й автоматичну обробку тексту.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Вопросы перевода английской технической литературы: (перевод терминов). К., 1963; Лінгвістичні основи автоматизації інформаційного пошуку. К., 1970; Сучасна англійська термінологія: Навчальний посібник. К., 2002; Термін у науковому тексті (до створення терміноцентричної теорії наукового дискурсу). К., 2006.

Література: Едуард Федорович Скороходько (1929–2008) (Некролог) // Мовознавство. 2008. № 4/5.

СКРИПНИК Ілля Петрович (1. VIII 1914, с. Папуженці Тальнів. р-ну Київ. обл. (нині Черкас. обл.) – 14. IV 2005, Київ; похований на Міському кладовищі, ділянка № 83, ряд № 24, місце № 36) – укр. літературознавець. 1940 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1954 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. (1953–1959), доц. (1959–1985) каф. іст. укр. л-ри філол. ф-ту. Читав курс з іст. укр. л-ри XIX ст.; спецкурси: «Українська драматургія другої половини XIX ст.», «Романтизм в українській літературі першої половини XIX ст.». Працював старш. викл. історії укр. л-ри Київ. держ. консерваторії ім. П. Чайковського (1949–1953). Досліджував історію укр. драматургії, питання романтизму в укр. л-рі, зв'язків л-ри з фольклором, творчість Т. Шевченка, І. Карпенка-Карого. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – близько 50 наукових праць, з-поміж яких: М. П. Старицький // Старицький М. Вибрані твори. К., 1954; І. Карпенко-Карий. Літературний портрет. К., 1960; Історія української літератури (перша половина XIX століття). К., 1980 (у співавт.).

СМИЧКОВСЬКА Юзефа Адамівна (22. X 1929, с. Поташня Хойниць. р-ну Гомел. обл. (Білорусь) – 13. X 2016, Київ; похована на місцевому кладовищі с. Горенка Києво-Святош. р-ну Київ. обл.) – укр. мовознавець. 1952 закінчила ром. філологію філол. ф-ту С.-Петербур. держ. ун-ту ім. А. Жданова. 1967 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1952–1960) ісп. та нім. мов, доц. (1972, 1983–1988), в. о. зав. (1972–1983) каф. ісп. філології; доц. каф. ТПП ром. і сх. мов (1988–1996); доц. каф. ісп. та італ. філології каф. інозем. філології (1996–2000). Читала практ. і теорет. курси ісп. мови, граматики та стилістики ісп. мови; спецкурси: «Транспозиція частин мови», «Грамматична синонімія». Працювала викл. (1960–1964), старш. викл. (1964–

1967), доц. (1967–1972) каф. інозем. мов КНЕУ. Досліджувала граматику ісп. мови.

Творча спадщина – близько 70 наукових праць, з-поміж яких: Короткий граматичний довідник іспанської мови. К., 1963; Синтаксис сучасної іспанської мови. К., 1979; Іспанська мова для немовних вузів. К., 1985.

СМІТ Альфред Віллоубі (дата, місце народження і смерті, місце поховання невідомі) – лектор англ. мови Київ. ун-ту (1901–1906). Не філолог за освітою, але був добре обізнаний із новіт. рос. і заруб. л-рою, володів фр. та рос. мовами. Громадянин США. Син консула США в Росії, провів дитинство й отримав середню освіту в Одесі.

СМОЛІНА (ЧЕРЕДНИЧЕНКО) Майя Миколаївна (7. XII 1948, с. Шахти Скопин. р-ну Рязан. обл. (Росія) – 5. IV 1997, Київ (закатована невідомими у власній квартирі); похована на Байковому кладовищі, ділянка № 1, площадка, польська частина) – укр. мовознавець, перекладач. 1971 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: рос. мова і л-ра). 1990 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади асист. (1974–1975, 1980–1993), викл. (1975–1979), доц. (із 1993) каф. слов'ян. філології філол. ф-ту. Читала курс з сучас. пол. мови та спецкурси: «Фразеологія сучасної польської мови», «Соціальні жаргони в польській мові». Досліджувала прозу Є. Путраментя, історію, фонетику, стилістику й іст. граматику пол. мови, лексику слов'ян. мов.

Творча спадщина – близько 20 наукових праць, з-поміж яких: Навчальні завдання для студентів 2–4 курсів філологічних факультетів слов'янського відділення. К., 1986; Навчальна програма з історії польської літератури. К., 1988.

СОБОЛЕВСЬКИЙ Олексій Іванович (7. I 1857, Москва, Рос. імперія – 26. V 1929, там само; похований на Ваганьківському кладовищі) – мовознавець, славіст, палеограф, фольклорист, культуролог, етнограф. 1878 закінчив іст.-філол. ф-т Москов. ун-ту. 1882 захистив дис. на ступінь магістра, 1884 – д-ра. У Київ. ун-ті обіймав посади доц. (1882), екстраординар. проф. (1884–1888) каф. рос. словесності іст.-філол. ф-ту. Читав курси з історії рос. мови, рос. граматики, давньої церковнослов'ян. мови, слов'яно-рос. палеографії. Працював викл. рос. мови на МВЖК проф. В. Гер'є (1878–1882), зав. каф. рос. мови та словесності С.-Петербур. ун-ту (1888–1908), викл. у Археолог. ін-ті (за сумісництвом), у Москов. ун-ті (з 1918). Чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця, чл.-кор. від. рос. мови і словесності (з 1893) та акад. Петерб. АН (із 1900). Чл.-кор. Белград. і Софійської АН. Досліджував старослов'ян. мову, давньорус. перекладну та давню церковнослов'ян. л-ру, рос. усну словесність, галицько-волин. діалекти, компаративність у галузі слов'ян. мов, історію давнього та нового слов'ян. світу, взаємовідносини та взаємовплив слов'ян. племен у пам'ятках мови та л-ри, питання слов'ян. археології, побуту та фольклору. Обстоював рос. шовініст. концепцію М. Погодіна «єдиної російської мови» з основ. діалектами: «великоросійським» (куди зараховував і білорус. мову) і «малоросійським», що згодом увійшла в історію як «Теорія Погодіна – Соболевського». Цим викликав дискусію з А. Кримським. Попри упередженість, іст. праці С. мають велике наук. значення завдяки багатству опису фонет., морфол. і лексич. рис низки рукописів XII–XIV ст. укр. походження (називав «галицько-волинського»), окремі з яких прийняті сучас. наукою. Один із засн. іст. та опис. діалектології укр. мови. Навчався у Ф. Буслаєва, А. Дровернуа, Ф. Фортунатова, В. Міллера.

Творча спадщина – близько 450 наукових праць, з-поміж яких: Древнерусская переводная литература. СПб., 1892–1893; Жития святых в древнем переводе на церковнославянский с латинского

языка. СПб., 1904; Древняя церковнославянская литература и ее значение. Х., 1908.

Література: Широкопад Є. Соболевський Олексій Іванович // Українська мова: Енциклопедія. К., 2000.

СОВГИРА Анатолій Григорович (16. III 1926, м. Біла Церква Київ. обл. – 1. V 1998, Київ; похований на Байковому кладовищі, колумбарій) – укр. мовознавець. 1960 закінчив ф-т інозем. мов філол. ф-ту Київ. ун-ту. 1970 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1964–1966), старш. викл. (1966–1968) каф. нім. мови; старш. викл. (1968–1973), доц. (із 1973), в. о. зав. (1978–1980), зав. (1982) каф. нім. філології, заст. декана (1969–1971) ф-ту інозем. мов (ром.-герм. філології). Читав основ. курс з нім. мови, теорет. курси з історії нім. мови та терет. граматики, спецкурси з проблем. питань нім. граматики. Досліджував граматику нім. мови, зокрема дієслово, питання про діалектику елементів у структурі мови, роль мови та мислення у процесі свідомості. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Підручник німецької мови для першого курсу спеціальних факультетів. К., 1977; Підручник німецької мови для другого курсу спеціальних факультетів. К., 1982; Конфронтативна граMATика. Теорія і практика. К., 1985.

СОКОЛЕЦЬ Фріда Борисівна (19. V 1923, Київ – 7. XI 2005, Київ; похована на Миському кладовищі, ділянка № 138, ряд № 11, місце № 8) – укр. мовознавець. 1945 закінчила ф-т зах. мов та л-ри Київ. ун-ту. 1966 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1945–1960), старш. викл. (1960–1968), доц. (1968–1979) каф. англ. мови та доц. (1979–1991) каф. англ. мови природн. ф-тів ф-ту ром.-герм. філології.

Читала практ. курс з англ. мови та спецкурс зі стилістики англ. мови. Працювала викл. від. міжнар. відносин. Досліджувала тему нац.-визвол. боротьби у творчості Дж. Байрона. Підготувала низку передач для радіо про творчість Дж. Байрона англ. мовою (70–80-х рр.). Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – близько 45 наукових праць, з-поміж яких: Ключи к учебнику английского языка Л. А. Ивановой и С. П. Балашовой для студентов II курса. К., 1979; Байрон – певец свободы: литературное исследование. К., 2005.

СОННІ Адольф Ізраїлевич (17. I 1861, м. Лейпциг, Королівство Саксонія (Німеччина) – 8. III 1922, Київ; похований на Байковому кладовищі, лютеранська ділянка, могила не збереглася) – мовознавець, палеограф, текстолог, літературознавець. 1882 закінчив Рос. іст.-філол. семінарії при Лейпциз. ун-ті. 1887 захистив дис. на ступінь магістра давньокласич. філології в Дерптському (нині Тартуському) ун-ті, 1897 – д-ра грец. словесності в Петерб. ун-ті. У Київ. ун-ті обіймав посади приват-доц. (1887–1889), в. о. екстраординар. проф. (1889–1897), ординар. проф. каф. класич. філології (з 1897). Читав курси з давніх мов, грец. словесності, іст. граматики латин. та італ. мов. Декан іст.-філол. від-ня, проф. каф. класич. філології КВЖК (1906–1918). Викладав історію грец. л-ри (з 1905) на Вечірніх ВЖК Аделаїди Жекуліної (нині – СШ № 138). Очоловав Київ. від-ня Т-ва класич. філології та педагогіки. Дійсний статський радник (із 1911). Засл. ординар. проф. (із 1912). Досліджував давньогрец. та латин. тексти Катулла та Горація, риторику Діона Хрїсостома. Ініціатор створення в Києві Археолог. ін-ту (1910). Разом із відомим філологом Ю. Кулаковським переклали «Римські історії» А. Марцелліна (1906–1908).

Творча спадщина – близько 50 наукових праць, з-поміж яких: Александризм и его влияние на римскую литературу

(Вступительная лекция, читанная в Университете св. Владимира 12 сентября 1887 г.) // УИ. 1887. № 10; Гете: Лекции, читанные на Киевских Высших Женских курсах в осеннем и весеннем семестрах 1909 и 1910 г. К., 1910.

Література: Пучков А. А. Адольф Сонни, киевлянин: К истории классической филологии в Императорском университете Св. Владимира. К., 2011.

СОРИШ Надія Леонтіївна (3. I 1921, м. Первомайськ, Миколаїв. обл. – 14. II 2007, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1951 закінчила ром.-герм. від-ня філол. ф-ту Київ. ун-ту (спец.: фр. мова і л-ра). Викладала у Білоцерк. держ. пед. ун-ті (1951–1954). У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1961–1969), старш. викл. (1969–1980) каф. фр. мови неспец. ф-тів ф-ту ром.-герм. філології. Читала курс фр. мови. Співавтор словників і підручників із фр. мови для студентів юрид., екон., гуманіт. ф-тів.

Творча спадщина – близько 20 наукових праць, з-поміж яких: Сборник текстов по географии для студентов 1–2 курсов на французском языке. К., 1968.

СОСНОВСЬКА Марія Вікентіївна (17. X 1903, м. Двінськ Вітеб. губ. (нині м. Даугавпілс), Латвія – 31. X 1967, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець, педагог. 1929 закінчила соц.-екон. від. Харків. ІНО. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1946–1961), старш. викл. (1961–1964) каф. слов'ян. філології. Читала курси сучас. пол. літ. мови та історії, методики викладання західнослов'ян. мов; спецкурси: «Лексика сучасної польської мови», «Історія польського правопису». Працювала наук. співроб. Наук.-дослід. ін-ту педагогіки (1932–1934), доц. Пол. пед. ін-ту (1934–1935), викл. рос. мови і л-ри в Київ. школі (1935–1941),

викл. рос. мови в КДПІ ім. О. М. Горького (1937–1941, 1944–1949). Досліджувала фонетику, морфологію, синтаксис пол. мови, питання походження пол. літ. мови, грамат. системи рос. мови, поняття слова, мову творів С. Жеромського. Учениця акад. Л. Булаховського.

СТАВРОВСЬКИЙ Олексій Іванович (1. I 1811, Новгород. губ., Росія – 26. XI 1882, м. Остер, Чернігів. обл.; місце поховання невідоме) – філолог, історик, педагог. 1836 закінчив Голов. пед. ін-т (СПб.). 1842 захистив магістер. дис. У Київ. ун-ті обіймав посади ад'юнкта, екстраординар. проф. (1842–1866) каф. рос. історії та статистики, працював на каф. грец. словесності та старожитностей (1836–1837). Окрім курсів рос. історії, рим. історії, читав курс грец. мови. Організатор та зав. Музею старожитностей Київ. ун-ту. Викладав у Київ. ін-ті шляхетних дівчат (1840–1852), Київ. кадет. корпусі (1852–1857). Чл. Тимчасової комісії з розглядів давніх актів. Брав участь в археолог. розкопках у Києві. Чл. Копенгаген. королівського т-ва північних антикварів (1843).

Творча спадщина: Рассуждение о значении средних веков в отношении к новейшему времени. К., 1841.

Література: Алексей Иванович Ставровский (Некролог) // КС. 1882. Т. 4.

СТАРІКОВА Олена Миколаївна (29. IV 1930, м. Свердловськ – 10. V 2015, Київ; похована на території Київського крематорію, колумбарій № 16 в, тераса № 3, ряд № 1, місце № 46) – укр. мовознавець. 1953 закінчила Ленінград. пед. ін-т інозем. мов (спец.: англ. філологія). 1978 захистила дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1958–1959), старш. викл. (1960–1961, 1964–1967), в. о. доц. (1961–1963), доц. (1967–1972, 1974–1978), проф. (1978–2002), зав. (1980–1993) каф. англ. філології ф-ту інозем. філології

(з 2001 – Ін-ту філології). Читала курс англ. мови, спецкурси з теорет. граматики англ. мови та методики викладання інозем. мов. Працювала в Центрі наук. досліджень та викладання інозем. мов АН України (1993). Співзасн. Київ. ін-ту перекладачів. Співзасн. Київ. ін-ту лінгвістики та менеджменту, у якому працювала зав. каф. приклад. лінгвістики, проректором із наук. роботи (2002–2007), ректором (із 2007). Досліджувала питання заг. та нім. мовознавства, комунікат. та приклад. лінгвістики, дискурсології.

Творча спадщина – понад 130 наукових праць, з-поміж яких: Современный английский язык: Учебник для студентов 5 курсов факультета романо-германской филологии КГУ. К., 1976 (у співавт.); Односоставные именные предложения в современном английском языке // Номинализация в структуре современного английского языка. К., 1979 (у співавт.); Лингвистические чтения. Аспекты печати теории грамматики. Научно-методическое пособие для студентов старших курсов факультета романо-германской филологии университета. К., 1984 (у співавт.).

СТАХОВСЬКИЙ Микита Миколайович (11. IV 1901, с. Вереси Левків. волості (нині Житомир. обл.) – 6. VII 1988, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 8 а) – укр. мовознавець. 1932 закінчив Житомир. ІНО. 1945 захистив дис. на ступінь канд. пед. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади асист. (1930–1935), доц. (1944–1973), зав. (1950–1965) каф. рос. мови, зав. рос.-слов'ян. від. (1944–1956), директора курсів підготовки викладачів мовознав. дисциплін (1953–1954), заст. декана (1944–1953), декана (1956–1957) філол. ф-ту. Читав курси з рос. мови та методики її викладання. 1930–1933 – працював викл. Київ. ін-ту профосвіти (нині Нац. академія пед. наук України), 1933–1935 – доц. і деканом Київ. кооператив. пед. ін-ту (нині – Київ. кооператив. ін-т бізнесу і права), 1935–1941 – старш. викл. рос. мови КДПІ ім. О. М. Горького. Досліджував фонетику, морфологію, синтаксис рос. мови.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: Фонетические и морфологические таблицы по русскому языку. К., 1951; Синтаксические таблицы по русскому языку. К., 1951; Вопросы культуры русской речи. К., 1952.

СТАЦЕНКО Володимир Андрійович (25. II 1933, Брюссель, Бельгія – 30. XI 2015, Київ; похований на Байковому кладовищі, колумбарій, ділянка № 14, ряд № 3, місце № 90) – укр. мовознавець, перекладач. 1966 закінчив ф-т інозем. мов Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1963–1977), старш. викл. (1977–1994) каф. ром. філології ф-ту ром.-герм. філології. Читав курси з фр. мови, практик. курс перекладу з рос. мови на фр.; спецкурси: «Французька ділова кореспонденція», «Стилістика усного мовлення». Досліджував мову і стиль творів фр. письменника М. Пруста.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць.

СТЕЛЬМАХ Ярослав Михайлович (30. XI 1949, Київ – 4. VIII 2001, трагічно загинув у автокатастрофі; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 2) – укр. дит. письменник, драматург, кіносценарист, перекладач. Син письменника Михайла Стельмаха. 1970 закінчив КДППМ. У 1973–1976 – аспірант каф. іст. укр. мови Київ. ун-ту. Здійснив майже 50 перекладів драм. творів.

СТЕПОВИЧ (ДУДКА-СТЕПОВИЧ) Андроник Іоанікійович (1856, с. Лебединці Прилуц. пов. (нині Срібнян. р-ну Чернігів. обл.) – 26. X 1935, Київ; похований у Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка № 21, ряд № 6, місце № 4, могила без догляду) – укр. літературознавець, славіст, публіцист, перекладач. 1879 закінчив

іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту зі ступенем канд. У Київ. ун-ті обіймав посаду приват-доц. слов'янознавства іст.-філол. ф-ту (1892–1924). Читав лекції з історії слов'ян. л-р. Викладав рос. мову та словесність, історію педагогіки в уч-щах і гімназіях Києва (1879–1888), керував курсами для вчителів чес. шкіл (1888–1891). Із 1887 – чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця, із 1888 – інспектор нар. уч-щ Волин. губ., із 1891 – інспектор нар. уч-щ Чернігів. губ., із 1893 – директор Колегії Павла Галагана. Дійсний статський радник (із 1891). 1907 заснував у Києві приват. чоловічу гімназію. Досліджував історію чес., серб. та хорват. л-р. Навчався в О. Котляревського та П. Житецького.

Творча спадщина: Очерки истории сербохорватской литературы. К., 1899; О происхождении дум // КС. 1892. № 2; Байда – драма Кулиша // КС. 1895. № 12.

Література: Паламарчук О. Л., Чмир О. Р. А. І. Степович – знаний український учений-славіст і педагог // Проблеми слов'янознавства. 2008. Вип. 57.

СТОГНУТ Олександр Степанович (26. IX 1916, м. Ніжин, Чернігів. обл. – 8. IX 1986, Київ; місце поховання невідоме) – укр. літературознавець. 1937 закінчив філол. ф-т Ніжин. держ. пед. ін-ту, де викладав 1950–1957. 1954–1955 – навчався в річній аспірантурі Київ. ун-ту, де згодом обіймав посади: 1964–1966 – старш. викл., 1966–1967 – доц. каф. історії рос. л-ри. 1963 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. Досліджував творчість Ю. Збанацького, Ф. Панферова й ін. Автор статей з історії рос. та укр. л-ри XIX–XX ст.

Творча спадщина: Юрій Збанацький. Літературний портрет. К., 1967; На бистрині сучасності. К., 1973.

СТОЛЯРОВА Ядвіга Францізна (1. V 1921, м. Гайворон, Одес. обл. (нині – Кіровогр. обл.) – 16. IV 2012, Київ; похована на Святошинському кладовищі) – укр. мовознавець. 1945 закінчила ф-т зах. мов та л-р (спец.: англ. мова та л-ра) Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1945–1963), старш. викл. (1963–1976) каф. англ. мови гуманіт. ф-тів; в. о. доц. наук.-метод. каб. (1960–1963) ф-ту ром.-герм. філології. Читала курс англ. мови на радіофіз., геолог., географіч. ф-тах. Одна з авторів навч. посібників, підручників, зб. текстів, хрестоматій для студентів-біологів, зоологів. Досліджувала питання методики викладання англ. мови на неспец. ф-тах.

Творча спадщина: Shortened History of England. К., 1971–1972. Вип. 1–2 (у співавт.); Омонические -ed формы в английском языке: Учебное задание для студентов II–III курсов гуманитарных факультетов. К., 1975 (у співавт.).

СТРАШКЕВИЧ Кіндратій Федорович (2. X 1815, м. Ковель (нині Волин. обл.) – 17. X 1868, Київ; похований на Байковому (старому) кладовищі, ділянка № 1) – укр. мовознавець, нумізмат. 1839 закінчив філос. ф-т Київ. ун-ту зі ступенем канд. 1845 захистив дис., написану латин. мовою, на ступінь магістра класич. давньої словесності. У Київ. ун-ті обіймав посади в. о. секретаря I від-ня філос. ф-ту (1841), старости православ. унів. церкви (1841–1843); ад'юнкта (1846–1866), доц. (із 1866) каф. грец. і рим. словесності іст.-філол. ф-ту; зав. нумізмат. каб. (із 1865). Читав курси латин. та грец. мов, тимчасово чес. мови (1846–1847). Викладав латин. мову у Вінниц. гімназії (1839), грец. мову в Київ. гімназії, рос. мову в Київ. ін-ті шляхетних дівчат (1861). Дійсний статський радник (із 1857), засл. проф. (із 1861). Досліджував граматику чес. мови, стародавні монети та грец. старожитності. Перший випускник Київ. ун-ту, який лишився викладати в ньому.

Творча спадщина: Чешская грамматика по руководству Конечного, с краткою хрестоматией и словарем. К., 1847; Чешская грамматика. К., 1852; Краткий очерк греческих древностей. К., 1874.

Література: Линниченко А. И. Кондратий Федорович Страшкевич (Некролог) // УИ. 1868. № 10.

СУББОТІНА Олена Гуріївна (23. VI 1950, м. Ніжин Чернігів. обл. – 24. XII 2013, Київ; похована на Лісовому кладовищі, ділянка № 99) – укр. мовознавець. 1975 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: рос. мова і л-ра). У Київ. ун-ті обіймала посади зав. навч.-наук. проблем. лабораторії вивчення та викладання рос. мови у ВШ України (1993); асист. (1980–2004), викл. (із 2004) каф. укр. та рос. як інозем. філол. ф-ту (з 2001 – Ін-ту філології). Читала курси: «Практика перекладу з російської мови», «Лінгвостилістичний аналіз художніх текстів», «Методика викладання російської мови як іноземної» та спецкурси. Працювала викл. рос. мови (1983–1985) Пед. ін-ту м. Чеськи Будеєвіце (Чехія). Досліджувала практ. граматику, стилістику та функціон. аспект рос. мови, лінгвокраїнознавство.

Творча спадщина – близько 20 наукових праць.

СУНЦОВА Ірина Петрівна (5. III 1904, Москва, Росія – 4. X 1995, Київ; похована в Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, ділянка № 13/1, ряд № 15, місце № 1) – укр. мовознавець. 1926 закінчила літ.-лінгв. ф-т КІНО. 1930 закінчила від-ня заг. мовознавства Ін-ту мовознавства АН УРСР. 1946 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади зав. каб. фонетики (з 1944), доц. каф. заг. мовознавства та класич. філології (1947–1963). Читала теорет. і практ. курси: «Загальна фонетика», «Фонетика російської мови», «Фонетика німецької мови». Засн. лаб. експерим. фонетики Київ.

ун-ту. Працювала асист. в лаб. експерим. фонетики Ленінград. ун-ту під керівництвом акад. Л. Щерби (1934–1941), де вела курси заг. фонетики («Вступ до мовознавства»), експерим. фонетики та фонетики нім. мови. Викладала фонетику нім. мови на каф. герм. філології П Ленінград. ін-ту інозем. мов. на посаді доц., а також на держ. курсах інозем. мов у Ленінграді. Досліджувала фонетику мов світу, порівн. аспект нім. та укр. фонетики, розробила новий метод дослідження мовленнєвої інтонації шляхом трансформації грамофонного запису.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: Вступний курс фонетики німецької мови. К., 1950.

СУШИЦЬКИЙ Феоктист (Теоктист) Петрович

(3. I 1883, Київ – 1. I 1920, м. Умань, нині Черкас. обл.; помер від тифу, місце поховання невідоме) – літературознавець. 1907 закінчив Київ. духовн. академію, 1911 – іст.-філол. ф-т Київ. ун-ту. Навчався у В. Перетца та А. Лободи. Був залишений професор. стипендіатом каф. рос. мови і словесності. У Київ. ун-ті: 1915–1918 – приват-доц. Читав курси історії укр. л-ри, рос. словесності. Історію укр. л-ри викладав на КВЖК (з 1914), на політех. курсах, на Шестирічних учит. курсах; рос. словесність та психологію – у гімназії А. Степовича. Один із засн. і проф. Укр. нар. ун-ту в Києві, Укр. наук.-пед. академії (1917–1918). Проф. (1917–1918), 1918 – ректор Київ. держ. ун-ту. У 1918 очолював департамент вищої та середньої освіти М-ва нар. освіти. Співроб. та керівник Археограф. комісії ВУАН (1919–1920). Підготував магістер. дис. Досліджував давню укр. л-ру, творчість Т. Шевченка.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Киевские списки «Беседы трех святителей» // УИ. 1911. IV. До історії поетичних оповідань про Михайлика й Золоті Ворота та про Батия // ЗІФВ УАН. 1919. Т. I; 1920–1922. Т. II–III; Західноруські літописи як пам'ятки літератури // ЗІФВ УАН. 1921. Ч. I; 1929. Ч. II.

ПЛАЛАНЧУК (МЕЛЬНИЧЕНКО) Олена Михайлівна (31. VIII 1943, м. Кіров (Росія) – 29. X 2003, Київ; похована на Звіринецькому кладовищі) – укр. фольклорист, літературознавець. 1967 закінчила від-ня рос. мови і л-ри філол. ф-ту Київ. ун-ту. 1999 захистила дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. рос. мови (1970–1976), асист. (1977–1984), доц. (1984–1992) каф. теорії л-ри та л-ри народів СРСР, доц. (1992–2000), проф. (із 2000) каф. фольклористики філол. ф-ту (з 2001 – Ін-ту філології). Читала курси з усної народнопоетич. творчості; спецкурси: «Основи історичної та філософської антропології», «Мотиви давніх вірувань в українському фольклорі» та ін. Одна із засн. каф. фольклористики (1992), засн. і керівник від. фольклору та етнології в Ін-ті українознавства Київ. ун-ту (1992–2001). Досліджувала проблеми поетики різних жанрів фольклору, міфол. антропології, укр. космогонії, історію та сучас. тенденції розвитку укр. та слов'ян. фольклористики, взаємозв'язки л-ри та фольклору. Лауреат літ.-мистец. премії ім. Олени Пчілки (1992).

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Українські чари. К., 1994; Українознавство. Усна народна творчість: Навчальний посібник. К., 1998; Українська народна космогонія: специфіка міфопоетичного мислення. К., 1998.

Література: Бібліографія українського народознавства: У 3 т. / Зібрав і впорядкував М. Мороз. Л., 1999. Т. 1. Кн. 2: Фольклористика.

ТАРАНЕНКО Оксана Михайлівна (1. I 1952, Київ – 25. VII 1993, трагічно загинула у м. Сімферополь; похована на Міському кладовищі м. Києва) – укр. літературознавець. 1977 закінчила Київ. ун-т. 1981 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1980–1981), доц. (із 1981) каф. заруб. л-ри. Читала заг. курс історії заруб. л-ри кінця XIX – початку XX ст.; спецкурси з культури США, новіт.

англ. та амер. л-ри, історії та теорії літ. критики. Досліджувала докум. тенденції в худ. л-рі США 60–70-х рр. ХХ ст., проблеми новіт. л-ри США, амер. роман про Другу світову війну, творчість М. Твена, Р. Бредбері.

Творча спадщина: Проблемы новейшей литературы США. К., 1981.

ТИМОШЕНКО Петро Дмитрович (20. VI 1920, с. Вільхівець Звенигород. р-ну Черкас. обл. – 29. IV 1984, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 28) – укр. мовознавець. 1942 закінчив укр. від-ня філол. ф-ту Об'єдн. укр. ун-ту в м. Кзил-Орда (Казахстан). 1953 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади асист. каф. рос. мови (1949), викл. (1949–1954), доц. (із 1955) каф. укр. мови філол. ф-ту. Читав курси з іст. граматики та сучас. укр. літ. мови, спецкурс «Історія лексичного складу української мови (у порівнянні з іншими слов'янськими)». Працював мол. наук. співроб. Ін-ту мовознавства АН УРСР (1947–1950). Досліджував історію укр. мовознавства, історію укр. літ. мови (іст. та опис. лексикологію, діалектологію, фонетику, фонологію, морфологію, топоніміку), мовні норми, питання лінгвостилістики, мовостиль творів Т. Шевченка та Лесі Українки. Один із розробників Укр. правопису (1960). Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Хрестоматія матеріалів з історії української літературної мови. К., 1961. Ч. 1–2; Українське мовознавство в Київському університеті за роки Радянської влади // Вісник Київського університету. Серія «Філологія». К., 1967. № 9; Студії над мовою Тараса Шевченка. К., 2013.

Література: *Передрієнко В. А., Маліневська Н. П.* Наукова спадщина Петра Дмитровича Тимошенка // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика: Збірник наукових праць. К., 2001. Вип. III.

ТИМЧЕНКО Євген Костянтинович (псевдонім – Богун) (27. X 1866, Полтава – 22. V 1948, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 3) – укр. мовознавець, літературознавець, санскритолог, перекладач. 1910 закінчив Київ. ун-т. У Київ. ун-ті обіймав посади екстраординар. проф. каф. укр. мови і л-ри (1918–1932). Читав курси з історії мови, лексикографії. 1913 у Варшаві захистив дис. на ступінь магістра рос. мови та словесності. Викл. у навч. закладах Варшави. Викл. рос. мови на КВЖК. 1916 ініціював створення у Ростові (Росія) т-ва «Просвіта». Працював головою Комісії для складання іст. словника укр. мови ВУАН (1919–1930), водночас заст. голови соц.-екон. від. Ін-ту укр. наук. мови ВУАН. Чл. Комісії для впорядкування укр. правопису при Наркомосі України (1925–1928), співзасн. (1918) та акад. (1919) УАН, чл. Київ. Старої Громади (1918–1932), д. чл. і голова (з 1918) НТШ, чл.-кор. АН СРСР (із 1929). Працював у від. історії укр. мови Ін-ту мовознавства ВУАН (1930–1933), старш. наук. співроб. Ін-ту мовознавства АН УРСР (із 1944). 1933 звільнений із роботи, надалі зазнавав переслідувань. 1938 (у віці 75 років) заарештований органами НКВС за «участь в антирадянській націоналістичній організації СВУ», 1939 висланий на 5 р. до Краснодар. краю. Т. заперечував свою належність до названої організації, але визнавав свої «націоналістичні» погляди. 1943 повернувся до Києва. За сприяння М. Рильського та Л. Булаховського науковця повернули на попереднє місце роботи. Досліджував питання порівн. мовознавства, а також фонетики, лексикології, лексикографії, діалектології, граматики, історії укр. мови; перекладав укр. мовою твори карело-фін. та естон. епосів, прозу М. Метерлінка, Г. Мопассана, Дж. Байрона. Сприяв створенню «Словника української мови» за ред. Б. Грінченка (К., 1907–1909).

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: *Льокатив в українській мові*. К., 1924; *Номінатив і датив в українській мові*. К., 1925; *Вокатив і інструменталь в українській мові*. К., 1926; *Акузатив в українській мові*. К., 1928; *Українська граматика*. К., 1930.

Література: *Кримський А.* Оцінка наукових праць Є. К. Тимченка // ЗІФВ УАН. К., 1919; *Жовтобрюх М. А.* Є. К. Тимченко як дослідник української мови // УМЛШ. 1966. № 6.

ТОВСТЕНКО Оксана Олегівна (10. X 1959, м. Полтава – 11. II 2007, Київ; похована на Байковому кладовищі (колумбарій), площа, тераса № 1, ділянка № 5, ряд № 4, місце № 6 (склеп) – укр. літературознавець. 1982 закінчила ф-т ром.-герм. філології Київ. ун-ту (спец.: ром.-герм. мови і л-ри). 1990 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади перекладача від. наук.-техн. інформації (1982–1987), асист. (1987), викл. (1987–1994), доц. (1994–1999, 2000–2004) каф. заруб. л-ри ф-ту ром.-герм. філології (з 2001 – Ін-ту філології). Читала історію заруб. л-ри сер. віків, Відродження, XVII–XVIII і XX ст.; спецкурс «Історія європейського інтелектуального роману». Досліджувала західноєвроп. л-ру, інтелектуал. прозу XX ст. (В. Голдінг, Дж. Орвел), зв'язки філософії та л-ри, проблематику фемінізму і постмодернізму в л-рі, ідей.-худ. особливості притчі. Перекладала прозу Е. Грея, А. Картера, автор коментарів до 1-го укр. видання творів Х. Ортеги-і-Гассета. Останні роки життя працювала на телебаченні.

Творча спадщина – понад 30 наукових праць.

ТОМПСОН Альфред-Роберт Нафанайлович (дата, місце народження та смерті, місце поховання невідомі) – лектор англ. мови. Запрошений із Одеси. У Київ. ун-ті – зав. каф. англ. мови (1847–1848).

ТОЦЬКА Ніна Іванівна (25. VI 1923, с. Озерна, Білоцерк. р-ну Київ. обл. – 6. X 2007, Київ; похована на Лісовому кладовищі, ділянка № 84, ряд № 11, місце № 8) – укр. мовознавець, педагог.

1947 закінчила Київ. ун-т. Учениця доц. І. Сунцової. 1976 захистила дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1950–1954), старш. викл. (1954–1961), доц. (1961–1975), проф. (1976–1987) каф. укр. мови; зав. лаб. експерим. фонетики (1963–1984) філол. ф-ту. Читала курс сучас. укр. мови; спецкурси: «Загальна фонетика», «Експериментально-фонетичне вивчення звукової системи української літературної мови»; спецсеминар «Український вокалізм». 1973–1978 – чл. Комісії з фонології та фонетики Від-ня л-ри і мови АН СРСР. 1988–1992 – проф. каф. укр. мови Вінниц. пед. ін-ту. 1992–2000 – проф., 1992–1994 – зав. каф. укр. мови ун-ту НаУКМА. Досліджувала питання фонетики, синтаксису укр. мови, проблем методики викладання укр. мови як рідної та як інозем. Автор мовознавчих статей до УРЕ, підручників з укр. мови для вишів. Біографію Н. Тоцької включено до довідника «Життя славетних» та видань Американ. Біограф. Т-ва.

Творча спадщина – понад 150 праць, з-поміж яких: *Голосні фонемі української літературної мови*. К., 1973; *Сучасна українська літературна мова. Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія*. К., 1981.

Література: Багмут А. Й. Тоцька Н. І. Українська мова: Енциклопедія. К., 2004.

ТРОСТЯНСЬКА Зоя Костянтинівна (19. I 1919, м. Новохоперськ Воронеж. обл., Росія – 9. XI 2013, Київ; похована на Байковому кладовищі, польська ділянка №2) – укр. мовознавець. 1945 закінчила ф-т зах. мов і л-р Київ. ун-ту (спец.: англ. мова та л-ра). 1955 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1946–1956), старш. викл. (1956–1961), в. о. доц. (1961–1965), доц. (1965–1979, 1983–1986), зав. (1961–1969) каф. англ. мови неспец. ф-тів (із 1975 – каф. англ. мови гуманіт. ф-тів). Читала курси з англ. мови. Працювала викл. англ. мови і заруб. л-ри Мелітопол. держ. пед. ін-ту (1945–1946),

викладала рос. мову та читала спецкурс із рос. драми в Альберт. ун-ті Канади (1965–1966). Досліджувала синтаксис і фонетику сучас. англ. мови.

Творча спадщина – понад 50 наукових праць, з-поміж яких: Сборник текстов по биологии на английском языке. К., 1966 (у співавт.).

ТУНИЦЬКИЙ Микола Леонідович (29. IX 1878, с. Панфіли (нині Полтав. обл.) – 27. IV 1934, Москва; похований у Москві, Росія) – укр. мовознавець, славіст, письменник. 1899 закінчив Полтав. духовн. семінарію та Москов. духовн. академію. 1903–1905 – професор. стипендіат Петерб. ун-ту. 1905 закінчив Петерб. ун-т. 1915 захистив дис. на ступінь магістра богослов'я. У Київ. ун-ті обіймав посади проф., зав. каф. славістики (1918–1922). Читав курси з укр., серб., пол. мов, історії новіт. південнослов'ян. л-р. Працював доц. (1905), екстраординар. проф. (1913–1918) каф. рос. л-ри Москов. духовн. академії, проф. Москов. пед. ін-ту ім. А. Бубнова. Досліджував питання етимології слов'ян. писемності, болг. легенди, життя та діяльність учня св. Кирила та Мефодія – Климентія Охридського. Чл. Словникової комісії АН СРСР (із 1926). Навчався в О. Соболевського, О. Шахматова, П. Лаврова. 9. II 1934 заарештований за обвинуваченням у «справі славістів», 26. IV 1934 звільнили з підпискою про невиїзд, але наступного дня Т. покінчив життя самогубством.

Творча спадщина – близько 20 наукових праць, з-поміж яких: Древние сказания о чудесных явлениях Младенца Христа в Евхаристии // БВ. 1907. Т. 2. № 5; Св. Климентий, епископ словен. Сергиев Посад, 1913; Материалы для истории жизни и деятельности учеников св. Кирила и Мефодия. Сергиев Посад, 1918. Вип. 1.

ФЕДАС Йосип Юхимович (2. I 1947, с. Михалин Березнів. р-ну Рівнен. обл. – 28. XII 2013, Київ; похований на місцевому кладовищі с. Михалин) – укр. літературознавець, фольклорист. 1972 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1976 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посаду доц. каф. фольклористики (1999–2006) філол. ф-ту (з 2001 – Ін-ту філології). Читав курси: «Історія фольклористики», «Сучасна обрядовість на Україні» та спецкурси. Працював старш. наук. співроб. ІМФЕ ім. М. Т. Рильського АН УРСР (із 1985). Досліджував історію укр. л-ри, укр. нар. колискові, укр. фольклор. театр у європ. контексті.

Творча спадщина – понад 70 наукових праць, з-поміж яких: Нариси з українського фольклору // Народна творчість та етнологія. 1974. № 2; Український народний вертеп (У дослідженнях XIX–XX ст.). К., 1987; Композиція вистав лялькового вертепу // Етнічна історія народів Європи: Збірник наукових праць. К., 2000. Вип. 6.

Література: Йосип Юхимович Федас // Народна творчість та етнологія. 2014. № 1.

ФЕДЧЕНКО Павло Максимович (12. VII 1920, с. Носачів Ротмістрів. р-ну Київ. обл. (нині Смілян. р-н Черкас. обл.) – 13. VI 2002, Київ; похований на Байковому кладовищі (колумбарій), сектор № 1, ряд № 8, місце № 175) – укр. літературознавець, журналіст, держ. діяч. 1947 закінчив від-ня рос. мови та л-ри філол. ф-ту Київ. ун-ту. 1968 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. каф. теорії і практики рад. преси від. журналістики (1952–1954), декана філол. ф-ту (1961–1967), в. о. зав. (1954–1956), доц. (1956–1959), зав. (1959–1968), проф. (1968–1988, за сумісництвом) каф. історії л-ри і журналістики ф-ту журналістики. Читав курси з історії укр. журналістики, історії світової преси, спецкурси зі вступу до журналістики, джерелознавства та бібліографії.

Працював старш. наук. співроб. ІЛ (1973–2002). Досліджував історію укр. журналістики, публіцистику Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, виникнення період. преси в різних народів. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – близько 200 наукових праць, з-поміж яких: Тарас Шевченко. К., 1963; Українські альманахи 20–40 років ХІХ ст. К., 1967; Літературна критика на Україні першої половини ХІХ ст. К., 1982.

Література: Павло Максимович Федченко (Некролог) // СІЧ. 2002. № 7.

ФЕСЕНКО Анастасія Трохимівна (8. VIII 1928, с. Завадівка Корсунь-Шевчен. р-ну Черкас. обл. – 24. II 2005, Київ; похована на місцевому кладовищі с. Завадівки) – укр. мовознавець, педагог. 1962 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова і л-ра). У Київ. ун-ті обіймала посади директора заочних підготов. курсів (1965–1967), заст. директора підготов. курсів (1967–1969). Працювала коректором вид-ва «Будівельник» (1964–1965), мол. наук. співроб. (1967–1970), старш. наук. співроб. (1970–1974), в. о. зав. (1972–1974) наук.-метод. каб. техн. засобів навчання, викл. каф. гуманіт. дисциплін підготов. від-ня (1974–1986). Читала укр. мову і л-ру. Застосовувала аудіовізуальні засоби навчання у процесі пед. практики студентів філол. ф-ту. Досліджувала психол.-пед. основи використання техн. засобів навчання під час вивчення предметів філол. циклу в навч. процесі ВШ.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Екранні технічні засоби у навчальному процесі вищої школи. К., 1970.

ФИЛИПОВИЧ Павло Петрович (2. IX 1891, с. Кайтанівка Звенигород. пов. Київ. губ. (нині Катеринопіл. р-н Черкас. обл. – 3. XI 1937, розстріляний біля Медвеж'єгорська; похований в ур. Сандармох, Карелія, РФ) – укр. літературознавець, поет, літ. критик, перекладач. 1910 закінчив Колегію П. Галагана, де навчався разом із М. Драй-Хмарою. 1916 – слов'яно-рос. від. іст.-філол. ф-ту Київ. ун-ту. У Київ. ун-ті обіймав посади приват-доц. (1917–1919), проф. (1920–1935). Разом із М. Зеровим вів семінар підвищеного типу з історії нової укр. л-ри. Читав курс теорії л-ри, новіт. історії укр. л-ри. Працював зав. каф. Київ. пед. ін-ту, старш. наук. співроб. з історії укр. л-ри АН УРСР, наук. співроб. Ін-ту мовознавства, секретарем іст. літ. т-ва при ВУАН, співроб. Постійної комісії для видання пам'яток новіт. укр. письменства Київ. філії ін-ту ім. Т. Шевченка. Співзасн. літ. групи «неокласики» (1922), належить до когорти «Розстріляного відродження». Друкувався під псевдонімом *Павло Зорев* у «Віснику Європи», «Музагеті», «Житті й революції». За життя вийшли 2 кн. поезій: «Земля і вітер» (К., 1922), «Простір» (К., 1925). Досліджував західноєвроп. л-ру, укр. л-ру кінця XIX – початку XX ст., укр. літ. процес, іст. укр. романтизму, життя і творчість Т. Шевченка, І. Франка, Олександра Олеся, Лесі Українки, сучас. укр. поезію (П. Тичини, Я. Савченка, М. Семенка). Перекладав із фр., латин., рос. мов, зокрема Ш. Бодлера, П. Беранже, П. Верлена, В. Брюсова, О. Пушкіна. Один із фундаторів сучас. шевченкознавства, автор досліджень «Шевченко і романтизм» (К., 1924), «Шевченко і декабристи» (К., 1926); наук. основи укр. літературознавства (ст. «Українське літературознавство за 10 років революції», 1928). У серпні 1935 заарештований, 1936 засуджений до 10 р. заслання за причетність до так званої терористичної групи. Покарання відбував спочатку на Медвежій Горі, згодом – на Соловецьких островах. 1958 реабілітований посмертно. Навчався у В. Перетца, А. Лободи, М. Грунського. Близький друг М. Зерова, М. Рильського, М. Драй-Хмари.

Із 2017 у Києві є вулиця Павла Филиповича.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: Літературно-критичні статті. К., 1991; Шевченкознавчі студії. Черкаси, 2002; Літературознавчі студії. Компаративістика. Черкаси, 2008.

Література: *Поліщук В.* Літературознавство Павла Филиповича // *Филипович П.* Літературознавчі студії. Компаративістика. Черкаси, 2008.

ФЛОРИНСЬКИЙ Тимофій Дмитрович (28. X 1854, СПб. – 2. V (за ін. даними – 3. VI) 1919, Київ; похований на Аскольдовій могилі, перепохований у Державному історико-меморіальному Лук'янівському заповіднику, могила не збереглася) – мовознавець, славіст, візантолог, перекладач. 1876 закінчив іст.-філол. ф-т С.-Петербур. ун-ту. 1881 захистив дис. на ступінь магістра слов'ян. філології, 1888 – д-ра слов'ян. філології. У Київ. ун-ті обіймав посади доц. (1882–1888), зав. (1881–1917), ординар. проф. (із 1888) каф. слов'ян. філології, декана іст.-філол. ф-ту (1890–1905). Читав курси: «Слов'янські мови, історія слов'ян та слов'янських літератур», «Історія південних слов'ян», «Історія польського народу». Викладав історію слов'ян. л-ри на КВЖК (із 1884). Дійсний статський радник (із 1900), чл. Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця (1882), чл.-кор. від-ня рос. мови та письменства Петерб. АН (1898). Засл. проф. Київ. ун-ту (із 1907). Ред. «Славянського ежегодника» (1884). Досліджував питання слов'ян. філології, рос. медієвістику, серб. історію, слов'яно-візант. іст.-культ. зв'язки; перекладав із болг., словац., чес. писемних джерел. Ревний противник прав укр. мови й України на суверенність. Наполягав на тому, що укр. мова є говіркою рос. 2 V 1919 розстріляний за переданим у руки чекістів списком рос. монархістів Києва. Навчався в І. Срезневського, О. Котляревського.

Творча спадщина – понад 70 наукових праць, з-поміж яких: Западные славяне в начале и конце XIX ст. К., 1895; Несколько слов о малорусском языке (наречии) и новейших попытках усвоить ему роль органа науки и высшей образованности. К., 1899; Славянское племя. К., 1907.

Література: Щербань Т. О. Тимофій Дмитрович Флоринський (1854–1919). К., 2004.

ФОККОВ Микола Федорович (1838 – 1902; місце народження та смерті, місце поховання невідомі) – мовознавець. 1868 закінчив Імператор. С.-Петербур. ун-т зі ступенем канд. Працював учителем грец. та латин. мов у гімназіях Росії, окружним інспектором С.-Петербур. навч. округу (з 1877). Чл. навч. ком. М-ва нар. освіти (1880–1884). У Київ. ун-ті обіймав посаду приват-доц. каф. класич. філології іст.-філол. ф-ту (1884–1889). Читав курс грец. словесності. 1889 переведений до Ніжин. іст.-філол. ін-ту на посаду екстраординар. проф. Статський радник (із 1880). Досліджував граматику грец. мови.

Творча спадщина: Грамматика греческого языка. СПб., 1870; К чтению церковного греческого текста. К., 1886; К синтаксису греческого новозаветного языка и византийского. М., 1887.

ФРЕЙМАН фон Микола (Йоган-Самуїл) Оттонович (5. XII 1817, Рига (Латвія) – 3. V 1846, Київ; місце поховання невідоме) – лектор англ. мови. 1843 захистив дис. 1845 затверджений на посаду лектора Київ. ун-ту. Читав курси англ. мови та словесності. Ф. високо цінував прореktor І. Нейкірх.

ХАРИТОНОВ Володимир Самійлович (1. VI 1921, м. Паризька Комуна Луган. обл. (нині м. Перевальськ) – 15.VI 1994, Київ; похований у Києві) – укр. літературознавець, критик, перекладач. 1952 закінчив ісп. від. ф-ту перекладачів І Москов. держ. пед. ін-ту інозем. мов ім. М. Тореца. 1971 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1965–1972), старш. викл. (1972–1973), в. о. доц. (із 1973) каф. ром. філології ф-ту інозем. мов (із 1971 – каф. ТПП ф-ту ром.-герм. філології). Читав теорет. курс із заруб. л-ри, курс історії ісп. л-ри, практ. курс ісп. мови, спецкурс з ТПП, «Сучасний іспанський роман», практику перекладу з ісп. на рідну. Працював викл., старш. викл. каф. ісп. філології Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка (1952–1954), викл. каф. нім. мови і заруб. л-ри Львів. ВШ (1954–1957), старш. наук. співроб. ІЛ (1973). Переклав укр. мовою поетич. зб. Р. Альберті, Н. Гільєна, окремі поезії Г. Лорки, а також здійснив прозові переклади з ісп., італ., нім. мов. Досліджував історію ісп., латиноамер. культури та л-ри, зв'язки укр. л-ри з л-рами світу, зокрема Піренейський фольклор та ісп. Ренесанс у творчості І. Франка. Здійснив худ. переклади «Кобзаря» Т. Шевченка італ. мовою, перекладав з ісп., італ., нім. мов. Чл. СЖ (1966). Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: English. 4-е изд. М., 1968.

ХМЕЛЮК Микола Дем'янович (22. V 1914, с. Соснівка Троянів. р-ну Житомир. обл. – 18. I 1989, Київ; місце поховання невідоме) – укр. літературознавець, педагог, журналіст. Закінчив 1934 літ. від-ня Харків. держ. ун-ту, у 1936–1939 навчався в Москов. літ. ін-ті СРП ім. М. Горького. Працював у газетах і журналах, викладав у школі. 1955 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті: 1956 – викл., із 1965 – доц. каф.

структ. та приклад. лінгвістики, 1968–1972 – доц. каф. історії рос. л-ри філол. ф-ту; 1971–1987 – доц. каф. історії журналістики, згодом каф. історії л-ри і журналістики ф-ту журналістики. Читав нормат. і спец. курси: історія рос. л-ри ХІХ – початку ХХ ст., історія рос. л-ри рад. періоду, порівн. аналіз творч. методів Ф. Достоевського і Л. Толстого. Досліджував рос.-укр. літ. зв'язки, творчість Марка Вовчка, П. Павленка й ін. Чл. СЖ СРСР.

Творча спадщина – понад 350 наукових і науково-популярних публікацій, з-поміж яких: Художественная проза П. А. Павленко. К., 1954; Выдающаяся украинская писательница Марко Вовчок. К., 1957; Образ женщины в советской художественной литературе. К., 1959; Художественное своеобразие рассказов П. Павленко о войне. К., 1972.

ХОМЕНКО Наталія Сергіївна (3. І 1963, Київ, – 14. ІІІ 2010, м. Вишгород; похована на Новому цвинтарі м. Вишгорода) – укр. мовознавець. 1985 закінчила КДПУ. У 1985–2001 – аспірант, асист., старш. викл., доц. НДПУ ім. М. Драгоманова. Канд. філол. наук (із 1991). У Київ. ун-ті обіймала посаду доц. каф. ТПП з англ. мови Ін-ту філології (з 2002). Читала курси практики англ. мови, граматики англ. мови, ділової англ. мови, перекладу з англ. мови. Досліджувала питання історії англ. мови, порівн. лексикології, перекладознавства, зокрема основ худ. перекладу.

Творча спадщина – понад 60 наукових праць, з-поміж яких: Англійська мова для юристів. К., 2003; Англійська мова. 1 курс. К., 2004; 2 курс. К., 2006; 3 курс. К., 2008 (усі – у співавт.).

ХРУЩОВ Іван Петрович (20. VІІІ 1841, родов. маєток у Юр'євець. пов. Костром. губ. Рос. імперія (нині м. Кострома, РФ) – 25. VІ 1904, Царське Село, СПб.; похований у Москві на Ваганьківському кладовищі) – літературознавець, критик, фольклорист, етнограф, письменник, мемуарист, педагог, видавець.

1862 закінчив іст.-філол. ф-т С.-Петербур. ун-ту зі ступенем канд. Із 1867 готувався до професор. звання з іст. рос. л-ри. 1868 захистив дис. на ступінь магістра рос. словесності. У Київ. ун-ті обіймав посаду штат. доц. із забезпеченням екстраординар. проф. (1870–1878), доц. (1878), зав. (1877–1878) каф. рос. словесності. Читав курси з історії мови та давньої л-ри, історію давніх пам'яток; спецкурс із літ. іст. літописів та оповідей. Працював на каф. рос. словесності Київ. ін-ту шляхетних дівчат (1862), старш. учителем рос. словесності Олонецької чоловічої гімназії (1863) і Новгород. гімназії (1864), викл. рос. словесності Жіночого уч-ща СПб. Співзасн. і І-й секретар (із 1872) Іст. т-ва ім. Нестора-Літописця. Таємний радник (із 1894). Досліджував історію давньорус. л-ри, пам'ятки писемності давньорус. мови та середньовіч. нім. л-ри, життєвий і творч. шлях Іосифа Саніна (преп. Ігумена Волоцького), історії вивчення нім. л-ри від Гетііда до іст. граматики Якоба Грімма. Учень проф. І. Срезневського.

Творча спадщина – понад 80 наукових праць, з-поміж яких: *История отечественной литературы как предмет университетского преподавания*. К., 1874; *Беседы о древней русской литературе*. СПб., 1900; *Сборник литературных, исторических и этнографических статей и заметок*. СПб., 1901.

ЦВЕТАЄВ Іван Володимирович (17. V 1847, с. Дроздово Шуйського пов. Володимир. губ., Рос. імперія (нині – Іванів. обл., РФ) – 12. IX 1913, Москва; похований у Москві на Ваганьківському кладовищі, ділянка № 14) – мовознавець, археолог, мистецтвознавець. 1870 закінчив класич. від-ня іст.-філол. ф-ту С.-Петербур. ун-ту, отримавши ступінь канд. наук. 1872 захистив дис. на ступінь магістра, 1879 – д-ра рим. словесності. У Київ. ун-ті обіймав посади доц. каф. рим. словесності (1876–1877). Читав курс латин. мови. Працював викл. історії мистецтв МВЖК (1905); доц. каф. рим. словесності Варшав. ун-ту (1872–1873); викл. (1877–1879), екстраординар. проф. (1879) каф. рим. словесності, зав. каф. історії та теорії вишуканих мистецтв (1889) Москов. ун-ту. Ініціатор створення (1899) і перший директор (із 1911) Музею вишуканих мистецтв (нині – Держ. музей образотворч. мистецтв ім. О. Пушкіна). Досліджував давні італ. мови та писемність, антич. філологію, мистец., культ. та сусп. життя давніх народів, епіграфіку, історію рим. побуту. Акад. (із 1903), чл.-кор. (із 1904) Петерб. АН. Почес. чл. Болон. ун-ту (з 1888). Колезький радник. Друг і однодумець О. Котляревського. Батько Марини та Анастасії Цвєтаєвих.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць, з-поміж яких: Сборник осских надписей с очерком фонетики, морфологии и глоссарием. К., 1877; Из жизни высших школ Римской империи. М., 1902.

ЦАВДАРОВ Сава Христович (9. VIII 1892, с. Бешалма, нині Комратського округу Гагаузії Молдови – 20. IX 1962, Київ, похований на Байковому кладовищі, ділянка № 43) – укр. учений, педагог. 1917 закінчив слов'яно-рос. від-ня іст.-філол. ф-ту Київ. ун-ту. У 1917–1930 викладав укр. і рос. мови в школах, педагогіку й методику укр. і рос. мов у пед. вишах Києва. Працював старш. викл. методики мови і педагогіки на ф-ті соц. виховання КІНО. Із 1932 – проф. Ін-ту соц. виховання, після його перетворення на пед. ін-т (1934) викладав теорію та історію педагогіки. Одночасно проводив наук. роботу в Київ. філії укр. НДІ педагогіки. У Київ. ун-ті: 1939–1941 і з 1944 – проф. каф. педагогіки, 1944–1962 – зав. каф. педагогіки, яка функціонувала у структурі філол. ф-ту. Читав лекції з методики укр. та рос. мов. 1941–1943 – проф. Сухум. пед. ін-ту. Із 1947 – чл.-кор. АПН РРФСР. 1944–1956 – директор НДІ педагогіки УРСР. Досліджував питання політех. навчання, формування пед. майстерності вчителя, пед. спадщину К. Ушинського, Т. Шевченка, І. Франка й ін. Автор підручників з укр. мови для 1–4-х класів шкіл УРСР (понад 30 видань).

Творча спадщина – понад 200 наукових праць.

ЧЕРНЕНКО Наталія Володимирівна (9. VIII 1928, с. Саксагань П'ятихат. р-ну Дніпропетр. обл. – 1. V 2013; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1957 закінчила Київ. держ. пед. ін-т інозем. мов (спец.: англ. мова). У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1965–1969), старш. викл. (1969–1985) каф. англ. мови природн. ф-тів ф-ту інозем. мов. Читала курс англ. мови на іст.-філос. та мех.-мат. ф-ті, географіч. ф-ті. Досліджувала психол. питання методики викладання англ. мови.

Творча спадщина: Англійська мова. К., 1974.

ЧЕРНИШОВА Тетяна Миколаївна (8. I 1928, Київ – 14. III 1993, Київ; похована на Лісовому кладовищі) – укр. мовознавець. 1951 закінчила фіз. ф-т Київ. ун-ту, 1955 – аспірантуру на каф. заг. мовознавства і класич. філології. У Київ. ун-ті: із 1955 – викл., старш. викл. латин. і грец. мов, 1963 – доц. каф. заг. мовознавства і класич. філології філол. ф-ту. 1956–1957 – перекладач торг. представництва СРСР в Афінах. Канд. філол. наук (із 1958). Із 1958 читала курс новогрец. мови. 1952–1977 керувала 9-ма наук. експедиціями для дослідження грец. говірок Надазов'я. Із 1972 разом з доц. Ю. Шаніним керувала гуртком класич. філології. Із 1973 – секретар секції класич. філології Наук.-метод. ради при Мінвузі СРСР. Перекладач з новогрец. мови на укр., популяризатор грец. л-ри в Україні й укр. л-ри в Греції. На квартирі Ч. відбувалися зустрічі «Клубу творчої молоді» за участю В. Симоненка, Л. Танюка й ін. За переклад. діяльність 1987 нагороджена золотою медаллю грец. Спілки письменників і перекладачів. Автор численних статей про грец. мову та л-ру.

Творча спадщина: Новогрецеский говор сел Приморского (Урзуфа) и Ялты Первомайского района Донецкой области УССР. К., 1958; Греческая литература второй половины XV и XVI в. // История всемирной литературы. М., 1985. Т. III (у співавт.); Греческая литература XVIII в. // История всемирной литературы. М., 1987. Т. I–IV.

Література: Иванов Ю. О Татьяне Чернышевой и значении классической филологии // Зеркало недели. 1999. № 50.

ЧУБАЧ Михайло Степанович (6. XI 1905, с. Плоске Лучинец. вол. Могилев. пов. Поділ. губ. (нині Вінниц. обл.) – 1964, Київ; похований на Байковому кладовищі (старе), ділянка № 3) – укр. літературознавець, педагог. 1932 закінчив Одес. ін-т профосвіти. 1946 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл. (1936–1941), старш. викл. (1944–1946), доц.

(1946–1947) каф. зах. мови і л-ри, декана (1944–1946), заст. декана (1946–1947) філол. ф-ту. Читав курс антич. та історії західноєвроп. л-ри. Працював викл. каф. світової л-ри Одес. ін-ту профосвіти (1931–1932), Одес. пед. ін-ту (1933–1936), викл. антич. л-ри Харків. держ. бібл. ін-ту (1950-ті рр.). Працював у Ніжин. пед. ін-ті та УРЕ. Досліджував проблеми амер. роману ХХ ст., зокрема худ. спадщину Е. Сінклера, антич. та біблійн. мотиви у творчості Т. Шевченка. 1948 звільнений з ун-ту «за політичними мотивами, за прояви українського буржуазного націоналізму».

ШАМРАЙ Аганій Пилипович (3. X 1896, с. Миропілля Суджан. пов. Харків. губ. (нині Краснопіл. р-ну Сум. обл.) – 7. IV 1952, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 13 (католицька) – укр. літературознавець. 1921 закінчив Харків. ІНО. Працював старш. викл. (1924–1929), проф. (1929–1933) історії укр. л-ри Харків. ІНО; одночасно – старш. наук. співроб. (1929–1933) Харків. НДІ л-ри ім. Т. Шевченка. Жертва сталінського терору: 1933 звільнений з усіх посад через «соціальне походження» (народився в заможній селянській родині) і звинувачений у «буржуазному націоналізмі». Через загрозу арешту зі сторони НКВС виїхав за межі України. 1933–1944 очолював каф. заруб. л-ри пед. вишів м. Іжевськ, м. Перм (Росія) та м. Фергана (Узбекистан). 1943 захистив дис. на ступінь д-ра філол. наук. Повернувшись із вимушеної еміграції, у Київ. ун-ті обіймав посади проф. та зав. каф. заруб. л-ри філол. ф-ту (з 1944). Читав курси з історії антич., західноєвроп. та укр. л-р. Працював старш. наук. співроб. від. укр. л-ри ІЛ. Досліджував історію л-ри, творчість А. Гофмана, І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, О. Стороженка й ін. Один із засн. укр. компаративістики.

Творча спадщина – понад 80 наукових праць, з-поміж яких: Українська література. Стислий огляд. 1928; Харківська школа романтиків: Збірка наукових праць. Х., 1930; Вибрані статті та дослідження. К., 1963.

ШАНІН Юрій Вадимович (11. VI 1930, Київ – 8. VI 2005, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 9) – укр. мовознавець, письменник. 1953 закінчив від-ня класич. філології філол. ф-ту Київ. ун-ту. 1968 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. (1967–1970), доц. (1970–1976) каф. заг. мовознавства і класич.

філології. Працював зав. каф. латин. мови НМУ О. Богомольця (1978–2005). Досліджував агоністику в давньогрец. поезії, поезію еллінів, історію героїв антич. стадіонів та олімпійських ігор.

Творча спадщина – понад 150 наукових праць, з-поміж яких: Російсько-українсько-латинський словник медичної термінології. К., 1992.

ШАРАНДАК Павло Спиридонович (2. X 1919, с. Могильне Гайворон. р-ну Одес. обл. (нині Кіровоград. обл.) – 2013, Київ; похований на Байковому кладовищі, польська ділянка № 1, нова) – укр. мовознавець, письменник, перекладач. 1941 закінчив літ. від. ф-ту зах. мов та л-ри Київ. ун-ту, 1941 – філол. ф-т Тбіліського ун-ту, 1942 – спец. зах. л-ра і англ. мова Ун-ту м. Майкоп. У Київ. ун-ті обіймав посади асист. каф. англ. філології (1947). Працював старш. референтом Від. заруб. зв'язків в Укр. т-ві культ. зв'язків із закордоном (1946–1947). Чл. НСПУ. Перекладав прозу видатного англ. письменника Джозефа Конрада. Батько – Спиридон Шарандак – кілька разів заарештований. Молодша сестра – поетеса Берізка (Галина Шарандак-Бровченко) – зазнала репресій за участь у підпільній боротьбі ОУН. Учасник Другої світової війни.

ШАРОВОЛЬСЬКИЙ Іван Васильович (28. VI 1876, с. Прохорівка (нині Канів. р-ну Черкас. обл.) – 9. VII 1954, там само; похований у рідному селі на місцевому кладовищі) – укр. мовознавець, літературознавець, перекладач, педагог. 1900 закінчив іст.-філол. ф-т (спец.: рос. мова та словесність) Київ. ун-ту. 1906 захистив дис. на ступінь магістра історії заг. л-ри. 1940 присвоєно ступінь д-ра філол. наук без захисту дис. У Київ. ун-ті обіймав посади приват-доц. (1906–1908), екстраординар. проф., проф. (1908–1950), зав. каф. західноєвроп. л-ри (1930–1933), зав.

каф. інозем. мов. (1933–1938), першого зав. каф. герм. мовознавства (1938–1941), зав. каф. нім. мови (1943–1950), першого декана (1937–1940) ф-ту іноз. мов (із 1938 – ф-ту західноєвроп. мов і л-р). Ініціатор, фундатор і організатор створення ром.-герм. від-ня при філол. ф-ті (1906). Читав курси з історії англ., нім. та фр. мов, а також вступ до герм. та ром. мовознавства (1930-ті). Викладав історію зах. л-р, ром. та герм. філологію на КВЖК (із 1908). Працював в Ін-ті мовознавства АН УРСР (1931–1950), де очолював від. ром. і герм. мовознавства. Досліджував історію західноєвроп. л-ри сер. віків, історію західноєвроп. епосу; питання мовних контактів, лексику і граматику герм. мов, нім. та рум. запозичення в укр. мові; походження герм. та ром. мов, вивчав, видавав і коментував середньовіч. сканд., нім., фр. пам'ятки письменства; вважав нар. латину основою ром. мов. 1931 першим здійснив переклад «Утопії» Т. Мора укр. мовою. Учень проф. М. Дашкевича.

Творча спадщина – понад 80 наукових праць, з-поміж яких: Древне-скандинавское сказание о битве готов с гуннами и его историческая основа. К., 1904; Сказание о мече Тюрфинге. К., 1906; История западно-европейской литературы. К., 1912.

Література: Сойко І. В. Філологічна спадщина проф. І. В. Шаровольського // Мовні і концептуальні картини світу. К., 2005. Вип. 18. Ч. 2; Лучканин С. М. Праці І. В. Шаровольського з румунської філології та стислий огляд її історії в Києві в ХХ ст. // Мовні і концептуальні картини світу. К., 2007. Вип. 22. Ч. 1.

ШАХОВА Кіра Олександрівна (28. IX 1926, Харків – 30. XII 2003, Київ; похована на Байковому кладовищі) – літературознавець, педагог. 1949 закінчила нім. від-ня ф-ту ром.-герм. філології Київ. ун-ту. 1949–1952 – асп. каф. заруб. л-ри. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1949–1950), доц. (1950–1963) каф. нім. мови; доц. (1963–1978), проф. (1978–2003), зав. (1976–1987) каф. заруб. л-ри ф-ту інозем. філології (з 2001 – Ін-ту

філології). Д-р філол. наук (із 1975). Чл. НСПУ (1981). Засл. проф. КНУ (1999). Сфера наук. інтересів: історія угор. л-ри, проблеми західноєвроп. та амер. л-р XIX–XX ст., взаємозв'язки л-ри і мистецтва, викладання світової л-ри у школі.

Творча спадщина – 15 монографій і понад 300 статей, з-поміж яких: Шандор Петефі. Життя і творчість. К., 1972; Зарубіжна література XIX сторіччя. Доба романтизму: Підручник. Тернопіль, 2001 (у співавт. з Д. С. Наливайком); П'ять німецьких лауреатів Нобелівської премії з літератури. К., 2001.

Література: Жлуктенко Н. Ю. Кіра Шахова – дослідниця зарубіжної літератури // Літературознавчі студії: Збірник наукових праць. К., 2004. Вип. 11.

ШАХОВА Лариса Іванівна (3. VIII 1940, м. Ленінград (нині СПб.) Росія – 24. I 2017, Київ; похована на Міському кладовищі, ділянка № 86, ряд № 4, місце № 4) – укр. мовознавець. 1965 закінчила від. рос. мови і л-ри філол. ф-ту Київ. ун-ту. 1980 захистила дис. на звання канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади асист. (1966–1982), в. о. доц. (1966–1969), старш. викл. (1982–1984), доц. (1984–2004), в. о. зав. (2000–2001) каф. рос. мови філол. ф-ту (з 2001 – Ін-ту філології). Читала курс сучас. рос. мови, лексикології і стилістики, «Основи культури мови і стилістики»; спецкурси: «Російська морфологія і проблеми норми», «Система норм російської мови в своєму розвитку». Досліджувала лексикологію, морфологію, стилістику рос. мови, питання орфографічної нормалізації сучас. рос. і укр. літ. мов, лексико-семант. іменники почуття «переживання» в рос. мові. Керувалась антропоцентричним підходом у дослідження мови.

Творча спадщина – понад 75 наукових праць, з-поміж яких: Применение метода компонентного анализа для изучения семантики абстрактных существительных // Методы изучения лексики языка. Черновцы, 1987 (у співавт.); Варіювання

орфографічної норми в сучасних російській та українській літературних мовах // Збірник наукових праць КДПУ. К., 1994; Лексические средства характеристики языковой личности // Антропоцентричний підхід у дослідженні мови. Ніжин, 1998.

ШВЕЦЬ Алла Василівна (4. VII 1929, с. Новоекономічне (нині смт Новоекономічне Покров. р-ну Донец. обл.) – 27. VI 1996, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 50) – укр. мовознавець. 1952 закінчила філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: рос. мова та л-ра). 1956 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади старш. викл. (1956–1959), доц. (1961–1971) каф. рос. мови, зав. каф. рос. мови для інозем. студентів (1965–1966), доц. каф. рос. мови та методики її викладання як інозем. (з 1980) філол. ф-ту; доц. та зав. каф. рос. мови для інозем. студентів ф-ту міжнар. відносин і міжнар. права (1971–1979). Читала курси та спецкурси зі стилістики і синтаксису рос. мови. Досліджувала питання лексикології, синтаксису, методики викладання рос. мови.

Творча спадщина – понад 70 наукових праць, з-поміж яких: Орфографический практикум по русскому языку: Учебно-методическая разработка. К., 1968; Общественно-публицистический стиль речи: газетный подстиль. К., 1984.

ШОВЕН Андрій-Раймунд Олександрович (16. VII 1883, місце народження, дата, місце смерті та поховання невідомі) – лектор фр. мови. Закінчив філол. від-ня Паризького ун-ту. У Київ. ун-ті обіймав посаду лектора (1910). Працював викл. фр. мови у Чернігів. гімназії (1907).

ШОЛОМ Федір Якович (9. I 1922, с. Озеряни Варвин. р-ну Чернігів. обл. – 8. XI 1980, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 33) – укр. літературознавець. 1947 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту. 1950 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті працював із 1948, обіймав посаду доц. каф. історії укр. л-ри філол. ф-ту (з 1954). Читав курси з давньої укр. л-ри та історії укр. л-ри Х.VIII ст., спецкурси: «Громадсько-політична поезія Х.VIII ст. в Україні», «Історія української сатири» та ін. Досліджував давню укр. л-ру. Учень літературознавця та мистецтвознавця П. Попова. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 100 наукових праць.

ШУРКО Леонід Терентійович (2. III 1962, с. Коритна Ярмолинець. р-ну Хмельниць. обл. – 5. XII 2008, Київ; похований на місцевому кладовищі с. Крюківщина Києво-Святош. р-ну Київ. обл.) – укр. літературознавець, фольклорист. 1986 закінчив від-ня укр. мови та л-ри філол. ф-ту Київ. ун-ту. 2002 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади зав. Міжфакультет. фольклор.-етнограф. навч.-метод. лаб. (1989–1994), Наук.-метод. центру фольклору та етнографії філол. ф-ту; асист. (1993–2002), доц. (із 2003) каф. фольклористики; заст. декана філол. ф-ту (1992–1997), заст. директора Ін-ту філології (2002; 2004–2005). Читав курси: «Світовий епос», «Українська народна поетична творчість», «Теорія фольклору». Нагороджений літ.-мистец. премією ім. Олени Пчілки (1992). Досліджував укр. та світові фольклор. традиції в л-рі, культурі та мистецтві, нар. драму, світовий та укр. героїч. епос, проблеми відображення світогляду українця, типологію образу землі; проводив польові дослідження сучас. укр. фольклору. Один із засн. каф. фольклористики Ін-ту філології (1992).

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: Невичерпне джерело виховання. До питання азербайджанської народної епіки. Література. Діти. Час. К., 1989; Біблія для дітей / Упорядкування та обробка текстів Л. Шурка, примітки та коментарі А. Нікули. К.: Веселка, 1992; Епічна земля в українському народному світогляді // Вісник (літературознавчі студії) Міжнародного інституту лінгвістики і права. К., 2001. № 3.

ЩЕГЛОВА Софія Олексіївна (18. IX 1886, м. Пенза, Росія – 1. VI 1965, Москва, РРФСР; похована в Києві у Державному Лук'янівському історико-меморіальному заповіднику, ділянка № 27, ряд № 1, місце № 7) – літературознавець, бібліограф, педагог. Із 1907 – чл. Семінару проф. В. Перетца. 1910 закінчила КВЖК. У 1913 склала іспити в Київ. ун-ті й була залишена для підготовки до професор. звання. 1918 в Київ. ун-ті захистила магістер. дис., яку було відзначено премією ім. митрополита Макарія РАН. Чл. Археолог. комісії ВУАН. Із 1921 – д. чл. Т-ва дослідників укр. історії, письменства та мови в Ленінграді. Викладала у вишах Петрограда (Ленінграда) і Самари. 1922–1934 – наук. співроб. рукопис. від. Б-ки АН СРСР. Заарештована 26 XI 1933 (у «Справі славистів»), заслана на 3 р. в Киргизію. Із 1937 вчителювала в Саратові, у 1939–1951 – викладала в Саратов. ун-ті та пед. ін-ті. 1941 здобула ступінь д-ра філол. наук (без захисту дис.), отримала звання проф. 1945 із Щ. було знято судимість. 1951 повернулася до Києва. Досліджувала пам'ятки давньої л-ри («Богогласник», «Пчела»), творчість М. Грека, С. Полоцького, П. Беринди й ін. Важливим є внесок Щ. в археографію рукописів і бібліографію стародрукованої книжки.

Творча спадщина – понад 60 праць, з-поміж яких: *Вірши праздничные и обличительные на ариан конца X.VI – начала X.VII в. СПб., 1913; К истории изучения сочинения преп. Максима Грека. Варшава. – К., 1918.*

Література: Кобченко К. Софія Щеглова: сторінки наукової біографії // Українознавчий альманах. К., 2010. Вип. 2.

ЩЕРБАК Анатолій Іванович (14. VI 1923, с. Рокитне Кременчуц. р-ну Полтав. обл. – 16. VIII 1988, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 52) – укр. літературознавець, кінознавець, письменник. 1950 закінчив філол. ф-т Київ. ун-ту (спец.: укр. мова та л-ра). 1954 захистив дис. на ступінь

канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади старш. викл. (1953–1955), доц. (1955–1963), в. о. проф. каф. історії укр. л-ри філол. ф-ту. Читав курс «Історія української радянської літератури», спецкурс «Кінодраматургія українських радянських письменників». Працював ред. Держлітвидаву УРСР (1950–1953). Чл. Нац. спілки кінематографістів України (з 1972). Досліджував історію укр. л-ри, літ. процес XIX–XX ст., сценарну творчість укр. письменників 1945–1960, життєвий і творч. шлях Панаса Мирного, І. Франка, В. Стефаника, В. Сосюри. Учасник Другої світової війни. Чоловік мовознавця М. Карпенко.

Творча спадщина – понад 30 наукових праць, з-поміж яких: Сучасність в українській кінодраматургії. К., 1962; Перші кроки. К., 1967; Кіно Миколи Бажана. К., 1986.

ЩОЛОКОВА Світлана Пилипівна (2. II 1931, Ленінград (нині СПб.), Росія – 18. XII 2015, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 33) – укр. літературознавець. 1953 закінчила рос. від. філол. ф-ту Київ. ун-ту. 1975 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1960–1964), в. о. доц. (1963–1964), старш. викл. (1970–1981), доц. (1981–1995) каф. іст. рос. л-ри, заст. декана (з 1976) філол. ф-ту. Викладала курси з історії рос. л-ри кінця XIX – початку XX ст., сучас. рос. л-ри, л-ри рос. зарубіжжя; спецкурси: «Романтична течія в російській літературі XX ст.», «Російська повість 60–80-х рр.» та ін. Читала лекції з проблем розвитку сучас. рос. л-ри в Братислав. ун-ті ім. Я. Коменського (Словаччина). Досліджувала стильову течію романтизму в рос. л-рі XX ст., зокрема у творах К. Паустовського. Дружина укр. письменника В. Нестайка.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: К. Паустовский – романтик и реалист. К., 1982; Дискуссия о революционной романтике в советской литературе 20–30-х гг. // Вопросы литературы. Л., 1967. № 3 (6); Литература XX в.: Хрестоматия. Учебное пособие для XI класса средней школы. К., 2003 (у співавт.).

ЯВОРСЬКА Тамара Андріївна (27. III 1918, м. Трипілля Обухів. р-ну Київ. обл. – 1. VIII 2004, Київ; місце поховання невідоме) – укр. мовознавець. 1945 закінчила ф-т інозем. мов та л-р Київ. ун-ту (спец.: англ. мова і л-ра). 1980 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1945–1948), старш. викл. каф. англ. мови (1960–1985). Читала нормат. курс і курс історії англ. мови, вступ до нім. філології, спецкурс семінар. типу «Граматики-лексичні особливості англійської мови Х. VI ст. на основі творів Шекспіра». Досліджувала іст. морфологію, історію флексії англ. дієслова, іст. розвиток семант. структури слів.

Творча спадщина: Англо-український словник. К., 1978 (у співавт.); Вступ до германського мовознавства. К., 1986 (у співавт.).

ЯВОРСЬКИЙ Юліан Андрійович (15. IX 1873, с. Більче Дрогобиц. пов. Галичина, Австро-Угор. імперія (нині Миколаїв. р-н Львів. обл.) – 11. I 1937, Прага, Чехія; похований на місцевому кладовищі м. Праги) – укр. літературознавець, фольклорист, публіцист, критик, поет. 1896 закінчив від-ня слов'ян. філології Чернів. ун-ту зі ступенем канд. 1903 захистив дис. на ступінь д-ра філософії. У Київ. ун-ті обіймав посаду приват-доц. каф. слов'янознавства (1915). Читав курси з історії слов'ян. писемності. Працював у пол. гімназіях, викладав рос., нім. та латин. мови у І Київ. гімназії (1904). Брав активну участь у діяльності москвофілів, співпрацював із періодикою москвофіл. спрямування; один з організаторів Карпаторус. визвол. ком. (1914), який мав на меті включення Галичини, Буковини та Закарпаття до складу Рос. імперії. Емігрував до Чехословаччини, жив і працював у Празі (з 1920). 1925 запрошений до Слов'ян. ін-ту в Празі. Досліджував пам'ятки давньорус. оповід. л-ри, зокрема житіє Петра та Февронії Муромських, слов'ян. фольклор, етнографію, культуру, історію

слов'ян. писемності Закарпаття, рос. культ. зв'язки з Галичиною. Збирав та опрацьовував фольклор Галичини. Зібраний етнограф. матеріал став основою кн. «Памятники галицко-русской народной словесности: Легенды. Сказки. Рассказы. Анекдоты» (К., 1915). Навчався у проф. В. Ягича.

Творча спадщина – близько 20 наукових праць, з-поміж яких: *Omne .Vivum ex ovo*. К истории сказаний и поверий о яйце. К., 1909; Великорусские песни на старинных карпато-русских записях. СПб., 1912; Легенда о происхождении павликиан // Сборник статей в честь академика А. И. Соболевского. Л., 1928.

ЯКИМОВИЧ Тетяна Костянтинівна (20. IX 1905, Київ – 10. XII 1988, Київ; місце поховання невідоме) – укр. літературознавець. 1926 закінчила літ.-лінгв. від-ня ф-ту проф. освіти КІНО. 1956 захистила дис. на ступінь д-ра філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (1931–1943), доц. (1944–1948), проф. (1956–1981), проф.-консульт. (1981–1982), в. о. зав. (1949–1954), зав. (1954–1976) каф. заруб. л-ри ф-ту ром.-герм. філології; вченого секретаря ун-ту (1944–1948). Читала курси історії заруб. л-ри XVII–XX ст., новіт. англ. л-ри, спецкурси: «Сучасна французька драматургія», «Основні проблеми реалізму і романтизму в західноєвропейській літературі XIX ст.». Працювала в. о. декана ф-ту інозем. мов (1941–1942), доц., зав. каф. л-ри (1942–1944) Челябін. пед. ін-ту. Досліджувала історію фр. л-ри XIX–XX ст., фр. сатир. пресу, естетику фр. драми, сатир.-реаліст. нарис, сучас. фр. драматургію, творчість Е. Золя, О. Бальзака, В. Шекспіра, М. Сервантеса й ін. Чл. ради редакторів «Держлітвидаву» («Дніпро») і «Дитвидаву» («Веселка»), чл. Редколегії журн. «Всесвіт». Учениця С. Савченка.

Творча спадщина – близько 180 наукових праць, з-поміж яких: Драматургія и театр современной Франции. К., 1968; Молодой Золя. К., 1971; З художнього світу Франції. К., 1981.

ЯКОВЕНКО Наталія Петрівна (12. IV 1926, м. Ветлуга Горьків. обл., Росія – 22. XI 1997, Київ; похована на Звіринецькому кладовищі, ділянка № 2) – укр. мовознавець. 1951 закінчила рос. від-ня філол. ф-ту Київ. ун-ту. 1955 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади старш. викл. (1956–1965), в. о. доц. (1962–1964), доц. (1966–1978) каф. рос. мови; доц. каф. рос. мови та методики її викладання як інозем. (1978–1990) філол. ф-ту. Читала курси сучас. рос. літ. мови та спецкурси: «Основні тенденції розвитку лексико-семантичної системи російської мови», «Синтаксична фонетика (ритмомелодика) російської мови», «Російська літературна вимова». Працювала викл. каф. рос. мови КДПІ ім. О. М. Горького (1954–1955). Досліджувала питання мовних контактів, особливостей орфоепії, орфографії рос. мови, культури рос. мовлення і методики їх викладання в інозем. аудиторії.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: *Словесное ударение в современном русском литературном языке*. К., 1966; *Орфографический практикум по русскому языку*. К., 1970.

ЯКУБОВИЧ Максиміліан Юрійович (1785, м. Вільно (нині – Вільнюс), Литва – 13. IV 1853, м. Житомир Волин. губ., Рос. імперія; місце поховання невідоме) – літературознавець. 1810 закінчив Віленський ун-т. 1811 захистив дис. на ступінь магістра філософії. Учень Г. Гроддека. Викл. латин., грец., пол. мов та древньої л-ри. У Київ. ун-ті обіймав посади ординар. проф. каф. рим. словесності та старожитностей (1834–1839), декана I від-ня філос. ф-ту (1835). Читав курси з історії грец. і рим. л-р, грец. граматики, спецкурси з філол. археології та нумізматики. Працював викл. латин. словесності Вілен. ун-ту (1824), латин. мови, історії рим. л-ри і старожитностей Москов. ун-ту (1839–1842). Досліджував творчість Вергілія, Горація, Гроддека, А. Шлегеля та Ф. Шлегеля.

Творча спадщина: *Depulchio Platonico: Речь, произнесенная при открытии университета св. Владимира 15 июля 1834 г. // Записки и речи, читанные в торжественном собрании Императорского Университета Св. Владимира 15 июля 1834 г. К., 1840; De Virtute Romanorum antiqua e jusgue causis // Речи и отчет о состоянии Императорского Московского университета 1840–1841 гг. М., 1841.*

ЯКУБСЬКИЙ Борис Володимирович (15. IX 1889, с. Іллінка (нині – Вінниц. обл.) – 28. XII 1944, Київ; місце поховання невідоме) – літературознавець, критик. 1899–1908 навчався в Уман. гімназії. 1908–1914 – студент іст.-філол. ф-ту Київ. ун-ту, вихованець акад. В. Перетца та А. Лободи. У Київ. ун-ті працював із вересня 1921: секретар правління (1921–1922), проректор з навч. та адм. частин (1922–1927). Із 1927 – на виклад. роботі, декан філол. ф-ту (1932–1934), проф., зав. каф. рос. л-ри (1933–1941). Викладав курси історії укр. л-ри післяреволюц. доби, теорії л-ри. Читав лекції з віршової ритміки та метрики у Вищому муз.-драм. ін-ті ім. Лисенка, у студії Театру ім. Михайличенка, в Археолог. ін-ті. 1941–1943 – штат. працівник газ. «Нове українське слово» в окупованому Києві. Із сер. 1942 співпрацював із Музеєм переходової доби (Київ). 29. VI 1944 Я. заарештовано НКДБ УРСР, звинувачено у зраді Батьківщини. Рішення суду не дочекався, помер у лікарні в'язниці № 1 м. Києва. Відомий працями з теорії та методології л-ри, віршознавства. Дослідник творчості Т. Шевченка, Лесі Українки, Панаса Мирного, О. Кобилянської та ін. Учасник Першої світової війни.

Творча спадщина – 115 наукових праць, з-поміж яких: Соціологічний метод у письменстві. К., 1923; Наука віршування. К., 2007; Творчий шлях Лесі Українки: біографічні матеріали. Луцьк, 2012.

Література: Радько А. Архівна кримінальна справа Б. В. Якубського – дослідника й видавця Лесі Українки // Леся Українка і сучасність. Луцьк, 2010. Т. 6.

ЯНІШ Вадим Болеславович (13. IV 1915, м. Омськ, Росія – 20. IV 1968, Київ; похований на Байковому кладовищі, ділянка № 47 а) – укр. мовознавець. 1946 закінчив ф-т зах. мов та л-р Київ. ун-ту (спец.: фр. мова та л-ра). 1955 захистив дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймав посади викл., старш. викл. (1948–1959), доц. (із 1959) каф. заг. мовознавства та класич. філології, заст. декана ф-ту інозем. мов (1963–1964), заст. декана філол. ф-ту (з 1966). Читав курс латин. мови та спецкурси: «Історія латинської мови», «Вступ до середньовічної латини». Викладав фр. мову у студії Оперного театру (1946–1948), італ. мову в Муз. уч-щі (1947–1949). Досліджував питання історії латин. мови та методи її вивчення, ТПП, античність у творчості Т. Шевченка; перекладав романи фр. письменника Ж. Лаффіта. Учасник Другої світової війни.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: Отложительные глаголы в латинском языке. Л., 1961.

ЯНІШ (ЧЕБОТАРЬОВА) Валерія Євгенівна (16. VII 1926, с. Тьоткіно Глушків. р-ну Курської обл., Росія – 5. VI 2006, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 47 а) – укр. мовознавець, перекладач. 1950 закінчила філол. ф-т Москов. держ. ун-ту ім. М. В. Ломоносова (спец.: класич. філологія). У Київ. ун-ті обіймала посади викл. (із 1950), старш. викл. (1951–1953) каф. класич. філології; викл. (1960–1968), старш. викл. (1968–1986) каф. заг. мовознавства та класич. філології філол. ф-ту. Викладала курси та спецкурси з латин. мови, читання оригінал. текстів рим. авторів. Досліджувала історію розвитку та граMAT. будову латин. мови, вплив давніх мов та антич. культури на розвиток сучас. мов і л-р. Дешифрувала та переклала укр. мовою рукопис латиномовного філос. трактату Ф. Прокоповича «Логіка». Дружина мовознавця В. Яніша.

ЯРМОЛЕНКО Тетяна Савівна (5. VII 1920, с. Кибинці, Миргород. р-ну, Полтав. обл. – 7. VII 2002, Київ; похована на Байковому кладовищі, ділянка № 33) – укр. мовознавець. 1950 закінчила від-ня укр. мови та л-ри філол. ф-ту Київ. ун-ту. 1955 захистила дис. на ступінь канд. філол. наук. У Київ. ун-ті обіймала посади викл. каф. укр. мови та л-ри філол. ф-ту (1953–1954), доц. каф. журналіст. майстерності та редагування (1965–1971), в. о. заст. декана (1966–1969) ф-ту журналістики (нині – Ін-т журналістики). Читала курс практ. стилістики та літ. редагування газетної мови. Досліджувала стилістику ділового письменства Х.VI ст., синтаксис укр. мови, стиліст. можливості лексики, фразеолог. засобів укр. мови.

Творча спадщина – понад 20 наукових праць, з-поміж яких: *Стилістичні можливості лексики*. К., 1959; *Синтаксичні можливості однорідних членів речення*. К., 1959.

ЯРОЦЬКИЙ Василь Якович (1. II 1824, м. Кузнецьк Томськ. губ, Росія – 9. IV 1897, Київ; похований на Байковому (старому) кладовищі, ділянка № 3) – мовознавець, славіст. 1844 закінчив філос. ф-т Голов. пед. ін-ту (СПб., Росія). 1847 захистив дис. на ступінь магістра. У Київ. ун-ті обіймав посади ад'юнкта (1847), в. о. екстраординар. проф. (1856–1875), зав. (1846–1875) каф. історії та л-ри слов'ян. мов, в. о. секретаря іст.-філол. ф-ту (1864–1875); очолював бібл. ком. ун-ту. Читав курси зі старослов'ян. граматики, слов'ян. старожитностей. Викладав рос. словесність у Київ. ін-ті шляхетних дівчат (1854–1862). Дійсний статський радник (із 1857). Досліджував питання теорет. мовознавства, історію південнослов'ян. мов і л-р.

Творча спадщина – близько 30 наукових праць, з-поміж яких: *О сравнительном изучении языков в разные эпохи их развития, из В. Гумбольта // ЖМНП. 1847. № 3; О задачах славянской лингвистики: Речь, читанная на торжественном собрании*

университета 9 июня 1858 г. К., 1858; Предварительные понятия о языке вообще с обращением особенного внимания на язык славянский // УИ. 1870. № 1–2.

Література: Левінець Р. П. Яроцький Василь Якович // Историчний факультет Київського національного університету ім. Т. Шевченка: минуле й сьогодення. К., 2004.

АБРЕВІАТУРИ

АН – Академія наук

АН ВО – Академія наук вищої освіти

АН ВШ – Академія наук вищої школи

АПН – Академія педагогічних наук

АРА – Американська адміністрація допомоги (American Relief Administration)

БВ – «Богословский вестник»

ВЖК – Вищі жіночі курси

ВІНО – Вищий інститут народної освіти

ВОАПП – Всесоюзне об'єднання Асоціацій пролетарських письменників

ВТТ – виправно-трудоий табір

ВУАН – Всеукраїнська академія наук

ВЧК – «Всероссийская чрезвычайная комиссия»

ВУСПП – Всеукраїнська спілка пролетарських письменників

ВШ – вища школа

ДЕК – Державна екзаменаційна комісія

ЕВ – «Етнографічний вісник»

ЕУ – Енциклопедія України

ЖйР – «Життя й революція»

ЖМНП – «Журнал министерства народного просвещения»

ЗІФВ – «Записки Історико-філологічного відділу»

ЗУНТ – «Записки Українського наукового товариства в Києві»

ІЛ – Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України

ІМВ – Інститут міжнародних відносин

ІМФЕ – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України

ІНО – Інститут народної освіти

ІРЛІ – Інститут російської літератури

КВЖК – Київські вищі жіночі курси

КДЛУ – Київський державний лінгвістичний університет
КДПІ – Київський державний педагогічний інститут
КДПІМ – Київський державний педагогічний інститут
іноземних мов (нині Київський національний
лінгвістичний університет)
КДУ – Київський державний університет
КІНГ – Київський національний інститут народного
господарства ім. Д. Коротченка (від 1992 – КНЕУ
ім. В. Гетьмана)
КІНО – Київський інститут народної освіти
КПІ – Київський політехнічний інститут
КДПУ – Київський державний педагогічний університет
КС – «Киевская старина»
ЛУ – «Літературна Україна»
МВЖК – Московські вищі жіночі курси
НАН України – Національна академія наук України
НаУКМА – Національний університет «Києво-Могилянська
академія»
НБУВ – Національна бібліотека України імені
В. І. Вернадського
НДІ – науково-дослідний інститут
НДПУ – Національний державний педагогічний університет
НМК – навчально-методичний комплекс
НПУ – Національний педагогічний університет
НСЖУ – Національна спілка журналістів України
НСПУ – Національна спілка письменників України
НТЕ – «Народна творчість та етнографія»
НТШ – Наукове товариство імені Шевченка
ОРЯС – Отделение русского языка и словесности
РАН – Російська академія наук
РС – «Русская старина»
РФ – Російська федерація

РФВ – «Русский филологический вестник»
СВУ – Спілка визволення України
СЖ – Спілка журналістів
СІЧ – «Слово і Час»
СПУ – Спілка письменників України
СШ – середня школа
ТОДРЛ – Труды Отдела древнерусской литературы
ТПП – теорії і практики перекладу
УАН – Українська академія наук
УАПЦ – Українська автокефальна православна церква
УВО – Українська військова організація
УВУ – Український вільний університет
УІЖ – «Український історичний журнал»
УИ – «Университетские известия»
УЛЕ – Українська літературна енциклопедія
УМЛШ – «Українська мова та література в школі»
УМШ – «Українська миротворча школа»
УРЕ – Українська радянська енциклопедія
ХДУ – Харківський державний університет

АРХІВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Архів Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
2. Галузевий державний архів Служби безпеки України.
3. Державний архів міста Києва. Ф. 16.
4. Інститут рукопису НБУ імені В. Вернадського.
5. Центральний державний архів громадських об'єднань України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Alma mater. Університет св. Володимира напередодні та в добу Української революції 1917–1920: матеріали, документи, спогади: [у 3 кн.] / КНУТШ, НБ ім. М. Максимовича; Ін-т рукопису НБУВ; ЦДАУК; ЦДАВОВ; ДАК; упоряд. В.А. Короткий, В.І. Ульяновський. – Київ, 2000–2001. – 704 с.
2. Ашнин Ф. Д. «Дело славистов»: 30-е годы / Ф. Д. Ашнин, В. М. Алпатов. – Москва: Наследие, 1994. – 286 с.
3. Біленький С. Заснування Київського університету: спадковість, переривчастість, імперська сваволя / С. Біленький // Схід/Захід. – Харків; Київ, 2005. – Вип. 7: Університети та нації в Російській імперії. – С. 188–213.
4. Білокінь С. Довідкова книга з культурної спадщини України / С. Білокінь. – Київ, 2009. – 515 с.
5. Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского университета св. Владимира (1834–1884) / под ред. В. С. Иконникова, орд. проф. – Киев: Тип. Ун-та св. Владимира, 1884. – 860 с.
6. Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского Московского университета: За истекающее столетие, со дня учреждения января 12-го 1755 года, по день столетнего юбилея января 12-го 1855 года, составленный трудами профессоров и преподавателей, занимавших кафедры в 1854 году, и расположенный по азбучному порядку. – Ч. 1. – Москва: Унив. тип., 1855. – 520 с.
7. Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского Юрьевского,

бывшего Дерптского университета за сто лет его существования (1802–1902). – Т. 2 / под ред. Г. В. Левицкого, орд. проф. Имп. Юрьев. ун-та. – Юрьев: Тип. Киев: Маттисена, 1902–1903. – 674 с.

8. Булахов М. Г. Восточнославянские языковеды: биобиблиографический словарь: в 3 т. / М. Г. Булахов. – Минск: Изд-во БГУ, 1976–1978.

9. Венгеров С. А. Критико-биографический словарь русских писателей и ученых (от начала русской образованности до наших дней): [т. 1–6] / С. А. Венгеров. – Санкт-Петербург: Семен. типо-лит. (И. Ефрона), 1889–1904.

10. Винниченко І. Німці в історії Київського університету (XIX – половина XX ст.) / І. Винниченко, Р. Винниченко. – Київ: Геопринт, 2009. – 420 с.

11. Владимирский-Буданов М. Ф. История Императорского университета святого Владимира / М. Ф. Владимирский Буданов. – Т. 1: Университет Святого Владимира в царствование императора Николая Павловича. – Киев, 1884. – 674 с.

12. Вовк М. П. Фольклористика у класичних університетах України (друга половина XIX – початок XXI ст.): навч. посіб. / М. П. Вовк. – Київ: Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, 2014. – 202 с.

13. Гранатович Л. В. Викладачі Ніжинської вищої школи: біобібліографічний покажчик / Л. В. Гранатович; НДПУ ім. М. Гоголя; Фундаментальна б-ка. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Ч. 1–4: 1820–1920. – Ніжин, 2001. – 244 с.

14. Грицик Л. Перехідний етап української компаративістики: Сергій та Василь Маслови / Л. Грицик // СІЧ. – 2010. – № 9. – С. 52–59.
15. Дороніна Н. В. Історія становлення та розвитку філологічних дисциплін в Імператорському університеті св. Володимира (1834–1919 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук / Наталія Володимирівна Дороніна. – Київ, 2016. – 20 с.
16. Досталь М. Ю. До історії становлення і розвитку славістики в Київському університеті святого Володимира / М. Ю. Досталь // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки, знахідки: міжвід. зб. наук. пр. / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – Київ, 1993. – Вип. 4. – С. 3–11.
17. Енциклопедія Київського університету. – Режим доступу: <http://eu.univ.kiev.ua/>.
18. Енциклопедія сучасної України. – Режим доступу: <http://esu.com.ua/>.
19. Енциклопедія українознавства: Словникова частина: [в 11 т.] / Наукове т-во імені Шевченка; гол. ред. проф., д-р Володимир Кубійович. – Париж; Нью Йорк: Молоде життя; Львів; Київ: Глобус, 1955–2003.
20. Жадько В. О. Некрополь на Байковій горі: літ.-публіц. видання / В. О. Жадько. – Київ: Фенікс, 2008. – 312 с.
21. Жадько В. О. Український некрополь: іст. наук. довід. / Віктор Жадько. – Київ: Жадько В. О., 2005. – 360 с.
22. Журжа І. В. Становлення та розвиток слов'янознавства в Університеті св. Володимира (1834–1919 рр.): автореф.

дис. ... канд. іст. наук: спец. 07.00.06 «Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни» / Ірина Валеріївна Журжа; Укр. наук. дослід. ін-т архів. справи та документознав. – Київ, 2006. – 20 с.

23. З іменем Святого Володимира: Київський університет у документах, матеріалах та спогадах сучасників: у 2 кн. / [упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський]. – Київ: Заповіт, 1994. – Кн. 1. – 398 с.; Кн. 2. – 453 с.

24. Історичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка: минуле й сьогодні (1834–2004 рр.) / КНУТШ; за ред. Г. Д. Казьмирчука; [ред. кол. І. В. Верба, Б. М. Гончар, М. В. Гримич, Г. Д. Казьмирчук (відп. ред.) та ін.; авт. кол. Л. А. Ведмідь, І. В. Верба та ін.]. – Київ: Прайм, 2004. – 356 с.

25. Історія Київського університету: моногр. / [І. В. Верба, О. В. Вербовий, Т. Ю. Горбань та ін.; кер. авт. кол. В. Ф. Колесник]. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2014. – 895 с.

26. Історія Київського університету, 1834–1959 / за ред. О. З. Жмудського. – Київ: Вид-во Київ. ун-ту, 1959. – 629 с.

27. Киевский университет: документы и материалы. 1834–1984 / [сост. В. А. Замлинский; ред. кол.: М. У. Белый, Л. В. Губерский, И. И. Ляшко и др.]. – Київ: Вища школа, 1984. – 191 с.

28. Київський національний університет ім. Тараса Шевченка: імена славних сучасників / редкол.: В. В. Скопенко (голова) [та ін.]. – Київ: Світ успіху, 2004. – 287 с.

29. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: незабутні постаті / [ред. кол.: В. В. Скопенко, О. В. Третяк, Л. В. Губерський та ін.]. – Київ, 2005. – 464 с.

30. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Історія. – Режим доступу: <http://www.univ.kiev.ua/ua/geninf/history/>.
31. Київський університет імені Тараса Шевченка: сторінки історії і сьогодення / за заг. ред. В. В. Скопенка. – Київ, 1994. – 285 с.
32. Костюк Г. Зустрічі і прощання: спогади у двох книгах / Григорій Костюк / передм. М. Жулинського. – Кн. 1. – Київ: Смолоскип, 2008. – 720 с.
33. Кравців Б. Розгром українського літературознавства 1917–1937 рр. / Б. Кравців // Кравців Б. Зібрані твори. – Т. 3: Публіцистична проза. – Київ, 1994. – С. 117–226.
34. Кутинський М. Некрополь України: довід. про місця поховання або смерті іст. і культ. діячів від давнини до сучасності / М. Кутинський; за ред. І. Шишова // Дніпро. – 2000. – № 7–8; Дніпро. – 2001. – № 3–4, № 9–10; Дніпро. – 2002. – № 1–2. – С. 142–144; № 7–8. – С. 143–144; № 9–10. – С. 141–144; № 11–12. – С. 143–144; Дніпро. – 2003. – № 1–2. – С. 143–144; № 5–6. – С. 143–144; № 7–8. – С. 143–144; № 9–10. – С. 143–144; Дніпро. – 2004. – № 1–2. – С. 142–144; № 5–6. – С. 142–144; Дніпро. – 2008. – № 3–4. – С. 141–144; № 5–6, № 9–10. – С. 141–142; № 11–12. – С. 143–144.
35. Лаптева Л. П. История славяноведения в России в конце XIX – первой трети XX в. / Л. П. Лаптева. – Москва: Индрик, 2012. – 840 с.
36. Нариси з історії Інституту філології. – Режим доступу: <http://philology.knu.ua/node/442/>.

37. Нариси історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 1834–2004 / [авт. кол.: В. В. Різун, М. С. Тимошик, А. Є. Конверський та ін.]. – Київ, 2004. – 440 с.
38. Наука и научные работники СССР. – Ч. VI: Без Москвы и Ленинграда. – Ленинград, 1928. – 810 с.
39. Обзорение преподавания на историко-филологическом факультете императорского Университета св. Владимира в весеннем полугодии 1909 г. – Киев: Типография Университета, 1909.
40. Общие учебные планы и правила историко-филологического факультета Университета св. Владимира / сост. деканом Н. Бубновым 19 мая 1907 г. – Киев: Унив. тип., 1907. – 25 с.
41. Паламарчук О. Л. Славістика в Київському університеті між двома світовими війнами / О. Л. Паламарчук, О. Р. Чмир // Слов'янський світ: зб. наук. пр. – Київ: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2009. – Вип. 7. – С. 3–13.
42. Паламарчук О. Л. Слов'янська філологія в Київському університеті / О. Л. Паламарчук, О. Р. Чмир // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. – Київ, 2009. – С. 63–70.
43. Палій О. П. Літературознавча богемістика на кафедрі слов'янської філології КНУ: традиції і сучасність / О. П. Палій // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. – 2011. – Вип. 14. – С. 112–119.

44. Перченко Ф. Ф. Список репрессированных членов Академии наук / Ф. Ф. Перченко // In memoriam: Исторический сборник памяти Ф. Ф. Перченка. – Москва; Санкт-Петербург, 1995. – 452 с.
45. Почесні члени і доктори Університету Св. Володимира / авт.-упоряд.: В. А. Короткий, Т. В. Табенська, Ю. В. Цимбал. – Київ, 2005. – 328 с.
46. Професори Київського університету: біограф. довід. / [упоряд. С. Ю. Алтухова, К. В. Бойко, І. В. Ващенко та ін.]. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2014. – 591 с.
47. Профессора Московского университета. 1755–2004: биограф. словарь: в 2 т. / авт. сост. А. Г. Рябухин, Г. В. Брянцева. – М., 2005.
48. Проценко Л. А. Київський некрополь: путівник довід. / Л. А. Проценко. – Київ: Укр. письм., 1994. – 334 с.
49. Проценко Л. А. Лук'янівське цивільне кладовище: путівник / Л. А. Проценко, Ю. Костенко; Держ. іст. мемор. Лук'янівський заповідник. – 2 ге вид., випр. і допов. – Київ, 2001. – 192 с.
50. Ректори Київського університету. 1834–2006 / КНУТШ; В. В. Скопенко, В. А. Короткий, Т. В. Табенська, І. І. Тіщенко, Л. В. Шевченко. – Київ: Либідь, 2006. – 336 с.
51. Русский биографический словарь: у 25 т. – Санкт-Петербург, 1914.
52. Семинарий русской филологии академика В. Н. Перетца. 1907–1927. – Ленинград, 1929. – 58 с.

53. Славяноведение в дореволюционной России: биобиблиографический словарь / отв. ред. В. А. Дьяков; АН СССР, Ин-т славяноведения и балканистики. – Москва: Наука, 1979. – 426 с.
54. Стеблина-Рудякова Л. М. Викладання сербської мови у Київському університеті імені Тараса Шевченка / Л. М. Стеблина-Рудякова // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. – 2011. – Вип. 14. – С. 156–161.
55. Спекторский Е. В. Столетие Киевского университета св. Владимира / Е. В. Спекторский; Киевский нац. ун-т им. Тараса Шевченко. – Киев: Киевский ун-т, 2007. – 101 с. – Репр. воспроизведение изд. 1935 г.
56. Список відомих людей, похованих на Лук'янівському кладовищі. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.
57. У боях за Батьківщину: вихованці Київського університету у Великій Вітчизняній війні / Є. В. Сафонова. – 2-ге вид., уточн. – Київ, 2005. – 80 с.
58. Українська літературна енциклопедія: в 5 т. / редкол.: І. О. Дзевєрін (відп. ред.) та ін. – Київ: Голов. ред. УРЕ ім. М. П. Бажана, 1988. – Т. 1: А–Г. – 536 с.; 1990. – Т. 2: Д–К. – 576 с.; 1995. – Т. 3: К–Н. – 496 с.
59. Українська мова: енциклопедія. – Київ, 2010.
60. Українська мова і література в Київському університеті: зб. наук. студій, присвячених 80-річчю кафедр україністики / за ред. М. К. Наєнка. – Київ, 1999. – 160 с.
61. Університетська шевченкіана: довідковий посіб. / авт.-упоряд. В. І. Іскорко-Гнатенко. – Київ: Логос, 2017. – 436 с.

62. Українські мовознавці та письменники-мовотворці: довід. / М-во освіти і науки України, НДІ українознавства; за ред. С. Я. Єрмоленко. – Київ: НДІУ, 2008. – 348 с.
63. Філологічні семінари. Неокласики і філологічна методологія літературознавства. – Вип. 17. – Київ: Логос, 2014. – 176 с.
64. Чалый М. Воспоминания / Михаил Чалый // Киевская старина. – 1889. – Т. 27. – № 11. – С. 257–280.
65. Черниш Т. О. Про київську полоністику і полоністів 1971–1976 років / Т. О. Черниш // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. – 2011. – Вип. 14. – С. 161–170.
66. Черняк С. Г. Освітня діяльність Київського університету св. Володимира (1833–1863 рр.): [моногр.] / Сергій Черняк; [авт. передм. П. Т. Тронько]. – Київ: Академперіодика, 2011. – 251 с.
67. Шевченко С. В. «Соловецький реквієм» / Сергій Шевченко. – Київ: Експрес-Поліграф, 2013. – 592 с.
68. Шевченківська енциклопедія: в 6 т. / НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка; редкол.: М. Г. Жулинський (гол.) [та ін.]. – Київ, 2012–2015.
69. Шевченкознавство у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка (1860–2003): [моногр.] / Л. М. Задорожна, Г. Ф. Семенюк, С. К. Росовецький [та ін.]; КНУТШ. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2004. – 322 с.
70. Шелест Ю. М. Вивчення іноземних мов в університетах України (XIX – початок XX століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Юлія Миколаївна Шелест; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. – Житомир, 2014. – 20 с.

71. Шульгин В. История Университета св. Владимира / Виталий Шульгин; сост. Виктор Короткий. – Репринтное изд. – Киев: Лыбидь, 2010. – 230 + XXXVI с.
72. Щербань Т. О. Сходознавство у Київському університеті св. Володимира: 1834–1918 / Т. О. Щербань // Східний світ. – 2006. – № 3. – С. 96–110; № 4. – С. 76–86; 2007. – № 1. – С. 74–82.

Д о в і д к о в е в и д а н н я

Семенюк Григорій Фокович
Александрова Галина Андріївна
Сахно Богдана Юрїївна
Кошарська Мар'яна Валентинівна

Некрополь філологів – викладачів Київського Свято-Володимирового та Шевченкового університету

Біографічний довідник

Редактор

О. В. Грицаюк

Коректор

С. В. Цукорник

Верстка

Ю. А. Мордвінов

Макет

В. Є. Попов

В оформленні обкладинки використано картину П. І. Ярецька

Підп. до друку 03.01.2018. Формат 70×100^{1/16}. Папір. офс. Гарнітура «Таймс». Друк. офс.
Ум. друк. арк. 23,73. Обл.-вид. арк. 24,6. Наклад 350 прим. Зам. 3.

Віддруковано у ТОВ-Видавництві «ЛОГОС» із оригіналів автора.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 201 від 27.09.2000 р.
01030, Київ-30, вул. Богдана Хмельницького, 10, тел. 235-60-03